

T.C.

GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TARİH ANA BİLİM DALI

KİTAB-I DÜNEYSİR ÜZERİNE BİR İNCELEME

YÜKSEK LİSANS TEZİ

JAWDAT BAHJA EZZAT

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Yunus Emre TANSÜ

GAZİANTEP

OCAK 2019

T.C.
GAZIANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANA BİLİM DALI

KİTAB-I DÜNEYSİR ÜZERİNE BİR İNCELEME

YÜKSEK LİSANS TEZİ

JAWDAT BAHJA EZZAT

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Yunus Emre TANSÜ

GAZIANTEP

OCAK 2019

ETİK BEYAN

Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,

Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,

Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,

Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,

Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

Bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

(Tarih)

(İmza)
(Adı Soyadı)

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANA BİLİM DALI

Öğrencinin: JAWDAT BAHJA EZZAT

Tez Savunma Tarihi:19.06.2019

Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı

Dr.Öğr.Üyesi Meltem MUŞLU

Enstitü Müdür Yardımcısı

(Doç.Dr. ZEKİYE ANTAKYALIOĞLU)

SBE Müdürü ✓

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları sağladığını onaylarım.

Prof.Dr. Ahmet GÜNDÜZ

Enstitü ABD Başkanı

Bu tez tarafımca (tarafımızca) okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

(Dr.Öğr.Üyesi.Yunus Emre TANSÜ)

Tez Danışmanı

Bu tez tarafımızca okunmuş, kapsam ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri:

(Unvanı, Adı ve SOYADI)

Doç.Dr.Mehmet Sait TOPRAK

Dr.Öğr.Üyesi Yunus Emre TANSU

Dr.Öğr.Üyesi Mehmet BİÇİCİ

İmzası

ÖZET

Terâcim ve âlâm kitabı olan Tarih-i Düneysir Kitabı, Ebû Hafs Kemâlüddîn Ömer b. el-Hızır b. İlalmış ed-Düneysirî et-Türkî eş-Şâfiî tarafından kaleme alınmıştır. Berlin Kütüphanesinde olan tek nüsha ve araştırmacı İbrâhim Sâlihtarafından ilk olarak 1986 yılında basıma hazırlanmıştır. Bu basımdaki bazı eksiklikler nedeniyle İbrahim Salih'in çalışması esas alınarak tercümesi tarafımdan yapılmıştır.

Düneysir kelimesini Türkçe kaynaklardan, araştırmacının anmadığı bazı kaynaklar ve Arapça Terâcim Kaynaklarına başvurularak tarafımca düzeltilmiştir. Kitap sekiz bölümden oluşmaktadır. Birinci Bölümde; İlim ve Hilm ile meşhur olan 7 şahsiyetin biyografisi bulunmaktadır. İkinci bölümde Kitab-ı Düneysir'de geçici süreliğine bulunan 17 şahsiyetin biyografisi bulunmaktadır. Üçüncü bölümde Fukahalardan 13 şahsiyetin biyografisi bulunmaktadır. Dördüncü bölümde; Zahidlerden iki şahsın hayatıyla ilgili bilgiler aktarılmıştır. Beşinci bölüm İrşad Ehlinden olan Sehrüverdinin biyografisine ayrılmıştır. Altıncı bölümde Altı Edebiyatçının hayatını konu almıştır. Yedinci bölümde Tıpla hemhal olan altı şahsiyetin biyografisi mevcuttur. Sekizinci ve son bölümde ise sekiz şahsiyetin hayatıyla ilgili bilgiler bulunmaktadır. Bunlar Ehl-i Kuran, Ehl-i Hadis, Ehl-i Fıkıh, Ehl-i Edeb, Ehl-i Hall olarak zikredilmiştir. Tam 60 kişinin biyografisi yer almaktadır. Kitapta 500 şiir beyti yer almaktadır. Bu beyitleri çeviri yazısıyla çalışmanın sonuna ek olarak koymak suretiyle, kitabın sonuna indeksleri yerleştirdim.

Umut ederim ki, Türk Literatürüne Terâcim ve âlâm türü olan bu kitabı kazandırmayı başarmışımdır.

Anahtar kelimeler: Tarih, Düneysir, Çeviri.

ABSTRACT

The book “Tarih-i Düneysir” Which is terâcim and âlâm was written by Ebû Hafs Kemâlüddîn Ömer b. el-Hızır b. İlalmış ed-Düneysirî et-Türkî eş-Şâfî. The only copy in Berlin library was first published in 1986 by the researcher İbrahim Salih. Due to some shortcomings in this edition, the translation of İbrâhim Sâlih based on the work was done by me.

The word “Düneysir” has been corrected by referance to Turkish sources, some sources not mentioned by the researcher and other Arabic sources. The book consist of eight chapters. In the first part, there are biographies of seven personalities who are famous with science and hilm. In the second part, there is a biography of seventeen personalities who are temporarily included in the book “Düneysir”. In the third part, there is a biography of thirteen personalities from the Fukahas.

In the fourth part, information about the life of two people from the Zahid is given. The fifth chapter is devoted to the biography of Maktûl, Sühreverdi who is from the Irshad people. In the sixth chapter, the life of six writers was discussed. In the seventh chapter, there are biographies of six personalities who are associated with medicine.

In the eighth and last part, there is information about life of the person. These are mentioned as Ehl-i Kuran, Ehl-i Hadis, Ehl-i Fıkıh, Ehl-i Edeb, Ehl-i Hall. There is biography of a total of sixty people. The book contains five hundred poetry couplets. I placed indexes at the end of the book by putting these couplets with writing of translation as addition into end of the study.

I hope that I have succeeded in gaining this book which is a type of terâcim and âlâm to Turkish Literature.

İÇİNDEKİLER

ETİK BEYAN	i
ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ	v
BİRİNCİ BÖLÜM	1
GİRİŞ	1
1.1 DÜNEYSİR.....	2
1.2 KİTAB. ADI.....	3
1.3 EBU HAFS ÖMER ED-DÜNEYSİRİ	5
1.3.1 Şeyhleri	7
1.3.2 Öğrencileri	7
1.3.3 Vefatı	7
1.3.4 Eserleri	7
İKİNCİ BÖLÜM	8
2.1 KİTAB. DEĞERLENDİLMESİ.....	8
2.1.1 Birinci Fasıll Neyle Ünlü Oldu	8
2.1.2 İkinci Fasıll Burada Yaşayan veya Buradan Geçen Hadis Âlimleri.....	9
2.1.3 Üçüncü Fasıll: Fıkıh Ehli.....	10
2.1.4 Dördüncü Fasıll : Ehl-i Tasavvuf.....	12
2.1.5 Beşinci Fasıll: Ehl-i Zikir ve Ehl-i Vaaz.....	12
2.1.6 Altıncı Fasıll: Misafirler	12
2.1.7 Yedinci Fasıll: Yerleşik ve Misafir Tıp Ehli Hakkında	13
2.1.8 Sekizinci Fasıll Başarı İşaretleri görünen ancak yorumları olmayan cemaatin zikri	14
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	16
3.1 TARİH-İ DÜNEYSİR KİTABI'NIN İBRAHİM SALİH TARAFINDAN YAPILAN ÇEVİRİSİ.....	16
3.1.2 Araştırmanın Girişi	17
3.1.3 Kitab. yazarı	17
3.1.4 Ukdü'l-cümân'daki Tercümesi.....	20

3.1.5 Hayatı	20
3.1.6 Şeyhleri	22
3.1.7 Öğrencileri	22
3.1.8 Vefatı	23
3.1.9 Eserleri	23
3.1.10 Kitab. adı.....	23
3.1.11 elyazma Nüshası	23
3.2 TARİH-İ DÜNEYSİR KİTABI TÜRKÇE TERCÜMESİ.....	28
3.2.1 Kitab. Künyesi.....	28
3.2.2 Birinci Fasil.....	28
3.2.3. İkinci Fasil.....	34
3.2.4. Üçüncü Fasil.....	75
3.2.5. Dördüncü Fasil	85
3.2.6. Beşinci Fasil.....	88
3.2.7. Altıncı Fasil.....	91
3.2.8. Yedinci Fasil.....	94
3.2.9. Sekizinci Fasil.....	97
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	102
4. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	102
KAYNAKÇA	105
EKLER	112
EK A. ESERDE GEÇEN BAŞLIKLARDAN ÖRNEKLER	112
ÖZGEÇMİŞ.....	vii
VİTAE	vii

Önsöz

Terâcim ve Tarih eserleri arasında önemli bir yere sahip olan Kitab-ı Düneysir Arabça olarak et-Tabib Ebu Hafs Ümer b. el-Hıdır b. el-Lemeş tarafından kaleme alınmıştır. Berlin Kütüphanesi'nde 1099 ve eski 9851 numaralarıyla kayıtlı tek nüshası bulunmaktadır. Tek nüshası olan bu eserin Türkçe'ye tercümesi tarafımda yapılmıştır.

Araştırmacı İbrahim Salih'in tespitine göre kitab. giriş kısmı eksiktir, kitap doğrudan biyografi ile başlamaktadır. Oysaki o döneme ait şehir tasviri yapılan kitaplarda esere konu olan şehir ile ilgili bilgi verilmesi usulü dışında kaleme alınmıştır. Bu varsayıma dayanarak İbrahim Salih, giriş bölümünün eksik olduğu kanısına varmıştır. Ayrıca bazı dil bilimciler, nahu âlimleri ve şairler İbrahim Salih'in tespit ettiği eksikliklerdendir. Tüm bu eksikleri gidermek için ve daha önce kitap hakkında hiç bir çeviri denemesi yapılmadığından eserin Türkçe'ye çevrilmesi ve eksikliklerin araştırma yoluyla giderilmesi gerekmektedir.

Yukarıda belirtilen eksiklerin bazılarını gidermek amacıyla İbrahim Salih'in çalışması üzerinden hareketle kitabın Türkçe'ye çevrili tarafımdan yapılmıştır. Tercüme sırasında çok sayıda Arapça terâcim kaynaklarına başvurulmuştur. Öte yandan Düneysir şehri Tarihi ile ilgili bilgileri elde etmek için Şemsettin Sami'nin Kamüsü'l'A'lâm'ı ve İslam Ansiklopedisi gibi kaynaklara başvurulmuştur. İbrahim Salih'in bu eseri Şam'da 1992'de Daru'l-Beşair yayın evi tarafından Kitap halinde iki defa basılmıştır.

Kitab. ikinci baskısının ilk bölümünde kitabın ön sözü, devamında İbrahim Salih'in önsözü yer almaktadır. İbrahim Salih'in önsözünde kitap yazarı hakkında; kitab. unvanı hakkında, yazma nüshaları hakkında detaylı bilgiler verilmiştir. Ön sözü,

Düneysir kelimesi ile ilgili bilgiler takip etmektedir. Son olarak kitabın orijinal yazmasının birkaç sayfası örnek olarak gösterilmiştir. Kitap sekiz bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, ilim ve hilm ile meşhur olan 7 kişinin biyografisi bulunmaktadır. İkinci bölümde Düneysir’de bulunan ve 17 kişinin biyografisi bulunmaktadır. Üçüncü bölümde fukahalardan 13 kişinin biyografisi yazılmıştır. Dördüncü bölümde ise Zahidlerden 2 kişinin hayatıyla ilgili bilgiler sunulmuştur. Beşinci bölümde, Vaaz ve İrşad ehlinde olan Sehrüverdi’nin Biyografisine ayrılmıştır. Altıncı bölümde, 6 edebiyatçının hayat hikâyesi geçmektedir. Yedinci bölümde ise tıpla uğraşanlardan 6 kişinin biyografisi mevcuttur. Sekizinci ve son bölümde de, başarı işaretleri görünen ancak yorumları olmayanlardan sekiz kişinin hayatıyla ilgili bilgiler sunulmuştur. Bunlar Ehl-i Kuran, Ehl-i Hadis, Ehl-i Fıkıh, Ehl-i Edeb, Ehl-i Hall olarak zikredilmiştir.

Kitapta 500 şiir beyiti geçmektedir ve bu beyitleri çeviri yazısıyla birlikte çalışmanın sonuna yerleştirilmiştir.

Adları geçen sekiz bölümde toplam 60 kişinin biyografisi bulunmaktadır. Bunların bazısı hakkında kısa, bazısı hakkında uzun uzadıya konuşulmuştur. Kitabın Arapça çalışmasının sonunda müellifin yaptığı tasnife göre kitabın bölümlerinin indkisi, alfabe sırasına göre kişilerin indeksi, kuran-i kerim ayetlerinin indeksi, hadis-i şerif indeksi, ilim merkezlerinin indeksi, metinde geçen kitapların indeksi, şiir kafiyeleri indeksi, alam indeksi, yer indeksi ve kaynaklar indeksi bulunmaktadır.

Son olarak bu çalışmamda her zaman desteklerini esirgemeyen danışmanım Doç. Dr. Yunus Emre Tansü’ya ve Kerkük Üniversitesi Türkçe Bölümü Başkanı Yrd. Doç. Dr. Mohammed Ali’ye, Aileme, emeği geçen ve yardımda bulunan tüm dostlarıma sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Jawdat Bahja EZZAT

Ocak-2019

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Kitab-ı Düneysir Ebû Hafs Kemâlüddîn Ömer b. el-Hızır b. İlalmış ed-Düneysirî et-Türkî eş-Şâfiî tarafından kaleme alınmıştır. Arapça olarak kaleme alınan bu eser, İbrâhim Sâlihtarafından 1986 yılında Türkçe'ye tercümesi yapılmıştır. Fakat bu tercümede eksikler olduğu görülmektedir. Buradan hareketle eserin tekrar tercümesinin yapılması ve yorumlanması gerekmektedir. Düneysir, Mardin iline bağlı bir kazadır. Tarihi milattan önce 1200 yılına dayanmaktadır. Şehirde Artuklular tarafından yapılan ve günümüze kadar gelen cami ve tarihi yapılar bulunmaktadır.

Orijinal kitab. giriş kısmındaki ilk sayfalar hasar gördüğü için tercümesi yapılamamıştır. Kitabın ilk bölümünde bir biyografi bulunmaktadır. Kitabın ilk bölümündeki eksiklik bölgeyle ilgili kaynaklar gözetilerek tamamlanmaya çalışılmıştır. Tarih ile ilgili bilgileri elde etmek için İslam Ansiklopedisinden, Şemsettin Sami'nin Kamus ül-alam adlı eserinden ve Mardin Osmanlı arşivinden yararlanılmıştır.

Kitab-ı Düneysir'de 60 bilim adamının biyografisi bulunmaktadır. Bunların bazıları hakkında detaylı bilgi verilmiş bazıları hakkında ise kısa bilgi verilmiştir. Kitabın içeriğinde 500 şiir bulunmakta ve bu şiirler Arapça şiir kafiyeleri ve kurallarına göre yazılmıştır. Kitapta eksik görülen kısımlar Arapça kaynaklar araştırılarak düzeltilmeye çalışılmıştır.

Kitap sekiz bölümden oluşmaktadır:

Birinci bölümde, İlim ve hilim ile tanınan yedi kişinin biyografisi yer almaktadır.

İkinci bölümde, onyedî Ehl-u hadîsin biyografisi yer almaktadır.

Üçüncü bölümde, Fukahalardan onüç kişinin biyografisi yer almaktadır.

Dördüncü bölümde, Zâhidlerden iki kişinin hayat biyografisi yer almaktadır.

Beşinci bölümde, Vaaz ve İnşad ehlinden çok tanınmış Seriverdinin hayat biyografisi detaylı şekilde yer almaktadır.

Altıncı bölümde, altı Edebiyatçının hayatı hakkında bilgiler verilmiştir.

Yedinci bölümde, Tıp ile uğraşan altı bilim adamının hayat biyografisi verilmiştir.

Sekizinci bölümde, İlk yedi bölümde zikredilmeyen sekiz farklı başarılı kişilerin hayat biyografisi anlatılmıştır.

Kitapta, Târihu Düneysir, Nahu, dil bilimciler ve Şairler bölümleri eksiktir.

Kitabın orijinal halinden alınan ilk ve son sayfanın görüntü örneği tezde yer almaktadır.

Araştırmacı ve yazar İbrahim SALİH'in yaptığı çalışmaya göre kitab. sonunda indekslere değinilmiştir.

1.1 DÜNEYSİR, (Sami, 1308, s. 2167)

Anadolu coğrafyasının güneydoğu ve doğu sınırları arasında yer alan Mardin ve çevresi, Orta Doğu ile Anadolu arasında doğal bir geçiş noktasıdır. Mardin, antik dönemlerden bu yana önemini hiç kaybetmeyen önemli şehirlerdendir. Mardin ve çevresinde eski çağlardan bu yana birçok devlet hüküm sürmüştür. Mardin ve çevresine ilk olarak MÖ 4500-3500 yılları civarında Subariler hâkim olmuşlardır. Şehirdeki kalıntılardan ve tarihi kaynaklardan şehire; Subariler, Hurriler, Sümerler, Akadlar, Mitanniler, Hititler, Asurlar, İskitler, Kimmerler, Medler, Babiller, Persler, Büyük İskender, Abgarlar, Dikranlar, Romalılar, Sasaniler, Emeviler, Abbasiler, Hamdaniler, Mervaniler, Selçuklular, Artuklular, Moğollar, Karakoyunlular, Akkoyunlular, Safeviler, Osmanlılar olmak üzere birçok devletin hâkim olduğu anlaşılmaktadır. Eski Mezopotamya kavimleri Orta Asya kavimleri ile benzer kültür özellikleri taşımaktadır. Mardin'deki mezar kalıntılarında anlaşıldığı üzere insanlar ölümlerini değerli eşyaları ile birlikte dizleri karınlarına çekilmiş şekilde

gömmüşlerdir. Aynı gelenek Orta Asya kavimlerinde de görülmektedir. (ALİYEVA, 2007, s. 267-273).

Mardin ve çevresi 640 yılında HZ Ömer döneminde İslâm devletleri hâkimiyetine geçmiştir. O dönemden bu yana da Türk veya İslâm devletleri hâkimiyetinde kalmıştır. Mardin ve Çevresi 692 yılında Emevilerin, 824 yılında Abbasilerin, 895 yılında Hamdanilerin, 990 yılında Mervanilerin, 1089 yılında Büyük Selçukluların, 1105 yılında Artukluların hâkimiyetine geçmiştir. Artuklular bölgeye üç asrı aşkın bir süre hâkim olmuşlardır. Şehir 1393 yılında Timuruların saldırısına uğramış, 1409 yılında Artuklular'dan Karakoyunlulara geçmiş, 1462 yılında Akkoyunluların eline geçmiştir. Akkoyunlular'dan Safevilere geçen şehir 1516-1517 yıllarında Mısır seferine çıkan Yavuz Sultan Selim tarafından Osmanlı topraklarına katılmıştır. Mardin ve çevresi bu yanıla varlığını çoğunlukla Türk-İslâm devletleri hâkimiyetinde sürdüren bir bölgedir. (ALİYEVA, 2007, s. 267-273).

Tarihinden de anlaşıldığı gibi şehir dini, ticari ve kültürel açıdan merkez hüviyetindedir. Coğrafi konumu ve İpek Yolu üzerinde yer alması nedeniyle bir geçiş noktasıdır. Kızıltepe, Mardin şehrine göre daha alçaktadır. Mezopotamyanın uçsuz bucaksız düzlüklerinin ise bitiş noktasındadır. (SARIBIYIK, 2006, s. 597.) Geçiş noktası olması sebebiyle farklı ırktan insanların da bulunduğu bir yer olmuştur. Şehrin mimarisinin farkı, taş yapılarıdır. Kale, sur, konak, han, hamam, su burçları, camiler, kiliseler gibi pek çok yapı taştan inşa edilmiştir. (BEKİN, 2009, s. 7-8)

Yukarıda da anlatıldığı üzere Mardin ve çevresinde M.Ö. III b.e kadar yerleşimin olduğu görülmektedir. Adı birçok kez değişen bölge Artuklular döneminde Dünyesir adını almıştır. Akkoyunlular döneminde Dünyesir adı Koçhisar olarak değiştirilmiştir. (YUVALI, 2006, s. 34-35). Bu yerleşim yeri aynı zamanda Artuklulara Başkentlik yapmıştır. XII. Yüzyılda Artukluların başkenti olması, Diyarbakır-Musul, Urfa-Musul arasında bulunması şehri büyük bir ticaret ve konaklama merkezi haline getirmiştir. (GÖYÜNÇ, 1969, s. 66).

1.2 KİTAB. ADI

Kitabın adı bazı kaynaklarda Tarihu Dünyesir, kimi kaynaklarda ise Hilyetüs-Sıriyin min Hawâssi'd-Dünyesirin olarak geçmektedir. Kitab. adı İbni Said'in el-Gusiin el-yani'a'a adlı kitab.da (el-Gusiin el-yani'a, 1945, s. 87), Şemim el-Hilli'nin tercümesinde, Safedî, el-Vâfi, el-Vâfi bi'l-vefeyât adlı eserinde (Safedî, el-Vâfi, el-

Vâfi bi'l-vefeyât, 258, s. 22), Zübeydî, Ebû Bekir'nin Tac el-Aros adlı eserinde (Zübeydî, Ebû Bekir, 317, s. 1), zikredilmiştir.

İbnü'l-Kıftî, Hulliyetu el-Sirriyin adıyla Ahbaru'l-Hukemâ'da (İbnü'l-Kıftî, 425, s. 1), Ondan da kadı Muhammed b. Abdulselam'ın tercümesi nakledilmiştir. Muhtemelen İbni el-İbri doğrudan veya İbnü'l-Kıftî kanalıyla nakletmiştir.

İbnü'ş-Şa'âr Ukûdu'l-Cummân'da zikretmiştir. İki hal tercümesi No. 53 ve 59 numaralarıyla nakledilmiştir. İbni el-Adim'in Buğyatu el-Talip'te zikrettiği ve tercüme No. 7, 27, 55 nakledilmiştir. Telhıs Mucama el-Adap'ta 5'nci cildinde zikredilmiştir. Bu tercüme No.42 ve 46 olarak nakledilmiştir. (İbn Futî, 292, s. 5). el-Sahavi ise el-İlan Şemsü'd-dînu's-Sahâvî'te zikretmiştir. (Şemsü'd-dînu's-Sahâvî, 1956, s. 216). Brockelmann, Carl ise Tarih el-Adep el-Arabi'de, Zereкли'nin İlam'da ve Kuhalenin Mucam Kehhâle'de zikredilmiştir. Hulliyet el-Sirriyin Min Havas ed-Düneysirin adıyla zikredilmiştir. (Kehhâle, 79, s. 6). Hacı Halifa Keşfi Keşfü'z-Zunün'da zikretmiştir. (Keşfü'z-Zunün, 1951, s. 690). İsmail Paşa el-Bağdadi ise Hadiyahetu Bağdatlı İsmâil Paşa'de; Hulliyet el-Sirriyin Min Havas ed-Düneysirin adıyla zikredilmiştir. (Bağdatlı İsmâil Paşa, 1951, s. 785).

Tarihin el yazısıyla kopyası ise, birincisinin bir kısmı telef olduğu, ancak sonunda, Hulliyet el Sirriyin Min Havasü'l-Düneysirin adını taşımaktadır.

Bildiğimiz kadarıyla bu kitabın dünyada tek bir el yazısı kopyası Batı Almanya'da Berlin kütüphanesinde 1099 yeni sayıyla ve 98510 eski sayıyla bulunmaktadır. İlk sayfaları yırtılmıştır.

Birçok tarihi kaynakta giriş kısmında şehrin tarihi, coğrafyası, iklimi, demografik yapısı hakkında uzun uzadıya bilgiler mevcutsa da elimizdeki nüshada bu bilgiler bulunmamaktadır.

Kitap içerisinde başka bir eksiklik daha olmuştur. Burada dil bilimciler bölümünün tamamı ile şairler bölümünün yaklaşık yarısı hasar görmüştür. Kitap içerisindeki bazı kasideleri bilinçli olarak silmiştir. Fakat bu kasidelerin yerleri ve isimleri kitabın sonunda belirtilmiştir. Silinen bu bölümlerin büyük bir bölümünü yeniden kitabın gerçek konumuna tarafimca yerleştirilmiştir.

Kitab. nüshasının güzel bir hatla yazıldığı ancak çok özenilmediği görülmektedir. Nüshayı hazırlayan kişinin âlim olmadığı, senetler konusunda eksik olduğu, bazı isimleri ters ters yazdığı anlaşılmaktadır. Örneğin Ali b. Muhammed el-Besti yerine Muhammed b. Ali el-Besti yazılmıştır. Bazı isimler değiştirilmiştir, örneğin İsam b. Halid yerine Asım b. Halid yazılmıştır. Bazı isimler küçültülmüştür, örneğin Abdullah b. Ömer yerine Ubeydullah b. Ömer yazılmıştır. Bazı isimler Senetten düşürülmüştür. Cümleler düşük olup, yazım hattının ne güzelliğine ve ne de sonunda yazılanlara güvenilmemektedir:

Nüshada diğer bir eksiklikte ilk sayfaların alt kısımları nemlendiği için son iki satırın bazı yerlerde de üç satırın iki veya üç kelimesi silinmiştir. Bu eksiklikler tarafımda kaynaklarda yararlanılarak telafi edilmeye çalışılmıştır.

1.3 EBU HAFS ÖMER ED-DÜNEYSİRİ

Ebu Hafs Ömer b. el-Hıdır b. el-Lemeş b. el-Düzmiş b. İsrail el-Türki ed-Düneysiri (H. 574- M. 1179) yılında Düneysir şehrinde dünyaya gelmiştir. Düneysir şehri çok küçük olmasına rağmen şehirde birçok sanat dalıyla ilgili âlimler yaşamaktaydı. Ebu Hafis buradaki ulamaların arasına katılarak onların bilgisinden yararlanmaktaydı. Küçük yaşta ilmi ve edebiyat sevgisi taşıyan babasının desteğini ve teşvikini almaktaydı. Buna ilaveten şehrine gelen her erdemli âlim veya emirin ziyaretine giderek onları dinlemekte ve onların ilimlerinden yararlanmaktaydı. (İbn Şaar , 1990, s. 355-356).

İlim yaşantısına Düneysir şehrinde erken yaşta başlamıştır. Kur'an-ı Kerim ve diğer okumaları İbni el-Zamir Ali b. Muhammed b. el-Bebbas el-Nili Ebi Amr Osman b. Hutlağ el-Nusaybi Ebu Amr Osman el-İsardinin yanında okumuştur. Bazı feraizeleri ise Ebu Bekir b. Abdullah b. Ravaha el-Türki el-Hanefi nin yanında bir yaşındayken okumuştur. Hadisi kendi ülkesindeki bir takım şeyhlerin yanında okumuştur.

Hafız Abdulhalik el-Neşteberi; hadis dinlemesini ilk teşvik olup ondan yararlanmıştır. Ebu Bekir Atik b. Ebu el-Kasım el-Masri, İbni Ebu el-Zeyyan, İsmail el-Sibi, Yusuf b. Suvar, İbni Baseviyye, İbni Muflih el-Makdisi, Cafer el-Abbasi ve İbn, el-Etir el-Cezeri.

Onbeş yaşına gelince, şeyhi olan Seyfeddin el-Meraği H. 590 yılında vefat etmiştir. Şafii fıkhı konusunda Şirazi'nin ilk Tenbihini okumuştur. Küçük yaşta uzmanlaştığı fıkıh konusunda Kadı ebi Umran Musa b. Muhammed el-Maksinin yanında şeyhi olan kadı Atik b. İbrahim el-İzoli'den ders almıştır. el-Vahidi'nin Esbebi el-Nuzul kitabını okumuştur. Uzeyri'nin Garip el-Kuran kitabını kadı el-Meri el-Basravi'nin yanında okumuştur. Bazı vaaz kitaplarını da şeyhi Muveffak eldin el-Buvazici'nin yanında okumuştur.

Yirmi bir yaşına gelince Hicri 595 yılında şeyhi kadı Ebu Umran el-Maksini'ye refaket ederek hac farizesni yerine gitmiştir.

Yirmi sekiz yaşına gelince Hicri 602 yılında İbni Tabarzarad'ın Erbil'e geldiğini öğrenmiştir. Ondan hadis dinlemek için onun yanına gitmiştir. Onun için: "Şeyhlerimden duyduklarımın daha fazlasını ondan duydum" demiştir. Burada Ebi Ali Hanbel el-Rusafi'den, Mesned el-İmam Ahmed b. Hanbel'i duymuştur. Bu iki şahsiyetten Dünyesir'de buldukları süre zarfında hadis konusunda istifade etmiştir.

Eyyubi hükümdarı Nurettin b. el-Nasır Salahaddin Dünyesir şehrine geldiğinde onu dinlemek için yanına gitmiştir. O da kendisine babası sultan Salahaddin el-Eyyubi'den duyduğu İbni el-Rumi'nin şirlerinden beyitler yazmıştır.

Tıpla ilişkisine gelince, Dünyesir şehrinde olduğu sırada başlamıştır. Babası tabip Ebi el-Baha Sabit b. Ahmed el-Harrani'nin arkadaşıydı. O da Dara'dan Dünyesir'e gelerek Ebu el-Abbas el-Hıdır b. el-Lameş'in yanında birkaç gün misafir olurdu. Muhtemelen bazı ilimleri ondan öğrenmiştir. Erbil'e geldiğinde, tabip Ebu el-Hasan Ali b. Ahmed b. el-Hübel el-Bağdadi ile bir araya gelmiş ve Ondan yararlanmıştı. Erbil'de bulunduğu sürede kendisi için okunana el-Muhtar Fi el-Tıp kitabı okunduğunda dinlemiştir. Daha sonra Bağdat'a gitmiştir. H. 605 yılında önce Bağdat'a varmıştır. Zira şeyhi el-Hüseyn b. Ahmed el-Bağdadi bu yılın Zilkuda ayında vefat etmiştir. Orada tıp konusunda Hıristiyan olan tabip Ebu el-Hayır'ın yanında çalışmıştır.

Bağdat'ta olduğu süre içerisinde fırsattan yararlanarak, Ebu el-Farac İbni el-Cuzi, Abdulmunim İbni Kullayip, el-Mubarek İbni el-Matuş gibi o dönemin önde gelen şeyhlerinden hadisler dinlemiştir.

Düneysir, Harran, Erbil, Musul ve Bağdat arasındaki turundan sonra, yoksa Hac yolculuğu ve iki kutsal şehri ziyaret ettikten sonra ne zaman Düneysir'e geri döndüğü kesin olarak bilinmemektedir. Ancak Hicri 607 yılında Düneysir'de olduğu anlaşılmaktadır. Çünkü şeyhi kadı Ebi Umran Musa el-Maksini'nin cenazesinin Düneysir üzerinden Malatya'ya götürülmesine şahit olmuştur.

1.3.1 Şeyhleri

Düneysir'de ikamet eden ve adı geçen şeyhleri ise bir tarih kitabından tercüme edilmiştir. Düneysir'de olmayan şeyhlerinin ise tam olarak sayıları ve isimleri bilinmemektedir. Ancak bazılarının isimleri zikredilmiştir. Örneğin; İbni el-Cuzi, İbni Kuleyyib, İbni el-Matuş, el-Hüseyin b. Ahmed el-Bağdadi, Ebu el-Haram Mekki b. Reyyan el-Maksin. Bu şahıslar için kitabın kaynakları kısmında özet tercümeleri bulunmaktadır.

1.3.2 Öğrencileri

el-Sadefti'ye göre: -çok cemaat ondan duymuştur. (el-Safadi, 458-460, s. 22) Dedim ki: aralarında oğlu kadı Ebu Muhammed Abdurrahman b. el-Hafız Ebu Hafs Ömer b. el-Hıdar... Mardinli, babasından, İsmail b. İbrahim b. el-Sibi ve diğerlerinden duymuştur. (el-Müştebeh, 472, s. 439).

1.3.3 Vefatı

el-Sedefiye göre Hicri 640, Miladi 1242 yılında vefat etmiştir.

1.3.4 Eserleri

Araştırdığımız Târihu Düneysir dışında herhangi bir eserine tesadüf edilmemiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

2.1 KİTAB. DEĞERLENDİLMESİ

2.1.1 Birinci Fasal Neyle Ünlü Oldu

Yukarda geçen ünvanındaki kelime asil cümleden düşmüştür. Bunuda İbrâhim Sâlihbelirtmiştir. Bu fasılda yedi âlim zikredilmiş, bu âlimler ilim ve sabır alanında tanınmıştır. Bu şahısların bazıları Düneysir'de yaşamış bazıları da Düneysir'den geçmiş şahıslardandır. İsimleri ise şöyledir:

Ebu Bekir b. Abdullah b. Ravaha el-Türki

Ebu Bekir Atik b. Ebu el-Kasım b. Abdullah b. Hibetullah el-Kurşi, Mısırlı hafız.

el-Şeyh Abdurrahman b. Ömer Şahap el-Hanbeli.

Ebu el-Hasan Ali b. Muhammed b. Ali b. el-Dabbas el-Nayyili, İb. el-Zamir olarak tanınmaktadır.

Ebu Amr Osman b. Hutlağ el-Nusaybi.

Ebu Amr Osman b. Ebu Ali b. Ebu Nasr b. Muhammed el-Asaardi.

Ebu el-Maali b. Ebu el-Ceyiş b. Ebu el-Maali Düneysirli, okuyucu el-Husari.

Bu bölümde zikredilen şahıslar dönemin ünlü âlimleridir. Düneysir'de ilim ve sabırla ilgili hiçbir biyografi kitabı bu âlimleri zikretmemiş bu isimler sadece Ömer ed-Düneysiri tarafından Tarih-i Düneysir kitabında zikredilmiştir.

Bu âlimler çok ünlü oldukları Düneysir'de ve halk içinde tanınmış ve yazar bu âlimlerden dersler almıştır. Tarih-i Düneysir kitabında birinci bölümde bu âlimlerin isimleri zikredilmiştir.

Bu âlimlerin bazıları Düneysir'de bulunan cami ve medreselerde kalmış ve ders vermiştir. Bazıları da oradan geçmiş, Ömer Ebu hafs Ömer bu şahıslarla görüşmüştür.

Bu âlimlerin bazılarının şafii bazılarının da hanbeli mezheb.e mensup oldukları görülmektedir. Oysa ki Düneysir halkı hanefi mezheb.i benimsemiştir. Bu âlimlerin içinde Kuran'ın tefsirini yazan ve halkın anlamadıkları ayetlerin açıklamasını yapan bulunmamaktaydı.

2.1.2 İkinci Fasıll Burada Yaşayan veya Buradan Geçen Hadis Âlimleri

Bu fasılda hadis şeyhleri, yakınları, rivayet edenleri ve ulemaları ve burdan geçenler zikredilmiştir. Bu âlimlerin isimleri şöyledir:

Ebu Ali el-Hanbeli b. Abdullah b. Farac b. Sada el-Rusafi el-Bağdadi.

Ebu Hfız Ömer b. Muhammed b. Muammar b. Yahya b. Ahmed b. Tabarzade, el-Hanbeli el-Bağdadi el-Darkazi.

Ebu Ahmed (Abbas b. Ahmed) b. Abbas, İb. Ebu el-Rayyan el-Habbaz el-Bağdadi olarak tanınmaktadır, (4z) daha sonra ed-Düneysiri.

Ebu el-Fadıl İsmail b. İbrahim b. Faris b. Mukallid b. Ebu el-Hanna, el-Sullami el-Hanbeli el-Sibi asıllı, Bağdat doğumlu ve orada yetişmiş, Düneysir'de yaşamıştır.

Ebu el-Farac Muhammed b. Abdulrahman b. Ebu el-İzz el-Vasiti okuyucusu.

Ebu el-İzz Yusuf b. Suvar b. Ubeyd b. Hibetullah el-Sullami, sonra el-Belevi el-Kuzai el-Misri el-Burci el-Fekih el-Şafii.

Ebu el-Hasan Ali b. el-Mubarak b. el-Hasan b. (Ahmed b. Baseviyye) Vasitili okuyucu.

Ebu Hafız Ömer b. Ebu Bekir b. Abdullah b. Saad b. Muflih, el-Sadi el-Makdisi.

Oğlu: Ebu Abdullah Muhammed b. Ömer el-Makdesi.

el-Hafız Ebu Muhammed Abdulhalik b. el-Ancab b. el-Muammar b. el-Hasan b. Ubeydullah b. Abdulaziz b. Muhammed b. el-Kasım, İbni Ruhina el-İraki el-Neşteberi el-Fakih el-Şafii.

Ebu Muhammed Cafer b. Muhammed b. Cafer b. Ahmed b. Muhammed b. Abdulaziz b. Ali b. İsmail b. Ali b. Süleyman b. Yakup b. İbrahim b. Muhammed b. İsmail b. Ali b. Abdullah b. el-Abbas b. Abdulmutalip, el-Şerif el-Abbasi, asıl Mekke'li Muhaddis, Bağdatlı, Şafii.

Ebu Nasır Abdurrahim b. el-Nefis b. Hibetullah b. Vehban b. Romi b. Selman b. Muhammed b. Selman b. Salih b. Muhammed b. Vehban el-Sulleli el-Hedisi.

Ebu Tahir İsmail b. Abdullah b. Abdülmuhsin el-Masri el-Şafii, İbni el-Anmati olarak tanınmaktaydı.

Ebu el-Saadat el-Mubarak b. Muhammed (b. Muhammed) b. Abdulkerim, İbni el-Athir olarak tanınmaktadır.

Ebu el-Hasan Ali b. Yusuf b. Eyüp b. Şathi.

Ebu Musa Abdullah b. Abdulgani b. Abdulvahid b. Ali b. Suror el-Mekdesi.

Ebu el-İz Yusuf b. Mahmud b. Sadullah b. Sadat el-Farazıyu el-Ravdi.

Ebu Hafs Ömer yukarıda zikredilen 17 âlimden hadis ve ilim dersleri almıştır. Hadis rivayet eden âlimlerle görüşmüş ve onlardan İmam Ahmet b. Hanbelin el-musned kitabındaki hadisleri rivayet etmiştir. Ebu Hafs Ömer, bu âlimlerden aldığı hadislerin hepsi sahih hadislerdir. En çok rivayet edilen hadisler Tarih-i Düneysir kitabında fıkıh konulu hadislerdir. Bu hadisler hanefi ve şafii fikhı açısından büyük bir önem taşımaktadır. Ömer Ebu Hafs, bu âlimlerin bazılarında hadis ilminde icazet almıştır. Yazar Ömer Ebu Hafs, bu âlimlerden senet ve rivayet açısından duyduğu veya işittiği hadisleri açıklamış ve şerhetmiştir. Yazar Ömer Ebu Hafs, hadislerin açıklamasını güçlü kılmak için şiire dönüştürmüştür.

2.1.3 Üçüncü Fasıl: Fıkıh Ehli

Olanlardan Kimin Sakin Olduğu veya Orada Kaldığı veya Oradan Geçtiği:

Ebu Bekir b. Abdullah b. Ali, kendisi Seyfettin el-Maraği.

Ebu Bekir Mesud b. Ahmed el-Nahir Meleki el-Hanbeli.

Ebu el-Abbas Ahmed b. Mesud b. Muhammed el-Ansari el-Hazreci, el-Mağribi el-Kurtubi el-Şafii Huccatu'din.

Ebu el-karam Muhammed b. Abdullah b. Muhammed el-Akaf el-Musulli el-Şafii.

Abdulvahid b. Ebu Tahir, lakabı: Muvaffak el-Din el-Buvazici.

Kadı Ebu Bekir Atik b. İbrahim b. Ömer b. Davud b. Muhammed el-İzoli el-Şafii el-Muhallebi.

Kadı Ebu el-Fetih Nasrullah b. Ebu Bekir b. Mutavvac b. Abdullah b. Hamza b. Zekeriya b. Ahmed b. Muğvar el-Merri el-Şami el-Basravi el-Şafii.

Kadı Ebu Umran Musa b. Muhammed b. Musa b. Humud b. Humud el-Makisi el-Şafii.

Ebu el-Hayır Selama b. Sadaka b. Salama el-Harrani el-Hanbeli.

Kadı Ebu Hamid Muhammed b. Abdullah b. Muhammed b. Hibetullah b. Ali b. el-Mutahhir b. Ebu Asron EL-Şafii.

Kadı Ebu Abdullah Muhammed b. Yahya b. Ebi el-Maali el-Numeyri el-Şaffi Düneysir'li kadı.

Ebu İshak İbrahim b. Saad b. Ebu Muhammed b. Saad, el-Tağlebi el-Sercevi, ed-Düneysiri.

Ebu Muhammed Hamad b. Humejd b. Mahmud b. Humejd b. Ebu el-Hasan b. Ebu el-Farac b. Miftah, ed-Düneysiri el-Şafii.

Yazar Ömer Ebu Hafs bu fasılda on üç fakih zikretmiş bunlardan Düneysir'de yaşayan halk çok istifade etmiştir.

Ömer el-Düneysir'i bu bölümde bazı mescitleri zikretmiş ve o mescitlerde fakihler fıkıh dersleri vermişlerdir. Bu mescitler Nasir Camii ve Gazi camiidir.

Ömer Ebu Hafs el-Düneysir'i, zikrettiği bu fakihleri Düneysir'den geçen ve Düneysir'de ikamet edenler olarak ifade etmiştir.

Bu âlimler camîlerde fıkıh derslerini mezhepler üzerine vermişlerdir. el-tenbih kitabı şafî mezhebi üzerine ve hanbelî fıkıh imamı Ahmed b. Hanbel'den ve Esbab Al Nuzul Al Vakidi'den ve Garip Al Kuran Üzeydi'den kaynaklı olmuştur.

Ömer ed-Düneysiri bu kitapta bir kaç okul medrese zikretmiştir. Bu medreselerde fıkıh âlimleri dersler vermişler o medreselerden al medrese al şah Ebiye ve al medrese al Kutbiye hata kitapta köy isimleri bile geçmektedir. Öreneğin bu köylerden al Muhal Ebiye köyü gibi.

Yazar bazı zamanlar bu okullarda yarışmalar düzenlendiğini belirtmiştir. Fıkıh alanında yapılan yarışmalara katılmış ve bunlardan çok istifade etmiştir.

2.1.4 Dördüncü Fasıll : Ehl-i Tasavvuf

Ebu Hafız Ömer b. Abdullah el-Maridi el-Hayyat, İbni el-Karkubiye olarak anılmaktadır.

Ebu Bekir b. el-Hasan b. Halaf el-Siryani.

Bu fasılda isimleri geçen şahsiyetler diğler fasıllardan çok farklıdır. İki sufînin ismi zikredilmiştir. Sufiler diyarları gezmeyi sevmemektedir. Ömer ed-Düneysiri bu fasılda iki ehli tasavvufu bize tanıtmış bunların ismi de hiç bir biyografi kitabında geçmemektedir. Yazar, sufileri dördüncü fasıla bırakmıştır. Ömer ed-Düneysiri ibadet konusunda bu zâhidlerin namaza çok önem verdiklerini bildirmiştir.

2.1.5 Beşinci Fasıll: Ehl-i Zikir ve Ehl-i Vaaz

Bu bölümde vaaz ve zikir ehli zikredilmiştir. Düneysir'den geçenlerin üzerinde durulmuştur.

Ebu Abdullah Ömer b. Muhammed b. Abdullah el-Bekri el-Sahraverdi el-Sofi, Sahraverdi çok ünlü ve tanınmış birisidir. Biyografi kitaplarında çok bahsi geçen birisidir. Bu kitaplarda zühd ve tasavvuf bölümünde çok önemli adımlar atmış ve çok görüşleri ve eserleri bulunmaktadır.

2.1.6 Altıncı Fasıll: Misafirler

Bu fasılda Düneysir'de yaşayan veya misafir olan edebiyatçıların bazıları zikredilmektedir.

2.1.6.1 Birinci Bölüm: Dil ve İnşa Ehli Misafirler Hakkında

Ebu el-Hasan Ali b. el-Hasan b. Anter b. Sabit el-Halavi.

2.1.6.2 İkinci Bölüm: Dil Bilimi Ehli Sakinler ve Misafirler Hakkında

Bu bölümde ehli nahiv zikri geçiyor ama hiç bir âlimin ismi geçmemektedir. Ne yazık ki bu âlimlerin isimleri eserden silinmiştir. Bu sebeple bu bölümde zikredilen hiçbir âlimin ismi bilinmemektedir.

2.1.6.2 Üçüncü Bölüm: Orada Yaşayan, Orayı Ziyaret Eden ve Oradan Geçen Şairler Hakkında

Ebu Muhammed Abdulrahman b. Salih b. Ammar b. Arbad b. Rafi b. el-Muzaafar, el-Arbadi el-Teğlubi ed-Düneysiri.

Kadı Ebu el-Maali Esaad b. Yahya b. Musa el-Hibbani el-Sullemi el-Sincari el-Fakih el-Şaffi.

Ebu Bekir Muhammed b. Derbas el-Amadi.

Ebu el-Hasan Ali b. Yusuf b. Muhammed b. Ubeydullah el-Saffar; aslı Amedili, Düneysirli, el-Haci olarak tanınmaktadır, zira küçük yaşta Mekke'ye götürülmüştür.

Bu bölümde yazar beş şaiiri zikretmiştir. Bu şaiirlerin isimleri hiçbir kaynakta geçmemektedir. Beş şaiirin ikiyüz seksen beş beyitini yazar aktarmıştır. Bu şiirler hiç bir kaynakta geçmemektedir. Bu şiirler Arapça'nın en güzel aruz kalıplarında yazılmıştır. Bu şiirler çok kolay ve hoş olan şiirlerdir. İnsanlar bu şiirleri kolayca okuyabilir ve ezberleyebilirler. Şiirler gazel, aşk, övgü konularında yazılmıştır.

2.1.7 Yedinci Fasıl: Yerleşik ve Misafir Tıp Ehli Hakkında

2.1.7.1 Birinci Bölüm Tıp Alanında Şehir Halkına Hizmet Eden Âlimler

Ebu Bekir Muhammed b. Ebu Sin el-Nusaybi.

Kadı Muhammed b. el-Kadi Abdulselam b. Abdulrahman b. Abdulsatir el-Makdesi, el-Maridi.

Ebu el-Hasan Ali b. Ahmed b. Hebel el-Bağdadi, Musul sakini ve Musul'da el-Hallati olarak bilinmektedir.

Ebu el-Beha Sabit b. Ahmed el-Harrani, Dara beldesini ziyaret etmiştir.

Ebu el-Hasan Ali b. Ebu el-Futuh b. Ömer el-Kureşî el-Bağdadi.

Bu âlimler Düneysir'de kalmışlar ve Düneysir halkı bu âlimlerden çok yararlanmışlardır. Bu şahsiyetlerin ilminden faydalanmışlar ve medreselerde ilimleri okutulmuştur. Bu âlimler Düneysir halkına el-Muhtar fi Tıp kitabını okumuşlardır. Bu âlimler çok sayıda hastalığın tedavisini ve ilacını bulmuşlardır. Bu âlimler sağlıklı yemek kuralları belirlemişlerdir. Bu âlimler tıpta ilerledikleri sürede aynı vakitte tasavvuf hayatını unutmamışlar ve bunları şiirlerinde yazmışlardır.

2.1.7.2 İkinci Bölüm Orada sakin olan ve tıp deneyimi olan grubun zikredilmesi

Ebu Muhammed el-Kasım b. Hibetullah b. el-Kasım b. Ali b. Muhammed, İbni el-Hariri ed-Düneysiri olarak tanınmıştır.

Bu âlim tıp alanında sayısız başarılar imza atmıştır. İlaç konusunda tıpta isimleri geçen kişilerin bu âlim kadar başarı kaydetmemişlerdir. Birçok hastalığın ilacını bulmuş ve bu ilaçlar Düneysir'de halk arasında yayılmıştır. O kadar başarılıdır ki ön gördüğü ilaçlar birçok hastalığın tedavisinde kullanmıştır.

2.1.8 Sekizinci Fasıll Başarı işaretleri görünen ancak yorumları olmayan cemaatin zikri

2.1.8.1 Kuran Ehli

Ebu el-Mufadal Yahya, ona Ebu el-Mufadal İbni el-Asad b. Yahya b. Musa b. Hibban söylenmiştir, babası bu kitaptaki ilk şairlerle zikredilmiştir.

2.1.8.2 Hadis Ehli

Ebu el-Tayyip Rızkullah b. Yahya b. Rızkullah b. Yahya b. Halife b. Sultan b. Rızkullah b. Ganim b. Gannam b. Tağlup b. Anza b. Rebia, Bacbari asıllı, Düneysir'li.

2.1.8.3 Fıkıh Ehli

Ebu Yusuf İshak b. İsmail b. Kebik b. İshak, EL-Türki el-Şafii; Menbiç doğumlu, Düneysir'de yaşamıştır.

2.1.8.4 Edep Ehli

Ebu el-Berekat Şaban b. Menkelan b. İbrahim b. Ahmed, Aslı Farikilidir, Marid'ta yaşamıştır.

Ebu el-Abbas Ahmed b. Cafer b. Abbas b. Sâlim el-Teğlubi, el-Kattan, ed-Düneysiri.

2.1.8.5 Tıp Ehli

Ebu el-Futuh Muhammed b. Ali b. Ebu el-Futuh el-Keşri, el-Bağdadi, babası zikredilmiştir.

Muhammed b. el-Kasim b. Hibetullah el-Hariri.

Ebu el-Dur Yakut b. Abdullah el-Musulli.

Bu fasılda ise önceki fasıllarda isimleri geçmeyen âlimler zikretmiş. Bu âlimleri Kuran ehli, Hadis ehli, Fıkıh ehli, Edebiyat ehli, Tıp ehli olmak üzere beş bölüme ayırmıştır. Öyle görünüyor ki yazar bu âlimleri unutmuş ve önde geçen fasıllara eklememiş sonradan sekizinci fasıla eklemiştir

Tarih-i Dünyesir kitabı 176 sayfadan müteşekkildir. Araştırmacı İbrahim Salih'in araştırmasından sonra dipnotlar ve indexlerle birlikte ikiyüz eli altı sayfaya ulaşmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.1 TARİH-İ DÜNEYSİR KİTABI'NIN İBRAHİM SALİH TARAFINDAN YAPILAN ÇEVİRİSİ

Bu bölüm Tarih-i Düneysir Kitabı'nın araştırmacı İbrâhim Sâlihtarafından Türkçeye çevrilmiş hali ve tekrardan bizim tarafımızdan çevrilmiş ve tamamlanmış halini içermektedir. Bu bölüm bazı araştırma kaynakları ile desteklenmiştir. Kitap üzerinde tahribata uğramış veya kaybolmuş bölümler hakkında araştırma kaynaklarına başvurulmuştur.

3.1.1 Kitab. Künyesi

کتاب تاریخ دنيسر

Kitap Tarih Düneysir

Yazar:

Ebû Hafs Kemâlüddîn Ömer b. el-Hızır b. İlalmış ed-Düneysirî et-Türkî eş-Şâfiî

Araştırmacı:

İbrahim Salih

İkinci basın:

1413 H-1992 M

Yayınevi:

Dar Al-Başair

Şam

3.1.2 Araştırmanın Girişi

Rahmân ve rahîm olan Allah'ın adıyla

Rahmân ve rahîm olan Allah'ın adıyla

Hamd olsun âlemlerin rabb.e, salat ve selam olsun son peygamber efendimiz Muhammed (s.a.v.) ve sahabelere.

3.1.3 Kitab. yazarı

İbni el- Mustevfi'nin Erbil Tarihi kitab.da ispat ettiği ve yazardan tarafımıza ulaşan tercüme yi sunmaktayım. O dönemi birlikte geçirdikleri; aynı dönemde İbni el Şaar'ın Ukodu el-Cumman kitabıyla yaşamıştır. Hazırlanan el-Yazısını henüz inceleme fırsatı bulamadım. Daha sonra onun için el- Salah el- Sadafi değerli kitabı olan el-Vafi bİ'l-Vefeyât kitab.da tercüme etmiştir. el-Sehavi şehir tarihçileri hakkındaki konuşmalarının sunumunda dile getirmiştir. Arkasından Zübeydî, Ebû Bekir Tac el-Aros'ta yer vererek ondan naklettiğini de kabul etmiştir. Hacı Halife de aynı zamanda ondan Keşfi el- Zunon'da naklettiği görülmektedir.

Bağdatlı İsmâil Paşa'daki tercümesi ise tamamen farklıdır. Karıştırılmış olup, ardından Hayreddin ez-Ziriklî, el-A'lâm'da yer vermiştir. Kehhâle, Mu'cemü'l-mü'ellifin'de nakletmiştir. Carl Brockelmann, ise tercümesini kitabında özet olarak vermiştir.

Bize göre tanıtım sunumunda iki ana kaynağa itimat edebiliriz, bunların birincisi Ebü'l-Berekât Şerefüddîn el-Mübârek b. Ahmed b. el-Mübârek el-Lahmî el-Erbîlî, Târîhu Erbil kitabı, ikincisi ise Salah es-safedi'nin el-Vafi bİ'l-Vefeyât kitabı; ikinci kitab. adamın hakkında çok insaf lı olduğu, birinci kitap ise tam tersi olmuştur.

Her birinden harfiyen bir cümlenin tercümesine yer vereceğim, daha sonra içindekileri tartışacağız:

Ebü'l-Berekât Şerefüddîn el-Mübârek b. Ahmed b. el-Mübârek el-Lahmî el-Erbîlî, Târîhu Erbil kitabında dedi ki: "Ömer ed-Düneysiri'nin: Ebû Hafs Kemâlüddîn Ömer b. el-Hızır b. İlalmış ed-Düneysirî et-Türkî eş-Şâfî olduğu, 602 hicri yılında Erbil'e geldiğini, Erbil'de Ömer b. Muhammed b. Tabar zad'ı dinlediği,

ondan ve başkalarından hadisleri dinlemiştir. Ergen bir çocuk olduğu, şiirlerinden bir şey okumamıştır.

el-yazısından naklettiğimde: Ebû Hafis Kemâlüddîn Ömer b. el-Hızır b. İlalmiş ed-Düneysirî et-Türkî eş-Şâfiî'nin gazel okuduğunu: (Gazel de yedi beyit şiir okumuştur).

es-Safedi'nin el-Vafi b'l-Vefeyât kitabında Zehebî'nin (Zehebî, 458, s. 438-439) İslam Tarihi kitabından naklen dedi ki: "Kemalaldin ed-Düneysiri el-Şafii: Ömer b. el-Hudar b. el-Lemeş b. el-Dümüş b. İsrail, hafız, âlim, akil olan, Kemalaldin el-Dünaysiri, Ebu Hafis el-Türki el-Şafii: dinledikleri arasında Bağdat'ta İbni el-Cuzi Eba el-Farac, Abdulmunim İbni Kuleyyip, el-Mübarak İbni el-Matoş ve arkadaşları; Erbil'de İbni Tabarzac, Düneysir'de Cafer b. Muhammed b. el-Abbas." 574h yılında dünyaya geldiği, 640h yılı civarında vefat etmiştir, çok cemaatler onu dinlemiştir, tıp konusunda bilgili olduğu, çok erdemli olup, Târihu Düneysirni toplamıştır".

- Her birinin söylediği budur.

Adına gelince: " Ebu Hafis Ömer b. el-Hudar b. el-Lemeş el-Türki" olduğunda aralarında anlaşmazlık bulunmamaktadır. es-safedi daha fazlasını söylemiştir bu da iyi bir fazlalıktır ve dedi ki: b. el-Düzmiş b. İsrail".

Bu durumda Türk asıllı olduğu, kendisi de hakkında bunu zikretmiştir: Duneysir Tarih'inde dedi ki: "Babam merhum Ebu el-Abbas el-Hıdır el-Lemeş b. el-Düzmüş el-Türki bana okumuştur...".

- el-Zehebî ve es-safedi'nin anlattıklarına göre 574h yılında dünyaya geldiği, zira bu ikisi doğum ve vefat tarihini zikretmişlerdir, 602h yılında İb. Tabarzac'tan hadis dinlemek için Erbil'e geldiğini, İbni el-Mustevfi'nin zikrettiğine göre ergen bir çocuk olduğu.

Ancak Duneysir'den Erbil'e hadis duymak için giden birisinin çocuk olmasını anlayamıyorum.

Yirmi sekiz yaşında birisinin çok sayılması olur mu?

Yoksa İbni EL-Mustevfi ona üst makamdan bakarak küçümsemiştir! Onun makamını yükseltme hakkı vardır.

Ancak daha sonra kendi sözleriyle çelişkiye düşmüştür: "Çocuktu(el Fahhan, yıl, s. 538). Onun şiirlerinden bir şey dinlemedim".

O zaman şiiri vardı ancak onu küçümsediği için şiir okumasına fırsat verilmemiştir, bir çocuk şair olmaz ve Erbil hükümdarının vezirinin karşısına çıkamaz? Eğer doğru çocuksa bu çok büyük bir husustur ve bu çocuğu keşfettiği için çok sevinmesi gerekirdi.

Ancak daha sonra mecbur kaldığı, şiirini araştırdığında şiirin ünlü ve bilinen olduğunu öğrendi, dedi ki: "el-hattından naklettiğim: Ömer b. el-Hudur b. el-Lemeş el-Türki gazel yaparken: (İzzeddin İbnü'l-Esîr, el-Kâmil).

Şiir

- Daha sonra es-safedi'ye geri dönelim ona Allah'u Teâlâ'nın kitab.ın "hafızı", "Bilgin âlim", hadisçi, tabip, tarihçi olarak bilinmiştir; kendisi çok erdemli birisi olup çağındaki büyük âlimlerin yanında okumuştur, "kendisinden çok sayıda cemaat dinlemiştir". el-Zehebî buna ek olarak: Duneysir ve Mardin'de dinlediklerine de yer vermiştir.

- İsmail Paşa el-Bağdadi, Bağdatlı İsmâil Paşa, Hediyyetü'l-ârifin kitabında ismi ve soyu hakkında yazmıştır–arkasından el-Zerkeli ve Kuhala yazmışlardır–Ancak bunlara yer verilmemiştir.

Soyu bu şekilde devam etmiştir: "ed-Düneysiri: Ömer b. Ebu el-Hasan el-Hafar b. Muhammed b. Hameveyh, el-Tabip İmadeldin ed-Düneysiri, 615h yılında vefat etmiştir".

Babasının soyadında hata olmuştur, Ebu el-Abbas olarak tanınmaktadır, Aba el-Hasan değildir; adı el-Hıdır değildir el-Hafar'dır; daha sonra Muhammed b. Hameveyh adının nereden geldiğini bilmiyorum; dini lakabında hata olmuştur, Kemaleldin'dir; İmadeldin ed-Düneysiri başka bir tabiptir(el Vafi, 200, s. 3, el-Anba, 1911, s.761, el-İmad, 397, s. 5). ; vefatı ise bu tarihten çok sonra olmuştur.

3.1.4 Uķūdū'l-cümân'daki Tercümesi

Uķūdū'l-cümân'daki İbnü'ş-Şa'âr'ın tercümesidir. (5/355-356):

Ömer b. Hıdır b. el-Lemeş b. el-Düzmiş, Ebu Hafıs, ed-Düneysiri el-Türki.

Tıp ve hadis dinleme konularıyla ilgilenmekteydi, İmam el-Şafii (r.a.) mezheb.den fıkıh öğrenmiştir, gazelde iyi bir şiiri bulunmaktadır.

Ebu el-Kasım el-Teberizi okumuştur, dedi ki: Ömer b. el-Hudur bana okumuştur: (İzzeddin İbnü'l-Esîr, el-Kâmil)

Şiir

(Önceki yedi beytin sonuna kadar)

Ebu el-Hasan Ahmed b. el-Hasan el-Mardini bana okumuştur, dedi ki: Ömer b. el-Hudur b. el-Lemeş bana okumuştur: (el-Basitten)

Şiir

3.1.5 Hayatı

Hayatını, ilim öğrenme isteğini ve seyahatlerini öğrenmek için itimat edilen en iyi kaynak Târihu Düneysir'dir.

Şüphesiz ki 574h yılında Duneysir şehrinde dünyaya gelmiştir. Bu süre içerisinde yüksek Fırat el-Cezire şehirlerinde Ertegün Emirlikleri hâkimdi ve burası ilim ve ulamalarıyla ünlüydü.

Düneysir şehri, çok büyük olmamasına rağmen her sanatta olan âlimlerle doluydu, Ebu Hafız buradaki ulamaların halklarına katılarak onların bilgisinden yararlanmaktaydı, belki de ilim ve edebiyat sevgisi taşıyan babasının teşvikiyle katılmaktaydı.

Buna ilaveten, şehrine giren her erdemli âlim veya emirin ziyaretine giderek onları dinlemekteydi veya yanlarında okumaktaydı.

En iyi krallardan olan Nurettin b. el-Nasır Salahaddin'in Düneysir şehrinde geçtiğinde de, onu dinlemek için yanına gitmiştir, o da kendisine babası Sultan Salahaddin el-Eyyubi'den duyduğu İbni el-Rumi'nin şiirlerinden beyitler yazmıştır.

İlim yaşantısına Düneysir şehrinde erken yaşta başlamıştır;

Kuran kerim ve diğer okumaları İbni el-Zamir Ali b. Muhammed b. el-Dabbas el-Nili, Ebu Amro Osman b. Hutlağ el-Nusaybi, Ebu Amro Osman el-İsardi'nin yanında okumuştur, bazı Ferizeleri ise Ebu Bekir b. Abdullah b. Ravaha el-Türki el-Hanefi'nin yanında on bir yaşındayken okumuştur.

Hadisi kendi ülkesindeki bir takım şeyhlerin yanında okumuştur, bu şeyhler arasında şunlar yer almaktadır:

Hafız Abdulhalik el-Neşteberi; hadis dinlemesini ilk teşvik olup ondan yararlanmış, Ebû Ubeyd el-Kāsım b. Sellâm b. Miskîn el-Herevî, İbni Ebu el-Zeyyan, İsmail el-Sibi, Yusuf b. Suvar, İbni Baseveyh, İbni Muflih el-Mekdesi, Cafer el-Abbasi ve İbn, el-Athir el-Cezeri.

On beş yaşına gelince, şeyhi olan Seyfeddin el-Merağî'nin (590h yılında vefat etmiştir) yanında Şafii fıkıh konusunda Şirazi'nin ilk Tenbihinin okumuştur, dedi ki: "O zaman ben küçüktüm"; fıkıh konusunda Kadı Ebu Omran Musa b. Muhammed el-Makisinin yanında uzmanlaştığı; en fazla fıkıh derslerini şeyhi olan kadı Atik b. İbrahim el-İzoli'den almıştır, el-Vahidi'nin Esbebi el-Nozol kitabını okumuştur, Guzeyri'nin Garîbu'l-Kur'an kitabını kadı el-Meri el-Basravi'nin yanında okumuştur. Bazı vaaz kitaplarını da şeyhi Muveffak eldin el-Buvazici'nin yanında okumuştur.

Yirmi bir yaşına gelince (595h yılı) şeyhi kadı Ebi Omran el-Maksini'ye refaket ederek hac farızasını yerine getirmeye gitmiştir, Arafatta, Kâbe'de ve mescidi el-Nebevi'de okumuş ve duymuştur.

Yirmi sekiz yaşına gelince (602h yılı) İbni Tabarзад'ın Erbil'e girdiğini öğrenmiştir, ondan hadis dinlemek için hızlı bir şekilde gitmiştir, diyor ki: "Şeyhlerimden duyduklarımın daha fazlasını ondan duydum". Burada Ebi Ali Hanbel el-Rusafi'den, Mesned el-İmam Ahmed b. Hanbel'i duymuştur. Bu ikisinden de Şam'a giderken yoldan girdikleri Düneysir'de hadis duymuştur.

Tıpla ilişkisine gelince, şehrinde olduğu sırada başlamıştır, babası tabip -Ebi el-Baha Sabit b. Ahmed el-Harraninin arkadaşıydı, o da Dara'dan Düneysir'e gelerek Ebu el-Abbas el-Hıdır b. el-Lamaş'in yanında birkaç gün misafir olurdu, belki de bu genç bazı ilimleri ondan öğrenmiştir.

Kendisini Musul yakınındaki Erbil'de bulduğunda, oraya giderek tabip Ebu el-Hasan Ali b. Ahmed b. Alhebel el-Bağdadi ile bir araya gelmiştir, ondan yararlanmıştır, bulunduğu sürede kendisi için okunana el-Muhtar Fi el-Tıp kitabı okunduğunda dinlemiştir.

Daha sonra Bağdat'ta gitmiştir ve 605h yılında önce Bağdat'ta varmıştır. (zira şeyhi el-Hüseyin b. Ahmed el-Bağdadi bu yılın Zilkuda ayında vefat etmiştir) orada tıp konusunda Hıristiyan olan tabip Ebi el-Hayır'ın yanında çalışmıştır (608h, Bağdat).

Bağdat'ta olduğu süre içerisinde fırsattan yararlanarak, Ebü'l-Ferec İbnü'l-Cevzî, Abdulmunim İbni Kullayıp, el-Mubarak İbni el-Motoş gibi o dönemin önde gelen şeyhlerinden hadisleri dinlemiştir.

Düneysir, Harran, Erbil, Musul ve Bağdat arasındaki turundan sonra Hac yolculuğu ve iki kutsal şehri ziyaret ettikten sonra ne zaman Duneysir'e geri döndüğünü ve istikrar ettiğini kesin olarak bilmiyoruz,

Ancak 607 h yılında Düneysir'de olduğu, şeyhi kadı Ebi Omran Musa el-Maksini'nin cenazesi Düneysir yoluyla Malatya'ya götürülmesine şahit olmuştur.

3.1.6 Şeyhleri

Düneysir'de ikamet eden veya gecen şeyhleri ise, bu tarih kitabında tercüme edilmiştir.

Düneysir'e girmeyen şeyhleri ise, tam olarak sayılarını bilmiyoruz, ancak bazılarını zikretmiştir. Örneğin: İbni el-Cuzi, İbni Kuleyyıb, İbni el-Matoş, el-Hüseyin b. Ahmed el-Bağdadi, Ebu el-Haram Mekki b. Reyyan el-Maksini.... Bunlar için kitabın dipnotlarında özet tercümeleri tercüme edilmiştir.

3.1.7 Öğrencileri

el-Sadefi dedi ki: "çok cemaat ondan duymuştur".

Dedim ki: aralarında; oğlu kadı Ebu Muhammed Abdulrahman b. el-Hafız Ebu Hafız Ömer b. el-Hıdır...Mardinli, babasından, İsmail b. İbrahim b. el-Sibi ve diğerlerinden duymuştur. (Tevzih el-Müştebeh 1/472, İslam tarihi (altmış dördüncü bölüm) sayfa 439).

3.1.8 Vefatı

es-Safedîdedi ki: "Altı yüz kırk yılında vefat etmiştir".

3.1.9 Eserleri

Araştırdığımız Târihu Düneysir dışında kitaplar yazdığı, tercüme edenler tarafından zikredilmemiştir.

3.1.10 Kitab. adı

Kitap İbni Said tarafından el-Gusiin el-yani'a'a kitabında zikredilmiştir, Şemim el-Hilli'nin tercümesinden nakledilmiştir (Tercüme 41), el-Sadefi'nin el- Vafi Bil Veffiyat, Zübeydî, Ebû Bekir'nin Tac el-Aros'ta; Târihu Düneysir olarak zikredilmiştir.

İbnü'l-Kıftî, Hulliyetü'l-Sirriyin adıyla İhbârü'l-Ulemâ Bi-Ahbârü'l-Hükemâ zikretmiştir, ondan kadı Muhammed b. Abdulselam'ın tercümesi nakledilmiştir (Tercüme 48), belki de İbni el-İbri ondan doğrudan veya İbnü'l-Kıftî kanalıyla nakletmiştir (Muhammed b. Abdulselam'ın tercümesi).

Ukûdü'l-cümân fî şu'arâ'i hâze'z-zamân'da zikretmiştir ve iki tercüme No. 53 ve 59 nakledilmiştir, İbni el-Adim'in Buğyatu el- Talep'te zikrettiği ve tercüme No. 7, 27, 55 nakledilmiştir, İbn FutîTelhis Mucama el- Adap'ta 5'nci ciltte zikredilmiştir ve tercüme No.42 ve 46 nakledilmiştir, el-Sağavi ise el-İlan Şemsü'd-dînü's-Sahâvî'te zikretmiş, Brockelmann, Carl, Târîhu Edebi'l-Arabiyye'de, Zereki'nin İlam'da ve Kuhalenin Mucam el -Muellifin'de zikredilmiştir; Hulliyet el-Sirriyin Min Havas ed-Düneysirin adıyla zikredilmiştir.

Hacı Halifa Keşfi el- Zonon'da zikretmiştir, İsmail Paşa el-Bağdadi ise Hadiyahetu Bağdatlı İsmâil Paşa'de; Hulliyet el-Sirriyin Min Havas el-Düneysirin adıyla zikredilmiştir.

Tarihin el-Yazısıyla kopyası ise, birincisinin bir kısmı telef olduğu, ancak sonunda, Hulliyet el Sirriyin Min Havas ed-Düneysirin adını taşımaktadır.

3.1.11 elyazma Nüshası

Bildiğimiz kadarıyla bu kitabın dünyada tek bir el-yazısı kopyası Batı Almanya'da Berlin kütüphanesinde 1099 yeni sayıyla ve 98510 eski sayıyla

bulunmaktadır, ilk sayfaları yırtılmıştır, kitabın başındaki kayıpları tahmin edilmemiştir, bulunan kitap birinci bölümden başlar ve devam eder: ümit ederiz ki günün birisinde elimize tam kopyasının geçmesidir.

Tarihçilerin alışagelmışleri ise giriş kısmında şehirlerinin tarihi, coğrafyası, yolları, erdemi hakkında söylenenlerin, havası, orada yaşayan kabileler ve fethi hakkında uzun yazı yazmaktır, ancak bu giriş elimizdeki kopyada bulunmamaktadır, bilmiyoruz asıl kopyada olup olmadığını.

Kitap içerisinde başka bir delik daha olmuştur burada dil uzmanları ile gramer uzmanları bölümlerinin tamamı ile şairler bölümünün yaklaşık yarısı telef olmuştur, en zoru ise bu kopyayı kopya edenler şiir ehlini sevmeyenlerdir, bu nedenle kitap içerisinde bazı kasideleri bilerek silmiştir; belki de yaptığına pişman olmuştur, sildiklerinin büyük bir bölümünü yeniden kitabın sonuna bu sözlerinden sonra "bu kitaptan sildiğim şiirler" eklemiştir. O kasideler ile beyitlerin yerleri belirlemiştir, bu nedenle ben de yeniden yerlerine geri döndürdüm.

Kitaba bu isimden sonra başka bir isim vermek istediği görülmektedir, kopyanın sonunda dedi ki: " Hulliyet el-Sirriyin Min Havas ed-Düneysirin adındaki kitaptan son seçmelerim".

Bu kopya güzel bir hatla yazılmıştır, ancak çok titiz olmamıştır, kopyayı hazırlayan kişinin âlim olmadığı, senetler konusunda cahil olduğu, bazı isimleri ters yazabildiği görülmüştür, örneğin Ali b. Muhammed el-Besti yerine Muhammed b. Ali el-Besti yazmıştır.

Bazı isimler değiştirilmiştir, örneğin İsam b. Halid yerine Asım b. Halid yazılmıştır.

Bazı isimler küçültülmüştür, örneğin Abdullah b. Ömer yerine Ubeydullah b. Ömeyir yazılmıştır.

Bazı isimler Senetten düşürülmüştür.

Cümleler düşük olup, yazılım hattının ne güzelliğine ve nede sonunda yazılanlara güvenilmemektedir: "ikinci bir görüşmenin olduğu doğrudur hamdolsun".

Kopyada başka bir husus daha var, o da ilk sayfaların alt kısımları nemlendiği, bu nedenle son iki satırın belki de üç satırdaki iki veya üç kelimesi silinmiştir; hamdolsun rutubetin sildikleri birçok kelimeyi kaynaklarla ve karşılaştırmalarla ispat etmeyi başardım ve buna alt yazıda işaret ettim.

Bu kopya Ahmed b. Sadullah el-Harrani tarafından el-Hattıyla 743h yılında Şam şehrinde yazılmıştır, "el-Musannaf hattıyla yazılan ve kabul edilen kopya".

Yedinci sayfanın Kenarında satırları arasında bu cümleyi güzel ve tok bir hatla yazıldığını okuyabilirsiniz:

"Allah'a hamdolsun, seçilmiş kuluna bu eserin ulaştığı, kabul ettiği başarılarla ulaştığı için yüce Allah'a şükürler olsun".

10. sayfasının kenarında dipnotunda ise aynı yazarın şu cümlesi okunmaktadır:

"Aşhedu en Lailaha İlla Allah Vehdehu La şerik lehu ve eşhedu enne Muhammeden abduhu ve resuluhu. Seçilmiş kuluna bu eserin ulaştığı, kabul ettiği başarılarla ulaştığı için yüce Allah'a şükürler olsun".

13. sayfasının kenarında dipnotunda ise aynı yazarın şu cümlesi okunmaktadır:

"Hamdolsun Allah'a bizlere başarılı olmamız için yardım ettiğine, Allah'tan başarıların devamını dileriz."

14. sayfasının kenarında dipnotunda ise aynı hatla:

Şiir

el-Âbid el-Mustafa b. Muhibu'd-Dîn yazmıştır.

Son sayfanın dipnotunda: "Fakir kuldun Mevla'sına ve yaratanına yazılmıştır, el- Mustafa b. Muhib eldin".

Muhtemelen önceki yanlışlar bu kopyada toplanmıştır. Bu da araştırmacıların kopyayı göz ardı etmesine yol açmıştır; bunun düzeltilmesinde çok zorluk çektim ancak bunun ehli bunu takdir eder; tam olup eksiksiz olduğunu da iddia etmiyorum,

zira bu Allah'a mahsustur, ancak Allah yolunda yaptığımı, bana yanırlarımı hediye edenin Allah'ın rahmeti üzerinde olsun.

Bu kitabın önemi birkaç hususun birlikte olmasından kaynaklanmaktadır, en önemlileri şunlardır:

- 1- Yazarının kalıcı olan eseridir.
- 2- Başka kitaplarda olmayan tercümeleler içermektedir.
- 3- Sayfaları arasında şiirler ve kasideler yer almaktadır, toplam şiir beyitleri beş yüz beyit olmuştur, başka bir kitapta da yer almamıştır. Bu durumda Arap kütüphanesine Fırat'ın el-Cezire bölgesi şairlerinin şiirlerinden oluşan yeni bir divanı kazandırmaktadır.
- 4- Yazarın çok farklı kültürlere sahip olması bu tasnifin düzenlemede veya naklinde büyük etkisi olmuştur: kitabı, kültürü ve yoğun ilminin bir yankısı olmuştur; hafızlar ve okuyucular için tercüme edilmiştir, zira kendisi hafız ve okuyucudur, hadisçilere tercüme edilmiştir zira kendisi hadisçidir, dil ve gramercilere tercüme edilmiştir zira kendisi dil ve gramer uzmanıdır, tabiplere tercüme edilmiştir zira kendisi tabiptir, şairlere tercüme edilmiştir zira kendisi şairdir.

Sonunda: bu çalışmayla yeniden hayata geçirmeyi hak eden bir eseri canlandırmış olduğumu temenni ederim, bu da Allah'ın yardımıyla olmuştur, musannifini da Allah rahmet eylesin.

Başında ve sonunda ham olsun Allah'a.

"Rabbimiz! Yaptığımızı kabul buyur. Şüphesiz ki, sen hem işitir hem bilirsin"

Şam 11 Zilkuda 1405h

İbrahim Salih

27 Temmuz 1985m

Yazarın Çevrisinin Referansları

Erbil tarihi - İbnü'l-Müstevfi 1/243

Safedî, el-Vâfi, el-Vâfi bi'l-vefeyât 22/458

Şemsü'd-dînü's-Sahâvî, el-İ'lânü bi't-tevbih 126/s

Zübeydî, Ebû Bekir, Nazarât fi Kitâbi Tâci'l-'arûs 11/317

Zehebî, Târîhu'l-İslâm ve vefeyâtü'l-meşâhîr ve'l-a'lâm 438-439 s

Keşfü'z Zunün Hacı Halife 1/690

Bağdatlı İsmâil Paşa, Hediyyetü'l-'ârifin 1/785

Arab Edebiyeti Tarihi Brockelmann, Carl 6/79

el-elâm Hayrettin Zerekli 5/45

Rıza Kehhâle, Mu'cemu'l-Müellifin Terâcimu Musannifi'l-Kutubi'l-Arabiyye
7/283

Düneysir, Büyük ve ünlü bir şehirdir. Fırat adasında Nusayb. ve Raıs ayın arasında düşmektedir, Mardinle arasındaki mesafe iki fersahtr.

Düz bir ova etrafı bitkiler ve reyhanlarla çevrili sulama su kuyuları ile yapılı etrafı hasarla çevrili değil.

Her taraftan tüccarların uğrak yeri olmuştur onun için Düneysir olarak adlandırılmıştır.

Adı farsçadan alınmış Dünya ser yani dünya başı farsçada ser baş demektir. Başka bir isimde koç Hasar olarak ün salmıştır.

Akar nehri yoktur, içecek sular su kuyularından temin edilir açık ova olup havası temizdir.

Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde olup Kuzey enlemde 37 10, Doğu enlemde 40 56 düşmektedir.

Kaynak (mucam elbuldan liyakut 478-2 İbn Hallikân, Vefeyâtü'l-a'yân147-5 elravız el muttar lilhumeyri safha 250 Zübeydî, Ebû Bekir, Nazarât fi Kitâbi Tâci'l-'arûs, 317-11) Denser

3.2 TARİH-İ DÜNEYSİR KİTABI TÜRKÇE TERCÜMESİ

3.2.1 Kitab. Künyesi

كتاب

تاریخ دنیسر

حلیة السریین من خواص الدنیسریین

Kitab Tarih Düneysir

Yazar

el-Tabib Ebi Hafs Ömer b. el-Hıdır b. el-Lemeş

(H. 574-640)

(M. 1179-1242)

3.2.2 Birinci Fası

Neyle Ünlü oldu. İki kelimededen oluşmaktadır. Bu fasıl kur'an-ı Kerim hafızları için tahsis edilmiştir. İlim ve sabırla.

1

- **Ebu Bekir b. Abdullah b. Revaha El-Türki**

Düneysir'de Kuran kerim hafızlığıyla meşhur olan, insanları hafızlık konusunda teşvik eden, çok sayıda öğrencisi olan ve İbni el Tahhan¹ olarak tanınan Ebi el-Asbağ el-Sumati'nin yanında okumuştur. Bunun yanında hafızlık öğrenenlerin çoğu bereketinden yararlanmışlardır; Hanefi fakih birisi olup, farzlar biliminde tek olduğu, insanlar yanında hafızlık öğrenmişlerdir,² küçük yaşta son günlerine yetiştim; Gazi mescidi olarak tanınan mescitte farzlar hakkında bir şeyler okudum, bana Kenan'ın³ beş yüz seksen beş yılında vefat ettiği söylendi.

¹ Bu şahıs Abdulaziz Bin Ali, El-Sumati El-İşbili, İbni Altahhan olup, büyük hoca, imam, yetenekli bir araştırmacı, güvenilir olduğu, 560h yılında Halep'te vefat etmiştir. Ebü'l-Hayr Şemseddin Muhammed b. Muhammed İbnü'l-Cezeri, *Gayetü'n-Nihaye fi Tabakati'l-Kurra*, s.1/395.

² Paragrafın tamamlanması için eklemiş bulunmaktayım.

³ Ashında bu şekilde yazılmış, belki de mütercimim adıdır.

2

• **Ebu Bekir Atik b. Ebu'l Kasım b. Abdullah b. Hibetullah el-Kurşi, Mısırlı Hafız**

Kurşi, T-Kasım b. Abdullah b. Hibetullah el-Ebu Bekir Atik b. Ebu el Mısırlı hafız: Sicilya asıllı olup, Mısır doğumlu olup orada da yaşamıştır, evden ayrılarak Düneysir'e yerleşmiştir; el-Nizami mescidi imamı olduğu, İbni el-Kinazi⁴, Ebu el-Hasan el-Bataihi⁵, Yahya b. Sadoon el-Azadi⁶ ve diğerlerinden kuran hafızlığı eğitimini almıştır, hadisi ise el-Hacip Ebu el-Fetih İb. el-Batti'den⁷ ve Ebu el- Kasım b. Bendar⁸ ve diğerlerinden duymuştur.

Düneysir'de okumuştur, Handef'te⁹ hadisi duymuş; Meşhet'te Amro b. Hendef'te hadis okumuş¹⁰, ilim ehli tarafından bu bilinmemektedir.

Düneysir'de yanımda okuyan Ebu Bekir Atik b. Ebu el-Kasım bana söylediğine göre: Ebu el-Kasım Yahya b. Sabit b. Bandar b. İbrahim el- Bakkal'dan haber verdiğini şu şekilde dile getirmiştir: Ebu Abdullah Hüseyin b. Ahmed b. Talha el-Naali bize haber verdiğine göre, Ebu Ömer Abdulvahid b. Muhammed b. Abdullah b. Mehdi el-Farisi el-Dibaci 'nin haber verdiğini, dedi ki: ben Ebu Abdullah el-Hüseyin b. İsmail el-Kadi el-Muhamili , dedi ki: ben Ahmed b. İsmail , dedi ki: Malik'in İbni Şehap, Ebu İdris el-Holani'nin anlattığı, Ebu Hreyre (r.a.) den Peygamber efendimiz Resul Allah'ın (s.a.v.) "abdest alırken suyu burnuna çek, taşla teyemmüm eden ise gerilmesi gerekir" abdest ve namaz hakkında buyurduğunu rivayet etmiştir .

Ebu Tahir el-Mubarak (b. el-Mubarak) b. Hibetullah el-Harim'de yanımda okuduğunda haber vermiştir, Ebu el-Ganayim Muhammed b. Muhammed b. el-

⁴ İbni el Kinnazi: Muhammed Bin İbrahim Sabit, meşhur şair olup 562h yılında vefat etmiştir. İbn Hallikân, Vefeyâtü'l-a'yân 4/461.

⁵ el-Bataihi: Hafız Ali Bin Asakir, Kuran'ı hafızlığı yapıp ve öğretmiştir, 572h yılında vefat etmiştir. el-Muntazam, 10/267.

⁶ İbni Sadoon: Ebu Bekir el Kurtabi, Zikat, 567h yılında vefat etmiştir. İbn Hallikân, Vefeyâtü'l-a'yân 6/171.

⁷ İbni el-Batti: Muhammed Bin Abdalbaki Bin Ahmed, Saddok, 564h yılında vefat etmiştir. Safedî, el-Vâfi, el-Vâfi bi'l-vefeyât, 1956. s. 3/209.

⁸ Yahya Bin Sabit Bin Bendar, 566h yılında vefat etmiştir. Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî, Şezerâtü'z-zeheb , s. 4/218.

⁹ Aslında olduğu gibi. Düneyser'de Meşhed Amro Bin Handef, bu kitapta Abdulhalik Alnaşteberi'nin tercümesinde zikredilmiştir.

¹⁰ Aslı bu şekilde olduğu, Duneysir'de Amro Bin Handef olarak bilinen ve bu kitapta Abdulhalik el Neşteberi'nin tercümesinde zikredilmiştir.

Muhtedi Bil Allah haber vermiş, Ebu el-Tayyip Tahir b. Abdullah el-Tabari haber vermiş, Ebu Ahmed İbni el-Katريف kabul etmiş, Ebu Halife yani el-Fadıl b. el-Hubab el-Camhi kabul etmiş, dedi ki: el- Kanebi 'nin anlattığına göre, Malik'in İbni Şehap, İdris el-Holani'nin onunda Ebu Hureyre (r.a.) den Resul Allah'ın (s.a.v.) "abdest alırken suyu burnuna çek, taşla teyemmüm eden ise gerilmesi gerekir" abdest ve namaz hakkında buyurduğunu rivayet etmiştir.

Malik'in Ebu el-Zannad, el-Arac'ın Ebu Hureyre'den rivayet edildiğine göre:

- Ebu Tahir'in, Ebu el-Ganayim bize haber vermiştir, Ebu el-Tayyip haber vermiş, Ebu Ahmed el-Katريف kabul etmiş, Ebu Halife kabul etmiş, Malik'ten, Ebi el-Zennad'tan, el-Arac'ın Ebu Hureyre'den Resul Allah (s.a.v.) şöyle dediği "abdest alırken suyu burnuna çek, taşla teyemmüm eden ise gerilmesi gerekir" abdest ve namaz hakkında buyurmuştur¹¹ rivayet edilmiştir.

Ebu Ubeyd¹² teyemmüm konusunda dedi ki: taşla teyemmüm demektir.

- Hafız Ebu Bekir Atik Ebi el-Kasım'ın haber verdiği göre, İb. el-Batti olarak tanınan Ebu el-Fetih Muhammed b. Abdalbaki b. Ahmed b. Selman'ın haber verdiği, Ebu el-Fadıl Cafer b. Yahya b. İbrahim b. Yahya b. Abdullah el-Mekki'nin¹³ haber verdiği, Ebu-----¹⁴Allah el Bağavi'nin haber verdiği, İshak b. İbrahim el-Dabri¹⁵ ----- Muhammed-----, Mummer'ın---rivayetlerine göre; Resul Allah'ın (s.a.v.) eşleri Hz. Ebu Bekir'e haber göndererek Resul Allah'ın mirasını sormuşlardır, Hz. Ayşe (r.a.) onların çağırarak: Allah'a inanıyor musunuz? Resul Allah size: "Mirasımız olmaz, bıraktıklarımız sadakadır" buyurmuştur söylediğini ve ardından eşler bunu kabul ederek mirası sormaktan vazgeçmişlerdir¹⁶ rivayet edilmiştir.

¹¹ El-Hadis: bu rivayet Câmî 'u'l-uşûl, s. 7/181. İmam Mâlik, İmam Mâlik, el-Muvatta, s. 30.

¹² Ebu Ubeyd: El-Kasım Bin Sellam El-Lagavi, El-Fakih El-Muhaddas, 234h yılında vefat etmiştir. İbnü'l-Kıftî, İnbâhü'r-ruvât, 1974, s. 3/12.

¹³ Cafer Bin Yahya, İbni El-Hakkak olarak bilinen, Teyit edilmiştir, 485h yılında vefat etmiştir..., Aslında Bin Muhammed Yahya) Bin Abdullah El-Makki. Safedî, el-Vâfi, el-Vâfi bi'l-vefeyât, 1956, s.11/167

¹⁴ İlk sayfaların alt kısmı nemle silinmiş bazı kelimeler kaybolmuştur, bu hadis: Abdulrazzak dedi ki: Mummar, El-Zahri'den, Urfa'dan ve Müminlerin anası Ayşe'den rivayet etmiştir. El-Mevti, *El-Mesnet*, s. 1/4, 10, 6/262, 2/993.

¹⁵ El-Dabri; Mesned El-Yemen, Raviye Abdulrazzak. İmam-ı Zehebî, Tezkiret el-Huffâz1956, s. 2/585.

¹⁶ El-Hadis: El-Buhari (El-Mağazi), Müslüm 5/153, İmam Mâlik, el-Muvatta, 2/993 tarafından derlenmiş, Câmî 'u'l-uşûl 9/640 bk. El Zerkaşi, *El-İcabe*, 1969, s. 167.

- Dedim ki: el-Hüseyin b. Ahmed b. el-Hüseyin b. Abdullah b. Eyyüp'un¹⁷ Bağdat'ta yanımda okuduğu sırada haber verdiği, Muhammed b. Abdalbaki b. Abdullah haber verdiği, ben Tahir b. Abdullah el-Tabari, Ebu Ahmed el-Gatريف tarafından kabul edilen, Ebu Halife'nin dediğine göre, Abdullah b. Muhammed b. Asma'nın kabul ettiği, Juveyriye, Malik, el-Zahri, Malik b. Avs b. el-Hadsan, Ömer b. el-Hattab ve Ebu Bekir el- Siddik'ten (r.a) Resul Allah (s.a.v.) şöyle dediği "Bizim mirasımız olmaz, bıraktıklarımız sadakadır" rivayet edilmiştir.

3

- **EŞ-Şeyh Abdurrahman b. Ömer Şahap el-Hanbeli**

Bana söylendi ki: İbni el-Tahhan'nın ve diğerlerinin yanında okumuş; tecvit ile okumada çok iyi olduğu, defalarca onunla Düneyser'de görüştüm, onun için bir şey okumadım.

4

- **Ebu el-Hasan Ali b. Muhammed b. Ali b. el-Dabbas EN-Nayyili, İb. EZ-Zamir olarak tanınmaktadır :**

Kuran kerimi değişik şekillerde Abi el- Hasan b. el- Murhab el-Bataihi'nin yanında okumuştur, Düneysir'de yaşamıştır, burada kuran ve diğer okuma cemadatlarını okutmuştur, onun yanında okudum.

5

- **Ebû Saîd Osmân b. Saîd b. Hâlid ed-Dârimî:**

Nuseyb.'de değişik şekillerde okudum, tasavvuf sahibi bir adamdır, gezgin olup, kuran okumasına bağlıdır, bazı geceleri uyku galip gelerek içtihat etmesine mani olurdu.

Defalarca Düneyser'i ziyaret ederek, bir defasında tepedeki ana mescitte kaldığı, orada onun ziyaretine gittim, bazı kuran ayetlerini ona okudum, yararlı olmayan konuşmaların konuşulmasından nefret etmekteydi.

- Onun bu sözlerini duydum; Bazı atalarımız dediler ki: insanlar üç durumda olurlar: bir adam bilinçli olarak bilir bu âlimdir onu izleyin; bir adam bilinçlidir ancak bilmemektedir bu da uykudadır onu uyandırın; bir adam bilinçli değildir ve bilinçli olmadığını biliyor buna yol gösterin; bir adam

¹⁷ El-Bağdadi, 605h yılında vefat etmiştir.et-Tekmile, el-Münzirî , 1981, s. 2/163.

bilinçli değildir ve bilinçli olmadığını da bilmiyor bu yolunu şaşırması onu reddedin.

- Ebu el-Fadıl İsmail b. İbrahim b. Faris hakkında okudum¹⁸, Ebu Bekir Muhammed b. Ubeydullah b. Nasır b. el-Zagvani¹⁹ tezinde anlatmıştır; Ebu Saad Sabit b. el-Muşraf b. Ebu Saad el-Habbas²⁰ kitabında anlatmıştır, dedi ki: Ebu Bekir İbni el-Zagvani anlattı ki, okunmuştur, dedi ki: Ebu el-Kasım Ali b. Ahmed b. el-Basri'den alınan²¹, dedi ki: Ebu Abdullah Ubeyduallah b. Muhammed b.'den²² alınan, dedi ki: Ebu Ömer el-Zahid'tan²³ alınan²⁴, el-Mazini²⁵ hakkında konuştu, dedi ki: el-Halil b. Ahmet'ten duydum²⁶, âlim olan bir adam olup ilmi yayılmış zakiresi ona yarar sağlamış ve bundan yararlanmış; bir adam ki sana kendisini âlim olarak gösterip onunla konuşamıyorsun.

Ebu Abdullah dedi ki: insanlara başka bir adam görüldü: cahildir senin ilminden habersiz bundan kendisi korusun.

6

- **Ebu Amro Osman b. Ebu Ali b. Ebu Nasır b. Muhammed el-Asaardi**²⁷ Mısır'da Ebi el-Cud el-Lahmi'nin²⁸ yanında hafızlık eğitimini almıştır, ondan ve diğerlerinden hadisleri duymuştur; daha sonra bize Düneyser'e geldi ve Han el-Sebil el-Şahabi'de²⁹ okumuştur, onda Hamza b. Habib el-Zayyat'ın³⁰ rüyalarını duydum.

¹⁸ Bu kitapta tercümesi var, daha sonra yer verilecektir.

¹⁹ Abu Bekir El Zagvani, Irak'a isnat edilir; Salih ve iyi birisiydi, 552h yılında vefat etmiştir. Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî, Şezerâtü'z-zeheb s. 4/164.

²⁰ Ebu saad El-Azaci Sabit Bin Muşrif, Şam ve Halep'te meydana geldiği, 619h yılında vefat etmiştir. Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî, Şezerâtü'z-zeheb 5/84. Mucammaa El-Adab özeti 5 grup, 2 bölüm, 842 sayfa.tarih bulunmuyor.

²¹ El-Basri, Saddock, 474h yılında vefat etmiştir. İbni Sabit, Hatîb el-Bağdâdî, Târîhu Bağdâd, s.11/335.

²² Rutubet konumu, içinde Ubeyduallah Bin Muhammed adını bulamadım, Hatîb el-Bağdâdî, Târîhu Bağdâdinde lakabı Aba Abdullah, İbni Batta'dan farklıdır; Ubeyduallah Bin Muhammed Bin Muhammed Bin Hamdan'dır, Ebu Abdullah El-Akbari, İbni Batta olarak ta tanınmaktadır, Ahmet mezhebi üzerine bir fıkıh alimi olduğu, 387h yılında vefat etmiştir. İbni Sabit, Hatîb el-Bağdâdî, Târîhu Bağdâd, s.10/371.

²³ Ebu Ömer El-Zahid, Muhammed Bin Abdulvahid, Gulam Salep olarak tanınmaktadır, Fadıl Kamil, imamlar hakkında rivayet etmiştir, El-Ispat, El-Cem El-Gafir rivayeti var, 345h yılında vefat etmiştir. İbnü'l-Kıftî, İnbâhü'r-ruvât1950-1974, s.3/171.

²⁴ Rutubet konumu.

²⁵ El-Mazini: Abu Osman Bekir Bin Muhammed El-Mazini El-Nahvi, Basra halkından, El-Mubarrad'ın hocası, 248h yılında vefat etmiştir. İbnü'l-Kıftî, İnbâhü'r-ruvât1950-1974, s.1/246.

²⁶ Rutubet konumu , Tarmim Seyi Dahap, sayfanın son satırı.

²⁷ Tercümesine vakıf olamadım.

- Ebu Amro Osman b. Ebu Ali el-Asaardi'nin Düneyser'de yanında okudum, Ebu el-Cud Gayyath b. Faris el-Lahmi'nin Kahire'deki haberlerini anlatmıştır, dedi ki: el-Kadi Ebu el-Futuh Nasır b. el-Hasan b. İsmail el -Hüseyni el-Zeydi³¹ bize anlatmıştır, dedi ki: yanımda okuyan Ebu el-Hüseyn Yahya b. Ali b. el-Farac el-Haşşap³² bize anlatmıştır, yanında okuyan Ebu Abdullah Muhammed b. Ahmed el-Kazvini³³ anlatmıştır, yanında okuyan hafız Ebu el-Tayyip Abdulmunim b. Galbon³⁴ anlatmıştır, yanında okuyan Ebu Bekir Muhammed b. Nasır b. Haron el-Samari anlatmıştır, Veki³⁵ olarak tanına Avu Bekir el-Kadi Muhammed b. Halaf anlatmıştır, Davud b. Raşid³⁶ anlatmıştır, Mecaa b. el-Zubeyir³⁷ anlatmıştır, dedi ki: merhum Hamza b. Habip el-Zeyyat'ın yanına vardığımda ağladığımı gördüm, ona dedim ki: neden ağlıyorsun? Dedi ki: nasıl ağlamayım? Sana anlattığım gibi; yerimden sıçradım ayakta durdum; bana dedi ki: otur ben kuran ehlini severim. Ona okudum ta ki Taha suresine ulaştım, dedim ki: (Tava ve Ana Ahtartuka)³⁸ daha sonra okudum Yasin süresine ulaştım ve dedim ki (Tenzilu el- Aziz el rahim)³⁹ bana dedi ki söyle (Tenzile el- aziz el- rahim) ey Hamza bu şekilde okudum, bu şekilde hamaletu el- Arş okuturlar, bu şekilde hafızlar okurlar,

²⁸ Mısırlı hafız Ebu El-Cud Gayyath Bin Faris Bin Mekki El Lahmi, Mısır Diyarının Şeyhi olup, 605h yılında vefat etmiştir. Nektü'l-himyân fi nüketi'l-'umyân, 1911, s. 225.

²⁹ Aynı şekilde, El Şehabi'de olabilir.

³⁰ Hamza Bin Habib El-Zayyat, okuyucuların şeyhi, zika, 156h yılında vefat etmiştir. Siyeru a' lâmi'n-nübelâ 1981, s. 7/90.

³¹ El-Şerif Nasır El-Hüseyni El-Masri, okuyucuların şeyhi, 563h yılında vefat etmiştir.. içinde El-Hasan'ın yerine El-Hüseyn yer almaktadır.

³² El-Haşşap: rivayetlerde okuyan şeyh, okuyucuların önde gelenlerinden olup, 504h yılında vefat etmiştir. Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî, Şezerâtü'z-zeheb , s. 4/10

³³ El-Kazvini: Mısır'da okuyucuların şeyhi, 452h yılında vefat etmiştir . Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî, Şezerâtü'z-zeheb , s. 3/289

³⁴ İbin Galbon El-Halabi, İd El Sayıd'ta güvenilir bir araştırması olduğu, 389h yılında vefat etmiştir . Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî, Şezerâtü'z-zeheb , s. 3/131

³⁵ Kadı Vaki, İmam Zehebi, Siyeru a' lâmi'n-nübelâ ve Ayam El-Nas yazarı olu, El-Ahvaz ilçesi valisi olup, 306h yılında vefat etmiştir. Safedî, el-Vâfi, el-Vâfi bi'l-vefeyât, s. 3/43.

³⁶ Davud Bin Raşid; Ebu El-Fadıl El-Havarizmi, teyit edilmiştir, 239h yılında vefat etmiştir. (Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî, Şezerâtü'z-zeheb -tarihi bulunmuyur

³⁷ Mucaa Bin El Zubeyir El-Basri, halkına yakın olduğu, çok namaz kılıp oruç tuttuğu. İbn ebû Hâtim er-Râzî, el-Cerh Ve't-Ta'dil, 1952, s. 4/1/420.

³⁸ Taha suresinin 13'üncü ayeti, Nafi, İbni kathir ve Abu Amro tenvin olmadan Tava'yı okudu, diğerleri tenvin ile okudular. El Zuccac dedi ki: tenvin etmeyen sarfi terk ettiği, tenvin edenin vadi ismi olduğu onun müzekkar olup hutama gbi fiildir. Huccatu El-Kraat s. 451'de dedi ki: Hamza (ve İna Ahtarnaka) yı manasıyla okuduğunu: nodi inna ahtarnaka krallar ve büyük adamların hitap şeklidir. Ebû Zür'a İbn Zencele, el-Hücce fi'l-kırâ'âti's-seb, 1979, s. 451.

³⁹ Yasin süresi 5'nci ayet.

daha sonra beni mantığıma göre davet etti, dedi ki: bu gündüz oruç tuttuğun için; sonra bir taç alıp başıma koydu, daha sonra dedi ki: bu insanlara kuran okuttuğun için. Ey Hamza tertil ile okuma çağrısı yapma⁴⁰ ben onu tenzil⁴¹ olarak indirdim.

7

- **Ebu el-Maali b. Ebu el-Ceyiş b. Ebu el-Maali Düneyserli Kurra el - Husari⁴²:**

Kuran-ı Abi Cafer el- Kurtubi'nin⁴³ yanında Şam'da okumuştur, başkalarının yanında okumuş, mutasavvıf bir adam olup insanlardan uzakta kalmayı hareketsiz kalmayı sevmektedir, çok kuran okuduğu, malı şöhreti ve sultanlara yaklaşımdan nefret etmekteydi, onlara veya yandaşlarına yaklaşmadığını, ona arz edilenleri kabul etmediği hatta ki Düneyser'de batı camisi imamlığı teklif edilmiştir, ancak Sultanlık vilayeti olduğu için kabul etmemiştir.

3.2.3. İkinci Fasl

3.2.3.1. Burada Sakin Olanlar veya Buradan Geçen Hadis Şeyhleri, Yakınları, Rivayet Edenleri ve Ulemaları

8

- **Ebu Ali Hanbel b. Abdullah b. Farac b. Sada ER-Rusafi el- Bağdadi⁴⁴:**

İmam Ahmed b. Hanbel el-Şibani'nin dayanaklarını Başkan Ebu el-Kasım İbni el-Hasin'den⁴⁵ duymuştur, bunları Erbil'e⁴⁶ taşımıştır ve anlatmıştır, bunu ondan çok

⁴⁰ Aslında: tetrildir

⁴¹ El-İmam İbni Hacer Lisanu Ai Mizan'da demiştir, Muhammed Bin Nasr Bin haron El Samiri'nin tercümesi: bilinmiyor, Hamza El-Zayyat'ın rüyasında Allahu Tealayı görerek, dedi ki: Muhammed Bin Halaf Bin (?) Veki, Davud Bin Raşid, yalan söylemiştir, Muhammed davud'u takip etmediği, Mucaa Bin El Vezir (?) övmüştür, o da yalan söylemiştir, Davud Mucaya ulaşmamıştır, aslen rüya doğrulanmamıştır. İbnü'l-Cevzî, İbnü'l-Cevzî, el-Muntazam , 1357, s. 8/189.

⁴² İbni El-Adim tarafından Halep tarihinde Süyûtî, Buğyetü'l-vu'ât'te tam metin olarak nakil edilmiştir 10/4628s-1984

⁴³ Ebu Cafer El-Kutubi: Ahmed Bin Ali Bin Atik El Şafii, Endelüs'te okumuş, Musul'a göç etmiş, Şam'a gelmiştir, 596h yılında vefat etmiştir. İmam Zehebi, Ma, rifet-ü Kurrai-Kibar, 1984, s.2/576.

⁴⁴ Erbil tarihinin tercümesi s. 162, Halep tarihindeki Süyûtî, Buğyetü'l-vu'ât 6/2979, İbnü'l-Esîr'in El Kamil kitabı 12/178, İmam Zehebi, Ma, rifet-ü Kurrai-Kibar5/10, Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî, Şezerâtü'z-zeheb 5/12, el-Münzirî ve kitâbühü't-Tekmile li-Vefeyâtı kitabı 2/125, alt yazısında tercüme kaynakları bulunmaktadır. İbni El-Mustevfi dedi ki: (büyük hayırsever bir şeyh olduğu, Hanbelî ve salih, erdemli birisydi), Abu Abdullah Muhammed Bin Said El-Dubeythi dedi ki: on veya on birinci yüz yılda, on dört muharrem altı yüz dört yılı Cuma gecesinde vefat ettiği, Cuma günü namazı kılınmıştır, Bab Harp'ta defnedilmiştir, doksan yaşını geçmiştir.

duydum, daha sonra Şam'a intikal etmiştir, orada da anlatmıştır, orada küçüklerin büyüklerin yanında okumalarını sağlamıştır, Düneyser halkı ondan Şam'a giderken bir şeyler duymuştur.

- Erbil'de Ebu Ali Hanbel b. Abdullah b. el- Farac'ı okuttum, Ebu el-Kasım Hibetullah b. Muhammed b. Abdulvahid b. Ahmed b. el-Abbas b. el-Hüseyin el-Şibani el-Katip; ben Ali Ebu el-Hasan b. Ali b. Am Muzzahep⁴⁷ olduğunu söylemiştir, dedi ki: Ebu bekir Ahmed b. cafer b. Hamdan b. Malik el-Kutayii⁴⁸ bize anlatmıştır, Abdullah b. el-İmam Ahmed b. Hanbel el-Şibani (r.a) bize anlatmıştır, dedi ki: babam bana söylemiştir, dedi ki: Ebu Ahmed el-Zubeyri⁴⁹ kabul etmiştir, Ebu el-Uman Abdulrahman b. el-Numan el-Ansari⁵⁰ kabul etmiştir, babasından ve dedesinden duymuştur, dedesi peygamber efendimizi (s.a.v) görmüştür, dedi ki Resul Allah (s.a.v) buyurmuştur⁵¹ (göze sürme çekmenin yaralı olduğu, saçı da gürleştirdiğini).
- Abdulrahman b. Ali b. Muhammed⁵² anlatmıştır; Ali b. Yahya el- Müdür'in onlara bildirdiği, dedi ki: Ebu el-Hüseyin İbni el-Nakor'un⁵³ anlattığı, Ahmed b. Muhammed el-Cundi'nin⁵⁴ anlattığı, el-Bağavi⁵⁵ anlatmıştır, dedem Ahmed

⁴⁵ Ebu El-Kasım Hibetu Allah Bin Muhammed, İbni El-Hasin, duyanların güvendiği birisi olup, 525h yılında vefat etmiştir . İbnü'l-Cevzî, İbnü'l-Cevzî, el-Muntazam , 1357h, s. 10/24.

⁴⁶ Erbil: korunaklı bir kale olup, büyük bir şehir, Musul'a bağlıydı. (Ya'kutu'l-Hamevî, Mü'cemu'l-Büldan cilt 1/s.138).1977t

⁴⁷ Ebu Ali El-Muzahhap, El-Mesnedi rivayet eden, 444h yılında vefat etmiştir. (Safedî, el-Vâfi, el-Vâfi bi'l-vefeyât 12/121). (yıl yok).

⁴⁸ Ebu Bekir El-Kutayii, zamanında Irak'ın mesnedi olduğu, 368h yılında vefat etmiştir. (Safedî, el-Vâfi, el-Vâfi bi'l-vefeyât 6/290)t-y

⁴⁹ El-Zubeyri: Muhammed Bin Abdullah Bin El-Zubeyir El-Esedi Mevlahum, teyit edilmiştir, 203h yılında vefat etmiştir. İbn Hacer, Tehzîbü't-Tehzîb1325h, 9/ s.,254.

⁵⁰ Abdulrahman (Ebu Hatem dedi ki: doğru, tehzip 6/286) Bin El-Numan İbni Hibban tarafından kabul edilip, İbn Hacer, Tehzîbü't-Tehzîb 10/455 Bin Ma baad İbn Hacer, Tehzîbü't-Tehzîb 1332h.,s.10/224.

⁵¹ Ahmed b. Hanbel, el-Müsned 3/476 Ma baad'ın tercümesi, İbn Hacer, Tehzîbü't-Tehzîb1969t, 10/224, Câmi'u'l-uşûl'a bak. 7/526.

⁵² İbnü'l-Cevzî'dir, alt yazıda yer verilmiştir.

⁵³ İbni El Nukor: Ahmed Bin Muhammed Bin Ahmed Bin Abdullah, dürüst ve güvenilir biridir., 470h yılında vefat etmiştir İbnü'l-Cevzî, İbnü'l-Cevzî, el-Muntazam, 1357, 8/314.

⁵⁴ Ebu El-Hasan Ahmed Bin Muhammed Bin Umran El-Bağdadi El-Cundi, zayıf, 369h yılında vefat etmiştir Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî, Şezerâtü'z-zeheb 147t.

3

⁵⁵ El-Bağavi: Ebu El-Kasım Abdullah Bin Muhammed Bin Abdulaziz, güvenilir, 317h yılında vefat etmiştir Târîhu Bağdâd10/111. T-y

b. Meni anlatmıştır⁵⁶, Muhammed b. Yezid el- Vasiti buna katılmıştır⁵⁷, Muhammed b. İshak'tan, Muhammed b. el- Mankadar'dan, Jabir b. Abdullah'tan rivayet edilmiştir, dedi ki⁵⁸

Resul Allah (sv.) dedi ki (Yatarken sürme kullanın, gözü iyileştirir ve saçı gürleştirir).

- el-Bağavi dedi ki: İsmail b. İbrahim el-Hadli, Ebu Muaviye rivayet etmiştir⁵⁹, Ali b. Haşim ise İsmail b. Müslüm'den, İbni el- Munkadar'dan ve Jabir'den rivayet etmiştir, peygamber efendimizden rivayet etmiştir.
- Abdülrahman anlatmıştır, Abdul Evvel'den⁶⁰, İbni el-Muzaafar'den⁶¹, İb. Hamaveyh'den⁶², İbrahim b. Huzeym'den⁶³ rivayet edilmiştir, Abid b. Hamid⁶⁴ kabul etmiştir, Cafer b. Avun'dan, İsmail b. Müslüm'den, Muhammed b. el-Munkadar'dan ve Jabir b. Abdullah'tan rivayet edilerek; Resul Allah (sv.) dedi ki (Yatarken sürme kullanın, gözü iyileştirir ve saçı gürleştirir).
- Abdülrahman anlatarak, Muhammed b. Ebu Tahir el-Bazzar'den⁶⁵, Ebu el-Farac Ahmed b. Osman'dan, İbni Hubaba'dan, el-Bağavi'den rivayet edilmiştir, Muhammed b. Sinan ve Ebu Asım doğrulamıştır, Osman b. Abdulmalik'ten, el-Farafiza'dan⁶⁶, Osman b. Affan'dan rivayet edilmiştir;

⁵⁶ Ahmed Bin Mani El-Bağavi, meşhur El-Mesnedin sahibi, güvenilir, 244h yılında vefat etmiştir. Safedî, el-Vâfi, el-Vâfi bi'l-vefeyât 8/192.t-y

⁵⁷El-Vasiti, 190h yılında vefat etmiştir. Safedî, el-Vâfi, el-Vâfi bi'l-vefeyât 5/218)t-y

⁵⁸ El-Hadis; Câmi' u'l-uşûl 7/526 ya bk.

⁵⁹ Abu Muaviye: Muhammed Bin Hazem El-Timimi, Güvenilir, 113h yılında vefat etmiştir. İbn Hacer, Tehzîbü't-Tehzîb, 1325h, 9/137

⁶⁰ Abdlevvel Bin İsa Bin Şuayib, Abu El Vakit El-Saczi, salih bir şeyh olduğu, 553h yılında vefat etmiştir İbnü'l-Cevzî, İbnü'l-Cevzî, el-Muntazam 1357h., 10/182

⁶¹ İbni El-Muzaffar: Ebu El-Hasan Abdülrahman Bin Muhammed Bin Muhammed Bin El-Muzaffar, ilim, iyilik, güç ve senetle bilinen Hurasan şeyhi, 467h yılında vefat etmiştir. Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî, Şezerâtü'z-zeheb 3/327, (yıl yok).

⁶² İbin Hamaveyh: Abdullah Bin Ahmed El-Serğasi, El-Muhaddis El-Güvenilir, 381h yılında vefat etmiştir. Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî, Şezerâtü'z-zeheb 3/100.t-y

⁶³ Aslında: Hureyim olup r ile yazılmıştır, el-İkmâl, Kitâbi'l-İkmâl.1962, 3/134.

⁶⁴ Adı Abdulhamid Bin Hamid El Kuşşi, Müslim'den rivayet edilmiştir, 249h yılında vefat etmiştir. İbn Asâkir'in 1979,s.179.

⁶⁵ Aslında: El-Bazzaz, adı Muhammed Bin Abdülbaki Bin Muhammed Bin Abdullah, 535h yılında vefat etmiştir. İbnü'l-Cevzî, İbnü'l-Cevzî, el-Muntazam ,1357h, 10/92.

⁶⁶El-Hanafi. İbn ebû Hâtim er-Râzî, el-Cerh Ve't-i,1952t, 3/2/92.

Resul Allah (sv.) dedi ki (Yatarken sürme kullanın, gözü iyileştirir ve saçı gürleştirir).

- Abdulrahman anlatmıştır; İbni el-Hasin'den, İbni el-Muzahhap'ten, Ahmed b. Cafer'den rivayet edilmiştir, Abdullah b. Ahmed kabul etmiştir, babam anlatmıştır, Yuala b. Ubeyd ve Sufyan tarafından kabul edilmiştir, Abdullah b. Osman'dan, Said b. Cubeyir'den ve İbni Abbas'tan⁶⁷ rivayet edilmiştir; Resul Allah (sv.) dedi ki (Yatarken sürme kullanın, gözü iyileştirir ve saçı gürleştirir).

- Ahmed b. Hanbel dedi ki; Ali b. Sabit'ten, Abdulrahman b. el-Numan b. Mabed b. Hoda el-Ansari'den, babasından ve dedesinden⁶⁸ rivayet edilmiştir; Resul Allah (sv.) dedi ki (Yatarken sürme kullanın).

* Ebu Ubeyd dedi ki: ferahlatıcı: güzel kokulu misktir.

* Dedim ki: sürme göz sağlığını korur, görmeyi güçlendirir, gözdeki tıkanmayı önler.

* Hanbel b. Abdullah'tan, Hibetullah b. Muhammed'ten, el-Hasan b. Ali'den, Ahmed b. Cafer'den anlatılan, Abdullah b. Ahmed tarafından kabul edilen, babam anlatmıştır, Hüseyin b. Muhammed anlatmıştır, Ebu Uveys⁶⁹ doğrulamıştır, el- Zahri anlatmıştır, Abi Umama b. Sahıl b. Huneyf Babasından rivayet etmiştir:

Peygamber efendimiz (Sav.) çıkarak Mekke'ye doğru giderken yanında gittiği, el - Harar⁷⁰ Cuhfa'nın⁷¹ yakınındaki kanallarına varmışlardır, burada Sahil b. Huneyf⁷² yıkanmıştır, kumral birisi olup temiz yüzlü olup, Amir b. Rabia⁷³ ona yıkanırken bakmıştır, Beni Uday b. Kaab'ın kardeşidir, dedi ki: bu gün gibi gün olmamıştır bu

⁶⁷ El-Hadis: İbni Abbas'tan rivayet edilmiştir Câmi' u'l-uşûl, 7/534, Ahmed b. Hanbel, el-Müsned1/231, Hatîb el-Bağdâdî, Târîhu Bağdâd'nin Telhis El-Müteşabih,1985, 1/105.

⁶⁸ El-Hadis, Mabad Bin Hoza'nın tercümesi, İbn Hacer, Tehzîbü't-Tehzîb 10/224, Ahmed b. Hanbel, el-Müsned3/500, , Ebû Ubeyd, Garîbü'l-hadîs 1385h, 1/238.

⁶⁹ Ebu Uveys: Abdullah Bin Abdullah Bin Uveys, 167h yılında vefat etmiştir. İbn Hacer, Tehzîbü't-Tehzîb,1325h, 5/280.

⁷⁰ El-Harar: Hicaz'da bir yer olduğu bilinmektedir, aktarıldığına göre El-Cafa'nın yakınındadır., Ya'kutu'l-Hamevî, Mü'cemu'l-Büldan,1325h, 2/350.

⁷¹ El-Cufa: büyük bir köy olduğu ve Medine ile Mekke arasında yer almaktadır. Ya'kutu'l-Hamevî, Mü'cemu'l-Büldan,1977, 2/111.

⁷² Sehil Bin Huneyf: Ansar'dan olup Bedr savaşına şahit olmuştur, 38h yılında vefat etmiştir. İbn Kuteybe, el-Maârif, 1960t, 291.

⁷³ Amir Bin Rabia, ilk muhacirlerden olduğu, Bedr savaşına şahit olmuştur, 32h yılında vefat etmiştir. İbn Hacer, Tehzîbü't-Tehzîb,1325h, 5/62.

gizlenmiş bir tendir; Sehl'e dokunmuştur, Resul Allah (sav.) dediler ki Sehl başını kaldıramıyor ve uyanamıyor, o da "bu hususta kimi suçluyorsunuz" , dediler ki Amir b. Rabia ona bakmıştır. Resul Allah (sav.) Amir'i çağırarak azarlamıştır, ona dedi ki "kim ki kardeşini öldürür, her hoşunuza gideni mübarek kılın"

Daha sonra dedi ki: "onun için yıkanın". Yüzünü, elini ve ayaklarını, dizlerini ve ayaklarının üst kısmını yıkadı, bir kadehe su doldurarak suyu başına, arkasına ve sırtına dökmüştür, daha sonra Sehl insanlarla giderek yoluna devam etmiştir⁷⁴.

- dedim ki: yaklaşma kelimesi onu yere yatırmasıdır. Bereket kelimesi ise, bereket duasıdır. elbisesinin içi demiştir, Ebu Ubeyd dedi ki: elbisesinin içidir tenini kaplayandır, bir adamın sağ yönüdür, vücudun tarafı yıkanmanın başladığı yerdir.
- Resul Allah'tan (sav.) rivayet edildiğine göre, göz ilgili hadislerinde, dedi ki "göz haktır".
- Abdulrahman b. Ali anlatmıştır; Hibetullah b. Muhammat'ten, el-Hasan b. Ali el-Timimi'den, Ebu Bekir İbni Malik'ten, Abdullah b. Ahmed'ten rivayet edildiğine göre; babam anlatmıştır, Abdulrazzak'tan, Muammar'dan, Humam'dan, Ebu Hurayre'den rivayet edildiğini;⁷⁵ Resul Allah (sav.) dedi ki "göz haktır" iki el-Sahih'te yer almıştır.
- Abdulrahman anlatmıştır; Ebu-Mansur el-Kazzaz'dan, Ebu Bekir b. Sabit'ten, Ebu Ömer b. Mehdi'den; Muhammed b. Muhlet'ten rivayet edilmiştir, Şuayip b. Eyüp kabul etmiştir, Muaviye b. Hişam'dan, Sufyan'dan, Muhammed b. el-Menkeder'den, Cabir'den rivayet edilmiştir, dedi ki⁷⁶

Resul Allah (sav.) dedi ki: "göz insanı mezara ve deveyi tencereye sokar."

⁷⁴ El-Hadis: El-Mesned'te Ahmed yazmıştır 3/486, İmam Mâlik, İmam Mâlik, el-Muvatta'da yazmıştır 2/938; Abdürrezzâk, el-Musannef* fi'l-hadîs'te yazmıştır 11/5, Câmi' u'l-uşûl'a bak. 7/584-585, Garip El-Hadis'i, Ebû Ubeyd El-Bekrîe, 2/111-114, el-Cahiz'in Havaşi el-Hayvan Kitabı, 2/1964,133.

⁷⁵ El-Hadis: el-Mesned'te Ahmed bin Hanbel yazmıştır. 2/319, El Buhari ve Müslüm, Abdürrezzâk, el-Musannef* fi'l-hadîs'te 11/17 yazmıştır, Câmi' u'l-uşûl'a bak. 1969,5/s.583-584.

⁷⁶ El-hadis: Ebu Naim El-Hulliy'e'den Cabir'den aldığı zikretmiştir, Câmi' u'l-uşûl Câmi' u'l-uşûl, 1969,5748, cilt 2/s.158

- Bu manada çok hadis rivayet edilmiştir.
- Gözle uzaktan bir bakışı ne şekilde etkilediği söylendiğinde?

Şeyhimiz Ebu el-Farac İb. el-Cozi cevap vermiştir: insanların doğası hayvanların doğası gibi değişkendir, Resul Allah (sav.) parazitlerin, yılanların öldürülmesini emretmiştir, dedi ki: onlar görmeyi yok edip kemeri düşürmektedirler, bu da gözlerinden çıkan zehirden havaya dağılarak gördüklerine isabet etmektedir, insanlar gibi⁷⁷.

- İbni el-Saib⁷⁸ dedi ki: müşrikler eskiden iki üç gün yemek yemeden durdukları, daha sonra oturup yemek yediği ve bugünkü gibi deve görmedim ve bundan daha iyisini görmedim söylemekteydi.
- el-Asmai⁷⁹ dedi ki: sert bakışlı bir adamı şunu söylediğini⁸⁰ gördüm: bir şeyi görüp beğendiğimde gözümde ateş çıktığını görmekteydim. Bazı insanları akrep soktuğunda öldüklerini öğrendim.
- İbni Kuteybe dedi ki: el-Mütevekkil çölden diri olan yılan yediklerini gördüm, yılanların başlarını ezerek yediklerini, kertenkeleleri de baş yönünden yediklerini gördüm, başkasının da hayvan gibi köz yediğini gördüm.
- İnkâr edilmemesi gerekir ki insanların zehirli ve zararlı olmalarıdır, örneğin beğendiği bir şeye baktığında gözünden havaya zehir saçarak baktığı şeye isabet etmektedir.

⁷⁷ El-Cahiz'in el-Hayvan'da söylediği gibi 2/133 ve daha sonrası, Nahc'ül-Belağa'daki açıklaması İbn Ebü'l-Hadîd'ten alınan, 1953, 19/377.

⁷⁸ Ebu El-Nazar Muhammed Bin El-Saib El-Kalbi, 146h yılında vefat etmiştir. İbn Hallikân 4/309. 1968

⁷⁹ Ebu Said Abdulmelik Bin Karib El-Asmai, dil ve gramer, garib, haberler ve tuz sahibi olduğu, 212h yılında vefat etmiştir. 1950-1974, İbnü'l-Kıftî, İnbâhü'r-ruvât 2/197

⁸⁰ el-Câhiz, Kitâbü'l-Hayevân 2/142, Nahc El-Balağa'da anlatılmıştır. 1953, 19/377.

- Bu da adet döneminde olan kadına benzer, süt tenceresine yaklaştığında bozulur, bu bir şey için değil (vücudundan bir parçanın ayrılmasıdır)⁸¹ ve süte ulaşmasıdır. Bu durumda bir kadının bağa girerek eli değmeden bazı bitkilere zarar vermesidir, hamurun mayalanmaması, karpuzun bulunduğu yerde Handal kesildiğinde gözden yaş akar, aynı şekilde soğan doğrarken de gözden yaş akar, kızarmış göze bakıldığında⁸² insan esnemeye başlar ve başkası da esner. Bu el-Şeyh Ebu el-Farac'ın son sözlerdir.
- Dedim ki:Şeyhimiz Hanbel'in Ebu el-Kasım b. el-Huseyin'den rivayet ettiğini.
- Ebu Ali Hanbel b. Abdullah el-Rusafi'den, İbni el-Gazal el-Saki olarak tanınan Ebu el-Muali Mansur b. Ahmed b. Mansur'dan, Ebu el-Hüseyin Şbni el-Nokor'dan, Ebu Tahir Muhammed b. Abdulrahman el-Muhlis'ten⁸³, Ebu el-Kasım el-Bağavi'den, el-Hasan b. raşid b. Abid Rabbah el-Vasiti'dan rivayat edildiğine göre; dedi ki: Ebi Raşid b. Abid Rabbah anlatmıştır; dedi ki: İbni Ömerin şunu dediğini⁸⁴ duydum:

Resul Allah'a (sav.) bir adam gelerek dedi ki: Ey Resul Allah bana özet bir hadis söyle, Resul Allah (s.a.v.) dedi ki "görmüş gibi veda namazın kıl, onu görmez isen o seni görür, başkalarının elindekine özenme zengin yaşarsın, pişman olacağın bir şeyden uzak dur".

- Hanbel'den, Ebu el-Maali'den, İbni el-Nokor'dan, el-Muhlis'ten, Yahya b. Said'ten⁸⁵, Sufyan Vaki'den, Yahya b. Yaman'dan, Şerik'ten⁸⁶, Ebu

⁸¹ Mevzi El-Rutuba, geçmişe dayalı eksiklik tamamlanmıştır, el-Câhiz, Kitâbü'l-Hayevân 2/138 – 140, bu olayı ilmi olarak açıklanması, el-Câhiz, Kitâbü'l-Hayevân,1965, s.2/377.

⁸² el-Câhiz, Kitâbü'l-Hayevân 'dan alınan ekler.1965,s. 2/140

⁸³ Ebu Tahir El-Muhlis, Muhedis El-irak, Güvenilir, 393h yılında vefat etmiştir. Safedî, el-Vâfi, el-Vâfi bi'l-vefeyât3/230. (yıl yok)

⁸⁴ Burhânüddîn İbrâhîm b. Muhammed b. Kemâliddîn el-Hüseynî ed-Dımaşkî, el-Beyân ve't-ta'rif* fi es-bâbi vürûdi'l-hadîsi's-şerîf, 2/801,Hatîb el-Bağdâdî'nin Târîhu Bağdâd1/108 bunu desteklemiştir. T-y

⁸⁵ Yahya Bin Muhammed Bin Said, büyük hafızlardan güvenilir bir kişi olduğu, 228h yılında dünyaya gelmiştir, 318h yılında vefat etmiştir. İbnü'l-Cevzi, İbnü'l-Cevzi, el-Muntazam 6/235, Târîhu Bağdâd14/231. Yahya Bin Said'in 198h yılında vefat eden Sufyan Bin Ayniyye'den duyması makul değildir, adı Abdullah Bin Said. Hatîb el-Bağdâdî, Târîhu Bağdâdnde El-Hatip s.14/232 dedi ki: "Beno Said üç kişidir: Yusuf, Ahmed ve Yahya...bir amcaları vardı adı Abdullah Bin Said olduğu ve Sufyan Bin Ayniyye'den rivayet etmiştir.

İshak'tan⁸⁷, Abdullah b. Said b. Cubeyir'den, Babasından ve İbni Abbas'tan rivayet edilmiştir, dedi ki⁸⁸:

Rasul Allah (sav.) dedi ki: "Beyti elli defa tavaf eden kişinin doğduğu gün gibi günahlarından arınır".

- Şeyhimiz Hanbel altı yüz üç yılında Şam dönüşünden kısa bir süre sonra Bağdat'ta vefat etmiştir⁸⁹.

9

- **Ebu Hafs Ömer b. Muhammed b. Muammar b. Yahya b. Ahmed b. Tabarzade, el-Hanbeli el-Bağdadi ED-Darkazi⁹⁰:**

Kardeşi Ebu el-Baka⁹¹ ondan uzak durmuştur, hakkında Ebi el-Kasım İbni Hüseyin'den, Ebu el-Kasım Hibetullah b. Ahmed b. Ömer el-Hariri'den⁹², Ebu Galib b. el-Benna'dan⁹³, Ebu Bekir el-Ansari'den⁹⁴ ve meslektaşlarından duyulmuştur; Talebi anladığında kendisi de şeyhlere gitmeye başlamıştır, çok şey duymuştur, iyi bir dinleyiciydi, Bağdat, Erbil ve Şam'da ondan çok şey dinlenmiştir, daha sonra küçükler büyükleri takip etmişlerdir, çok sayıda dinleyicisi olup üstün rivayet kabiliyeti olmakla ünlenmiştir, Düneyser halkı Şam'a giderken geçtiğinde ondan duymuşlardır; bundan fazla duyduğum şeyh bulunmamaktadır.

⁸⁶ Şerik Bin Abdullah El-Nahmi, güvenilir, 197h tarihinde vefat etmiştir. İbn Hacer, Tehzîbü't-Tehzîb,1325h, 4/333.

⁸⁷ Ebu ishak El-Subayii, Amro Bin Abdullah Bin Ubeyd, Güvenilir, 126h tarihinde vefat etmiştir. İbn Hacer, Tehzîbü't-Tehzîb,1325h, s.8/631,

⁸⁸ El-Hadis: El-Tarmizi Hadis İbni Abbas'tan alınmıştır, Câmi'u'l-uşûl'a bk. 9/462, içinde Yahya Yaman'ın yer aldığı, Ahmed kabul etmemiştir. İbn Hacer, Tehzîbü't-Tehzîb,1325h,11/306.

⁸⁹ Onun için tercüme yapanlar 604h yılında vefat ettiğini kabul etmektedirler.

⁹⁰ İbnü'l-Müstevfi, Erbil Tarihi s. 159 da tercümesi ve Vefiyat İbn Hallikân, Vefeyâtü'l-a'yân 3/452 de, Münziri'nin El-Takmile'de 2/207, İbni El-Asir'in El-Kamil'de 12/295, Ya'kutu'l-Hamevî, Mü'cemu'l-Büldan 2/422 (Daru El Kaz), El-İbar 5/24, Mîzânü'l-İ'tidâl, 3/223, Ebü'l-Mehâsin el-Hüseynî, Zeylü Tezkireti'l-huffâz s. 70, Mirat El Zaman 537 ve Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî, Şezerâtü'z-zeheb 5/26 da yer almaktadır, 607h yılında Bağdat'ta vefat etmiştir.

⁹¹ Ebu El-Baka: adı Muhammed Bin Muhammed, bu şekilde İbnü'l-Müstevfi ve İbn Hallikân zikretmişlerdir.

⁹² El-Hariri: Hibetu Allah Bin Ahmed El-Hariri, iyi dinleyici ve mütedeyyin birisi olduğu, 531h yılında vefat etmiştir. İbnü'l-Cevzî, İbnü'l-Cevzî, el-Muntazam ,1325h,s.10/71.

⁹³ İbni El-Banna: Ahmed Bin Ali Bin Ahmed, Mesnedu El-Irak, 527h yılında vefat etmiştir.Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî, Şezerâtü'z-zeheb 4/7t-y.

⁹⁴ Ebu Bekir El-Ansari: Muhammed Bin Abdalbaki, Mesnedu El-Irak, 535h yılında vefat etmiştir.El-Zahrat, Şathrat 4/108,t-y.

- Ebu Hafız Ömer b. Muhammed b. el-Muammar b. Tabarzat, Ebu Nasır İbni Vehban'ın⁹⁵ okuması hakkında rivayet etmiştir, ben de Erbil'de el-Müzaferriye'deki Daru el-Hadis'te duymuştum, dedi ki Abi el-Kasım Hibetullah b. Ahmed b. Ömer el-Hariri kardeşimin Zilkade ayı beş yüz yirmi dördüncü hicri yılında okuduğunu rivayet etmiştir, dedi ki yanında okuduğumuz ve İbni el-Aşari⁹⁶ olarak tanınan Ebu Talip Muhammed b. Ali b. el-Fetih b. Muhammed b. el-Fetih el-Haribi'den duyduğumu, duyduğum tarih Zilhicce ayının yirmisi dört yüz kırk dört hicri yılıydı, Ebu Tahir Muhammed b. Abdulrahman b. el-Abbas b. Abdulrahman el- Muhlis rivayet etmiştir, yanında okuduğunda ramazan ayı üç yüz seksen yedi yılında duyduğunu, Ebu Muhammed Yahya b. Muhammed b. Said'tan, Muhammed b. Ziyat'tan⁹⁷, Abdulvaris b. Sait'ten, Abdulaziz b. Suheyp'ten, Enes'ten rivayet edilmiştir, dedi ki⁹⁸:

Resul Allah (sav.) helaya girdiğinde derdi ki (Azu Billah şerden ve şeytandan).

- Abdulaziz'den alınan Hammad b. Zeyd'ten⁹⁹ rivayet edilen, dedi ki: Allah'ım sana sığınmak istiyorum.
- Ebu Hafız b. Tabarzat, Ebu el-Bedr İbrahim b. Mansur el-Karği¹⁰⁰, Ebu Bekir Ahmed b. Ali b. Sabit el-Hatip, Kadı Ebu Ömer el-Kasım b. Cafer b. Abdulvahid el-Haşimi¹⁰¹, Ebu Ali el-Luliei¹⁰², Ebu Davud¹⁰³, Musadded b. Musrahad, Hammad b. Zeyd, Abdulvaris, Abdulaziz anlatarak, Enes b. Malik'ten rivayet edilmiştir, dedi ki:

⁹⁵ Adı Abdulrahim Bin El Nafis, bu kitapta tercümesi yer almaktadır.

⁹⁶ İbni El-Aşari: Muhammed Bin Ali Bin El-Fetih, güvenilir, dindar ve salih birisi olduğu, 451h yılında vefat etmiştir. Hatîb el-Bağdâdî, Târîhu Bağdâd, s. 3/107.

⁹⁷ Muhammed Bin Ziyad El Yuyu, El Buhari'den rivayet edilmiştir, 260h yılında vefat etmiştir. İbn Hacer, Tehzîbü't-Tehzîb,1325h,9/168.

⁹⁸ El-Hadis: El-Mevti hariç Cemaat tarafından yazılmıştır, Enes Bin Malik'ten alınmış, Câmi' u'l-uşûl'a bak. 4/312, İmam Zehebi, Tezkiretü-ı Huffaz, 2/507, Ebû Ubeyd El-Bekrî, 1965, 2/192.

⁹⁹ Mevzi El Rutoba, sonraki El-senet'te tamamlanmıştır.

¹⁰⁰ Abu El Bedr El-Karği: İbrahim Bin Muhammed Bin Mansur, Güvenilir, 539h yılında vefat etmiştir. Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî, Şezerâtü'z-zeheb , 4/12,t-y.

¹⁰¹ El-Haşimi: El-Kasım Bin Cafer, güvenilir birisi olduğu, 414h yılında vefat etmiştir. Târîhu Bağdâd, 12/451.

¹⁰² El-Luliei Muhammed Bin Ahmed Bin Amro, ünlü ve güvenilir bir Basralı olduğu, 333h yılında vefat etmiştir. Safedî, el-Vâfi, el-Vâfi bi'l-vefeyât, 2/39. t-y

¹⁰³ Ebu Davud: ilke sahibi, Süleyman Bin El-Aşaath El-Secetani, zamanında önde gelen imamlardan olduğu bilinmektedir, 275h yılında vefat etmiştir, Tahzib İbn Hacer, Tehzîbü't-Tehzîb,1325, 4/169.

Hammad'ın söylediğine göre Resul Allah (sav.) helaya girdiğinde derdi ki (Allah'ım sana sığınmak istiyorum) Abdulvarisin söylediğine göre Resul Allah (sav.) derdi ki (Azü Billah şerden ve şeytandan).

- Bazı hadis sahipleri rivayet ettiklerine göre: Hubus (şer) kelimesindeki b harfini sakın olarak okumaktadır, Ebu Ubeyd'te bunu rivayet etmiştir.
- Ebu Süleyman el-Hattabi¹⁰⁴ dedi ki: Hubus kelimesinin b harfi damma ile okunur, Habis kelimesinin çoğuludur, Habais ise Habise kelimesinin çoğuludur, Azü billah erkek ve kadın için aynıdır.
- Abi Ubeyd'in sözlerinde: Hubus kelimesinin b harfi sakindir: el-İns. Habais: şeytanlar¹⁰⁵.
- Erbil'deki Ebu Hafız b. Tabarzac el-Darkazzi, Rabi el-Evvel ayı beş yüz yirmi beş hicri yılında Ebu Bekir Muhammed b. Abdülbaki el-Ansari, Ebu Talip Muhammed b. Ali b. el-Fetih el-Harbi el-Uşari için Safar ayı dört yüz elli hicri yılında okunanları duyduğunu, Ebu el-Kasım İsa b. Ali el-Vezir¹⁰⁶, Abdullah b. Muhammed el-Bağavi, Ebu Nasır el-Tammar¹⁰⁷, Hammad b. Salma, Ali b. Zeyd¹⁰⁸, Yunus b. Ubeyd, Humejd¹⁰⁹ anlatmışlardır, Enes'ten¹¹⁰ rivayet edilmiştir:

¹⁰⁴ El-Hattabi: Hamad veya Ahmed Bin Muhammed Bin İbrahim El-Besti, ilim ve edebiyat sahibi olduğu mutasavvıf birisi olup, 388h yılında vefat etmiştir. (İnbah El Ravat 1/125). Câmi' u'l-uşûl'daki sözleri 4/313, sonunda İbnü'l-Esîr demiştir. 1979, 2/6.

¹⁰⁵ „ 2/192 metni: Hubus şer demektir, Habais ise şeytanlardır.

¹⁰⁶ İbni El Vazir: İsa Bin Ali Bin İsa, Bağdatlı genç yazar, 391h yılında vefat etmiştir. Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî, Şezerâtü'z-zeheb , 3/137.

¹⁰⁷ Ebu Nasır El-Tammar: Abdülmelik Bin Abdulaziz El-Kuşayri, güvenilir, 228h yılında vefat etmiştir. İbn Hacer, Tehzîbü't-Tehzîb, 1325h, 6/406.

¹⁰⁸ Asılda: Ali Bin Yezid, zayıf, 129h yılında vefat etmiştir. Tahzib İbn Hacer, Tehzîbü't-Tehzîb, 1325h, 7/322.

¹⁰⁹ Hamid Bin Hilal, Ebu Nasır El-Basri, güvenilir, Irak'ın Halid vilayetinde vefat etmiştir. İbn Hacer, Tehzîbü't-Tehzîb 3/51.

¹¹⁰ El-Hadis: El-Tarğib ve El-Tarhib'te El-Münzirî tarafından yazılmıştır 3/353-354, İbni Habbân Sahih'te, sayı 26, Câmi' u'l-uşûl'a bk. 1/240 ve alt yazıları.

Resul Allah (sav.) dedi ki: "Müslüman, insanların elinden ve dilinden¹¹¹ emin olduğu kimsedir, muhacir ise kötülükten uzak durandır; Allah şahidim olsun ki komşusunun iyiliğini istemeyen cennete giremez". Bazı rivayetler emanet etmeye işaret etmektedir.

- İbni Tabrazd, İbni Hayron¹¹², Ebu Bekir el-Hatip¹¹³, Ebu Nuayım el-Hafız¹¹⁴, Ebu Ali İsa b. Muhammed el-Curayhi¹¹⁵, Ahmed b. Yahya Salep anlatmışlardır, dedi ki¹¹⁶.

İbni Hanbel'i çok görmek isterdim, yanına gittim ve girdiğimde bana dedi ki: neyle ilgileniyorsun? Arap diliyle ilgileniyorum dedim; bana (el Taviil) dan bana Ebu Abdullah Ahmed b. Hanbel şu şiiri okudu:

Şiir

- el-Tabarzadi ve Ebu Mansur Abdülrahman b. Muhammed el-Kazzaz anlatmışlardır; Asbehdost el-Duyami¹¹⁷, Ebu Nasır Abdülaziz b. Ömer b. Muhammed b. Ahmed b. Nabata el-Sadi¹¹⁸ kendileri¹¹⁹ için (el-Taviil'den) okumuşlardır:

Şiir

¹¹¹ El-Münziri'nin rivayet ettiğiindeki fazlalıklar.

¹¹² İbni Hayron: hafız Muhammed Bin Abdulmelik Bin El-Hasan, 539h yılında vefat etmiştir. Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî, Şezerâtü'z-zeheb , 4/125. T-y

¹¹³ El-Hatip: Ahmed Bin Ali Bin Sabit, Bağdatlı hatip, Hatîb el-Bağdâdî, Târîhu Bağdâdnin yazarı, 463h yılında vefat etmiştir. Safedî, el-Vâfi, el-Vâfi bi'l-vefeyât, 1/92,t-y.

¹¹⁴ Ebu Nuayım: Ahmed Bin Abdullah, Huliyyet El-Avlaya'nin yazarı, 430h yılında vefat etmiştir. Safedî, el-Vâfi, el-Vâfi bi'l-vefeyât,1968, 1/91.

¹¹⁵ Târîhu Bağdâd5/205: El-Curayhi, sakin h harfiyle.

¹¹⁶ Destekli haber Hatîb el-Bağdâdî, Târîhu Bağdâdnde 5/205 "Ebu El-Abbas Salep'in tercümesi". İbni Kesir'in tefsirindeki birinci ve ikinci beyt 3/379. Dördüncü hariç Ebu Nuas'ın divanındaki beytleri 615s, Ebu Haffan'ın Ebû Nüvâs'ın haberleri s78 değişik haber, bu haberin detayları İbn Asâkir'in Tahzibinde yer almıştır. Ebû Nüvâs'ın tercümesi, 4/276,1953, dokuz beyt içindeki kelime.

¹¹⁷ Asbehdost Bin Muhammed Bin El-Hasan Bin Şiroye El-Dayami, Ebu Mansur El-Şair, zamanında önden daha güzel suret ve güzel sözlü yoktu, 469h yılında vefat etmiştir. Safedî, el-Vâfi, el-Vâfi bi'l-vefeyât, 1/162, Safedî, el-Vâfi, el-Vâfi bi'l-vefeyât, 8/384.

¹¹⁸ İbni Nebata El-Sadi, tanınmış bir şair olduğu, güzel yapı ve kaliteli anlamı bir araya toplamıştır, ülkeyi gezerek krallar, bakanlar ve başkanlara methiyeler yazmıştır, 405h yılında vefat etmiştir. Vefat El-Ayan 3/190.

¹¹⁹ İki konum arasında Mevzi El Rutuba, içtihatla tamamlanmıştır.

* **Ebu Ahmed (Abbas b. Ahmed) b. Abbas, İb. Ebu ER-Rayyan el-Habbaz el-Bağdadi olarak tanınmaktadır, (4z) daha sonra ED-Düneyseri¹²⁰**

* Kadı Ebi el-Hasan İbni el Farra'dan¹²¹ duyulmuştur, duyduğu doğrudur.

* Ebu Ahmed Abbas b. Ahmed el-Habbaz Düneyser'de yanımda okuduğunda anlatmıştır:, dedi ki: Kadı Ebu el-Hasan Muhammed b. Muhammed b. el-Hüseyin b. Muhammed¹²² b. Halaf el-Farra Şevval ayı beş yüz yirmi üç hicri yılında okurken, kadı Ebu el-Muzaffar Hannad b. İbrahim b. Muhammed el- Nasfi'nin¹²³ Şavval ayının yirmi ikisi dört yüz elli sekiz tarihinde, Kadı el-Şerif Ebu Ömer el-Kasım b. Cafer b. Abdulvahid el-Haşimi¹²⁴, Ebu Ali Muhammed b. Ahmed b. Amro el-Luliei, Ebu Davud Süleyman b. el-Alaşth el-Secsetani, Abdulah b. Müslüma anlatmışlardır; Malik, Nafi ve Abdullah b. Ömer'den rivayet edilmiştir:

Resul Allah (sav.) minberde konuşurken sadaka ve iffet meselesi¹²⁵ hakkında dedi ki: "Üst el alt elden daha hayırlıdır".

Üst el: verendir. Alt el: dilenendir.

- Abbas b. Ahmed, Ebu el-Hüseyin b. el-Farra, Hannad b. İbrahim, Ebu Ömer, Ebu Ali, Ebu Davud, Hafız b. Ömer, Şube, Amro b. Murra'nın anlattıklarına göre; Abdullah b. el-Haris, Ebu Kasir¹²⁶, Abdullah b. Ömer'den¹²⁷ rivayet edilmiştir, dedi¹²⁸:

¹²⁰ Tercümesi İmam Zehebi, Mizânü-i-ı Tidal'dedir 2/381, İbn Hacer el-Askalânî, Lisânü'l-Mîzân'da 3/236, İbni El Naccar'ın alt yazısından naklen hakkında dedi ki: "Halktan bir şey olup bir şey anlamadığını...daha sonra Bağdat'tan ayrılarak Rasu El Ayın'a yerleşmiştir, hakkında İbni El Fara Sunan Abi Davud'ta anlatılmıştır...Bu şeyh çok karıştırmış onun için kendisine itimat edilmezdi". Hasireteyin mavzi el rutuba arasında kalarak, daha sonra tamamlanmıştır.

¹²¹ İbni El Farra, güvenlik ve sadık birisi olup, 526h yılında vefat etmiştir. Safedî, el-Vâfi, el-Vâfi bi'l-vefeyât 1/159, (yıl yok).

¹²² Aslında: Ahmed, sevabı El-Safandi'de, İbnü'l-Cevzî, İbnü'l-Cevzî, el-Muntazam 'da, 1357h, 10/29.

¹²³ Hannad El-Nasfi, El-Manaki'deki hadisler, 465h yılında vefat etmiştir. İbnü'l-Cevzî, İbnü'l-Cevzî, el-Muntazam 8/284.1357h,13.

¹²⁴ El-Haşimi, güvenilir birisi olup, 414h yılında vefat etmiştir. İbnü'l-Cevzî, İbnü'l-Cevzî, el-Muntazam 8/14. Adı Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî, Şezerâtü'z-zeheb 'ta yer almıştır 3/201, El-Kasım Bin Saad (Cafer)

¹²⁵ Aslında: ondan iffet ve meseledir, önceki kaynakta doğrulanmıştır.

¹²⁶ Abu Kasir El-Zubeydi, ismi değişiktir, İbn Hacer, Tehzîbü't-Tehzîb'e bak.1357h, 12/210.

¹²⁷ Aslında: Abdullah Bin Amro, hatalıdır.

¹²⁸ El-Hadis: Ebu Davud tarafından hazırlanmıştır, İbni Ömer'in hedisi, Câmi'u'l-uşûla bk. 1/607. 1969

Resul Allah (sav.) buyurmuştur; "Kıtlığa dikkat edin, sizden öncekiler kıtlıktan helak olmuşlardır, cimrilik emri vererek kısmışlardır, küskünlük emretmişler uzak kalmışlardır, kötülük emretmişlerdir kötülükte kalmışlardır".

- Dedim ki: Bekir b. Abdullah ve Abdullah b. Ömer'den rivayet edildiği, Peygamber efendimiz (sav.) bu hadis anlamını taşıyan ancak bazı artışlar olduğuna yer verilmiştir.
- Bağdat'ta yanımda okuyan Abdulminim b. Abdulvahap b. Saad anlatmıştır, Alin b. Ahmed b. Muhammed b. Beyan¹²⁹ beş yüz altı yılında, Muhammed b. Muhammed Bim Muhled¹³⁰ on yedinci yılda ve dört yüz on sekiz yılında anlatıldığı, onların yanımda okurken onlardan dinledim, İsmail b. Muhammed b. İsmail b. Salih el-Saffar¹³¹ anlatmıştır, el-Hasan b. Arafa, Ömer b. Abdulrahman, Ebu Hafız el-Abar ise; Muhammed b. cuhada, Bekir b. Abdullah el-Muzani ve Abdullah b. Ömer'den rivayet etmişlerdir.¹³²

Peygamber efendimiz (sav.) diyor ki: "Zülüm etmekten uzak durun, zülüm kıyamet gününün karanlıklarıdır, zinadan uzak durun, Allahu Teala zinayı ve yapanları sevmez, kıtlığa dikkat edin, sizden önce kıtlıkta helak olanların olduğu, yalan söylemeleri için emredildi yalan söylediler, zülüm emredildiler zülüm ettiler, küskünlük emredildiler küstüler": adamın birisi kalkarak sordu: Ey Resul Allah, hangi İslam en iyisidir? Dedi ki: "Müslümanların onun dilinden ve elinden korunanlardır Sordu: Hangi cihat en iyisidir: dedi ki: "kanın döküldüğü ve atının hor görüldüğüdür." Sordu: Hangi hicret en iyisidir? Dedi ki: "Allahu Azza ve Cellin nefret ettiğini hicret etmen, bunun iki hicret olduğu: geçmiş ve şimdiki hicret olarak; geçmiş hicreti: çağırıldığında icabet eden, emredildiğinde itaat edendir, şimdiki hicret ise: en zoru ve en fazla sevabı olanıdır".

11

¹²⁹ İbni Beyan: Mesned El İrak, 510h yılında vefat etmiştir. Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî, Şezerâtü'z-zeheb , 4/27, (yıl yok).

¹³⁰ İbni Muhlad, uzun yaşayan güvenilir şeyh, 419h yılında vefat etmiştir. Siyeru a'lâmi'n-nübelâ,1981,17/370.

¹³¹ El-Saffar, güvenilir haber toplayıcı olduğu, 341h yılında vefat etmiştir. Safedî, el-Vâfi, el-Vâfi bi'l-vefeyât, 9/204.t-y.

¹³² El-Hadis, El-Münzirî tarafından Kitâbühü't-Tekmile li-Vefeyâti kitabında 1879'da yazılmıştır.

* **Ebu el-Fadıl İsmail b. İbrahim b. Faris b. Mukallid b. Ebu el-Hanna, el-Sullami el-Hanbeli el-Sibi asıllı, Bağdat doğumlu ve orada yetiştiği, Dünaysir'de yaşamıştır**¹³³:

* Ebu Muhammed Abdullah b. Ali b. Ahmed el-Mukri'den duymuştur¹³⁴, el-Şeyh Ebu Mansur el-Hayyat'tan, Ebu el-Fadıl Muhammed b. Nasır el-Sallami ve diğerlerinden almıştır.

- Dünaysir'de Ebu el-Fadıl İsmail b. İbrahim el-Seybbi'nin yanında okudum, Safar ayı beş yüz kırk bir yılında Ebu Muhammed Abdullah b. Ali el-Mukkri'n ve (Subtu el Şeyh)¹³⁵ Abi Mansur el-Hayyat'ın anlattığı, dedi ki: Ebu el-Hüseyn (İbni el- Nukor el Bazza)¹³⁶, Um el-Fetih Ümmetu el-Selam¹³⁷ (h v) Ahmed b. Kamil b. Halaf b. Şeceretu el-Kadi'nin kızı, okuyarak dedi ki; Ebu Bekir Muhammed b. İsmail¹³⁸, Muhammed b. Yahya el-Kuti, Abid el-Ala ve Sait bize Eyyup, Nafi ve İbni Ömer hakkında anlatmışlardır;

Rivayete göre Resul Allah (sav.) dedi ki: "Beş şeyin helalde ve haramda öldürülür, bunla helal ve haram işleyen tarafından öldürürler; kuduz köpek, sıçan, karga, akrep ve yılan".

- İsmail, Abdullah, İbni el-Nokor, Ümmetu el-İslam, Muhammed b. İsmail, Muhammed b. Yahya, Abdu el-Ala ve Said'in İbni Ktada ve Enes b. Malik'in¹³⁹ rivayetlerini anlatmışlardır:

Resul Allah (sav.) elleriyle iki boynuzlu koçu tekbir getirerek kurban keserdi.

¹³³ Tercümesi İmam Zehebi'ye ait olan İel-Muhtaşarü'l-muhtâc'da olduğu 1/239, El-Münzirî'nin Altakmile'sinde 2/411, içinde tercüme edilen kaynaklar yer almaktadır. El-Seybi: El-Seyyibe dayanarak; Bağdat'ın altında bir belde olduğu, 614h yılında vefat etmiştir, seksen ve üstü yaşlardaydı. Dünaysir'de konuşmuş, Kuran kerim hafızlarından olduğu , çok okuduğu, çok namaz kılıp oruç tuttuğu bilinmektedir.

¹³⁴ Ebu Muhammed El-Mukri, Irak'ta okutanların şeyhi olduğu, 541h yılında vefat etmiştir, Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî, Şezerâtü'z-zeheb Dahap 4/128.t-y.

¹³⁵ Mevzu El-Rutuba, al-Siyaka'da ve İbnü'l-Cevzî, İbnü'l-Cevzî, el-Muntazam 'da tamamlanmıştır.1357h, 8/314.

¹³⁶ Mevzu El-Rutuba, El-Siyak'ta ve İbnü'l-Cevzî, İbnü'l-Cevzî, el-Muntazam 'da tamamlanmıştır.1375h, 8/314.

¹³⁷ Ümmetu El-Selam, akıllı dindar ve hayırsever birisi olduğubilinmektedir, 390h yılında vefat etmiştir. İbnü'l-Cevzî, el-Muntazam, 7/214.

¹³⁸ Ebu Bekir El-Baslani, Muhammed Bin İsmail, güvenilir, 311h yılında vefat etmiştir. İbnü'l-Cevzî, İbnü'l-Cevzî, el-Muntazam ,1357h,6/187.

¹³⁹El-Hadis: Enes kanalıyla; El-Buhari, Müslüm, El-Termithi, Ebu Davud ve El-Nisai tarafından yazılmıştır, Câmi' u'l-uşûl'a bak.1969t,3/324.

- Ebu Muhammed el-Kasım b. Ebu el-Kasım'ın bize yazdığına göre; Eba el-Kasım Hibetullah b. el-Müslim b. el-Halal kendilerine şunları anlatmıştır, dedi ki: Ebu el-Merca Sadullah b. Said b. el-Merca el- Rahbi, Ebu el-Hasan Muhammed b. Avuf b. Ahmed b. Muhammed b. Ebu Avuf, el-Hasan b. Münir el-Tanhoni, Cafer b. Ahmed b. Asım, Hişam b. Ammar, İbni İshak olan Şuayip ve Said'in bize İbni Ktada ve Enes b. Malik'in rivayetlerini anlatmışlardır:

Resul Allah (sav.) elleriyle iki boynuzlu koçu tekbir getirerek kurban keserdi.

- Müslüm, Ebu Davud ve el-Termethi tarafından doğrulanmıştır.
- Dünaysir'de İsmail b. İbrahim el-Seybi hakkında okudum, Ebu el-Fadıl Muhammed b. Nasır Ab. Ali b. Muhammed el-Sellami¹⁴⁰ anlatmıştır, dedi ki: Ebu el-Maali Sabit b. Bandar b. İbrahim el-Mukri¹⁴¹, Ebu Ali el-Hasan b. Ahmed b. Şathan¹⁴², Ebu Bekir¹⁴³ Ahmed b. Kamil b. Halaf b. Şeceretu el-Kadi¹⁴⁴ nin haklarında okuduğumda anlattıklarını duymuştum. Ahmed b. Harp, Ubeyduallah b. Muhammed, Abdullah, Yezid b. Ebu Ziyad ve İsam b. Faid'in; Ubade b. el-Samit'ten rivayet etmişlerdir, dedi ki¹⁴⁵:

Resul Allah (sav.) dedi ki: "Tüm aşiret Emirleri kıyamet günü elleri bağlı getirirler, ellerini ancak adaletleri açar, her kim ki Kur'anı okuyup unutan Allah'ın huzuruna eli kesik çıkar".

- İsmail hakkında okuduğumda, İbni Nasır'ın rivayet ederek dedi ki: Sabit b. Bundar, İbni Şathan, Ebu Bekir b. Kamil anlatımlarına göre, kendisine Ebu

¹⁴⁰El-Sellami, hafız ve imam olduğu, Muhedis El-İrak, güvenilir bir hafız olduğu, 550h yılında vefat etmiştir. Ebü'l-Mehâsin el-Hüseynî, Zeylû Tezkireti'l-huffâz, 1325h 4/1289.

¹⁴¹ Bandar İbni, güvenilir doğrucu birisi olup, 498h yılında vefat etmiştir. İbnü'l-Cevzî, İbnü'l-Cevzî, el-Muntazam ,1357h,9/144.

¹⁴² İbni Şathan, doğru birisi olup, 425h yılında vefat etmiştir. Safedî, el-Vâfi, el-Vâfi bi'l-vefeyât 11/394.t-y.

¹⁴³ Aslında: Abu Bekir Bin Ahmed...Bin kelimesi burada fazladır.

¹⁴⁴ İbni Kamil, hükümler, Kuran ilimleri, şiir ve naho konularında alim olduğu, 350h yılında vefat etmiştir. (Safedî, el-Vâfi, el-Vâfi bi'l-vefeyât 7/298),t-y.

¹⁴⁵ El-Hadis, ikinci yarısı Abu Davud'un Saad Bin İbade'den rivayet ederek yazmıştır, Câmi' u'l-uşûla bk. 8/509, İbni Kasir'in Fada'il El Kuran'a, tefsirin eki s.42'ye bk, dedi ki: "içinde ihtilafın olduğu, ancak korkutmak yönünden makbuldür". Acdem ise: eli kesik olandır.

el-Abbas Muhammed b. Yezid el-Mubarrad, el-Tuvazzi'nin¹⁴⁶ İsnadu Zikriha'da ve en son¹⁴⁷ Abdulmelik b. Umayır el-Laytihi'nin söylenenlerde dedi ki¹⁴⁸:

Kufa'da el-Cami mescidinde olduğumuz sırada; o tarihte Kufa halkının çok iyi durumda oldukları, bir adam on yirmi yandaşıyla çıkmaktaydı; birisi bize gelerek dedi ki: Irak'a el-Haccac Emir olarak atanmıştır, mescide gizli kıyafetle yüzünün büyük bir bölümü kapalı olarak girmiştir, yanında kılıcı ve oku bulunmaktaydı, minbere çıkmıştır, insanlar ona doğru gitmişlerdir, ancak bir saat kalarak hiç konuşmamıştır, insanlar birbirlerine Beni Ümeyye'yi Allah kahretsin bunun gibi adamı bize gönderdikleri için; Umeyir Bn Dabi el-Burmeci dedi ki: bu da bize sayılmaktadır, dediler ki: bekle gör.

İnsanların ona baktığını gördüğünde ayağa kalkarak yüzü açmıştır dedi ki¹⁴⁹ (kim artırır):

Şiir

Sonra dedi ki: Ey Kufa halkı bazı boyunların dik olduğunu ve koparmaya hazır olduğunu görüyorum, baştaki sarık ile sakal arasında sanki kan görmekteyim, dedi ki¹⁵⁰

Şiir

Sonra bu şiiri okudu¹⁵¹

Şiir

Konuşmasına devam ederek; Ey Irak halkı benim zeki ve deneyimli olduğum için, Müminlerin Emiri (Allah onun ömrünü uzatsın) düşünüp taşınarak beni sizlere attı, zira siz fitnenin başı ve yeri olmuştunuz.

Allah şahidim olsun ki sizi yola getireceğim, develerin dövüldüğü gibi döveceğim, sizler bir köye yük olan kişilersin (Kuran kerimden ayetler)¹⁵².

¹⁴⁶ Tûsî, Şerefeddin: Ebu Muhammed, Abdullah Bin Muhammed Bin Haron, Kureyşin hatiplerinden olup, El- Mubarrad dedi ki: ondan daha iyi şiir bilgisi olanı görmedim, 230h yılında vefat etmiştir. İbnü'l-Kıftî, İnbâhü'r-ruvât,1950-1974, 2/126.

¹⁴⁷ Aslında: haber verdiği, bu da hatalıdır, doğrusu El-Mubarrad'ın El Kamil'de yer almaktadır.

¹⁴⁸ El-Kamil'de El-Mubarrad'ın 1/380, Safedî, el-Vâfi, el-Vâfi bi'l-vefeyât, 2/33. İki dize arasında El Kamil'de fazlası yer almaktadır.

¹⁴⁹ Şiir Sahim Bin Vesil El-Riyahi'nin şiiridir, El-Asmaiyyât, 1968,s17-

¹⁵⁰ Şiir Ruveyşid'in, Reşid olarak söylenir, Bin Rumayız El-Anzzi,El-Hutam'da söylenmiştir Bin Dubeya'nın bir kolu, Ebü'l-Ferec el-İsfahânî, el-Eğânî, 15/255, İbn Abdürabbih, el-İkdü'l-Ferîd, 4/120, 5/17.t-y.

¹⁵¹ İbn Abdürabbih, el-İkdü'l-Ferîd, beytler 4/121, Ibn Manzûr, Lisân al-'Arab,1981,4/2975.

¹⁵² Nahıl süresi 112 nci ayet.

Allah şahidimdir ki yapamayacağım şeyi söylemem, bildiğimi yaparım, istediğimi yerine getirim; Müminlerin Emiri bana sizlere düşmanınız el-Muhallep b. Abi Sofra¹⁵³ ile savaşmak için sizleri yönlendirmemi emretti . Allah'a yemin ederim ki üç gün içerisinde gelmeyen boynunu vuracağıma, sonra en genç Müminlerin Emirinin buyruğunu oku dedi, o da okudu:

"Rahman ve rahim olan Allah'ın adıyla: Allah'ın kulu Müminlerin Emiri Abdulmelik'ten Müslüman olan Kufa halkına, selamlarımı sunarım". Hiç kimse bir şey söyleyemedi.

el- Haccac dedi ki: dur çocuk. Arkasından insanlar yanına geldi, dedi ki: (a) Müminlerin Emiri selam verdi cevab.ı vermediniz?! Bu İbni Nuhayye'nin adabıdır¹⁵⁴ ; Allah şahidim olsun ki sizlere bilmediğiniz edeple terbiye edeceğim, yola gelmenizi sağlayacağım. Oku çocuk Müminlerin Emirinin yazısını. Okudu ta ki bu söze ulaştığında: "selamlarımı sunarım" mescitte selama cevap vermeyen kalmamıştır.

Arkasında inerek herkese alacağını vermeye başladı, onlarda almaya başlamışlardır, ta ki kibirli bir adam yanına yaklaşarak ona dedi ki: ey Emir, gördüğün gibi ben zayıfladım, benden daha fazla seyahat gücü olan bir oğlum var, benim yerime onu kabul eder misiniz? el-Haccac ederim ey Şeyh dedi:

Adam ayrıldıktan sonra birisi ona Ey Emir bunun kim olduğunu biliyor musunuz sordu¹⁵⁵? Dedi ki: hayır, dedi: bu adam Omeyır b. Dabi el-Bermeci'dir: babasının¹⁵⁶ el-Tavil şiirini söyleyen

Şiir

Bu şeyhi Osman'ın yanına getirerek onu öldürülmüş bulmuştur ve ardından karnına eğilerek iki kaburgasını kırmıştır. Dedi ki geri getirin, cevap verdiğinde el-Haccac ona: Ey şeyh: el-Dar günü Osman'ı senin yerine Müminlerin Emire gönderdin, senin ölümün Müslümanlar için bir ıslahıdır. Sonra korumalarına seslenerek boynunu vurun dedi. Adam bu emir karşısında zor durumda kalarak

¹⁵³ El-Muhallep Bin Ebi Sofra, adı Zalim Bin Sarrak, El-Atki El-Basri, Ömer Bin El-Hattab'ın yanına geldiğinde beyaz saçlı ve sakallı bir şeyh olduğu, cesur birisi olduğu, Basra'yı Haricilerden koruduğu, 82h yılında vefat etmiştir. Safedî, el-Vâfi, el-Vâfi bi'l-vefeyât,1968, 5/350.

¹⁵⁴ İbni Nuhayye: Basra'da El-Haccac tarafından polislerden sorumluydu.

¹⁵⁵ Söylenenin adı Anbasa Bin Said, İbn Kuteybe, eş-Şi'r ve 'ş-Şuarâ, 1966,1/352.

¹⁵⁶ Bu şiir beyti Cemhre Bin Hazim s223, İbn Kuteybe, eş-Şi'r ve 'ş-Şuarâ, 1/351, Tabakat İbni Selam 1/174, Târîhi Dımaşk, ayın harfi 3 grup,1974, s512.

ayrılmak zorunda kalmıştır, yakınlarına da arkasında gelmelerini emretti, bu konuda Abdullah b. el-Zubeyir el-Esedî^{157 158}şunları söylemektedir: (el-Tavil)

Şiirler ve açıklamaları

12

- **Ebu el-Farac Muhammed b. Abdülrahman b. Ebu el**
- **-Azz el-Vasiti okuyucusu¹⁵⁹**
- Düneysir'den alınmıştır, buradaki bir grup halktan duyulmuştur, kendisinden duymadım, ama benim için izin alındı.
- Ebu el-Farac Muhammed b. Abdülrahman el-Vasiti icazet alarak, Ebu Ubeydullah Muhammed b. Mahmud b. Muhammed b. Osman el- Burocerdi; Mekka'da haram şerifte Kabe'ye doğru okurken, Mısırlı Abdülrahman b. Nasır el-Sukkari'nin ifadesi, dediler ki: Ebu el-Vakit Abdülevvel b. İsa b. Şüayıp el-Seczi¹⁶⁰ el-Sofî haber vermiştir. el-Vasiti dedi ki: Bağdat'ta, el-Burojerdi dedi ki: Hamadan'da¹⁶¹ : Ebu el-Hasan Abdülrahman b. Muhammed b. el-Muzaffar el-Davudi el-Buşancı, dedi ki: Ebu Muhammed Abdullah b. Ahmed b. Hamaveyh el-Hamavi el-Serseği haber vermiştir, Ebu Abdullah Muhammed b. Yusuf b. Matar el- Ferberi haber vermiştir, Ebu Abdullah Muhammed b. İsmail b. İbrahim el-Buhari anlatmıştır, İsam b. (Halid)¹⁶² Hureyiz b. Osman anlatmıştır:

Peygamber efendimiz (sav.) in sahabelerinden¹⁶³ olan Abdullah b. Busr'aya sormuşlardır: demiş ki resul Allah'ı (s.a.v.) şeyh olduğunda gördüğünü, Dedi ki: sakallarında beyaz saçların olduğu.

- Bu hadis Sahih el-Buhari'nin en üst bölümlerine yer almıştır, başka bir deyimle bunu duyduk.

¹⁵⁷ Abdullah Bin El-Zubeyir El-Esedî; Kufa,Ebu Saad halkından tanınmış bir şairdir, Abdülmelik'in hilafeti döneminde El Ray'da vefat etmiştir. İbn Asâkir'in Târîhi Dımaşk, ayın harfi 3 grup s506, t-y.

¹⁵⁸ Bu beytler Târîhi Dımaşkınden, eski bölüm, s508 ve 512, beytler arasına mevzi El rutuba.

¹⁵⁹ İbnü'l-Müstevfî, Erbil Tarihi s138'de tercümesi yer almaktadır, İel-Muhtaşarü'l-muhtâc 1/68, Münzirin El-Münzirî ve kitâbühü't-Tekmile li-Vefeyâti 3/47, tercümesinde kaynaklar var, 618h yılında Musul'da yaşı yüzü geçtikten sonra vefat etmiştir.(1981)

¹⁶⁰ El-Seczi, Mesnedi El-Dünya, hayırsever mütevazi ve dindar birisiydi, 553h yılında vefat etmiştir. Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî, Şezerâtü'z-zeheb , 4/166 t-y.

¹⁶¹ Hamadan: Fars ülkesinde bir şehir. Ya'kutu'l-Hamevî, Mü'cemu'l-Bıldan,1977,5/410.

¹⁶² Mevzu el-Rutuba, Sahih-i Buharî'de tamamlanmıştır, aslında: Asim

¹⁶³ El-Hadis: El-Buhari tarafından hazırlanmıştır, Câmî' u'l-uşûl'a bk. 11/239, Târîhi Dımaşk 2/429, El-Hatip'in El-Müteşabih özeti,1985,s.1/181.

- Ebu Tahir el-Mubarak b. el-Mubarak b. Hibetullah¹⁶⁴ el-Harim el-Tahiri'de haber vermiştir, okuduğunda dedi ki: Ebu el-Ganayim Muhammed b. Muhammed b. el-Muhtedi Billah bize haber vermiştir, Ebu el-Tayyip Tahir b. Abdullah el-Tabari haber verdi ki, Ebu Ahmed Muhammed b. Ahmed b. el-Gatrif el-Cercani haber vermiştir, Ebu Halife anlatmıştır, el-Velid b. Hişam el-Kuhzami anlatmıştır, Hariz b. Osman anlatmıştır, dedi ki¹⁶⁵ :
Abdullah b. Busr'a sordum: Resul Allah (s.a.v) yaşlandı, sakallarına işaret etmiştir¹⁶⁶

13

- **Ebu el-İz Yusuf b. Suvar b. Ubeyd b. Hibetullah ES-Sullami, sonra el-Belevi el-Kuzai el-Masri el-Burci el-Fekih el-Şafii¹⁶⁷**
- el-Burceyin, Muniyye Beni Hasip'a yakın bir köy olduğu, alt Said'ta¹⁶⁸ Mısır diyarı işlerindedir, bizim tarafımızda el-Suaydi olarak bilinir.
- el-Şeyh Ebi Saad b. Ebu Asron'un¹⁶⁹ arkadaşlarındandır, ilim ehli cemaati tarafından bu hadis duyulmuştur, burada kasıt ulamaları dinlemek ve onlardan yararlanmaktır, hoş sözlü bir şeyh olup düzgün bir Arapça ile konuştuğu, Düneysir'de yaşamıştır.
- Kendisinden el-Şeyh Ebu Saad b. Ebu Asron ve Ebu el-Fetih b. el-Sayığ el-Bağdadi¹⁷⁰ hakkında duyum alınmıştır.
- Ebu el-İz Yusuf b. Suvar el-Sullami Düneysir'de okuduğunda haber vermiştir, Ebu el-Fetih Nasrullah b. Ebu Saad b. Mekki el-Durayır Bahran'da¹⁷¹ okuduğunda haber vermiştir; ikisi de dediler ki: Ebu el-Fetih Ahmed b. Ebu

El-Matoş ,¹⁶⁴ İbni, 599h yılında vefat etmiştir. El-Münzirî ve kitâbühü't-Tekmile li-Vefeyâti,1981,s.1/455.

⁷ İbni El-Matoş olduğu, 599h yılında vefat etmiştir.

¹⁶⁶ Alt dudağın altındaki saçlar

¹⁶⁷ Tercümesine vakıf olamadım.

¹⁶⁸ El-Burceyin: Yakut, El-Bekri ve El-Humeyri'de adında bir yerini bulamadım.

¹⁶⁹ Abdullah Bin Muhammed Bin Hibetu Allah, İbni Ebu Asron, çağında üst düzey fakihlerden birisi olduğu, 585h yılında vefat etmiştir. Tâceddin es-Sübki, Tabakâtü'ş-Şâfiyyeti'l-Kübrâ,1390h, 2/194.

¹⁷⁰ İbni El-Sayığ: Ahmed Bin Abdullah Bin Abdulrahman, Hambeli imamı olan fakih, 575h yılında vefat etmiştir. Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî, Şezerâtü'z-zeheb , 4/249,t-y.

¹⁷¹ Harran: El-Cezire'nin ünlü bir şehri oluşu, Diyar Madar'ın bir kasabasıdır. Ya'kutu'l-Hamevî, Mü'cemu'l-Büldan, 2/235.

el-Vefa b. Abdulrahman b. el-Sayğ el-Bağdadi haber vermiştir, dedi ki: Ebu el-Hattab Mahfoz b. Ahmed Alklovani¹⁷² haber vermiştir.

- Ebu el-Farac İbni Kulayyip el-Harrani¹⁷³ haber vermiştir, dedi ki: merhum el-Hattab Alklovani haber vermiştir, dedi ki: Ebu Muhammed el-Hasan b. Ali b. Muhammed el-Cavhari el-Muknai haber vermiştir¹⁷⁴, Ebu Ömer Muhammed b. el-Abbas b. Muhammed b. Hayviyye el- Hazzaz¹⁷⁵ haber vermiştir, dedi ki: Ebi Bekir Muhammed b. Halaf b. el- Murzaban b. Bessam¹⁷⁶,a okunmuştur, o dinlemiş ve ben de dinledim, dedi ki: Ebu Ali el Andi¹⁷⁷ anlatmıştır, el-Mutamar b. Süleyman anlatmıştır, İbni Ajlan¹⁷⁸, babasından, Ebu Hureyre'den¹⁷⁹ rivayet edilmiştir.

Peygamber efendimiz (s.a.v.) dedi ki: Bir insanın cömertliği dindarlığıdır, yaratıcılığı kişiliğidir, hesabı de dinidir.

- Ebu el-İz Düneysir'de haber vermiştir, Ebu Saad Abdullah b. Muhammed b. Ebu Asron haber vermiştir, Ebu Bekir Muhammed b. el-Kasım el-Şehrezori¹⁸⁰ Musul'da haber vermiştir, Ebu Bekir İsmail b. Ali el-Nisabori¹⁸¹ el-Ray'da haber vermiştir, Kadı Ebu Bekir İbni el-Hasan el-Hiri¹⁸² için okunan, Ebu el-Abbas Muhammed b. Yakup el-Asam¹⁸³ anlatmıştır, ebu

¹⁷² El Kolovani: Hanbelilerin fakihlerinden birisi olup, müftü, saygın, dindar, akıllı birisi olup 510h yılında vefat etmiştir. Manba Al-Ansâb, 10/461,1980, El-Münzirî ve kitâbuhü't-Tekmile li-Vefeyâti,1981,1/75.

¹⁷³ İbni Kullayyb: Abdulmunim Bin Abdulvahab El-Harrani, hadis konusunda üstün duyum sahibi, 596h yılında vefat etmiştir. İbn Hallikân, Vefeyâtü'l-a'yân,1968,Vefiyyat 3/22.

¹⁷⁴ El-Mukni: Dünyada bayrak kaldırmayı hazırlayan, 454h yılında vefat etmiştir. Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî, Şezerâtü'z-zeheb, 3/292. (Yıl Yok).

¹⁷⁵ İbni Hayviyye: Sika, 382h yılında vefat etmiştir.Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî, Şezerâtü'z-zeheb 3/10,t-y.

¹⁷⁶ İbni El-Merzeban: doğrucu ve güvenilir birisi olduğu, 309h yılında vefat etmiştir. Safedî, el-Vâfi, el-Vâfi bi'l-vefeyât 3/44.

¹⁷⁷ El-Andi: tanımadım onu, El-İkmal'a bk., 1962, 6/322.

¹⁷⁸ İbni Ajlan: Muhammed Bin Aclan El-Medeni El Kurşi, Mevla Fatima, güvenilir, 148h yılında vefat etmiştir. İbn Hacer, Tehzîbü't-Tehzîb,1325, 9/341.

¹⁷⁹ El-Hadis: El-İmam Malik fi El-Mafta'da hazırlanmıştır, Yahya Bin Said yoluyla, Ömer Bin El-Hattab'tan rivayet edilmiştir. Câmi'u'l-uşûl'a bk.1969,11/695.

¹⁸⁰ El-Şehrazori: Muhammed Bin El-Kasım Bin El-Muzaffar, birkaç ülkede kadılık yapmıştır, Bağdat'a gelmiştir orada 538h yılında vefat etmiştir.Safedî, el-Vâfi, el-Vâfi bi'l-vefeyât 9/160.

¹⁸¹ El-Nisabori:El-Cacremi El-Vaiz olduğu, vaiz mutasavvıf ve zamanının hafızı olduğu, 497h yılında vefat etmiştir. Safedî, el-Vâfi, el-Vâfi bi'l-vefeyât 9/160.

¹⁸² Ebu Bekir El-Hiri: Ahmed Bin El-Hasan Bin Ahmed, hadis konusunda güvenilir, 421h yılında vefat etmiştir. Safedî, el-Vâfi, el-Vâfi bi'l-vefeyât 5/306. Aslında Abu Bekir İbni El-Hüseyn. Hatalıdır.

¹⁸³El-Asam: Muhammed Bin Yakup Bin Yusuf;Emevi olup, güvenilir, 346h yılında vefat etmiştir. Safedî, el-Vâfi, el-Vâfi bi'l-vefeyât 5/223.(Yıl Yok).

Yahya Zekeriya b. Yahya el-Mervezi¹⁸⁴ Bağdat'ta Bap Hurasan'da anlatmıştır, Sufyan b. Uyyine anlatmıştır, el-Zuhri, Enes b. Malik'ten rivayet etmiştir, dedi ki:¹⁸⁵

Bir adam dedi ki: Ey Resul Allah, saat ne zaman? Dedi ki: "onun için ne hazırladın?" "fazla bir şey zikretmedi sadece Allah'ı ve resulünü sevdiğini söyledi. Dedi ki: "sen kiminle sevdin".

Müslüm tarafından düzenlenmiştir.

- Ebu el-İz haber vermiştir, Cafer b. Muhammed el-Abbasi'den¹⁸⁶ Düneysir'de okuduğunu, dedi ki: Ebu el-Farac Abdulmelik b. Ebu el-Beka b. Ebu el-Karam el-Kurci'nin Balis'ta konuştuğu, Abdulrahman b. el-Hasan b. Abdullah el-Farisi haber verdiği, Ebu el-Hasan Ali b. Ahmed b. Yusuf el-Kurşi el-Hakkari¹⁸⁷ haber vermiştir, Ebu el-Hasan Muhammed b. el-Hüseyn b. Tercüman Askalan¹⁸⁸ şehrinde haber vermiştir, Ebu Bekir Ahmed b. el-Leyth el-Fakih anlatmıştır, Kadı Ebu Umran Musa b. el-Eşyep anlatmıştır, Ebu Bekir Muhammed b. Ahmed b. Ebu el-Avvam anlatmıştır, Ebu Bekir b. Affan el-Sofî anlatmıştır, dedi ki: Eba Muaviye el Esvet'ten¹⁸⁹ gece Sur Tartos'ta¹⁹⁰ duymuştum, dedi¹⁹¹ ki: bütün kaygısı bu dünya olanın, yarın kıyamet günü gamları artacaktır; elindekileri üzerine endişe duyanın, elindeki ona dar gelir; sindirmekten korkan, dünyada istediğini alır; ey miskin kendin için fazla istediğinde geçe yatma ve vazgeçme; nasihatleri yakınından kabul et, eğer sana açık bir konu anlatırsa; senden sonra gelenlerin rızkları ile ilgilenme, sen onların rızklarına kefil değilsin, Allahu Teallanın huzuruna çıktığında, salih amellerini sun, sen amellerine bağlısın (sabr emrin sahibidir, sevabı çok büyüktür) her zaman Allahu Tealayı zikret.

¹⁸⁴ El-Mervezi, Zekreviye olarak bilinir, iyiydi, 270h yılında vefat etmiştir. Târîhu Bağdâd8/460.

¹⁸⁵ El-Hadis: Müslüm hazırlamıştır 8/42, El-Buhari, , El-Termithi, Ebu Davud, Enes tarafında rivayet edilmiştir, Câmi' u'l-uşûl'a bak.6/555-556 ve Târîhu Bağdâd, 8/461 tercüme, Zekreviye.

¹⁸⁶ Cafer El-Abbasi, bu kitapta tercümesi yer almaktadır.

¹⁸⁷ El-Hakkari, mutasavvıf dindar, 486h yılında vefat etmiştir. Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî, Şezerâtü'z-zeheb -Dahap 3/378.

¹⁸⁸ Askalan: Şam şehri olup Filistin'de Gazze ile Beyt Cibrin arasında sahilde yer almaktadır, Salahaddin tarafından tahrip edilmiştir Ya'kutu'l-Hamevî, Mü'cemu'l-Büldan 4/122.

¹⁸⁹ Abu Muaviye El-Esved, Allah'ın önde gelen evlilerinden birisi olduğu. İmam Zehebi, Siyeru a'lâmi'n-nübelâ, 1981, 9/78.

¹⁹⁰ Tarsus: Şam'da Antakya ile Halep ve Run ülkesi arasında yer alan bir şehirdir. Ya'kutu'l-Hamevî, Mü'cemu'l-Büldan,1977. 4/28.

¹⁹¹ Bu söz MuaviyeElEseve'de aittir, Hulliyet El-Avliyaya bk. 8/272, İbniElCuzi'nin Safvatu ElSafa 4/271, başlangıcı ise Seyiru Alam El-Nubala'da 9/79, bazı ise Târîhi Dımaşq'da özeti bulunmaktadır.1983, 29/173.

Sordum en Eba Muaviye bu sözleri kim dedi? Dedi: Hakim el -Hukama dedi.

- Düneysir'de Ebu el-İz haber verdi, dedi: Ebu Abdulrahman Muhammed b. Muhammed b. Abdulrahman el-Hatip el-Merrozi el-Kuşmeyheni¹⁹²ye Halep'te okunmuştur ve ben de duydum, Hoca İmam Ebu el-Kasım Abdulkerim b. Hozan el-Kuşayrinin oğlu olan Ebu el-Muzaffar Abdulmunim¹⁹³ haber vermiştir, dedi ki: babam İmam Ebu el-Kasım¹⁹⁴ benim için okumuştur:

Şiirler

14

- **Ebu el-Hasan Ali b. el-Mübarak b. el-Hasan b. (Ahmed b. Baseviyye)Vasitili okuyucu**¹⁹⁵
- Düneysir'e yanımıza gelmiştir ve ondan Ebi el Fetih İbni Şatil el-Dabbas hakkında duyduk¹⁹⁶.
- Ebu el-Hasan Ali b. el-Mubarak b. Baseviyye, Düneysir'de okumalarını okuyan haber vermiştir, dedi ki: Ebu el-Fetih Ubeydullah b. Abdullah b. Muhammed b. Neca b. Şatil el-Dabbas haber vermiştir, Ebu el-Hattab Nasır b. Ahmed b. el-Batar¹⁹⁷ haber vermiştir, dedi ki: Şeyh Ebi el-Hasan Muhammed b. Ahmed b. b. Rezkoya'ya¹⁹⁸ okunmuştur, ona dendi ki: Ebu

¹⁹² El-Hatip El-Merozi: Mero halkından, Müslümün sahihinde ve diğerlerinde anlatmıştır, 578h yılında vefat etmiştir. Safedî, el-Vâfi, el-Vâfi bi'l-vefeyât, 1/165.

¹⁹³ Abdulmunim, kardeşinin yanında yetişmiş, babasının hayatta olduğunda zikir meclisinde konuşmuş, 532h yılında vefat etmiştir. Tâceddin es-Sübkî, Tabakâtü's-Şâfiyyeti'l-Kübrâ, 1291h,1, 2/318.

¹⁹⁴ El-İmam Ebu El-Kuşayri: Abdulkerim Bin Hozan, zamanın efendisi ve cemaatin hocası, 465h yılında vefat etmiştir. Tâceddin es-Sübkî, Tabakâtü's-Şâfiyyeti'l-Kübrâ, 2/313, Tâceddin es-Sübkî, Tabakâtü's-Şâfiyyeti'l-Kübrâ, 1290h,3/243.

¹⁹⁵ El Rutubada başlamış ve Münzirinin El-Münzirî ve kitâbü' t-Tekmile li-Vefeyâti'de tamamlamıştır 3/394, Zehebi'nin merifetu El Kura El Kibar içinde kaynak tercümesi yer almaktadır. El-İmad Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî, Şezerâtü'z-zeheb -Dahap'te söylemiştir 5/149: içinde (623h yılı) İbni Baseveyh Taki Aldin Ali Bin El-Mübarak Bin El-Hasan El-Vasiti El-fakih El Şafii, İbni Şatil'den rivayet edilmiştir, Ebi Bekir El-Baklani'ye ve Ali Bin Muzaffar El-Hatip'a okunmuştur, Şam'da yaşamış ve Şaban ayı 76h yılında vefat etmiştir.

¹⁹⁶ İbni Şatil, Mesned Bağdat, Recep 581h tarihinde 90 yaşında vefat etmiştir. (Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî, Şezerâtü'z-zeheb -Dahap 4/272).El-Batar'dan duyulduğunu söylemek doğru değildir.

¹⁹⁷ El-Batir, İbni, tercümesi İbnü'l-Cevzî, İbnü'l-Cevzî, el-Muntazam da 9/129, Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî, Şezerâtü'z-zeheb 3/402, içinde "El-Nazar" Mushaf, Tac ,Batar 10/215.

¹⁹⁸ Rizkoya,İbni: güvenilir birisi olup, 412h yılında vefat etmiştir. Târîhu Bağdâd1/351, Safedî, el-Vâfi 2/60.

Amro Osman b. Ahmed el-Dakkak¹⁹⁹, Hamza b. Muhammed b. el-Harith el-Dakhan²⁰⁰, Ahmed b. Halaf el-Sabih²⁰¹ haber vermiştir, üç yüz kırk dört yılında kabul edilmiştir, Abdulkerim b. el-Haytham el-Deyir Akoli²⁰² Daru el-Kotun'da anlatmıştır, İbrahim b. Beşşar el-Rumadi²⁰³ anlatmıştır, Sufyan ise Muhammed b. İshak, Vail b. Davud²⁰⁴ ve el-Zuhri hakkında anlatmıştır dedi ki:

Dört kişi anlatmıştır: Arva b. el-Zubeyir, Said b. el-Musayyap²⁰⁵, Ubeydullah b. Abdullah b. Utba, Ulkama b. Vakkas el-Laythi, Ayşe hakkındaki sözler ona iftira ehlinin söyledikleri karşısında, Allah onun söylentilerden masum olduğunu göstermiştir²⁰⁶.

Tümü bir takım hadislerini anlatmıştır, bazıları bilinçsiz olarak söylenmiştir, herkesin anlattığı hadisi anladığımı, bazı hadisleri diğerlerini doğrulamaktadır²⁰⁷.

Ayşe (peygamber efendimizin s.a.v. eşi)²⁰⁸ dedi ki:

Resul Allah (s.a.v.) sefere çıktığında eşleri arasında kura yapardı oku çıkan ile sefere çıkardı.

Dedi ki: bir akına çıktığında kura yapmıştır aramızda. İbrahim dedi ki: Sufyan dedi ki: bu akının Beni el-Mustalak savaşıdır²⁰⁹, benim okum çıktığı için beni yanında çıkardı, türbanımı taktım ve devenin üstündeki kapalı oturma yerine yerleştim, yolda dinlenmek için durduk, o dönemde kadınlar zayıftı, peygamber

¹⁹⁹ El-Dakkak: Mesned Bağdat, 344h yılında vefat etmiştir. Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî, Şezerâtü'z-zeheb , 2/366.

²⁰⁰ El-Dakhan: güvenilir birisi olup, 347h yılında vefat etmiştir. Târîhu Bağdâd8/183.

²⁰¹ El-Sabih: El-Sayih, Târîhu Bağdâd4/135, Manba Al-Ansâb,1980,7/2.

²⁰² Aslında: Bin İbrahim, Abdulkerim, savabı Ya'kutu'l-Hamevî, Mü'cemu'l-Büldan'da olduğu, Ya'kutu'l-Hamevî, Mü'cemu'l-Büldan,1977, 2/521.

²⁰³ El-Rumadi: güvenilir, 224h yılında vefat etmiştir. Safedî, el-Vâfi, el-Vâfi bi'l-vefeyât, 5/337.

²⁰⁴ Vail: güvenilir. İbn Hacer, Tehzîbü't-Tehzîb 11/109. İçinde: "dedi ki Abdullah Bin Ahmed Bin Hanbel babası ve İbni Ayniyye hakkında dedi ki: Vail El Zahiri ile oturmadığımı, oğlu ile oturmuştur".

²⁰⁵ İbni Hişâm'ın yanında: Saïd b. Cübeyr b. Hişâm el-Esedî.

²⁰⁶ El-Buhari ve Müslüm tarafından düzenlenmiştir, Abdulrazzak ise El-Munassif'ta 5/410, El-Sira El Nebeviye'ye bk., El-Vakidi'nin El-Mağazi 2/426, İbn Asâkir'in İbn Asâkir, Târîhi Dımaşk, Câmi'u'l-uşûl 2/250, El-Tabari tarihi 2/610, İmam Zehebi, Siyeru a'lâmi'n-nübelâ 2/153, İUmdetü'l-Kârî 17/203, Târîhi Dımaşk özeti 13/16, İbnü'l-Cevzî, İbnü'l-Cevzî, el-Muntazam ,1375, 3/221.

²⁰⁷ Sahih-i Buharî'de 17/207 anlatılan ve Umdetü'l-Kârî'de El-Ayni dedi ki: "El-Zahri'de hadisleri isteyerek topladığı, zira bu dört hafız önde gelen güvenilir hafızlar oldukları, hucrat herhangi birisinin sözü ile kaimdir".

²⁰⁸ Parantez arasında olanların daha sonra kelimelerinin anlamı verilecektir.

²⁰⁹ Söylenene göre: Al-Muraysi savaşında

efendimiz (s.a.v.) akınına tamamlayıp döndüğümüzde Medine'ye yaklaştık²¹⁰, bir gece yola çıkma izni verildi, ben de tuvalet işimi gidermek için kalktım, yürüdüm ve orduyu geçtim sonra geri döndüm, ancak elimle göğsüme dokunduğumda Yemen işi kolyemin düştüğünü gördüm, onu aramak için geri döndüm, bu arada devemi süren neferler gelerek devemi sürüp yola çıkmışlardır ve benim devenin üstündeki semer sepetinde benim olduğumu düşünerek yola çıkmışlardır.

Dedi ki: ordu mekanı terk ettikten sonra kolyemi buldum, geri döndüğümde kimsenin olmadığını gördüm, bulunduğum yerde oturarak giden kervanın benim olmadığını bildiğinde geri dönüp beni alacaklarını düşündüm, beklerken uykuya daldım.

Safvan b. el-Maatal el-Sullami²¹¹ ve arkasından da el-Zakvanin seferde gece sonu bir yerde durup dinlendikleri, gece boyu yürüdükten sonra dinlenme yerine gelmiştir, siyah giyinmiş uyuyan bir insanı gördüğünü, yanıma geldiğini ve beni görünce tanıdığı, zira yüzümü peçe takmadan önce görmüştür, bu nedenle görünce geri çekilmiştir ve (ina lillah ina ileyhi racion, Bakara süresi 156'ncı ayet) okumuştur, geri çekildiğinde uyandım ve hemen yüzümü peçe ile kapattım, arkasında devesi getirerek çökertmiştir ve elini aşağı eğerek deveye b.meme yardımcı olmuştur ve deveyi sürerek öğlen saatlerinde dinlenmek için duran orduya yetiştik.

Ancak iftiracılar konuşmaya başlamışlardır.

Medine'ye geldiğimizde hastalandım, bir ay acı çekerek yattım, iftiracılar konuşmaya devam etmişlerdir, ben de bu şerden bir şey hissetmedim.

Bu söylentiye en fazla yayan kişi ise Abdullah b. Ebu b. Selol²¹² Resul Allah'tan (s.a.v) çekinmiyordum ancak bana sadece nasılsın? Demesi beni endişelendiriyordu.

Hastalıktan kalktım ve Musattah b. Esasenin²¹³ annesi ile birlikte dışarı çıktım, evlerimizin yanında tuvalet olarak kullanılan kenepler yapılmadan önce.

²¹⁰ Aslında yaklaşıldı.

²¹¹ Ebu Amro, El-Muraysi'den önce İslam'a girdiği, El-Muraysi ve sonrasına şahit olmuştur, peygamber efendimizle (s.a.v.) ile birlikte yola çıkmış olabilir, söylendi ki: Ermenistan savaşından öldürüldüğü Ömer'in hilafeti sırasında on dokuzuncu yılda şehit düşmüştür, El-Cezire'de öldüğü de söylenmektedir, başka söylentiler de vardır. Umdetü'l-Kârî el-Aynî'nin 17/207, İmam Zehebi, Siyeru a'lâmi'n-nübelâ, 1981, 4 2/545 tercüme kaynakları da bulunmaktadır.

²¹² Abdullah, münafıkların başı olduğu, oğlu ise Abdullah sahabaların değer verdiği bir şahıstı. İUmdetü'l-Kârî, 17/207.

²¹³ Musatah Bin Esasa Bin İbad Bin El-Muttalip Bin Abid Munaf Bin Kusay, yoksul biri olup Abu Bekir tarafından bakılmaktaydı, otuz dört yılında vefat etmiştir. İmam Zehebi, Siyeru a'lâmi'n-nübelâ, 1981, 1/187.

Dışarı çıkma konusunda ilk Araplarda olduğu gibi, kenefler evimizin yanında yapılmazdı, geceleri meclisler kurulmadan önce tuvalet için çıkardık.

İşimi bitirdikten sonra Musattah'ın annesi ile birlikte geri döndüm, Musattah'ın annesi çarşafa takılarak dedi ki Allah Mustah'ı kahretsin, bende suphan Allah Bedr savaşına şahit olan bir adamı mı sövüyorsun? Dedi ki: ey kafasız, senin gafil olan mümin kadınlardan birisinizdir, Mustah'ın ne dediğini duymadınız mı? Bana yapılan iftiraları anlattı, acım üstünde acılar eklendi.

Eve döndüğümde, Resul Allah (s.a.v.) yanıma geldi ve ben de ondan annem ve babamın gelmeleri için izin istedim; ben bu haber hakkında bilgi almak istedim, bana izin verdi, annem ve babam geldiler, anneme dedim ki: insanların konuştuğu nedir?, annem dedi ki: merak etme kızım çok az şanslı kadın var ki kumaları olduğu halde kocası tarafından sevilen, bu da diğer eşlerin sözlerini artırmaktadır, dedim ki: suphan Allah, insanları bunu mu konuşuyor? Dedi: evet.

İki gün iki gece göz yaşlarım dinmedi hiç uyamadım, anne ve babam ciğerimin söküleceğini düşündüler, yanıma Arap ehlinden ve Ali Ebu Bekir'den kimse gelmedi.

Dedi ki: Resul Allah (s.a.v.) Ali b. Ebu Talip'i ve Usame b. Zeyd'i aileden ayrılma konusunda istişare için davet etti, bir ay geçti benim hakkımda vahi bir şey iletmedi.

Usame Resul Allah'a işaret ederek ailesini masum olduğunu ima etmiştir ve dedi ki: Ey Resul Allah, onlar senin ailendir, haklarında hayırdan başka bir şey bilmiyoruz.

Ali b. Ebu Talip ise şunları söyledi: Allah seni darda koymaz ve kadınlar birbirlerini tanır cariyeyi çağır ve ona sor²¹⁴.

Resul Allah (s.a.v.) Berire'yi²¹⁵ çağırmıştır, ona sormuş: "Ayşe hakkında sizi endişelendiren bir şey biliyor musunuz? Veya ondan nefret ettiğiniz bir şey gördünüz mü?" cevabı: kulağım ve gözüme inanarak Ayşe'den daha iyi birisini görmedim altın

²¹⁴ İUmdu'tü'l-Kârî'deki El Ayni şunları söylemiştir 17/209: "Ali (r.a.a) nin bunu söylemesinde bir düşmanlığın olmadığı, sadece peygamberin (s.a.v.) bu konuda rahatlatmak ve işini kolaylaştırmak için söylenen bir sözdür"

²¹⁵ Ez Zerkeşi El İcâbe sayfa 49'da şunlara yer vermiştir: "Doğru bir uyarı olduğu: bir iftirada düşülen iki tereddüt konusu Sahih-i Buharî'de yer almıştır: birincisi: Ali'nin sözleri: "cariyeye sor o doğrular" dedi ki: " Resul Allah Bureyreyi çağırması" Bureyre Ayşe tarafından satın alınan ve sonra hür bırakılan bir cariyedir. Bunun özeti: bazı rivayetlerde Bureyre'nin hadiste yer aldığı, bu da aynı kişi olduğu düşünülmektedir". İmam Zehebi Ayşenin sahibi olduğu Bureyrenin ez Zehebî'den tercüme edilmiştir, EL Seyir'de, 1981, 2/297, 303s ise dedi ki: "iftira konusunda Ayşe hakkında ne bildiği sorulan cariyenin Bureyre'nin dışında birisi olduğuna yer verilmiştir".

gibi birisidir, Ayşe hakkında endişe verici bir şey görmedim, ancak bunun genç bir cariye olduğu ailesi onun hamurunu yağurmuştur.

Dedi ki: Resul Allah (s.a.v.) Zeynep'e benim hakkımda sordu, Zeynep Peygamberin eşlerinden olup benimle yarışan birisi olduğu, ona demiş ki "Ayşe hakkında nefret edeceğin bir şey öğrendiniz mi?" Allah tarafından içine bir korku girmiş ve dedi ki "Ey Resul Allah onun ayıb.ı çıkacak bir şey öğrenmedim".

Dedi ki: Hamna b.t Cahiş da kendisini savunmuştur.

Dedi ki: Rasul Allah (s.a.v.) dışarı çıkarak Abdullah b. Ebu b. Selol için özür diledi ve minbere çıkarak dedi ki:

"En insanlar, bir insanın eziyeti aileme kadar ulaşan birisi konusunda kim bana mazeret gösterir, Allah şahidimdir ki ailemden hayırdan başka bir şey bilmedim, bir adamın adına yer verdikleri bu adam hakkında hayırdan başka bir şey duymadım ve ben olmadan evime girmeyen birisidir".

Bunun üzerine Avus kabilesinin reisi olan Saad b. Maaz²¹⁶ yerinden kalkarak dedi ki: Ey Resul Allah senin özrünü kabul ediyorum, eğer bu kişi Avus kabilesinden olsaydı emrini yerine getirirdik, Hazrec kabilesinden olsaydı onun kafasını senin için getirirdik.

Arkasında el- Hazrec kabilesinin reisi olan Saad b. İbade²¹⁷ yerinde kalkarak dedi ki: "Yalan söyledin Amro Allah için Hazrac'tan olsaydı onu öldüremezdin, zira bu kişinin söylentiden önce salih birisi olduğu.

Arkasında Saad b. Maaz'ın amcasının oğlu olan Usyed b. Huzayır²¹⁸ kalkarak dedi ki: Amro Allah için yalan söyledin Hazrej'tan olsaydı onu öldürürdük, sen münafık birisin.

²¹⁶Bin Maaz, Saad: Musaap Bin Omayır yanında Müslüman olmuş, bereketi kavmine yayarak hepsi Müslümanlığı kabul etmişlerdir, Handek savaşından sonra otuz yedi yaşında vefat etmiştir. İmam Zehebi, Siyeru a'lâmi'n-nübelâ, 1/279 içinde tercüme kaynakları yer almaktadır. 1981

²¹⁷Aad Bin İbade: büyük bir reis olduğu, on altı yılında Horan'da vefat etmiştir. Ez Zehebî İmam Zehebi, Siyeru a'lâmi'n-nübelâda 1/276 deki tercümesinde Saad Bin Maaz hakkında şunu söylemiştir, "bu sorundur, İbni Maaz ölmüştür". Bu da iftira hadisi hakkındaki ikinci düşünce konusunda bir uyarı mahiyetindedir, Ez Zerkeşî El İcâbe'de sayfa 49'da uyarmıştır. Fetih el-Barinin Muhakkik İmam Zehebi, Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'de nakletmiştir. 8/471-472 "Sorun burada Handek'in Al-Muraysi'den önce olmasıdır.. bura da doğru olan El-Muraysi'in Handek'ten önce olmasıdır, bu durumda Saad Bin Muaaz'ın bu şahit olması kabul edilir ve sorun kalmaz.

²¹⁸ Esyed Bin Hudayır: önde gelen akil adamlardan olan El-Akabe gecesi on iki öncülerden birisi olduğu, yirmi yılında vefat etmiştir. İmam Zehebi, Siyeru a'lâmi'n-nübelâ,1981, 1/240 içinde tercüme kaynakları yer almaktadır.

Tartışma büyümüştür ve çatışmaya dönüşmek üzereydi ve Resul Allah (s.v.s.) halen minberde olduğu ve onları sakinleştirmeye çalışmaktaydı, onları susturarak kendisi de sessiz kalmıştır.

Dedi ki: Ben ağlarken Ansar'dan ve el-Said²¹⁹ bölgesinden olan bir kadın bir kadın benden izin alarak yanımda oturup ağlamaya başlamıştır.

Dedi ki: biz bu şekilde otururken Resul Allah (s.a.v.) içeri girdi ve yanıma oturdu, zira benim hakkımda çıkan söylentilerden bu yana yanımda oturmamıştır.

Dedi ki (Resul Allah (s.a.v.) şehadet getirdikten sonra) dedi ki: "Ey Aişe, hakkında bana bazı söylentiler geldi, sen masum isen Allah senin masumiyetini ortaya çıkarır, bir suç işlemiş isen istiğfar et Allah'tan ve tövbe et, tövbe nadim olup istiğfar etmektir".

Dedim ki: Resul Allah (s.a.v.) konuşmasını bitirdiğinde göz yaşlarımı tutamadım ve anneme Resul Allah (s.a.v.) a cevap ver dedim, o da dedi ki "Ey oğlum Resul Allah (s.a.v.) a ne diyeceğimi bilmiyorum.

Babama dedim ki: baba yerime Resul Allah (s.a.v.) a cevap ver. Dedi ki "Ey oğlum Resul Allah (s.a.v.) a ne diyeceğimi bilmiyorum.

Bende dedim ki: bu sözleri duyduğunuzu öğrendim ve içinize bir kuşku düşerek bunu doğruladınız, sizlere benim suçsuz olduğumu söylersem – Allah biliyor ki suçsuz olduğumu- bana inanamazsınız (size bir şey itiraf etmek isterim, Allah biliyor suçsuz olduğumu, bana inanamazsınız için size Yusuf'un babası Yakup örneğini vermek isterim, yaşım küçük olduğu ve kuranın az bölümünü okumuştum, onun için Yusuf'un babasının Sabır hakkında dediği gibi dedim (Yusuf süresi 18 ayet).

Dedi: Daha sonra yatağıma geri döndüm, Allah biliyor benim suçsuz olduğumu, Allah benim suçsuzluğumu ortaya çıkaracağını da biliyorum, benim durumumda Allah'ın bu konuda bir vahi göndermesini beklemiyordum zira bu çok küçük bir husustur, ancak Allah'a yalvardım Peygamberin rüyasında hakkımda düşündüğünü gidermesini istedim.

Dedi ki: Resul Allah (s.a.v.) meclisteki hadisini bitirmeden ve ehli beyt çıkmadan Resul Allah (s.a.v.)a vahi inmiştir, kendinden geçerek terlemeye başladığı ve sözün ağırlığını taşımaya başlamıştır, bitince Resul Allah (s.a.v.) ilk gülerken

²¹⁹ El-Said: Vadi El-Kura'ya yakın bir yer olup, burada Resul Allah'ın (s.a.v.) Tebuk'a gittiğinde inşa ettiği mescit bulunmaktadır. Ya'kutu'l-Hamevî, Mü'cemu'l-Büldan,1977,s. 3/408.

dediği cümle "Mücdeler olsun Aişe Allah seni masum kıldı". Arkasından bu ayetleri okudu (Nur suresi 11-19 ayetler).

Dedi ki: Resul Allah (s.a.v.) bu ayetleri bana okudu, Allah tarafından masum olduğum indirildi.

Annem bana git ve Resul Allah (s.a.v.) başından öp dedi. Bende hayır gitmem dedim Allah'tan başka hiç kimseye hamd etmem, o benim masum olduğumu semadan indirdi.

Babama dedim ki: Resul Allah (s.a.v.) yanında bana iftira edildiğinde beni savunmana kim mani oldu sana ne dediler? Dedi ki: ey kızım bilmediğim bir şeyin mazeretini öne süremem hangi yer beni barındırır ve hangi sema beni gölgeler eğer bilmeğim bir şeyi söylersem.

Ebu Bekir yakını olup yoksul olan Musatah'a yardım etmekteydi, Aişe hakkında bunu söyledikten sonra ona yardım etmemeyi yemin etti. Bunun üzerine ayetler indi (Tövbe süresi, 22'nci ayet).

Ardından Ebu Bekir dedi ki: Allah'ın beni af etmesini isterim, yeniden Musatah'a yardım etmeye başladı ve yardımı kesmeyeceğini söyledi.

İbrahim dedi: Sufyan dedi: (Tövbe süresi, 22'nci ayet).

el-Zuhri dedi: kendisi bunların hadisini rivayet etmiştir.

15

- **Ebu Hafs Ömer b. Ebu Bekir b. Abdullah b. Saad b. Muflih,**²²⁰
- Düneysir'de yanımıza gelerek ondan Ebu el-Saadat b. el-Kazzaz²²¹ ve diğerlerini kendisinden duyduk.
- Ebu Hafız Ömer b. Ebu Bekir el-Mekdesi Düneysir'de yanımızda okurken haber vermiştir, dedi ki: Ebu el-Saadat Nasrullah b. Abdulrahman b. Muhammed el-Kazzaz haber vermiştir, Ebu el-İz Muhammed b. el- Muhtar b. Muhammed b. el-Muayyad Billah haber vermiştir²²², Ebu el-Hüseyn el-

²²⁰ Tercümesine rastlanmadı.

²²¹ Ebu El-Saadat Nasrullah Bin Abdulrahman Bin Muhammed El-Şibani El-Kazzaz, Mesned, Bağdat, 582h yılında vefat etmiştir. Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî, Şezerâtü'z-zeheb , 4/276.

²²² Ebu El-İz El-Haşimi, güvenilir, 508h yılında vefat etmiştir. İbnü'l-Cevzi, İbnü'l-Cevzi, el-Muntazam , 9/182.

Mubarak b. Abdulcebbar b. Ahmed el-Sayrefi²²³ , dediler ki: el -şeyh Ebu Talip Muhammed b. Ali b. el-fetih el-Harbi el-Uşari²²⁴ haber vermiştir. Abdulmunim b. Abdulvahap el-Harrani, Abdulrahman b. Ali el-Bağdadi²²⁵, el-Kasım b. Ali el-Dumaşki²²⁶, Said b. Muhammed b. Muhammed b. Muhammed el-Musulli²²⁷ ve Ömer b. Muhammed b. Muaamar el-Darezki'nin²²⁸ Hibetullah b. Ahmed b. Ömer el-Hariri ve Ebu Talip el-Uşari hakkındaki kitaplarında anlatmışlardır, dedi: Ebu Hafız Ömer b. Osman b. Ahmed b. Şahin²²⁹ ona okurken ve ben onu dilerken haber vermiştir, Ahmed b. Muhammed b. İshak el-Mekki anlatmıştır, Said b. Şebib²³⁰ anlatmıştır, Abdullah b. İbrahim el-Mudeyni anlatmıştır, Abdullah b. Ebu Bekir anlatmıştır; Safvan b. Selim, Ata b. Yassar ve Abi Hureyre'den rivayet edilerek dedi ki:²³¹

Resul Allah (s.a.v.) dedi ki: "Allahu Teala'nın elinde nurdan bir direk vardır, eğer kul: Allah'tan başka ilah yoktur dediğinde, o direk yerinde sallanacaktır, Allahu Teala buyurur: sakın ol, o da der ki: Ey rabbim söyleneni af etmedin nasıl sakın olurum? Der ki affettim. O zaman sakın olur."

16

- **Oğlu: Ebu Abdullah Muhammed b. Ömer el-Makdesi²³²**
- Babası geldikten bir süre sonra Düneysir'e yanımıza gelmiştir, ondan hadisleri duyduk.
- Ebu Abdullah Muhammed b. Ömer el-Mekdesi Düneysir'de yanımızda okurken bize haber vermiştir, Ebu el-Fetih Ubeyduallah b. Abdullah b. Muhammed b. Neca b. Şatil el-Debbas haber vermiştir, Ebu el-Saadat

²²³ El-Sayrefi, İbni El-Hamami olarak tanınmaktadır, güvenilir, 500h yılında vefat etmiştir. İbnü'l-Cevzi, İbnü'l-Cevzi, el-Muntazam ,1375h, 9/154.

²²⁴ El-Harbi, salih birisi olup, 451h yılında vefat etmiştir. (Safedi, el-Vâfi, el-Vâfi bi'l-vefeyât 4/130.

²²⁵ Kendisi El-İmam İbni El-Cozi'dir. El Dahap,Şathrat 4/347.

²²⁶ El-Kasım İbni El-Hafız İbn Asâkir. Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî, Şezerâtü'z-zeheb 4/347.

²²⁷ Tezkiret El-Haffaz'da zikredilmiştir. 1956, 4/1386.

²²⁸ Kendisi İbni Tabar zad, bu kitapta tercümesi yer almaktadır.

²²⁹ Şahin,İbni , güvenilir, 385h yılında vefat etmiştir. İbnü'l-Esir, İzzeddin, Lübbü'l-Lübâb fi tahrîri'l-Ensâb,1980, 2/181.

²³⁰ Şebib,Said Bin , ilk ismi silinmiştir, tercümesi, İbn Hacer, Tehzîbü't-Tehzîb.1325h, 4/47.

²³¹ El-Hadis: El-Tarğîb ve El-Tarhib'te El-Münzirî tarafından yazılmıştır. 2/416, Ebi Hureyreden rivayet edilmiştir, dedi: o da gariptir.

²³² Tercümesi İbni El-Mustevfi'nin Erbil tarihinde s 168 da yer almaktadır, yazar dedi ki: (Hadis talebi için sefer edenlerdir, Irak şeyhlerinden, Nisabur ve diğerlerinden almışlardır, Musul'da yerleşmiş oradaki Daru El-Hadis'in şeyhlik görevini üstlenmiştir, El-Mecid El-Muzafferî adında bir kitap yazmıştır, içinde emirlerin haberlerine yer vermiştir.

Nasrullah b. Abdulrahman b. Muhammed el-Kazzaz, dediler ki: Ebu Saad Muhammed b. Abdulkerim b. Huşîş²³³ haber vermişti Ebu Ali el-Hasan b. Ahmed b. İbrahim b. Şathan²³⁴ haber vermiştir, Ebu Bekir Ahmed b. Selman²³⁵ haber vermiştir, el-Hasan b. Mukarram²³⁶ anlatmıştır, Yezid²³⁷ anlatmıştır, Muhammed b. İshak, Ebu el-Zennad, el-Arac ve Ebu Huriyere'den rivayet edilenleri haber vermiştir, dedi ki²³⁸:

Resul Allah (s.a.v.) dedi ki: "Zenginlik çok arz etmek değildir, zenginlik nefis zenginliğidir".

17

- **el-Hafız Ebu Muhammed Abdulhalik b. el-Ancab b. el-Muammar b. el-Hasan b. Ubeydullah b. Abdulaziz b. Muhammed b. el-Kasım, İbni Ruhina el-İraki el-Neşteberi el-Fakih el-Şafî²³⁹:**
- Hafız, erdemli, zeki, Hadis ilimleri, dil ve fıkıh hakkında bilgili.
- Duneysir'de yerleşmiş, orada kabul görmüş, Sultan ve yandaşlarının yanında ayağı olduğu, bir süre Düneysir'de el Kutbuyya okulunda okumuştur; tüm endişesi daha fazla fıkıh öğrenmek olduğu ve onun için Harzam'da²⁴⁰ okul inşa edildi ve kendisi de öğretmen olarak oraya atanmıştır.
- Hadisi Ebu el-Fetih b. Şatil'den dinlemiştir, onu Bağdat, Musul, İskenderiye ve diğer ülkelerdeki insanlar dinlemiştir.
- İnsanlara Düneysir'de Amro b. Handif, el-Nasiri'de el-Cami el-Cedid'te rivayet etmiştir, hadis anlamları, yöntemleri ve yararları konuşulmuştur, eski camide meclisleri dolup taşmıştır, o beni Hadis dinlemeye teşvik etti, o bana ilk bilgi verendir.

²³³ İbni Haşîş, 502h yılında vefat etmiştir. Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî, Şezerâtü'z-zeheb , s.4.

²³⁴ İbni Şathan, güvenilir, 425h yılında vefat etmiştir.Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî, Şezerâtü'z-zeheb s. 3/3.

²³⁵ Ahmed Bin Selman El-Naccad El-Hanbeli, güvenilir, 348h yılında vefat etmiştir. Safedî, el-Vâfi Bilvafıyyat 6/400).

²³⁶ Ebu Ali El-Hasan Bin Mukarram El-Bağdadi El-Bazzaz, güvenilir, 274h yılında vefat etmiştir. Safedî, el-Vâfi, el-Vâfi bi'l-vefeyât, 12/275. Aslında: El-Hüseyn,t-y.

²³⁷ Yezid Bin Harun El Sullami, güvenilir, 206h yılında vefat etmiştir. El-Tehzip,İbn Hacer, Tehzîbü't-Tehzîb,1377h, s.11/367.

²³⁸ El-Hadis: El-Buhari, Müslüm ve El-Termethi hazırlamıştır.El Usula, Cami,1969, bk.s.10/140.

²³⁹ Tercümesi Zehebi'nin El-İber,1969, 5/202,- El-Şethrat 5/245, içinde "El-Buşeyri" hatalıdır, Ya'kutu'l-Hamevî, Mü'cemu'l-Büldan "Neşteberi" 5/286. "neşteberi: büyük bir köy olup için hurmalıklar ve bağlarıyla meşhurdur, Bağdat etrafından Hurasan yolunda olan Şehriban bağlarına katılır.

²⁴⁰ Harzem: akan nehri olan bir vadide yer alan bir belde adıdır ve Mardin ile Duneysir arasından yer almaktadır Ya'kutu'l-Hamevî, Mü'cemu'l-Büldan,1977 2/240.

- Hafız Ebu Muhammed Abdulhalik b. el-Ancab el-Neşteberi anlatmıştır, dedi ki: Ebu el-Fetih Ubeydullah b. Abdullah b. Muhammed b. Neca b. şatil haber vermiştir, dedi ki: Ebu Abdullah Muhammed b. Abdalbaki el-Dori²⁴¹ haber vermiştir:

Abdulmunim b. Abdulvahap el-Harrani bildirmiştir, dedi ki: Muhammed b. Abdalbaki el-Dori bildirmiştir, Muhammed b. Ebu el-Kasım el-Kurşi ve el-Hasan b. Ali el-Mukni okuyarak haber vermişlerdir, dedi ki: ben Ahmed b. İbrahim b. el-Hasan b. Şathan, Ebu el-Kasım Abdullah b. Muhammed b. Abdulaziz el-Bağavi anlatmıştır, Hudba b. Halid kabul etmiştir, Hammad b. Selma kabul etmiştir, Sabit, Abdulrahman b. Ebu Leyla ve Suhayp'ten alarak dedi ki²⁴²:

Resul Allah (s.a.v.) okumuştur: (Yunus süresi 26'ncı ayet) dedi ki: "Cennet ehli cennete girdiklerinde, ateş ehli ateşe girdiklerinde, çağrı yapıldığında: Allahu tealanın yanında bir zamanınızın olduğu bunun tamamlanmasını istemektedir. Dediler ki: nedir o? Terazilerimiz ağırlaştı, yüzümüz aklandı, cennete girmemizi sağladı, ateşten bizi çekti, bilinmeyenler açığa çıktı yüce Allaha bakarak, ona bakmaktan onlar için daha güzel bir şeyin olmadığı, bu da artırmaktır".

- Bu sadece Müslüm tarafından rivayet edilmiştir.
- el-Hasan b. Arafa ise Yezid b. Haron ve Hammad'tan rivayet etmiştir.
- Abdulmunim b. Abdulvehap el-Harrani Bağdat'ta okuduğunda haber vermiştir, Ali b. Ahmed b. Muhammed el-Razzaz²⁴³ haber verdi, Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Mehled²⁴⁴ haber vermiştir, İsmail b. Muhammed b. İsmail²⁴⁵ anlatmıştır, el-Hasan b. Arafa²⁴⁶ anlatmıştır, Yezid b. Harun anlatmıştır, Hammad b. Selma anlatmıştır, Sabit el-Bunani hakkında, Abdulrahman b. Ebu Leyla hakkında ve Suheyip hakkında, dedi ki:

²⁴¹ El-Dori: Muhammed Bin Abdalbaki, salih simsar olan, 513h yılında vefat etmiştir. Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî, Şezerâtü'z-zeheb 4/41,t-y.

²⁴² El-Hadis: Suheyip, Müslüm kanalıyla başka şekilde rivayet edilmiştir 1/112, El-Termethi hazırlamıştır, Câmi' u'l-uşûl.1969,10/560.

²⁴³ El-Razzaz: El-İrak ,Ali Bin Ahmed, Mesned, 510h yılında vefat etmiştir.Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî, Şezerâtü'z-zeheb 4/27.

²⁴⁴ İbni Muhlad: sadık birisi güzel yollu olduğu, ilim ve fıkıh sahibi, 419h tarihinde vefat etmiştir. (Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî, Şezerâtü'z-zeheb -Dahap 3/214).

²⁴⁵ Kendisi El-Saffar Sahip El-Mubrad, haber verici güvenilir birisi, 341h yılında vefat etmiştir. El Vafi Bil vefiyat,s. 9/20.

²⁴⁶ El-Hasan Bin Arafa El-Abdi, güvenilir, 257h yılında vefat etmiştir. İbn Hacer, Tehzîbü't-Tehzîb,1325, 2/293.

Resul Allah (s.a.v.) dedi ki: "Cennet ehli cennete girdiklerinde, ateş ehli ateşe girdiklerinde, çağrı yapıldığında: Allahu tealanın yanında bir zamanınızın olduğu bunun tamamlanmasını istemektedir. Dediler ki: nedir o? Terazilerimiz ağırlaştı, yüzümüz aklandı, cennete girmemizi sağladı, ateşten bizi çekti, bilinmeyenler açığa çıktı yüce Allaha bakarak, ona bakmaktan onlar için daha güzel bir şeyin olmadığı, bu da artırmaktır". Daha sonra okudu (Yunus süresi 26'ncı ayet).

- Ebu Muhammed el-Neşteberi onun için Düneysir'de okuduğunda haber vermiştir, Ebu el-Kasım Hibetullah b. Ali b. Mesud el-Busiri²⁴⁷ Mısır'da haber vermiştir, Ebu Sadık Murşid b. Yahya b. el-Kasım el-Mudeyni²⁴⁸:

Ebu el-İz Yusuf b. Sivar el-Sulmi Düneysir'de okuduğunda haber vermiştir, dedi ki: Muhammed b. Abdulrehim b. Süleyman b. el-Rabi el-Gırnati²⁴⁹ Halep'te doğrulamıştır, Ebu Sadık Murşid b. Yahya haber vermiştir, Ebu Humsa²⁵⁰ olarak tanınan Ebu el-Hasan Ali b. Ömer b. Muhammed el-Harrani el-Savaffaf, Hafız olan Ebu el-Kasım Hamza b. Muhammed b. Ali b. Muhammed b. el-Abbas el-Kenani²⁵¹ anlatmıştır, Omran b. Musa b. Humeyid el-Tabip haber vermiştir, Yahya b. Abdullah b. Bukeyir anlatmıştır, el-Leyth b. Saad anlatmıştır, Amir Bir Yahya el-Muafiri hakkında, Ebu Abdulrahman el-Hubli²⁵² hakkında, dedi ki Abdullah b. Amro'nun söylediğini²⁵³ duydum:

Resul Allah (s.a.v.) dedi ki: "Kıyamet günü ümmetinden bir adam çağırılır, önüne doksan dokuz sicil açılır, her sicil uzun uzun olduğu, yüce Allah der ki: bundan bir şey inkar ediyor musun? Cevap verir: Hayır Rabbim, yüce Allah der ki: mazeretin veya hasenatın var mı? Adam kalkarak der ki: hayır rabbim, yüce Allah:

²⁴⁷ El-Busayri: Edebiyatçı ve yazar, çok duyum sahibi, 598h yılında vefat etmiştir. (El-Münzirînin El-Münzirî ve kitâbühü't-Tekmile li-Vefeyâtı 1/414).1981- Aslında: Suud, Tashih ise Tekmilede ve El-Şethrat'ta 4/338, İbn Hallikân 6/67, Safedî, el-Vâfi, el-Vâfi bi'l-vefeyâtın bazı kopyalarında: Suud.

²⁴⁸ El-Mudeyni: güvenilir, 517h tarihinde vefat etmiştir. Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî, Şezerâtü'z-zeheb ,s.4/57.

²⁴⁹ El-Gırnati, Ebu Hamid, erdemli edebiyatçı bir şeyh olduğu, 565h yılında vefat etmiştir. Safedî, el-Vâfi, el-Vâfi bi'l-vefeyât 3/245t-y.

²⁵⁰ İbni Humsa: Hamza El-Kanani hakkında bir meclise sahip, El-Bitaka meclisi olarak bilinir, 441h tarihinde vefat etmiştir. Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî, Şezerâtü'z-zeheb -Dahap 3/266 ve İmam Zehebi, Siyeru a'lâmi'n-nübelâ,1981, 17/601.

²⁵¹ Hamza El-Kenani: güvenilir sabit, 357h yılında vefat etmiştir. Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî, Şezerâtü'z-zeheb 3/23,İmam Zehebi, Siyeru a'lâmi'n-nübelâ 16/179.

²⁵² El-Hubli: Abdullah Bin Yezid El-Muafiri, güvenilir, 100h yılında vefat etmiştir. İbn Hacer, Tehzîbü't-Tehzîb,1325h, 6/81.

²⁵³ El-Hadis: El-İmam Ahmed El-Mesned'ta 2/213 hazırlamıştır, El-Termithi İmanda, Câmi'u'l-uşûl 10/458,1969- El-Hakim ise El-Mustedrak'ta 1/529'ta doğrulamıştır ve El-Dahabi kabul etmiştir, Dahabi'nin Mucam El-Şiyoğun değişik yolları 2/243,1951- Buğyetu El Talep,1969,s. 6/2959.

evet der, senin bizde hasenatın var, üzerine zülüm yok: bunun için ona bir kart çıkarılır içinde: kelimeyi şehadet var. Der ki: ey rabbim bu kart nedir bu sicillerle birlikte? Yüce Allah der ki: sana zülüm olmaz, dedi ki: siciller bir ele ve kartta diğer ele konulur, siciller taşmıştı, kartta ağırlaşmıştır".

- Hamza dedi ki: Bu hedisi el- Leyth b. Saad'tan fazla birisinin rivayet etmemiştir, en iyi hadislerden birisidir.
- el-Neşteberi dedi ki, el-Buveyseri dedi ki, Ebu Aadık dedi ki, el -Şeyh Abu el-Hasan dedi ki: ben meclise garip birisi olarak hazır bulundum bu hadis sırasında bağırmiş, ölmüş, cenazesine şahit oldum namazını kıldım.
- Ebu Muhammed el-Neşteberi Düneysir'de Amro b. Handef'in sahnesini haber verdim, dedi ki: Hammad b. Hibetullah b. Hammad el-Harrani İskenderiye'deki evinde haber verdi:

Hammad b. Hibetullah el-Harrani²⁵⁴ kitabında haber vermiştir, İsmail b. Ahmed b. Amro el-Semerkandi haber vermiştir, ben Ahmed b. Ali b. el-Hüseyin el-Muntabi, Muhammed b. Abdullah b. Aban el-Hiti²⁵⁵ anlatmıştır, Ebu el-Kasım el-hasan b. Ali b. el-Rakam anlatmıştır, Bağdat kadısı Yakup'un oğlu Yusuf haber vermiştir, İbni Kasir el-Abdi'nin oğlu Muhammed anlatmıştır, Suneyd hakkında, Murra hakkında, İbni Mesud (r.a.a.) hakkında dedi²⁵⁶ ki:

Yüce Allah aranızda ahlakı böldüğü, aynı zamanda aranızdaki rızkları da bölmüştür, yüce Allah malı sevdiğine de sevmediğine de verir, İmanı sadece sevdiğine verir; malın harcanmasını çok gören, düşmanın onun cihat etmesini korkan, gece acı çektiğini düşünen, La ilaha illa Allah, Suphan Allah, ve Allahu Ekber sözlerini artırsın.

- el-Neşteberi haber verdi, Hammad el-Harrani haber verdi, el-Harrani kitabında haber verdi, İsmail b. el-Semerkendi haber verdi, Muhammed b. Hibetullah el-Tabari²⁵⁷ haber verdi, İbni Muhammed el-Haffar²⁵⁸ haber verdi,

²⁵⁴ Hammad El-Harrani, hadis anlatan El-Hafız El-Hanbeli, 598h yılında vefat etmiştir. Münzirinin El-Münzirî ve kitâbühü't-Tekmile li-Vefeyâti ,1981,s.1/438.

²⁵⁵ El Hiti: İbni Abi Abaya, salih ve hayırseverdir, çok kişi onu dinledi ve duydukları konuşuldu, 408h tarihinde vefat etmiştir. Bilvefiyyat, El Vafi 3/322,t-y.

²⁵⁶ El-Hadis: mevkufl olarak sunulmuştur, Ahmed b. Hanbel, el-Müsned,1351, 1/387 başka bir rivayet.

²⁵⁷ El-Tabari: babası hadis ezberleyen birisi olduğu, çok kişi onu dinledi ve duydukları konuşuldu, 472h tarihinde vefat etmiştir. El Vafi ,Bilvefiyyat, s.5/151.

²⁵⁸ Hilal El-Haffar, doğrucu olup, 414h yılında vefat etmiştir. İbnü'l-Cevzî, İbnü'l-Cevzî, el-Muntazam ,1357,s. 8/15.

Ahmed el-Bezzaz'in²⁵⁹ oğlu Osman, Muhammed b. Muhammed b. Süleyman Sahip el-Basri anlatmıştır, Ebu Omran el-Sullemi anlatmıştır dedi ki:

Şair Ebu Nuas'ın ondan şiir yazmasını istemesidir

Şiirler

18

- **Ebu Muhammed Cafer b. Muhammed b. Cafer b. Ahmed b. Muhammed b. Abdulaziz b. Ali b. İsmail b. Ali b. Süleyman b. Yakup b. İbrahim b. Muhammed b. İsmail b. Ali b. Abdullah b. el-Abbas b. Abdulmutalip, EŞ-Şerif el-Abbasi, asıl Mekkeli konuşmacı, Bağdatlı, Şafii²⁶⁰.**
- Şam'a gittiğinde Duneysir'e hadis dinlemek için uğramıştır, bana dedi ki: Hadisi Bağdat'ta altı yüz şeyhten duydum, bizimle Düneysir şeyhlerinden de hadisi dinlemiştir.
- Ebu Muhammed Cafer b. Muhammed el-Abbasi Düneysir'de anlatmıştır, Ebu el-Maali Abdulmunim b. Abdullah b. Muhammed b. Muhammed b. el-Fadıl el-Saidi el-Faravi²⁶¹, babamın okumasına göre tarafımıza haçtan gelmiştir, Ebu Bekir Abdulgaffar b. Muhammed b. el-Hüseyin el-Şiroi²⁶² el- Hunabithi haber verdiği hakkında okunurken ben duydum, Nisabur'da Ebu Said Muhammed b. el-Fadıl el-Sayrafi²⁶³ haber verdi, Ebu el-Abbas Muhammed b. Yakup b. Yusuf el-Emevi el-Asam el-Şibani haber vermiştir, Muhammed b. Hişam b. Melas el-Numeyri²⁶⁴ anlatmıştır, Mervan b. Muaviye el-Fazzari anlatmıştır, Hamid el-Tavil anlatmıştır, Enes hakkında dedi²⁶⁵ ki:

²⁵⁹ El-Bezzaz: İbni El-Hadip olarak tanınan Abu Amro, 323h yılında vefat etmiştir. Târîhu Bağdâd11/295.

²⁶⁰ Tercümesi El Sadeî'nin Safedî, el-Vâfi Bilvafiyatte 11/143, İmam Zehebi, Mizânü-i-ı Tidal 1/425,1984- İbnü'l-Müstevfi, Erbil Tarihi s80, Münzirinin El-Münzirî ve kitâbühü't-Tekmile li-Vefeyâti'de 1/436-1981 da yer almaktadır, başka kaynaklarda bulunmaktadır. Sadafi dedi ki: "hadis konusunda çok çalışan, iyi anlayan zeki ve asil birisi olduğu, lakabı Şerefeddin, 598h yılında 27 yaşında Hama'dan Bağdat'ta dönüşünde ölmüştür".

²⁶¹ El Feravi: Mesned Hurasan, Beytu El-Hadis olduğu, 587h yılında vefat etmiştir. Münzirinin El-Münzirî ve kitâbühü't-Tekmile li-Vefeyâti 1/15, Şethrat,El-Dahab,1981, 4/289: El-Fadıl yerine El-Muzaffar, mushaftır.

²⁶² El Şiroi: Mesned Hurasan, salih bir ibadet sahibi, 510h yılında vefat etmiştir. Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî, Şezerâtü'z-zeheb 4/27. Aslında ve El-Şethrat: El-Şirevi, Mushaf olduğu, sevabı Manba Al-Ansâb ve İbnü'l-Esîr, İzzeddin, Lübbü'l-Lübâb fi tahrîri'l-Ensâb, El Şirovi,1980, 2/224.

²⁶³ El-Sayrefi, Muhammed Bin Musa Bin El-Fadıl, güvenilir, 421h yılında vefat etti. Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî, Şezerâtü'z-zeheb 3/22.

²⁶⁴ Melas El-Numeyri, 270h yılında vefat etmiştir. Safedî, el-Vâfi bi'l-vefeyât 5/166.

²⁶⁵ El-Hadis, El-Buhari ve El-Termezi, Enes hadisinden hazırlamıştır, Câmî'u'l-uşûla bk. 6/568, Müslüm'a bk. 8/19, Câmî'u'l-uşûla bk. 2/390, İbn Asâkir'in Târîhi Dımaşk 7/68.

Resul Allah (s.a.v.) dedi ki: "Kardeşin zâlim olsun veya mazlum ona yardım et. Dendi ki: Ey Resul Allah yardım ettiğim mazlumdur zâlim olduğunda nasıl yardım edeyim? Dedi ki: zulüm yapmasına mani olursun bu da senin zaferin olur".

- Ebu el-Farac Abdulrahman b. Ali b. Muhammed b. el-Cuzi ve Ebu el- Futuh Yusuf b. el-Mubarak el-Haffaf²⁶⁶ Bağdat'ta onlar hakkında okuduğumda haber vermişlerdir, dediler ki: Kadı Ebu Bekir Muhammed b. Abdalbaki b. Muhammed el-Ansari haber vermiştir, Ebu İshak İbrahim b. Ömer b. Ahmed el-Bermeki²⁶⁷ haber vermiştir, Ebu Muhammed Abdullah b. İbrahim b. Eyüp b. Masi el-Bazzaz²⁶⁸ haber vermiştir, Ebu Müslüm İbrahim haber vermiştir, bu da Abdullah b. Müslüm el-Kucci²⁶⁹ demek istemiştir haber verdiği, el-Ansari bunun da Muhammed b. Abdullah b. el-Muthanna b. Enes b. Malik²⁷⁰ anlatmıştır, dedi ki: Humeyd b. Enes anlatarak dedi ki:

Resul Allah (s.a.v.) dedi ki: "Kardeşin zâlim olsun veya mazlum ona yardım et. Dendi ki: Ey Resul Allah yardım ettiğim mazlumdur zâlim olduğunda nasıl yardım edeyim? Dedi ki: zulüm yapmasına mani olursun bu da senin zaferin olur".

- Ebu Muhammed el-Abbasi yazdırarak anlatmıştır, babam birden fazla anlatmıştır, Mekke'de Abbasileri önde gelenlerinden dedem el-Said Ebu el- Abbas Ahmed b. Muhammed b. Abdulaziz haber vermiştir, el-Hasan b. Abdulrahman el-Şafii haber vermiştir, Ahmed b. İbrahim b. Firas el Abkasi haber vermiştir, Ebu Cafer Muhammed b. İbrahim el-Deybuli anlatmıştır, Muhammed b. Zenbor el-Mekki kabul etmiştir, İsa b. Yunus b. Ebu İshak kabul etmiştir, Kasir b. Zeyd anlatmıştır, el-Haris b. Ebu Zeyd ve cabir b. Abdullah²⁷¹ hakkında:

Resul Allah (s.a.v.) dedi ki: "Ölümü temenni etmeyin, akıbeti daha ağır olur, ömrün uzaması ve zürriyetinin Allah tarafından bağışlanması kul için mutluluktur".

²⁶⁶ El-Haffaf, 601h yılında vefat etmiştir. El-Münzirî ve kitâbühü't-Tekmile li-Vefeyâti,1981,2/60.

²⁶⁷ El-Bermeki,445h yılında vefat etmiştir. Safedî, el-Vâfi, el-Vâfi bi'l-vefeyât, s.6/7.

²⁶⁸ El-Bazzaz,güvenilir, 369h yılında vefat etmiştir. İbnü'l-Cevzî, el-Muntazam ,1357h,7/102.

²⁶⁹El-Kucci, Ebu Müslüm alim değerli ve güvenilir biri olduğu, 292h yılında vefat etmiştir. İbnü'l-Cevzî, İbnü'l-Cevzî, el-Muntazam ,1357h, 6/50.

²⁷⁰ Muhammed Bin Abdullah Bin El-Muthanna Bin Abdullah Bin Enes Bin Malik El-Ansari, Basrarlı kadı, güvenilir,sadık, 214h yılında vefat etmiştir. İbn Hacer, Tehzîbü't-Tehzîb,1325, s. 9/274.

²⁷¹ El-Hadis: El İmam Ahmed Cabir hakkında hazırlamıştır, el-Meskente.

Şiirler

19

- **Ebu Nasır Abdulrahim b. el-Nefis b. Hibetullah b. Vehban b. Romi b. Selman b. Muhammed b. Selman b. Salih b. Muhammed b. Vehban ES-Sullemi el-Hedisi²⁷²:**
- Fadıl, birçok Hadis, tensip bilimi konusunda ve hadis rivayet edenlerin isimlerinden oluşan isimler hakkında bilgi sahibi, burada tasnif edildi, inşa, yazı ve düzen konularında tasarruf sahibiydi.
- Bir süreliğine Dünaysir'de ikamet ettiği, burada yararları olmuştur, ondan duyulmuştur, ben ondan duymadım başkalarından düzeni ve nesri duydum.
- Ebu Nasır b. Vehban, Nebevi hadisi ve ehli hakkındaki methiyesinde bana şu şiiri Erbil'de²⁷³ okumuştur:

Şiirler

20

- **Ebu Tahir İsmail b. Abdullah b. Abdulmuhsin el-Masri EŞ-Şafii, İbni el-Anmatî²⁷⁴ olarak tanınmaktaydı:**
- Hadisçi zeki bir hafız, Mısır'da, Şam'da, Bağdat'ta, Vasit'te, Erbil'de ve diğer ülkelerde hakkında çok duyuldu, o ki Melik Ahmed b. el-Melik el-Nasır Salahaddin'in²⁷⁵ tavsiyesi üzerine şeyhimiz Hanbel'i ve İbni Teberzad'ı

²⁷² Tercümesi Ukudü'l-cümân 3/512'de, Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî, Şezerâtü'z-zeheb , 5/80 de, İbnü'l-Müstevfî, İbnü'l-Müstevfî, Erbil Tarihi, s. 234 te, Münzirî'nin El-Münzirî ve kitâbühü't-Tekmile li-Vefeyâti 3/65.1981 te ve Ya'kutu'l-Hamevî, Mü'cemu'l-Büldan 2/231 te yer almaktadır, Yakut'un hakkında söyledikleri: "Arkadaşımız ve yoldaşımız El-İmam Ebu Nasır Abdulrehim Bin El Nefis Bin Vehban, bir süreliğine bizi Bağdat'ta, Mero'ye ve Havarizm'e şeyhleri dinlemek için götürdüğü, aramızda sıkı bir sevgi olduğu, hadis ve bilimleri konusunda bilgili olduğu, edebiyat konusuna vakıf, dile çok önem verdiği, özellikle de hadis diline, bunların yanı sıra tartışması fakih olduğu, iyi bir arkadaş olduğu, sevecen, iyi bir bellek sahibi, dindar; Havarizm'de omdan sonra geldim 617 yılın başlarında orada Tatarlar tarafından şehit edilmiştir, hakkında çok az şey rivayet edilmiştir".

El-Hedisi: El-Fırat hadisine dayanarak, hadisi El-Nura olarak bilinir, burası El-Anbar'dan biraz uzak, burası Ebu Mudlac El-Timimi tarafından fethedilmiştir.

²⁷³ El-Kaside, Ukudü'l-cümân, 1990, 3/514-515.

²⁷⁴ Tercümesi Zehebi'nin El İber'de yer almaktadır 5/76, El-İmad'ın Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî, Şezerâtü'z-zeheb -Dahab 5/84, Esnevi'nin Tabakat'u El-Şafiiye 1/135, İbnü'l-Müstevfî, Erbil Tarihi s 165, Sade'î'nin Safedî, el-Vâfi Bil Veffiyat 9/146, El-Nucum El Zahire 6/254.1957- El-Duluji'nin El-Fellka ve El-Meflokın s 96, El-Münzirî ve kitâbühü't-Tekmile li-Vefeyâti 3/79.1981- ve başka kaynaklar da zikredilmiştir. El-Sade'î dedi ki: "Doğum tarihini sordum, cevabı: Mısır'da Salı günü Zilkida'nın başı beş yüz yetmiş hicri yılı olmuştur" Pazartesi günü Recep ayının 13'u 619h yılında vefat etmiştir".

²⁷⁵ El-Melik El-Muhsin Ahmed Bin Yusuf Bin Eyüp Bin Şathi, 577h yılında Mısır'da dünyaya gelmiştir, Şam'da hadisi Sadkatu El-Harrani, Hanbel ve İbni Tabarzad'ten duymuştur, hadis ile ilgilenmiştir. İyi bir hat sahibi, iyi nakil eden, mütevazî, sofi, iyi ahlak sahibi, hadis sahipleri arasında

Erbil'den Şam'a götürmüştür, yolda Düneysir'den geçmişlerdir, burada bir süre kalmışlardır ondan ve onlardan Düneysir halkı duymuştur²⁷⁶.

- Dostlarımızdan birisi, hakkında rivayet ettiğim²⁷⁷ hakkında anlaşmaya varılmamıştır.

21

- **Ebu el-Saadat el-Mubarak b. Muhammed (b. Muhammed) b. Abdülkerim, İbni el-Athir²⁷⁸ olarak tanınmaktadır:**
- Erdemli bir âlim olduğu Hadis ve edebiyat ilminde sanatkar, bu konuda tartip ve tasnifte bilgi sahibi, krallar ve sultanların yanında rütbe, konum ve yazı sahibiydi.
- Musul hükümdarı²⁷⁹ Sultan Nurettin²⁸⁰ Atabeyin hizmetinde olduğu, askerleriyle Düneysir'e geldiği, hakkında duydum, rivayetleri bize gelene kadar burada zikredilmesi gecikmiştir.
- Ebu el-Saadat el-Mubarak b. Muhammed b. Abdülkerim, Düneysir'de yanımda okuduğunda, dedi ki: iki şeyh Ebu Ahmed Abdulvehap b. Ali b. Ali²⁸¹ ile Ebu Abdullah Muhammed b. Muhammed b. Saraya²⁸², dediler ki: Ebu el-Vakit Abid el-Evvel b. İsa b. Şuayp el-Seczi el-Sofî haber vermiştir;

tercih edilen, hadisçiler konuşmasını rahat bir şekilde dinledikleri, kendisi Hanbeli ile İbni Teberzad'ın gelmelerine neden olmuştur, dört Muharrem ayı 634 yılında Halep'te vefat etmiştir, cenazesi El Rakka'ya taşınarak Ammar Bin Yaser'in yanında defnedilmiştir. (Hanbeli'nin Şefa El-Kolob s267, Zubeydi'nin, Tervih El Kulup s98, Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî, Şezerâtü'z-zeheb -Dahab 5/162, İbn Tağrîberdî, en-Nücümü'z-zâhire fi mülûki Mısr ve'l-Kâhire, 1957, 6/298.

²⁷⁶ Aslında: onlarda duymuşlardır.

²⁷⁷ Sadefî İmam El Zahebi'den naklen dedi ki: "yaşlıyken vefat etmiştir, az bir şey hakkında rivayet edilmiştir".

²⁷⁸ Tercümesi Münthiri'nin El-Münzirî ve kitâbühü't-Tekmile li-Vefeyâti'de 2/191.1981-1990. de yer almaktadır, tercüme kaynakları alt yazıda yer almaktadır, İbnü'l-Kıftî, İnbâhü'r-ruvât 3/257.1950-1974 alt yazıları, Ukudü'l-cümân 6/29, artıları, El Nihaye Fi Garip El Hadis ve El Aser kitabındaki araştırmanın giriş kısmı 1/9, Araştırmacının El-Mersa kitabının girişi s8.

²⁷⁹ Baskıda Lam havuzunda kelime yazılmıştır: söz konusu şahsın Nurettin eş-Şehit olduğu düşünülmüştür, Atabey: Türkçe bir kelime olduğu, yani bey baba demektir, Kral çocuklarının terbiyesini üstlenen kişiye verilir.

²⁸⁰ Adil Kral Nurettin, Ebu El-Harith Arslan Şah Bin İzeddin Mesud Bin Kutbuldin Mevdud Bin İmadeddin Zenki, Musul hükümdarı, Atabey olarak tanınmaktadır, cesur ve bilgili bir kral olduğu, iyilikleri çok erdemli yoğun, 607h yılında vefat etmiştir. İbn Hallikân, Vefeyâtü'l-a'yân, 1968, s.1/193.

²⁸¹ Abdulvehap Bin Ali Bin Ali, Bağdatlı mutasavvif, İbni Sükeyne olarak tanınmaktadır, 607h yılında vefat etmiştir. El-Münzirî ve kitâbühü't-Tekmile li-Vefeyâti, Münziri, 1981, s.2/201.

²⁸² İbni Saraya El-Musulli, 611h yılında vefat etmiştir. El-Münzirî ve kitâbühü't-Tekmile li-Vefeyâti, 1981, s.2/301.

Ebu Ubeydullah Muhammed b. Mahmud b. Muhammed b. Osman el-Bercudi²⁸³, Medine'de peygamber efendimiz (s.a.v.) in kabri ile el-Ravda arasındaki mescidinde yanında okuduğumda, dedi ki: bu el Vakit Hamadan'da haber verdiği, dedi ki: Ebu el-Hasan Abdulrahman b. Muhammed b. el- Muzaffar el-Davudi Albuşanci'nin haber verdiği, yanında okurken, Ebu Muhammed Abdullah b. Ahmed b. Hamaveyh el-Hamavi el-Serğasi haber vermiştir, Ebu Abdullah Muhammed b. Yusuf b. Matar el-Firberi haber vermiştir, Ebu Abdullah Muhammed b. İsmail el-Buhari anlatmıştır, Muhammed b. Abdullah el-Nasari anlatmıştır, Humeyid Ansa anlatmıştır²⁸⁴:

el-Nudar'ın kızı el-Rabi bir cariye'nin çenesini kırmıştır, diyet²⁸⁵ ödemesini istemişlerdir; ancak kabul etmemişlerdir, konuyu Peygamber efendimiz (s.a.v.) arz etmişlerdir o da cezanın verilmesini emretmiştir. Enes b. el-Nudar dedi ki: Ey Resul Allah Rebi'in çenesini mi kıracaksınız ceza olarak? Seni gönderene and olsun çenesini kırmayın. Dedi ki: Ey Enes Allah'ın kitabı cezayı emreder. Kavim kabul etti ve af etmiştir, Peygamber efendimiz (s.a.v.) dedi ki: Allah'ın kulu Allah üzerine yemin ettiğinde affedilir.

- Bu hadis Sahih el-Buhari'nin ilk hadislerindedir.
- Bu hadisi başka yolla da duyduk.
- Ebu Tahir b. Ebu el-Maali b. Ebu el-Kasım el-Attar, Harem el-Tahiri'de²⁸⁶ okuduğunda haber vermiştir, Ebu el-Ganayim b. el-Muhtedi Billah haber vermiştir, Ebu İshak el-Bermeki haber vermiştir, Ebu Muhammed b. Masi haber vermiştir, Ebu Müslüm el-Kucci anlatmıştır, Muhammed b. Abdullah el-Ansari anlatmıştır, Humeyid anlatmıştır, Enes'ten²⁸⁷ rivayet edilmiştir:
- el-Rabi b. el-Nudar'ın halası bir cariye'ye tokat atarak dişini kırmıştır, diyet vermeler, istenmiştir, kabul etmemişlerdir, af talep etmişlerdir kabul

²⁸³ El-Bercudi: Aslında da aynıdır, buna benzer El Ansap'ta ve El Lubab'ta bulunmamıştır, Vasitili okuyucu Muhammed Bin Abdulrahman'ın tercümesinde ismi geçmiştir: Muhammed Bin Mehmud Bin Muhammed Bin Osman El-Brucerdı, mütercim El-Münzirî ve kitâbühü't-Tekmile li-Vefeyâti, 1/364 ve 551 sayıyla yer vermiştir, Abi El Vakit El-Seczi ve diğerleri hakkında rivayet edeni bulamadım, ancak El-Münzirî "Osman El-Brucedi'yi" zikretmemiştir. Kendisi 596h yılında vefat etmiştir.

²⁸⁴ El-Hadis: El-Buhari, Müslüm, Abu Davud ve El Nusai hazırlamıştır, Câmi' u'l-uşûl'a bk.1969,s.10/270.

²⁸⁵ Buhari'nin rivayetinde düzeltilmiştir, diyet suçunun işlediği suç karşılığında ödenendir, Buhari'nin rivayetine ek.

²⁸⁶ Aslında Görünen harem demektir. Bu hatalıdır.

²⁸⁷ El-Hadis: El-Buhari, Müslüm, Ebu Davud ve El Nusai hazırlamıştır, Câmi' u'l-uşûl'a bk.1969,s.10/270.

edilmemiştir, Peygamber efendimiz (s.a.v.) gelmişlerdir, ceza verilmesini emretmiştir.

Kardeşi Enes b. el-Nudar gelerek, dedi ki: Ey Resul Allah, el-Rabii'in dışını mi kıracaksınız? Seni hakla gönderene and olsun dışını kırmayın. Dedi ki: "Ey Enes, Allah'ın kitab.da ceza var", kavim affetmiştir.

Peygamber efendimiz (s.a.v.) dedi ki: Allah'ın kulu Allah üzerine yemin ettiğinde affedilir²⁸⁸.

22

- **Ebu el-Hasan Ali b. Yusuf b. Eyüp b. Şathi**²⁸⁹:
- Kendisi el-Melik el-Afdal (en iyi kral) Nurettin b. el-Melik el-Nasır Slahaddin, Allah ruhunu kutsasın.
- Hadis dinlemeye özen gösteren, sonra gelen bir cemaat yanında dinlemiş, hadis ehlini, yoldaşlarını ve yakınlarını seven, yararlı bir duyum aldığıında yarışarak öğrenmeye çalışır, hazırlayanı araştırır, el yazısıyla çok yazılar yazmıştır.
- Duneysir'den geçmiştir, el-Şehabiye okuluna girmiştir, askerleriyle Harmez açıklarında ikamet etmiştir, orada onu dinlemek için ziyaretine gittim, ancak dinletme usulü olmadığı için sadece babası hakkında bana rivayet ettiği bazı şiir beyiti dışında rivayet edebileceğim bir şey duymadım.
- el-Melik el-Afdal Ali b. Yusuf kendi sözü ve ezberi olup, el-yazısıyla yazdığı şiiri bana okumuştur, dedi ki merhum babam Allah ondan razı olsun İbni el-Rumi'nin²⁹⁰ şiirini okumuştur:

23

²⁸⁸ El Buhari rivayet etmiştir:

El Rabi'in halası bir cariye'nin çenesini kırmıştır, af talep etmişler; ancak kabul etmemişlerdir, diyet ödemek istemişler, kabul etmemişler, konuyu Peygamber efendimiz (s.a.v.) arz etmişlerdir ondan cezadan başka bir şey istemediklerini söylemişler, o da cezanın verilmesini emretmiştir. Enes Bin El Nudar dedi ki: Ey Resul Allah Rebi'in çenesini mi kıracaksınız ceza olarak? Seni gönderene ant olsun çenesini kırmayın. Dedi ki: Ey Enes Allah'ın kitabı cezayı emreder. Kavim kabul etti ve af etmiştir, Peygamber efendimiz (s.a.v.) dedi ki: Allah'ın kulu Allah üzerine yemin ettiğinde af edilir.

²⁸⁹ El-Melik El-Afdal, Şam hükümdarı, 565h yılında Mısır'da dünyaya gelmiştir, İskenderiye'de El Hafız Ebu Tahir El-Selefi'den ve Fakih Ebu El-Tahir El-Zuhri'den duymuştur, erdemli bir şair, iyi üne sahip, iyi ahlak sahibi olup, aniden 622h yılında 57 yaşındayken vefat etmiştir.

Ukudü'l-cümân 3/239. (Yıl Yok). , yazılarında tercüme kaynakları yer almıştır, El-Münzirî ve kitâbühü't-Tekmile li-Vefeyâti,Münzir,1981, 3/140 ve alt yazıları.

²⁹⁰ İbni El Rumi: Ebu El-Hasan Ali Bin El-Abbas Bin Cureyc, ünlü bir şair, dev bir şiir divanı sahibi, 221h yılında Bağdat'ta dünyaya gelmiştir, 283h ve söylenene göre 284h yılında zehirlenerek ölmüştür. İbn Hallikânın Vefiyyat İbn Hallikân, Vefeyâtü'l-a'yan 3/358.1968. alt yazılarında tercüme kaynakları yer almıştır.

• **Ebu Musa Abdullah b. Abdulgani b. Abdulvahid b. Ali b. Suror el-Makdesi²⁹¹:**

- Hadis anlatan hafızların evinden olan birisidir.
- Şam'da çok dinlemiş, Bağdat'ta, Asbahan'a ve Nisabur'a hadis için sefer etmiştir ve yüksek Asanid'e ulaşmıştır.
- Bazı seyahatlerinde Düneysir'den geçmiştir, ondan duyduklarımız.
- Ebu Musa Abdullah b. Abdulgani el-Mekdesi Düneysir'de anlatmıştır, dedi ki iki şeyh Ebu Cafer Muhammed b. Ahmed b. Nasır el-Saydalni²⁹² haber vermiştir, Hüseyin b. Mende'nin Asbahan'da evinde ve Ebu Said el-Halil b. Ebu el-Reca b. Ebu el-Futuh el-Rarani, her biri dedi ki: Ebu Al-Hayır Abdulkerim b. Ali b. Muhammed b. Forca haber vermişlerdir, buna bende hazır oldum, dedi ki: el-Şeyh Ebu el-Hasan Ali b. Muhammed b. Ali el-Asvari haber vermiştir, Ebu Müslüm Ubeydullah b. Ahmed b. el-Hüseyin el-Kurşi haber vermiştir, el-Fadıl b. Hodayıp anlatmıştır, Selma b. Şubeyp haber vermiştir, Abdülrazzak haber vermiştir, Mummar haber vermiştir; el-Zuhri'den, İbni Ebi Enes'ten, babasından ve Ebu Hureyre'den rivayet edilmiştir, dedi ki²⁹³:

Resul Allah (s.a.v.) dedi ki: " Ramazan ayı geldiğinde rahmet kapıları açılır, cehennem kapıları kapanır, şeytanlar zincirlere vurulur".

- Ebu el-Hasan el-Asvari dedi ki: bu Resul Allah (s.a.v.) in dediği sabit ve sahih bir hadistir.

Ebu Abdullah Malik b. Enes'in amcası olan Ebu Enes'in oğlu, adıda Nafi b. Malik, lakabı ise Ebu Suheyil²⁹⁴. Ebu Enes ise Malik b. Ebu Amir el-Asbahi'dir²⁹⁵, bu da Malik b. Enes'in²⁹⁶ dedesidir.

²⁹¹ Tercümesi El-Münziri'nin El-Münzirî ve kitâbühü't-Tekmile li-Vefeyâti'de s.3/319.1981- te yer almaktadır ve içinde tercüme kaynakları bulunmaktadır, artı: İbn Tolun, Şemseddin, es-Sâlihiyye Tarihi, 1/156.

²⁹² El-Saydalani: 603h yılında vefat etmiştir. El-Münzirî ve kitâbühü't-Tekmile li-Vefeyâti,1981, s.2/121.

²⁹³ El-Buhari, Müslüm, El-Nisai, El-Tirmithi ve El-Mevti tarafından hazırlanmıştır, Müslüm'den rivayet edilmiştir 3/121: "Ramazan ayında rahmet kapılarının açıldığı, cehennem kapılarının kapandığı, şeytanların zincirlere vurulduğu". Câmi'u'l-uşûla bk. İbni El-Ethir'in s.9/258, Ebu Ubeyd'in Garip El Hadis,1963, 1/323.

²⁹⁴ Tercümesi İbn ebû Hâtim er-Râzî, el-Cerh Ve't-i'de 4/1/453.1952 yer almaktadır, İbn Hacer, Tehzîbü't-Tehzîb,1325h 10/409.

²⁹⁵Tercümesi İbn ebû Hâtim er-Râzî, el-Cerh Ve't-i'de 4/1/214.1952 yer almaktadır, İbn Hacer, Tehzîbü't-Tehzîb1325h 10/19.

24

- **Ebu el-İz Yusuf b. Mahmud b. Sadullah b. Sadat el-Faraziyyu el-Ravdi:**
- 592h yılında Düneysir'e gelmiştir, kendisinden sıralı hadisler duyduk.
- Ebu el-İz Yusuf b. Mahmud b. Sadullah el-Ravdi anlatmıştır, kendisi iyi bir insan, dedi ki: Ali b. Ebu Mansur, Ebu el-Hasan²⁹⁷ haber vermiştir, Ebu Abdullah el-Hüseyin b. Nasır b. Muhammed b. Hamis Musul'da haber vermiştir, Ebu Bekir Ahmed b. Ali el-Turaythithi²⁹⁸, Ebu Said Fadlullah b. Muhammed²⁹⁹ Nisabur'da anlatmıştı, Ebu el-Abbas b. Ebu el-Hasan³⁰⁰ anlatmıştır, Muhammed b. Zekeriya el-Gallabi anlatmıştır³⁰¹, tüm hadisi iyilik³⁰² hakkında, el-Hasan b. Abi el-Hasan tarafından rivayet edilmiştir:

Resul Allah (s.a.v.) tan rivayet edilmiştir dedi ki: "İyinin en iyisi iyi tutumdur".

- Ebu el-Abbas el-Musteğfiri dedi ki: Birinci Hasan: el-Hasan b. Ziyattir³⁰³.
İkinci hasan: el-Hasan b. Hassan³⁰⁴.
Üçüncü Hasan: el-Hasan b. Ebu el-Hasan el-Basri.
Dördüncü Hasan: el-Hasan b. Ali b. Ebu Talip'tir.

- Dedim ki: bunun tamamını duyduk ve sıralı olarak Hasan b. Ali b. Ebu Talip'e bağlıdır.

²⁹⁶ Tercümesi İbn ebû Hâtim er-Râzî, el-Cerh Ve't-i'de 4/1/204 .1952yer almaktadır, İbn Hacer, Tehzîbü't-Tehzîb1325h 10/5.

²⁹⁷ El-Şeyh Ebu El-Hasan Ali Bin Ebu El-Maali Bin Ebu Mansur El-Bağdadi olabilir, 618h yılında vefat etmiştir. El-Münzirî ve kitâbühü't-Tekmile li-Vefeyâti,1981, 3/53,

²⁹⁸ El Turaythithi: tasavvuf şeyhlerinden birisi olduğu, 479h yılında vefat etmiştir. Safedî, el-Vâfi, el-Vâfi bi'l-vefeyât, 7/202.

²⁹⁹ Şeyh Ebu Said Fadlullah Bin Ebu El-Hayır Muhammed olabilir, 440h yılında vefat etmiştir. Siyeru a'lâmi'n-nübelâ,1981, 17/622.

³⁰⁰ Ebu El-Abbas El-Musteğfiri: Cafer Bin Muhammed Bin El-Mutaz Bin Muhammed Bin El-Musteğfer, erdemli fıkıh sahibi birisi olduğu, çok iyi konuşmacı, güvenilir bir hafız olduğu, çağında nehir ötesinde onun gibisi yoktu, 432h yılında vefat etmiştir. İbnü'l-Kıfî, İnbâhü'r-ruvât,1980,s. 3/308.

³⁰¹ El-Gallabi, zayıflar arasında yer aldığı, İbni Habban El Zikatta zikretmiştir, dedi ki: hadisi güvenilir olarak rivayet edildiğinde kabul edilir. Safedî, el-Vâfi, el-Vâfi bi'l-vefeyât 3/77.

³⁰² Hadis: Bu şekilde İbn Asâkir tarafından muhtasar olarak hazırlanmıştır, Târîhi Dımaşk ,s.6/343.

³⁰³ Aslında iki sorun var, birincisi: bunun El-Hasan Bin Dinar olduğu ve Ziyad olmadığıdır, bu da zayıf bir ihtimaldir İbn ebû Hâtim er-Râzî, el-Cerh Ve't-i 1/2/11 ve İbn Hacer, Tehzîbü't-Tehzîb,1325h, 2/275. ikincisi ise: ikinci Hasan olduğu birinci olmadığıdır, zira El-Hasan El-Basri hakkında konuşmaktadır.

³⁰⁴ Aslında, birinci hasandır, İbn Asâkir'deki adı: El-Hasan Bin Hassan El-Semtidir.

- Ebu el-Hasan³⁰⁵ b. Tabarzad Hasan'ın yerine haber verdi, Muhammed b. Abdalbaki haber verdi ve tüm hadisleri iyidir, Hannad b. İbrahim, Hasan'ın hadisinde haber verdi, el-Hasan b. Muhammed b. el-Hasan haber verdi, el-Hasan b. Ahmed b. Cafer el-Sofi anlatmıştır, el-Hasan b. Süleyman anlatmıştır, el-Hasan b. Hassan anlatmıştır, el-Hasan b. Dinar anlatmıştır, el-Hasan b. Ebu el-Hasan anlatmıştır, el-Hasan b. Ali b. Ebu Talip (r.a.a)³⁰⁶ anlatmıştır:

İyinin en iyisi iyi tutumdur, en iyi güzelleşme sürmedir, en güzel şey sudur, en iyi söz: Aşhedu anna la ilaha illa Allah, ve anna Muhammadan abduhu ve resuluhu (kelime tu şehadet).

3.2.4. Üçüncü Fası

3.2.4.1. Fıkıh Sahibi Olanlardan Kimin Sakin Olduğu veya Orada Kaldığı veya Oradan Geçtiği

- Sayılması zor olan çok sayıda fıkıh adamı (şeriat hukukçusu) olan fakihler geçmiştir, burada kalarak fıkıh dersi alanları hatırlıyorum; buradan geçenleri hatırlayamıyorum, sadece yararlı bir iş yapanlar veya bize bir hadis rivayet edenleri hatırlıyorum.

25

- **Ebu Bekir b. Abdullah b. Ali, kendisi Seyfeddin el-Marağidir³⁰⁷:**
- Şafii fakih olduğu mezhep derinliği ve sorunlarını bilir, Marağa'da³⁰⁸ fıkıh dersi almıştır, daha sonra Şam'a intikal etmiştir, orada Şeyh Ebi Saa b. Abi Asron'un yanında eğitimini tamamlamıştır.
- el-Maraği Buleyd konusuna ilgi duymuş, anlamını ulaştırmak ve anlatmak için sabretmekteydi.
- Bir süre bizden önce Düneysir'de Nasır mescidinde fıkıh dersleri vermiştir, cemaat bundan yararlanmış, daha sonra bizim zamanımızda fıkıh derslerini

³⁰⁵ İbni Tabarzad'in lakabı Abi Hafız, tercümesine bk.

³⁰⁶ Hadis: bu şekilde vakıf olamadım. İki parantez arasından benden arış olmuştur.

³⁰⁷ Kadı olan Abu Bekir Muhammed Bin Abdullah El-Maraği olabilir, 590h yılında vefat etmiştir. El-Münzirî ve kitâbühü't-Tekmile li-Vefeyâti, 1981,1/215,alt yazısında tercüme kaynakları yer almaktadır.

³⁰⁸ Marağa; ünlü büyük bir şehir olduğu, Azerbaycan ülkesinin en meşhur ve büyük şehridir. Ya'kutu'l-Hamevî, Mü'cemu'l-Büldan,1977,s. 5/93.

Gazi mescidinde vermiştir, o zaman ben küçüktüm derslerine katılırdım, Şirazinin Tenbih³⁰⁹ konusuna ilgi duyardım.

26

- **Ebu Bekir Mesud b. Ahmed EN-Nahir Meleki el-Hanbeli³¹⁰:**
- Ebu Hakim el-Nahrava'nin³¹¹, el-Şeyh Abdulkadir el-Cili³¹² ve Kadı Ebu Yula İbni el-Faraa el-Sağır³¹³ ile diğerlerinin yanında Irak'ta fıkıh öğrenmiştir,
- Düneysir'de bir cemaat etrafında toplanarak ondan yararlanmışlardır, çocukluğumdan beri onunla toplandım, ondan rivayet edilecek bir şey duymadım.
- İbrahim b. Saad b. Ebu Muhammed anlatmıştır, dedi ki: Ebu Bekir Mesud b. Ahmed el-Nehir Meleki haber vermiştir, dedi ki: Ebu Yula Muhammed b. el Hüseyin b. Muhammed İbni el-Faraa haber verdi, Ebu el-Kasım b. Abdulaziz b. Ali haber vermiştir, dedi ki: el-Hasan b. Ahmed b. Şathan anlatmıştır, Abdullah b. Muhammed anlatmıştır, Said b. Annan anlatmıştır ve okuyucu Ebu Bekir Muhammed b. el-Hüseyin, dediler ki: el-İmam Ebu İshak İbrahim b. İshak el-Harbi anlatmıştır, dedi ki: el-İmam Eba Abdullah Ahmed b. Muhammed b. Hanbel el-Şibani'den şövalyelik hakkında sordum; dedi ki: şövalyelik: akıl ve utangaçlık, başı korumacılıktır, süsü sabır ve edeptir, şerefi ilim ve bağlılıktır, tadı salavatların korumasıdır, anne ve babaya saygı duyulması, yakınlık bağının güçlendirilmesi, iyi işlerin yapılması, komşunun korunması, kibirliliği bırakmak, cemaat gereksinimlerini yerine getirmek, ağır başlılık, mahremlere bakmamak, iyi konuşmak, selam vermek, Allah'ın emirlerini yerine getiren gençleri onurlandırmak, yemin etmekten uzak kalmak, cesareti göstermek, yüzü açık, oturana ikram eden, insafli konuşan,

³⁰⁹ Tenbih kitabı Şafilik bölümlerinde yer almaktadır, yazarı Şeyh Abi İshak İbrahim Bin Ali El-Fakih El-Şirazi El-Şafii, 476h yılında vefat etmiştir, bu kitap Şafiiler arasında kullanılan beş kitaptan birisidir ve en fazla kullanılan kitaptır.

³¹⁰ Tercümesine vakıf olamadım.

³¹¹ Ebu Hakim El-Nahravani: İbrahim Bin Dinar Bin Ahmed, Bağdatlı fakih Hanbeli olan salih bir şeyh, 556h yılında vefat etmiştir. Ya'kutu'l-Hamevî, Mü'cemu'l-Büldan, Nahravan, 1977,s.5/227 .

³¹² Abdulkadir El-Cili veya El-Cilani; şeyhlerin şeyhi, Cilan şeyhlerinin önde gelenlerinden, 561h yılında vefat etmiştir Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî, Şezerâtü'z-zeheb ,s. 4/198.

³¹³ Ebu Yula El-Sağır, Muhammed Bin Ebu Hazim Muhammed Bin Ebi Yula El Kebir Bin El-Faraa El-Bağdadi El-Hanbeli, mezhep şeyhi, fasih tartışmacı olduğu, zeki anlayışlıdır, 560h yılında vefat etmiştir. Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî, Şezerâtü'z-zeheb , 4/190.

sır tutan, ayıpları kapatan, emaneti yerine veren, hıyaneti terk eden, sözünü tutan, meclislerde sessiz kalmayı bilen, ihtiyaç olmadan mütevazi olan, büyüklere saygı duyan, küçüklere merhamet gösteren, Müslümanlara rahmet ve şefkat gösteren, musibet anında sabır gösteren, rahatlık anında şükür eden, en sonunda yüce Allah'tan korkmakla tamamlanır, genç tam anlamlı bir genç olması için bu sıfatlarla donanması gerekir.

el-İmam Ahmed b. Muhammed b. Hanbel (r.a.a.): Ebu Bekir el-Siddik (r.a.a) bu sıfatları taşımaktaydı.

İbrahim el-Harbi dedi ki: Ahmed b. Muhammed b. Hanbel bunun gibiydi, bu sıfatlar hepsi onda toplanmıştır.

- el-Şeyh Ebu Bekir el-Nehir Meleki Düneysir'de vefat etmiştir, orada defedilmek için Kafar Totha'ya³¹⁴ götürülmüştür.

27

- **Ebu el-Abbas Ahmed b. Mesut b. Muhammed el-Ansari el-Hazreci, el-Mağribi el-Kurtubi EŞ-Şafii Huccatu ED-Din:**
- Düneysirde el-Şehabiye okulunda ilk okuyan kişidir.
- Erdemli bir fakih olduğu, usul ilimleri, fıkıh, gramer ve tüm edebiyat konularında bilgili, bir cemaat ulamalar buna şahittir.
- Ebu Muhammed b. Arbad el-Nahvi bana dedi ki; merhum Hacca'nin iyi görüşlü, sağlam düşünceli, acayip yoksul, garip seyirli, ilimlere iyi müdahale eden, düzenleme ve metinler konusunda sağlam düşünceye sahip, nüktedir, nezih, sevimli; çağındaki ulamalar arasında onun gibi araştıran ve titiz olanını görmedim.
- Dedim ki: sanat konusunda tasnifleri ve şiirleri olan, çok duyulduğu, bana çok şiir okumuştur.

Şiirler

Huccat Düneysir'de 601h yılında vefat etmiştir ve Kabeli mezarlığında defnedilmiştir.

28

- **Ebu el-karam Muhammed b. Abdullah b. Muhammed el-Akaf el-Musulli el-Şafii:**

³¹⁴ Kafar Totha: El Jezeera bölgesinde büyük bir köy olduğu, Dara ile Ras Ayın arasında yer almaktadır. Ya'kutu'l-Hamevî, Mü'cemu'l-Büldan,1997,s. 4/468.

- Çalışan bir fakih olduğu, birlikte çalışanlara yol gösteren, mütevazı, çok ilim sahibi, akıllı.
- Düneysir'de el-Şehabiye okulunda ders verdiği bende ondan ders aldım, kendisinden hadisler ve mesned haberler duydum, şeyhleri hakkında rivayetler anlatmıştır.
- Yazdığı Şiirleri okumuştur.
- 590h yılında vefat etmiştir, Arafat gecesi, okula yakın olan bahçede defnedilmiştir. Şiir.

29

- **Abdulahid b. Ebi Tahir, lakabı: Muvaffak ED- Din el -Buvazici³¹⁵:**
- Düneysir'de el-Kutbiyye okulunda hocalık yapmıştır.
- Yanında çok sayıda cemaat eğitim görmüştür, vaiz olduğu, son günlerinde ona yetiştim, yanında çok vaiz okudum, yararlarını sordum o da bana anlattı.
- 594h yılının sonunda vefat etmiştir, okulun yeri şu anda boş arsadır.

30

- **Kadı Ebu Bekir Atik b. İbrahim b. Ömer b. Davud b. Muhammed el-Izoli EŞ-Şafii el-Muhallebi:**
- el-Muhallebiye: Düneysir yakınındaki dağda bir köy.
- Şeyh Ebu Saad b. Ebu Asron'un yanında ders görmüş, Ebu el-Kasım İbni Asakir el-Dimeşki'den hadisleri dinlemiştir.
- Düneysir'de el-Şehabiyye okulunda asistanlık yapmıştır, orada kadılık yapmıştır.
- Fıkıh eğitimi alanlar ondan çok yararlanmışlar, Fıkıh'ta en fazla çalıştığım birisidir.
- Hadis rivayet etmiştir:
- Kadı Ebu Bekir Atik b. İbrahim el-Muhallebi, Düneysir'de okuduğunda haber vermiştir, dedi ki: Ebu el-Kasım Ali b. el-Hasan b. Hibetullah b. Abdullah b. el-Hüseyin el-Şafii³¹⁶, dedi ki: Ebu Tahir Ahmed b. Mahmud el-Sakafi el-

³¹⁵ Tercümesi İbni El-Fotinin Mucema El-Adabın özetinde yer almaktadır, lakabı Abu El-Farac, bunun kanalıyla hadis rivayet edilmiştir.

³¹⁶ İbn Asâkir, İbn Asâkir, Târîhi Dımaşğnin sahibi, 571h yılında vefat etmiştir, 499h yılında doğan İbn Asâkir, Ebu Tahir El-Sakafi'den duyulmamıştır, Senette eksiklik var.

Mahmudi³¹⁷ el-Asbahani haber verdi, mutemet Başkan Ebu Abdullah el-Kasım b. el-Fadıl b. Ahmed b. Ahmed b. Mahmud el- Sakafi³¹⁸ anlatmıştır, Hilal b. Muhammed b. Cafer³¹⁹ anlatmıştır, el-Hüseyin b. yahya b. Ayyaş el-Muvassi³²⁰ anlatmıştır, Ebu el-Aşaath Ahmed b. el- Mikdam el-Ucli³²¹ anlatmıştır, Hammad b. Zeyd anlatmıştır; Amro b. Dinar ve cabir b. Abdullah³²² hakkında rivayet etmişlerdir:

Adamın birisi peygamber efendimizin (s.a.v.) Cuma hutbesi verdiği mescide geldiği; ona Resul Allah (s.a.v.) dedi ki: "ey filan namaz kıldm mı?" dedi ki: hayır. Dedi ona "kalk ve secdeye otur".

- İki sahihte yer almıştır.
- Ebu Bekir el-Muhallebi haber vermiştir, Ebu el-Kasım İbni Asakir haber vermiştir, Ebu Tahir el-Sakafi anlatmıştır, el-Kasım b. el-Fadıl anlatmıştır, Hilal b. Muhammed Anlatmıştır, el-Hüseyin b. Yahya b. Ayyaş anlatmıştır, Ahmed b. el-Mikdam anlatmıştır, Hammad b. Zeyd anlatmıştır; Sabit el-Bunani'den rivayet edilmiştir, Enes'ten rivayet edilmiştir, dedi ki³²³ :
- Resul Allah'ın elinden daha yumuşak olan bir kumaş ve ipeğe elimle dokunmadım, Resul Allah (s.a.v.) a on yıl hizmet ettim, bana yaptığım bir iş için hiçbir zaman of demedi, bunu niye yaptın? Niye yapmadın demedi.
- Düneysir'de okuyan Ebu el-Fadıl İsmail b. İbrahim el- Sibi haber vermiştir, dedi ki: Ebu el-Kasım Ali b. Abdulseyyid el-Sayığ haber vermiştir, dedi ki: Ebu el-Favaris Tarrad b. Muhammed el-Zeynebi Resul Allah (s.a.v.) şehri revzada kabir ile minber arasında anlattığı, Ebu el-Fetih Hilal b. Muhammed b. Cafer el-Haffar haber vermiştir, el Hüseyin b. Yahya b. Ayyaş haber vermiştir, Ebu el-Aşaath Ahmed b. el-Mikdam el-Acli haber vermiştir,

³¹⁷ Ebu Tahir El-Sakafi, salih güvenilir bir şeyh, 455h yılında vefat etmiştir. Safedî, el-Vâfi, el-Vâfi bi'l-vefeyât,1977, 8/165.

³¹⁸ El-Kasım El-Sakafi , Asbahani başkanı ve mesnedi, 489h yılında vefat etmiştir. Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî, Şezerâtü'z-zeheb ,s. 3/393.

³¹⁹ Hilal El-Haffar, güvenilir, 414h yılında vefat etmiştir. Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî, Şezerâtü'z-zeheb ,s. 3/201.

³²⁰ El-Mutavassi: güvenilir, 334h yılında vefat etmiştir. Hatîb el-Bağdâdî, Târîhu Bağdâd,s. 8/148.

³²¹ L Ujli: doğru hadis anlatan, 253h tarihinde vefat etmiştir. Hatîb el-Bağdâdî, Târîhu Bağdâd,s. 5/162.

³²²El-Hadis: El-Buhari, Müslüm, El-Termithi, Ebu Davud ve El-Nisai tarafından Hadis Jabir'den yazılmıştır, Câmi' u'l-uşûl'a bak.1969,6/36.

³²³ El-Hadis: El-Buhari, Müslüm, El-Termithi, başka bir rivayetle Enes hadisinden rivayet edilmiştir, Câmi' u'l-uşûl'a bak.1969,s.11/233-234.

Hammad b. Zeyd anlatmıştır; Sabit hakkında ve Enes hakkında rivayet etmiştir, dedi ki:

Resul Allah'ın elinden daha yumuşak olan bir kumaş ve ipeğe elimle dokunmadım, onun kokusundan daha güzel koku koklamadım, Resul Allah (s.a.v.) a on yıl hizmet ettim, bana yaptığım bir iş için hiçbir zaman of demedi, bunu niye yaptın? Niye yapmadın demedi.

- el Buhari hazırlamıştır.
- Ebu Bekir el-Muhallebi haber vermiştir, Ebu el-Kasım İbni Asakir haber vermiştir, Ebu Hamad Muammar b. Abdulvahid el-Asbahani³²⁴ anlatmıştır, Ebu Muhammed Hamza b. el-Abbas el-Alavi³²⁵ yanımda okurken haber vermiştir, Muhammed b. Muhammed b. Sağar el-Azedi³²⁶ kitabında haber vermiştir, Ebu el-Hasan Ali b. Abdullah b. el-Hasan³²⁷, Mekka civarında, dedi ki: Bağdat'ta Eba Ali el-Savfaftan³²⁸ duymuştum, dedi ki: Abdullah b. Ahmed b. Hanbeli duydum diyor ki³²⁹:

Ebu Ahmed b. Hanbel'e dedim ki: Ey baba, hangi adam el-Şafidir? Onu çok zikrettiğini ve dua ettiğini duydum. Dedi ki: Ey oğlum, Şafii insanlara afiyet gibiydi, dünyaya güneş gibiydi, bak bakâlim bunların yerine gelen var mı? Ondan sonra gelen mi?

- Ebu Bekir el-Muhallebi anlatmıştır, Ebu Ali el-Hasan b. Mekki b. Cafer el-Merendi haber vermiştir, Ebu İshak İbrahim b. Muhammed b. Nebhan³³⁰ haber vermiştir, Ebu el-Hasan Ali b. Ahmed b. Yusuf el-Kurşi haber vermiştir, Ebu İshak İbrahim b. Ali b. Yusuf el-Şirazi³³¹ anlatmıştır, Ebu el - Farac Muhammed b. Abdullah Ai Şirazi Bağdat'ta anlatmıştır, dedi ki: duydum Ahmed b. Mansur diyor ki: Muhammed b. Yakup b. Yusuf Eba el-

³²⁴ El-Asbahani: hafız olan, 564h yılında vefat etmiştir. Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî, Şezerâtü'z-zeheb -Dahap 4/214 içinde: Abu Ahmed.

³²⁵ El-Alavi. 517h yılında vefat etmiştir. El-Dahap ,1981,Şethrat 4/55.

³²⁶ Muhammed Bin Ali Bin Muhammed Bin Sağar El Azedi, bilinen meclislerin sahibi, 443h tarihinde vefat etmiştir. İmam Zehebi, Siyeru a'lâmi'n-nübelâ,1981,s. 17/638.

³²⁷ El-Micavir: kendisi İbni Cahzam, El-Şeyh El-İmam El-Kebir, haramda sofilerin şeyhi, 414h yılında vefat etmiştir. İmam Zehebi, Siyeru a'lâmi'n-nübelâ,1981, 17/275.

³²⁸ El Savfaf: Abu Ali Muhammed Bin Ahmed Bin El-Hüseyn El*Savfaf El*Bağdadi, güvenilir emin birisi olduğu, 359h yılında vefat etmiştir. Manba Al-Ansâb "El-Savfaf" ve İbnü'l-Esîr, İzzeddin, Lübbü'l-Lübâb fî tahrîri'l-Ensâb, 1980, 2/249.

³²⁹ El-Haber El-vafi Bil Veffiyat 2/172, İmam Zehebi, Siyeru a'lâmi'n-nübelâ,1981,10/45.

³³⁰ İbni Nabhan El-Rakki, salih ve güvenilir bir şeyh, 543h yılında vefat etmiştir. (Safedî, el-Vâfi, el-Vâfi bi'l-vefeyât 6/118).t-y

³³¹ Aslında: Ebu İshak Bin İbrahim, bu hatadır, Ebü İshak eş-Şirâzî, et-Tenbîh kitabı sahibidir, 476h yılında vefat etmiştir.

Abbas el-Asam'ı duydum, diyor ki: Aba Yakup el-Havarizmi'nin diyor ki: Hermeleyi duydum diyor ki: el-Şafii'yi duydum ki diyor ki³³²:

Bağdat'tan çıktım en fazla tekva ve e fazla fıkıh olan yeri arkamda bıraktım, tahminime göre dedi ki: Ahmed b. Hanbel (r.a.a.) daha bilgili olanı tanımadım.

31

- **Kadı Ebu el-Fkfketih Nasrullah b. Ebu Bekir b. Mutavvac b. Abdullah b. Hamza b. Zekeriya b. Ahmed b. Muğvar el-Merri el-Şami el-Basravi el-Şafii:**
- Irak, Şam ve Mısır diyarında eğitim vermiştir, Mısır diyarında el Buhayre'de kadılık yapmıştır.
- Kendisi, Şeyh Ebu Saad b. Ebu Asron'un arkadaşlarından birisi, hadis nakli yaparak kuran tefsiri ve hadis dinleyicisi olduğu, tasnif, nesir ve düzeni bulunduğu, Düneysir'de el-Şahabiyye okulunda öğretmenlik yapmıştır.
- Cemaat bundan yararlanmıştı, ondan el-Vahidi'nin kuranın inme nedenleri, el-Azizi'nin Garip el-Kuran kitabını ve başka hadisleri kendisinden duyduk .

Şiirler

32

- **Kadı Ebu Umran Musa b. Muhammed b. Musa b. Humud b. Humud el-Maksi el-Şafii³³³:**
- İlim ve işi bir arada yürüttü, Şerefeddiin Muhammed b. Alvan b. Muhacir el-Musulli'nin³³⁴ yanında³³⁵ eğitim görmüştür.
- Düneysir'de el-Şehabiyye'de Ebu Fetih el-Meri'den³³⁶ önce ders vermiştir, eğitim verdiği dönemde bende yanında ders görmekteydim, burada kasıt tartışmaya katılmaktır, rahatsız olmadan araştırma yaparak yararlanmaktadır,

³³² İmam Zehebi, Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'daki haber 11/195, Târîhu Bağdâd4/419, Târîhi Dımaşk 7/235-236.t-y. açıklama için El-Hasireteyn bir El-Senette artırılmıştır, manalar için Manba Al-Ansâb'ta ve İbnü'l-Esir, İzzeddin, Lübbü'l-Lübâb fi tahrîri'l-Ensâb'ta tercüme edilir.1980, 1/70.

³³³ Tercümesi Asnefi'nin Tabakat El-Şafiiye'de yer almaktadır 2/437, Asnefi dedesinin tercümesinde dedi ki: Maksin'e yani Habur şehrine mensup olduğu, ve Zad Yakut: "Rabia diyarındaki Malik arazilerine yakındır" Ya'kutu'l-Hamevî, Mü'cemu'l-Büldan,1977, 5/43.

³³⁴ Ebu El-Muzaffar, Muhammed Bin Alvan Bin Muhacir El-Musulli, ülkesinde ve Bağdat Nizamiyesinde eğitim görmüştür, duydu ve konuştu, 615h yılında vefat etmiştir. El-Esnevî, Tabakâtü's-Sâfi'iyyeve alt yazısında tercüme kaynakları yer almaktadır.

³³⁵ Musul'da demek istemiştir.

³³⁶ Kendisi Kadı Ebu El-Fetih Nasrullah Bin Ebu Bekir Bin Mutavvac...İnşâ'ü Mer'î ...önceki tercümenin sahibi.

kendisi çok akıllı birisiydi, dindar, halvete girip tasavvufu çok severdi, salih insanların haberlerini ve kitaplarını araştırmaktaydı, 595h yılında onunla Mekka yolculuğu yaptım, yüce Allah'ı çok zikrederdi, yoksullara yardım ederdi, yoldaşlarına ihsan ederdi.

Beraber Arafat'ta durduğumuzda duaya durduğunda ağlamaya başladı, bana dedi ki: sen benim için dua et ki hepimiz inanâlim; dua ettim o da inandı.

- Hadisi iki şeyhimizden duydu, Abevey el-Farac: İbni Kullayıp³³⁷, ve İbni el-Cuzi, Düneysir'de bunları hakkında bir şey rivayet edilmemiştir.
- Kendisini Sincar'dan³³⁸ Malatya'ya³³⁹ elçi olarak gönderilmiştir, Maksin'den cenazesi taşınarak Düneysir'den 607h yılında geçmiştir, Allah rahmet eylesin.

33

- **Ebu el-Hayır Salama b. Sadaka b. Salama el-Harrani el-Hanbeli³⁴⁰:**
- Farizat, açık hesap ve topoğrafya ilminde uzman bir fakihdir.
- Düneysir'e gelmiştir ve bir süre burada kalmıştır, bir cemaat bunun yanında Farizat, açık hesap, topoğrafya geometri ve mukabele eğitimi görmüşlerdir, kendisinden yararlanmışlardır, öğrencisine çok iyi yol göstericisidir.
- Düneysir'de hadis rivayet etmiştir:
- Ebu el-Hayır Selama b. Sadka el-Harrani Düneysir'de Meşhed el-Gazil'i onu okurken haber vermiştir, Ebu el-Saadat Nasrullah b. Abdulrahman b. Muhammed b. el-Kazzaz haber vermiştir, dedi ki: Ebu el-İz Muhammed b. el-Muhtar b. el-Muayyed Billah ve Ebu el-Hüseyin el-Mubarak b. Abdulcebbar el-Surayfi Haber vermişlerdir, dediler ki: Ebu Talip Muhammed b. Ali b. el-Fetih el-Harbi el-Uşari haber vermiştir;

Abdulmunim b. Abdulvehap, Abdulrahman b. Ali, el-Kasım b. Ali ve diğerleri kitaplarında haber vermişlerdir; Ebu el-Kasım b. el-Tubar hakkında, Ebu Talip EL-Muşari hakkında, dedi ki: Ebu Hafız Ömer b. Ahmed b. Osman b. şahin haber vermiştir, Nasır b. el-Haytham anlatmıştır, Ubeydullah b. Ömer el-Kavariri

³³⁷ Abu El Faraj Abdulmunim Bin Abdulvehap. İbni Kullayıp El-Harrani, Şemseldin, tüccar birisi olup, çok hadis dinlemiştir, dünyada çok ülkeyi ziyaret etmiştir, 596h yılında vefat etmiştir. Vefiyat İbn Hallikân, Vefeyâtü'l-a'yân 1968,3/227 alt yazısında tercüme kaynakları yer almaktadır.

³³⁸ Sincar: Cezire etrafında meşhur bir şehir, yüksek bir dağ üzerinde yer almaktadır. Ya'kutu'l-Hamevî, Mü'cemu'l-Büldan, 3/267.

³³⁹ Bu Belde Rum ülkesinde Şam'a benzerliğiyle meşhur bir beldedir. Ya'kutu'l-Hamevî, Mü'cemu'l-Büldan, 1977, 5/192.

³⁴⁰ Tercümesi Münziri'nin Tekmilesinde yer almaktadır 3/258.1981 içinde kaynak tercümesi yer almaktadır. 627h yılında vefat etmiştir.

anlatmıştır, Zaide b. Ebu el-Rukkad anlatmıştır, Ziyad el-Numeyri Anlatmıştır, Enes tarafında rivayet edilen, Peygamber (s.a.v.) den rivayet edilmiştir dedi ki³⁴¹:

"Üç kefarete, üç derece, üç kurtarıcı, üç öldürücü;

Kefaretler: kalabalıkta abdest almak, namazdan sonra namazı beklemek, nakledilene göre; Cuma namazına gelmektir³⁴².

Dereceler: yemek yedirmek, selam vermek, insanların uyuduğunda namaz kılmak.

Kurtarıcılar: sınır ve rıza anında adalet, burada kasıt yoksulluk ve zenginlik, gizili ve açık olarak yüce Allah'tan korkmaktır.

Öldürücüler: zayıf bir itaat, havaya göre hareket etmek, insanın kendisini beğenmesidir.

el- Subrak: soğuk kalabalıktır.

34

- **Kadı Ebu Hamid Muhammed b. Abdullah b. Muhammed b. Hibetullah b. Ali b. el-Mutahhir b. Ebu Asron EŞ-Şafii³⁴³:**
- 599h yılında Düneysir'e gelmiştir ve ondan hadisler dinledik.
- Kadı Ebu Hamid Muhammed b. Abdullah b. Ebu Asron, Düneysir'de el-Şehabiyye okulunda yanımda eğitim gördüğünde haber vermiştir, dedi ki: babam mezheplerin şeyhi imam Ebu Saad Abdullah b. Muhammed b. Ebu Asron haber vermiştir, dedi ki: Ebu Bekir Muhammed b. el-Kasım³⁴⁴ el-Şehrozi anlatmıştır, Ebu Hamid Ahmed b. Muhammed EŞ-Şucaı el-Serğasi³⁴⁵ Balag'ta anlatmıştır, Ebu el-Kasım Beşer b. Muhammed el-Hatip el-Mahini³⁴⁶ haber vermiştir, Ebu Müslüm Galip b. Ali haber vermiştir, Nessa'da yanıma gelmiştir, Ebu Bekir Muhammed b. Abdullah b. Muhammed anlatmıştır, Lukman b. Ali b. Lukman el-Serğasi haber vermiştir, Ahmed b. Muhammed b. Nuayım Beleş'ta anlatmıştır, Davud b. el-Mahber anlatmıştır; Musa b.

³⁴¹ El-Hadis: El-Münzirî, et-Tergîb ve't-terhîb'te yazılmıştır.1968, 1/286. dedi ki "bir grup sahabe tarafından rivayet edilmiştir, mesnetleri ise tüm söylenenlerin yer almasıdır, toplamı Allah Tealanın isteğine göre hüsündür"

³⁴² El-Münzirî, et-Tergîb ve't-terhîb'te: Cemaatler.

³⁴³ Tercümesi Safedî, el-Vâfi, el-Vâfi bi'l-vefeyât'ta yer almaktadır,s.3/349, 601h yılında vefat etmiştir.

³⁴⁴ Öncekine ek olarak, Yusuf Bin Sivar El-Sullami'nin tercümesine bk.

³⁴⁵ El-Şucaı, Nisabur'da yargı meclisi genel sekreteri, 490h civarında vefat etmiştir. Safedî, el-Vâfi, el-Vâfi bi'l-vefeyât,1968, 7/364.

³⁴⁶ Beşer Bin Muhammed Bin Abdullah, Ebu El Kasım El-Muheyni, mutasavvıf hatip vaiz, erdemli bir adam olduğu İbn Asâkir, Târîhi Dımaşk, s.10/110.

Ubeyde hakkında, el-Zehri hakkında, Enes b. Malik (r.a.a.)³⁴⁷ rivayet edilmiştir:

Adamın birisi demiş ki: Ey Resul Allah, adam çok akıllı olur, çok günahkar olur.

Resul Allah (s.a.v.) dedi ki: "Hiçbir insan hatadan ve günden masum değildir, akıllı hakim olan, içgüdüğü kuşkusuz olan birisine günahları zarar vermez", dendi ki: bular olur ey Resul Allah?

Dedi ki:" Zira her hata işlediğinde hatası anlayarak tövbe edip nadim olacaktır, bu da onun günahlarını siler, iyi işleri kalarak onun cennete girmesini sağlar.

35

- **Kadı Ebu Abdullah Muhammed b. Yahya b. Ebu el-Maali el-Numeyri EŞ-Şaffi Düneysirli kadı:**
- el-Muvaffak el-Buvazi, el-Huccatu el-Hazraci ve Ebi el-Karam İbni el- Akaf el-Musulli'nin yanında eğitim görmüştür.
- Düneysir'de el Şehabiyye okulunda asistanlık yaptığı, cemaat yanında eğitim görmüş ve yararlanmıştır, okulda çalıştığı süre içerisinde ona fıkıh dersi verdim.
- Şiileri bulunmaktadır.

Şiirler.

36

- **Ebu İshak İbrahim b. Saad b. Ebu Muhammed b. Saad, el-Tağlabi el-Sercevi daha sonra el-Düneyseri:**
- Hanbeli fakih olduğu, Ebi Bekir Mesud b. Ahmed el-Nehremelki'nin ve diğerlerinin yanında eğitim görmüştür; Düneysir'de evine komşu olan bir mescidi mesken tutmuştur, orada cemaate fıkıh dersleri vermiştir, insanlar tarafından kabul görmüştür.

³⁴⁷ El-Hadis: El-İmam El-Gazali İhya Ulom El-Din'de zikredilmiştir 1/64, Iraklı hafız dedi ki: "El Turmitihi tarafından düzenlenmiş, Müzlim isnadıyla Enes hadisinde El-Hakim Fi El-Navadir'de düzenlenmiştir". Dedim ki: Davud Bin El-Muhber'in senesinde, bu da zayıftır El Tezhip, İbn Hacer, Tehzîbü't-Tehzîb, 1977, s.3/199. Musa Bin Ubeyde, bu da zayıftır (İbn Hacer, Tehzîbü't-Tehzîb, 10/356) anca El-Zuhri hakkında rivayet edilmemiştir, El Zuhri'nin adamları arasında buldum: Musa Bin Akabe Târîhi Dımaşq'deki El Zuhri'nin bölümü s.7 güvenilir. İbn Hacer, Tehzîbü't-Tehzîb s.10/360.

- Bağdat'ta giderek el-İmam Ahmed Hanbel şeyhimin onun hakkında duymuştur, bazı hadislerin bir kısmını duyurmuştur.
- Bağdat'ta seyahat ederek orada el-İmam Ahmed'in mesnedini şeyhimiz Hanbel'den dinlemiştir, başkalarından da başka hadisleri dinlemiştir.

37

- **Ebu Muhammed Hamad b. Humeyd b. Mahmud b. Humeyd b. Ebu el-Hasan b. Ebu el-Farac b. Muftah, Ed-Düneysiri el-Şafii³⁴⁸:**
- Fıkıh eğitimini Bağdat'ta el-Nizammiye'de el-İmam Yahya b. el-Rabii el-Vasiti'nin³⁴⁹ yanında ve öğretmenlerinden el-Emin el-Tebrizi'nin³⁵⁰ yanında da görmüştür, hadisleri şeyhlerimiz: Ebu el-Farac İbni Kulleyip el-Harrani, Abi el-Farac İbni el-Cuzi, Ebi Tahir b. el-Matoş ve diğerlerinden duymuştur.
- Kendisi gramer dil, şiir ve diğer edebiyat dallarında fakih olduğu, fasih dili sahibi, kuran kerimi güzel sesle okuyan, ona soru sorulara cevap verdiği bildiklerini aktardığını, geçmişte salih olan insanların hikayelerini çok okuduğunu, onları örnek almaya çalıştığını; ayrıca çok zarif nükte söyleyen ve şakacı birisi olduğu bilinmektedir. Şiiler.

3.2.5. Dördüncü Fasıll

3.2.5.1. Orada Yerleşen veya Oradan Geçen Sofuların Zikri

38

- **Ebu Hafs Ömer b. Abdullah el-Maridi el-Hayyat, İbni el-Karkubiyye olarak tanınmaktadır:**
- Çok fazla namaz kılan ve oruç tutan birisi olduğu, Allahü Tealayı zikrettiği, yalnız kalmayı seven, bir âlim ve mutasavvıf birisinin geldiğini duyduğunda

³⁴⁸ Tercümesi El-Favi Bil vefiyatte 13/156.t-y El-Muhtar Min Tarih İbni Cezri'de tahrif edilip ve eksilterek, Abdülkâdir; Sıdku'l-vefâ bihakkı'l-ihâ; Bugyetü'l-müstefid, 1/546 da yer almaktadır, 632h yılında Miyafarkin'de vefat etmiştir.

³⁴⁹ Yahya Bin El-Rabii El-Vasiti, Vasit'te kendisi ve babası adaletle meşgul olmuşlardır, 606h yılında vefat etmiştir. El-Münzirî ve kitâbühü't-Tekmile li-Vefeyâti Lil Munziri,1981, 2/189.

³⁵⁰ El-Emimn El-Tebrizi: Muzaffer Bin Ebu El-Hayır Bin İsmail Bin Ali El-Tebrizi, El-Emin olarak tanınan fekih imam olduğu 621 h yılında vefat etmiştir. El-Münzirî ve kitâbühü't-Tekmile li-Vefeyâti Lil Munziri ,1981,2/189.

onu ziyaret ettiğini, fakihlerin meclislerine katıldığı, kimseden para kabul etmediği, belli bir cemaat için dikiş diktiğini ve karşılığında düşük ücret aldığı, hiç kimse hakkında kötü söz söylemediğini, bir mecliste birisi hakkında konuşulduğunda o meclisi terk edip kalkmaktaydı.

- Bize hadisi hafız Ebu el-Kasım İbni Asakir el-Dimişki'den duyduğunu zikretmiştir, Ebu el-Haram el-Nahavi Düneysir'e geldiğinde, Şeyh Ömer'in ziyaretine gitmiştir, bir cemaat ile birlikte hadis dinlemiştir, onun rivayetlerini dinlemeyi sevdi.
- Şeyh Ömer b. Abdullah el-Maridi'nin yanında okumuş, ben de duydum, Ebu el-Haram Mekki b. Reyyan b. Şebbeh el-Makisi el-Nahavi haber vermiştir, Ebu el-Haram bize haber vermiştir, dedi ki: Ebu el-Fadıl Abdullah b. Ahmed b. Muhammed el-Tosi haber vermiştir, dedi ki: Ebu el-Hasan Ali b. Muhammed b. el-ellaf anlatmıştır, dedi ki: Ebu el-Kasım Abdulmelik b. Muhammed b. Abdullah b. Buşran el-Muadal haber vermiştir, Ebu el-Abbas Ahmed b. İbrahim b. Ali el-Kindi Mekke'de haber vermiştir, Ebu Bekir Muhammed b. Cafer Sahil el-Haraiti³⁵¹ anlatmıştır, Ali b. Harp³⁵² anlatmıştır, Ebu Ayniyye³⁵³ anlatmıştır; el-Zuhari'den, el-Kasım b. Muhammed'ten, Abdullah b. Ömer'den³⁵⁴ rivayet edilmiştir:

Hadil'den bir adam odun toplamaya çıkan bir cariye için istemiştir, cariye ona bir keski atarak öldürmüştür, konu Ömere arz edilmiştir, o da dedi ki: bu Allah için öldürülmüştür diyeti yoktur.

39

- **Ebu Bekir b. el-Hasan b. Halaf ES-Siryani³⁵⁵:**
- Kökeni Aym Serya: el-Cezire bölgesinde bir köy³⁵⁶.
- Çok fazla seyahat ettiği, hacca ve cihada katılmıştır, bana ulaşan bilgilere göre hac zamanı dışında da Mekke'ye gitmekteydi.

³⁵¹ El-Haraiti: güvenilir ve yardımsever olduğu, 327h yılında vefat etmiştir. Bilveffiya, Safedî, el-Vâfi t 2/296.

³⁵² Ali Bin Harp El-Tai, EL-Mesned sahibi haber anlatıcısı, 265h yılında vefat etmiştir. Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî, Şezerâtü'z-zeheb 2/150.

³⁵³ Aslında adı Sufyan Bin Ayniyyee.

³⁵⁴ Abdullah Bin Omeyr olduğu hatalıdır. Abdullah Bin Ömer El-Hattab hakkında El-Kasım Bin Muhammed Bin Ebu Bekir El-Siddik hakkında rivayet etmiştir. İbn Hacer, Tehzîbü't-Tehzîb, s.5/328 ve s. 8/333.

³⁵⁵ Tercümesine vakıf olamadım

³⁵⁶ Yakut Ya'kutu'l-Hamevî, Mü'cemu'l-Büldan'da bunu zikretmemiştir.

- Dunaysir'e defalarca gelmiştir, bir defasında tepedeki ana mescitte kalmıştır, ziyaretine gittim ve ondan Ebi el-Hasan el-Cezri'nin³⁵⁷ rüyasını duydum, dedi ki:
- Ebu Bekir b. el-Hasan b. Halaf el- Siryani'nin anlattığı, dedi ki: Ebu el -Hasan Ali b. el-Hattab el-Cezri anlatarak dedi ki:

Peygamber efendimizi (s.a.v) defalarca rüyamda gördüm, rüyamda bana hadis rivayet etmesini istemeyi severdim.

Dedi ki: Bir Cuma gecesi Peygamber efendimizi (s.a.v) rüyada görmek için namaz kıldım, b. defa salavat getirdim, arkasından uyudum, rüyamda Peygamber efendimizi (s.a.v) gördüm, dedim ki: ey resul Allah senden hadisler rivayet edildi, senden bana söylenen bir hadis duymak isterim, dedi: evet.

"Benden hadis rivayet eden açıklamıştır, tadı Allah tarafından güzelleştirilmiştir, makamı yücelmiştir, insanlar arasında değer kazanmıştır" dedi ki: dikkat ettim, hadisi unuttum; dedi ki: bu benim zoruma gitti çok; dedi ki: yeniden iki raket namaz kıldım, arkasından uyudum, rüyamda Peygamber efendimizi (s.a.v) gördüm, dedim ki: ey Resul Allah hadisi unuttum. Dedi: evet, hadisi zikretti, dedi ki: dikkat ettim ve hadisi unuttun, arkasından dedim ki: üç defadan fazlası kalmadı. Dedim ki: rüyadan ümitsiz bir şekilde uyudum, çok ta görmeyi istiyordum, dedi ki: rüyanda Peygamber efendimizi (s.a.v) gördün mü; dedim ki: Ey Resul Allah Hadisi unuttun mu. Dedi. Evet."Benden hadis rivayet eden açıklamıştır, tadı Allah tarafından güzelleştirilmiştir, makamı yücelmiştir, insanlar arasında değer kazanmıştır" şeklinde hadisin yarısını uyanık olduğum halde duydum ve ezberledim.

- el-Şeyh Ebu Bekir el-Suryani dedi ki, ondan duydum: namazın iki raket olduğunu, her raket bir defa "el-Hamdu"³⁵⁸, bir defa "ayetu el-kursi"³⁵⁹, bir defa "Amenne el Resul"³⁶⁰ Bakara süresinin sonuna kadar, üç defa "Kul vallah huva ala ahad"³⁶¹, birer defa "kul azu birabbi el- falak"³⁶² ve "kul azu birebbi alnas"³⁶³; selam verdikten sonra "ayetu al kursiyi" yedi defa okusun ve desin ki: la ilaha illa Allah al melik al hak al mub., Muhammed resul Allah

³⁵⁷ Abu El-Hasan Ali Bin El-Hattab Bin Muklad El-Vasiti olabilir, 629h yılında vefat etmiştir. El-Münzirî ve kitâbühü't-Tekmile li-Vefeyâti Münziri,1981,s.3/316.

³⁵⁸ Fatıha süresi, 1 numara.

³⁵⁹ Bakara süresinin 255'nci ayeti.

³⁶⁰ Bakara süresinin sonları.

³⁶¹ İhlas süresi, sayı 112.

³⁶² Falak süresi, sayı 112.

³⁶³ Nas süresi, sayı 114 .

al sadık al emin, yetmiş defa, sonra peygambere bir defa selavat getirerek, namaz kılmaya devam ettiğinde uykuya dalar; eğer rüyasında peygamberi görmediyse bunu tekrarlar.

3.2.6. Beşinci Fasil

3.2.6.1. Vaaz ve Zikir Sahibi Olan ve Buradan Geçen Bir Seçkin Grubun Zikri

40

- **Ebu Abdullah Ömer b. Muhammed b. Abdullah el-Bekri ES-Sehrordi ES-Sofi³⁶⁴:**
- İtibarlı tasavvuf şeyhi, cübbesini amcası Ebu el-Necip³⁶⁵ el-Sehrordi, tasnif, tasavvuf³⁶⁶ bilimlerinde bilgin ve âlim olan biriydi.
- Bağdat'ta insanlarla konuşmaktaydı ilk önce yoksullar etrafında toplanmaktaydı, daha sonra etrafında kadınlar ve erkekler toplanmaya başlamış, meclisinde bir cemaat tövbe edip, diğerlerinin bilinci etkilenmekteydi, çok sayıda Ehli el-Zimmadan olanlar ise Müslümanlığı seçmekteydi, birçok meclisinde hazır oldum, bunu gördüm, mırıldanmadan insanlarla konuştuğu, kıyafetinde farklı olduğu da örülmüştür.
- Düneysir'e el-İmam el-Melik el-Adil Ebu Bekir b. Eyüp'e³⁶⁷ müminlerin Emirleri olan el-İmam el-Nasır Lidin³⁶⁸ tarafından gönderilen bir elçi gelmiştir, hadis rivayet edilmiştir, el-Cami el-Garbi el-Nasiri'de vaaz verilmiştir, meclisinde o gün ekabirler hazır olmuştur.
- Ebu Abdullah Ömer b. Muhammed el-Sehrordi Düneysir'de yanımda okurken haber vermiştir, dedi ki: İbni el-Batti olarak tanınan el-Hacib Ebu el-Fetih Muhammed b. Abdulkaki b. Ahmed b. Selman, amcam Ebu el-Necip'in

³⁶⁴ Tercümesi Ukudü'l-cümân'da 5/397.1990 de yer almaktadır, Münziri'nin El-Münziri ve kitâbühü't-Tekmile li-Vefeyâti 3/380, alt yazısında tercüme kaynaklarının uzun bir listesi yer almaktadır, art: İbnü'l-Müstevfi, Erbil Tarihi s192, İmam-ı Zehebî, Tezkiret el-Huffâz, 4/1458.1956 Bağdatlı İsmâil Paşa, Hediyyetü'l-Ârifin 1/785,1951,632h. yılında vefat etmiştir.

³⁶⁵ Ebu El-Necip: Abdulkahir Bin Abdullah Bin Muhammed Bin Ameveyh, zamanında Irak'ta şeyh olduğu, 563h yılında vefat etmiştir. İbn Hallikân, Vefeyâtü'l-a'yân, 1981, 3/204.

³⁶⁶ Aralarında "Şehâbeddin es-Sühreverdî, Avârifü'l-Maârif", en ünlüsü; basılan. "Hulliyet El-Nasik", "Edilwt El-Ayan ve El-Burhan", "İrşad El-Miridin", "Risale Fi El-Solok" ve diğerleri. Bağdatlı İsmâil Paşa, Hediyyetü'l-Ârifin, 1951, 1/786.

³⁶⁷ El-Melik El-Adil Muhammed Bin Eyüp Bin Şathi, Seyfeldin Abu Bekir, lakabı adından daha ünlüdür, erdemli güçlü, dindar hayırsever birisiydi, 597h yılında Mısır'ın başına gelmiştir, 615h yılında Şam'da vefat etmiştir (Şifa El-Kulup s. 200, Tervih El Kulop,1969, s.47.

³⁶⁸ El-Nasır Lidin Allah, Ahmed Bin El-Hasan, Beni Abbas'ın aslanı, 622h yılında vefat etmiştir. El Veffiyat ,El Vefiyat,Vefat 1/66.

okumasıyla, dedi ki: Hafız Ebu Abdullah Muhammed b. Ebu Nasır b. Abdullah el-Humeydi³⁶⁹, okuduğunda duyduk, dedi ki: Ebu İshak İbrahim b. Ahmed el-Kari haber vermiştir, dedi ki: Ebu el-Hüseyin Muhammed b. Ahmed b. el-Abbas el-Ahmimi, ona Abdulgani b. Said el-Hafız okurken haber vermiştir, İsmail b. Davud b. Verdani anlatmıştır, Haron b. Said el-İli anlatmıştır, Abdullah b. Vehep anlatmıştır, İbni Cureyh haber vermiştir; Abdullah b. Kuthayır b. el-Muttalip³⁷⁰ tarafından rivayet edilmiştir, Muhammed b. Kays'den yani İbni Muremeden³⁷¹ şunları söylediğini dinlediğini haber vermiştir:

- Aişe'nin (r.a.a.) şunları dediğini duydum: Resul Allah (s.a.v.) ve benim hakkımda konuşmamı istiyor musunuz? Dediler: evet, dedi ki: o gece benim gecemdir (Peygamberin (s.a.v.) yanımda olduğu), peygamber (s.a.v.) yatarak terliklerini yanımda bıraktı, çok geçmeden benim uyuduğumu düşündü ve terliklerini giydi kıyafetini giydi kapıyı yavaşça açarak çıktı ve kapıyı kapattı, bende başımı kapatarak peçemi taktım ev arkasından çıktım, ta ki el-Baki'a vardı, eline üç defa kaldırdı, orada uzun süre durdu, sonra döndü ve hızlandı ve koşar adımlarla yürüdü, bende hızlanarak koşmaya başladım, ondan önce vardım girmeden girdim, yatağa uzanır uzanmaz içeri girdi, dedi ki: neyin var Aişe korkuyor gibisin, dedim ki: bir şey yok, dedi ki: anlat yoksa latif haberci bana haber verir, dedim ki: sen annem ve babamsın, ona haberi verdim, dedi ki: sen miydin önümdeki karartı?, dedim: evet.

Aişe dedi ki: göğsümde bir çarpıntı oldu. Dedi ki: Allah ve resulünün adaletsiz mi olduğunu düşündün? Ona dedim ki: insanlar ne kadar saklarsa Allah bilir. Dedi: evet, sen gördüğünde Cebrail (a.s.) geldi, senin elbiseni çıkardığın için uzak durdu, senin uyuduğunu düşündüm, seni uyandırmakta istemedim, merak etmeni de istemedim, bana Ehli Baki'in yanına gidip onlar için istiğfar etmemi istedi.

³⁶⁹ El Humeydi: Muhammed Bin Fetho Bin Nasır, El-Meyorki, hadis ve tefsiri konusunda güvenilir ve bilgili bir imamdı, 488h yılında vefat etmiştir. El-Haffaz, Tezkiret, 1969,4/1218.

³⁷⁰ El-İmam İbni Hacer İbn Hacer, Tehzîbü't-Tehzîb El-Tehzip'teki tercümesinde dedi ki 5/367: 1325h"İsnadında farklı olan bir hadisi olduğu, Abdullah Bin Vahap rivayet etmiştir; İbni Cerih hakkında, Muhammed Bin Kayş Bin Muhrama hakkında, Aişe'nin rivayet ettiğine göre; peygamber (s.a.v.) geceleri çıkarak El Beki ehli için istiğfar etmekteydi.."

³⁷¹ El-Hadis: El-İmam Ahmed El-Mesnette düzenlemiştir, 1313, s.6/221. başka bir rivayette, artıları da bulunmaktadır.

Aişe dedi ki: Ey Resul Allah ne şekilde söyleyeyim. Dedi ki: "Mümin ve Müslüman olan diyar ehline selam olsun, bizden önce gelenler ve sonra gelenlere Allah'ın rahmeti üzerlerine olsun, Allah'ın izniyle bizde onların yoluna gideceğiz".

- Ebu Abdullah el-Serordi Düneysir'de okurken haber vermiştir, Ebu el-Fetih el Batti haber vermiştir, Ebu Abdullah el-Humeydi haber vermiştir, Başkan Ebu el-Abbas Ahmed b. Raşık el-Katip anlatmıştır, Fas'ta gördüğümüz en iyi başkandır, dedi ki: Ebu Abdullah Muhammed b. el-Şuca Alsofi anlatmıştır, dedi ki:³⁷²

Seyahat ettiğim günlerde Mısır'da olduğumu, canım kadınları görmek istedi, bunu bazı kardeşlerime bildirdim, bana dedi ki: burada sofi bir kadın var, güzel bir kızı var, buluş çağındadır.

Dedi ki: kızı nişanlayıp evlendim, yanına girdiğimde baktım ki kibleye doğru durup namaz kılmaktaydı, dedi ki: bu yaşta bir kızın namaz kıldığını görüp benim namaz kılmadığımı görünce utandım, bende kibleye doğru durup namaz kıldım ta ki gözlerim kapandı namaz yerinde uyudum, o da namaz yerinde uyudu. İkinci günde aynı şeyler oldu.

Bu durum uzun sürdüğünde ona dedim ki: birlikte olmamızın anlamı nedir; dedi ki: ben Mevla'mın emrindeyim, hakkı olana mani olmam.

Dedi ki: sözlerinden utandım, bir ay bu şekilde devam etti, daha sonra sefer zamanı geldi, dedim ki ona: ey kadın; dedi ki: emret. Dedim ki: ben sefere çıkıyorum. Dedi ki: selametle gidin.

Dedi ki: kalktım ve kapıya geldiğimde o da kalktı ve bana dedi ki: ey beyim bu dünyada aramızda bir söz oldu ama tamamlanmadı, cennette tamamlanır inşallah. Dedim ona: Allah bilir, Dedi ki: Allah'a emanet olun.

Dedi ki: vedalaştım ve çıktım. Dedi ki: yıllar sonra Mısır'a geri döndüğümde o kızı sordum, bana bıraktığım gibi ibadette ve içtihatla meşgul olduğu söylendi.

³⁷² Haber Kadı Ayyad'ın El-Tarif kitabında senedi bulunmaktadır s42-43.1982 (Fas Avkaf Bakanlığı baskısı), El-Sila, s.2/563, Cezvetu El-Muktabas s.57, Buğyatu El-Multemes,1964, s.71.

3.2.7. Altıncı Fasıl

3.2.7.1. Burada Yaşayan veya Misafir Olan veya Geçen Edebiyatçıların Bazıları Zikredilmektedir

3.2.7.1.1. Birinci Bölüm

3.2.7.1.1.1. Dil ve İnşa Ehli Olup Burayı Ziyaret Eden Grubun Zikri

41

- **Ebu el-Hasan Ali b. el-Hasan b. Anter b. Sabit el-Halavi³⁷³:**
- Dil konusunda Ebu EL-Fetih İbni el-Nakip el-Tikriti'nin ve diğerlerinin yanında okumuştur.
- Çok çeşit inşa hazırlamıştır, hutbe, vaaz meclisleri, mektuplar, methiye ve gazelde şiir, ahlak etikliği ve diğerleri gibi, değişik yöntemler izlemiştir, cinas gibi.
- Ebu Abdullah İbni Hamis el-Musulli'den Ebu Ubeyd'in garip el-Hadisi duymuştur.
- Bir süre Düneysir'de yaşamış, yanında dil konusunda çok eğitim gördük, ondan inşadaki hutba, vaaz ve mektuplar okuduk, şiirleri bize okudu ve bize hadis rivayet etmiştir.
- Düneysir'deki el-Şehabiyye okulunda Ebi el-Hasan Ali b. el-Hasan el-Halavi'nin yanında okudum, Ebu Abdullah el-Hüseyn b. Nasır b. Muhammed b. Hamis el-Musulli³⁷⁴ yanında okuduğumda haber vermiştir, dedi ki: Ebu Bekir Ahmed b. Ali b. Zekeriya el-Turaythithi³⁷⁵ bize haber vermiştir, Ahmed b. Ali el-Bada³⁷⁶ haber vermiştir, Ebu Muhammed Dalac b. Ahmed b. Dalac³⁷⁷ haber vermiştir, Ali b. Abdulaziz³⁷⁸ haber vermiştir, Ebu

³⁷³ Tercümesi Ukudü'l-cümân'da,1990, 4/428. Münzi'nin El-Münzirî ve kitâbühü't-Tekmile li-Vefeyâtı'de 2/65, alt yazısında kaynakları uzun tercüme listesi yer almaktadır, Şomeym El Hilli olarak tanınmaktadır, bir süre çamurdan başka bir şey yemediği için bu isimle adlandırılmıştır, amacı rutubeti kurutmaktır, haccet zamanında kokusu çıkmayacaktır, 601h yılında vefat etmiştir.

³⁷⁴ İbni Hamis, Tacu El-İslam, 552h yılında vefat etmiştir. Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî, Şezerâtü'z-zeheb 4/162.

³⁷⁵ El-Turaythithi: tasavvuf şeyhlerinin önde gelenlerinden olduğu, hadisçiler bunun zayıf olduğu yönünde hem fikir olmuşlardır ve bunu gerekçe göstermeyi terk etmişlerdir, 479h yılında vefat etmiştir. Bilvaffiyat, Safedî, el-Vâfi 7/202.

³⁷⁶ Aslında: Ali Bin Ahmed. El-Bada: erdemli güvenilir bir şahıs olduğu, 420h yılında vefat etmiştir. (Târîhu Bağdâd4/322, Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî, Şezerâtü'z-zeheb 3/214, El-Ansap, İbnü'l-Esir, İzzeddin, Lübbü'l-Lübâb fî tahriri'l-Ensâb,1980, 1/104.

³⁷⁷ Dalaj: zengin bir şeyh olduğu, çok hayırsever olduğu, 351h yılında vefat etmiştir. (Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî, Şezerâtü'z-zeheb 3/8).t-y

Ubeyd el-Kasım b. Sellam el-Bağdadi haber vermiştir, İbni Ebu Meryem³⁷⁹ anlatmıştır; Davud el-Attar'da rivayet edildiği, Abdullah b. Osman Huthayim'den rivayet edilmiştir, Şehir b. Hoşab rivayet etmiştir, Asma b.t Zeyd'in rivayet ettiği; Peygamber efendimiz (s.av.) dedi ki:³⁸⁰

"Yalana neler sizi koşturmaktadır, kelebeğin ateş etrafında döndüğü gibi"

- Ebu Ubeyd dedi ki: "koşturmak: şer etrafında dönmektir".

Ebu Ubeyd dedi ki: bu söylemi hayır konusunda duymadım, şer konusunda duyduk.

el-Hasan b. Ali'nin sözü: Ali'nin bir işi istemesi durumunda işlerin başına toplandığı ve yer bulamadığı, bu da deve işini kast etmektedir.

- Ebu Ubeyd dedi ki: Hüseyim konuşmuş, Yunus b. el-Ubeyd ve el-Hasan'dan rivayet etmiştir: Bu ayet "Nur süresi 4'uncu ayet" indiğinde Saad b. İbade demiş ki: Ey Resul Allah: bir adam eşini bir adamla gördüğünde, onu öldürür? Bu konuda söylenirse de ona seksen kırbaç vurur, bu durumda kılıçla vurulması gerekli mi? Resul Allah (s.a.v.) cevap vermiş: "kılıcın şahit olması yeter" demek istemiş ancak durarak şu şekilde devam emiştir: sarhoş ve kıskanç olanların başında toplamasına dikkat et.

Ebu Ubeyd: peygamberin bu konuda kılıcın şahit olmasını mekruh bularak, kıskançlara ve sarhoşlara gerekçe gösterilmemesi istemiştir.

3.2.7.1.2. İkinci Bölüm³⁸¹

3.2.7.1.2.1. Orada Yaşan veya Ziyaret Eden veya Geçen Ehli el-Naho (Gramer) Grubunun Zikri

3.2.7.1.3. Üçüncü Bölüm³⁸²

3.2.7.1.3.1. Orada yaşan veya ziyaret eden veya geçen Şairlerin zikri³⁸³

³⁷⁸ Ali Bin Abdulaziz El-Bağavi, Mekke'de hadisçi, fakih birisi Haram yakınında olup güvenilirdir, 286h yılında vefat etmiştir. Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî, Şezerâtü'z-zeheb 2/193.

³⁷⁹ İbni Abu Meryem: adı Said Bin El-Hakam Bin Muhammed Bin Salim, İbni Ebu Meryem El-Camhi, Ebu Muhammed El-Masri, güvenilir, 224h yılında vefat etmiştir. İbn Hacer, Tehzîbü't-Tehzîb 4/17.

³⁸⁰ El-Hadis: senedi Ebu Ubeyd'in senedinde 1/13.1976. ve Zemeğşarinin El-Faik,1947, 1/140.

³⁸¹ İkinci faslın tamamına yer verilmemiştir.

³⁸² Bu faslın da başlangıcı silinmiştir.

³⁸³ Altıncı bölümdeki kasideler şeklindeki şiirler silinerek özetlenmiştir.Teracüm El Şuara, daha sonra pişman olmuş ve koyasının sonuna sildiği şiirleri eklemiştir, bu iyi bir rahmettir, aksi takdirde

42

- **Ebu Muhammed Abdulrahman b. Salih b. Ammar b. Arbad b. Rafi b. el-Muzaafar, el-Arbadi ET-Tağlubi Ed-Düneysiri³⁸⁴:**

Zeki bir âlim olduğu³⁸⁵. Ebu Bekir Muhammed b. Derbas el-Amedi'nin yanında okumuş, seyahat ederek Şam, Mısır ve İskenderiye'de şeyhlerle görüşmüştür, kendisi Düneysirde Naho (gramer) konusunda önde gelen birisi olduğu, el-Nasiri camisi vakfının mütevellisi olduğu, Düneysirde hesap konusunu yönetmekteydi.

Şiirler

43

- **Kadı Ebu el-Maali Esaad b. Yahya b. Musa el-Hibbani ES-Sillemi el-Sincari el-Fakih EŞ-Şafii³⁸⁶:**

Şiirler

44

- **Ebu Bekir Muhammed b. Derbas el-Amadi:**

Şiirler

45

- **Ömer b. İbrahim b. Ali b. Ebu Bekir b. Ruham, Ebu Hafız el-Katip, aslı el-Hocistanlı, Düneysir'de dünyaya gelmiştir:**

Şiirler

46

- **Ebu el-Hasan Ali b. Yusuf b. Muhammed b. Ubeydullah ES-Saffar; aslı Amedili, Düneysirli, el-Haci³⁸⁷ olarak tanınmaktadır, zira küçük yaşta Mekke'ye götürülmüştür:**

elimizdekileri hepsini kaybederdik, zira tercümelemin aslı bozulmuştur, kalan tercümelemler ile kasideleri yeniden bu kitaptaki yerlerine yerleştirdim.

³⁸⁴ Tercümesi Ukudü'l-cümân'da, s. 3/354 te.1990. , Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn b. Alî el-Beyhakî, el-Âdâb'ta 5/1/194 'de, Süyûtî, Buğyetü'l-vu'ât, 2/80 da yer almaktadır, Sadafî'nin Safedî, el-Vâfi Bilvaffiyattan nakledilmiştir: 18/153. Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî, Şezerâtü'z-zeheb -Dahap 5/125. (Yıl Yok), Süyûtî'nin söylediğine göre:" Arapça ve arz konusunda bilgili olduğu, ancak Mardin sahibi Kral Mansur onu hapse atarak zilhicce ayı 627h yılında vefat etmiştir.

³⁸⁵ İbni El-Foti nakletmiştir Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn b. Alî el-Beyhakî, el-Âdâb'ın özetinde 5/1/194.

³⁸⁶ Tercümesi İbn Hallikân, Vefeyâtü'l-a'yâ, 1/214, Ukudü'l-cümân, 1/508. İbnü'l Adim Buğyetü't-taleb fi Tarihi Haleb, 4/1584,1983.İbni El-Ceziri'nin Tarihindeki El-Muhtar 125 ve 139.1971 Sadafî'nin Safedî, el-Vâfi, el-Vâfi bi'l-vefeyât 9/32, Ya'kutu'l-Hamevî, Mü'cemu'l-Büldan 3/263.1977 (Sincar), İmad'ın El Hureyde(Şam bölümü)1977,2/401.. Sebki'nin Tabakatu El-Şafiiye ,s.5/50,.1390h.Esnevi 2/66, İbni Kasir'in El Bidaya ve El Nihaya, Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî, Şezerâtü'z-zeheb, s.5/104 ta yer almaktadır. 622h yılında vefat etmiştir.

- Zeki birisi olup, dikkatli ve tasnif³⁸⁸ konusunda başarılı, nesir ve düzen yazdığı, şiirleri anlamlı olduğu, çok nazik ve kabul edilir bir şekilde yazıldığı, edebiyat sanatını icra etmiştir.
- Düneysir'de Sultani işlerin mütevellisi, sakin ve dostlarına yararı olan, iyi görüş ve istişare sahibidir.

3.2.8. Yedinci Fasıf

3.2.8.1. Burada Yaşayan veya Misafir Olan veya Geçen Tıp Ehlinin Bazıları Zikredilmektedir

3.2.8.1.1. Birinci Bölüm

3.2.8.1.1.1. Tıpta Ölçüme Bağlı Olanları Zikredilmesi

47

- **Ebu Bekir Muhammed b. Ebu Sin EN-Nusaybi:**
- Bizde yıllar önce Düneysir'de kalmıştır, bizden bir grup yanında tıp bilimi eğitimi görmüşlerdir, ondan yararlanmışlardır, bizim zamanımızda Nusayb.'de vefat etmiştir.

48

- **Kadı Muhammed b. el-Kadi Abdusselam b. Abdurrahman b. Abdusatir el-Makdisi, sonra el-Maridi³⁸⁹:**
- Babası Mardin kadısı ve dedesi Düneysir kadısı olduğu.
- Adı Fahreddin İbni el-Meşhedî, zamanında bilgelik ve tıp bilimlerinde ünlü olduğu.
- Tıp'ı Bağdat'ta Hibetullah b. Said b. el-Tilmith'in³⁹⁰ yanında okumuştur, öğrendiğine göre bilgelik biliminde bilgilerini artırmak istediğini ancak Tıp

³⁸⁷ Tercümesi Ukudü'l-cümân, 5/256.1990. El-Münzirî ve kitâbühü't-Tekmile li-Vefeyâti, s. 3/119, İbn Tağrıberdî, en-Nücümü'z-zâhire fi mülûki Mısr ve'l-Kâhire, 7/252. Safedî, el-Vâfi, el-Vâfi bi'l-vefeyât, 22/347, Telhis Mucama El-Adsap c5 k2 s.80 yer almaktadır ve tercüme 81'nci sayfaya nakledilmiştir. İbn Şâkir dedi ki: "Celaladdin El-Mardini, İbni Saffâr olarak tanındığı, 575h yılında Mardin'de dünyaya gelmiştir, 658h yılında Tatarların Mardin'e girişinde öldürülmüştür".

³⁸⁸ İbn Şâkir dedi ki: çok sayıda edebiyat kitabı tasnif ettiği ve adına "Enes El-Molok" kitabı adını vermiştir.

³⁸⁹ Tercümesi Uyon El Abna, s.420.1979. İbnü'l-Kıftî, İhbârü'l-'ulemâ' bi-ahbâri'l-hükemâ, s.189 yer almıştır, Düneysir tarihinden nakledilmiştir, İbni El İbri'nin Tarih muhtasar El-Duval s417, Safedî, el-Vâfi Bil Vaffiya,ts. 3/255.

³⁹⁰ İbni El-Tilmith devlet sekreteri olduğu, Tıp biliminde zamanın tanınmış birisi olduğu, 560h yılında öldüğünü ve ölünceye kadar Bağdat'ta Bimaristan El-Athadi'de Tabipler başkanlığını yapmıştır. Uyon El-Anba Fi Tabakat El-Tıp,1979, s.349.

konusunda insanların ona ihtiyacı olduğuna işaret edildiği, kendisi de bu amaca hizmet ettiği, hatta ki bazı krallar bazı bölgelerden ve ülkelerden onunla muhatap olurlardı, ileri yaşta olması kitap yazmasına yol açmıştır.

- el-Şehap el-Sehrordi yanında bilgelik dersleri görmüştür, çok bilgin olmasına rağmen bir kitap tasnif etmemiştir, ancak el-Şeyh el-Reis Ebu Ali İbni Sina'nın³⁹¹ şiir betlerini açıklamıştır.
- Düneysir'de Ebu Muhammed el-kasım b. Abdullah el-Hariri'nin yanında bir süreliğine kalmıştır, onunla görüşmedim, cumartesi günü 21 zilhicce 594h yılında Amad'ta vefat etmiştir.
- Bağdat'ta tıpta meşgul olduğumda bana Ebu el-Hayır el-Mesihî İbni el-Attar el-Bağdadi³⁹² bana dedi ki: bu konu ve diğerlerinde kaynaklarınız var, bana Muhammed b. Abdulselamı zikretti, bu şahsı çok yüceltti, öldüğünü kendisine haber verdim.

49

- **Ebu el-Hasan Ali b. Ahmed b. Hübel el-Bağdadi, Musul sakini ve Musul'da el-Hallati³⁹³ olarak bilinmektedir:**
- Erdemli bir tabip, ilim ve tıpta çalışma konusunda bilgili ve âlim, bu konuda tertip ve harika tasnif sahibidir.
- Düneysir'de Kadı Mahmud b. Abdulrahman b. Abdulsatir'in³⁹⁴ yanında ikamet etmekteydi, döneminde Mardin Hükümdarı merhum Sultan el-Said Kutbueldin İl Gazi b. Albi b. Demirtaş'ın hizmetinde çalışan bir tabipti.
- el-Muhatar kitabı cemaat tarafından okunmuştur ve insanlar ondan yararlanmıştı, ülkede zikri ve öğrencileri yayılmıştır.
- Hedis el-Nebeviyi Ebu el-Kasım İsmail b. Ahmed b. el-Semerkandi'den³⁹⁵ duymuştur, kendisiyle Musul'da görüştüm ondan yararlandım, el-Muhtar kitabından bazı bölümleri benim için okudu ve ben de duydum.

³⁹¹ İbni Sina: El-Hüseyin Bin Abdullah, ünlü birisi. Ibn abi `Usaybaah, Uyun al Anba' fi Tabaqat al-Atibba , s.437.1979. Safedî, el-Vâfi, el-Vâfi bi'l-vefeyât, 12/391 içinde tercümenin kaynakları yer almaktadır.

³⁹² Ebu El-Hayır El-Mesihî, yaşlı ve iyi bir şeyh olduğu, sanayi konusunda uzman, 608h yılında Bağdat'ta vefat etmiştir (Ahbaru El-Hukama s.218, Uyon El-Anba,1449, s.403.. Muhtasar El-Duval tarihi,1951, s.419.

³⁹³ El Kaside fi Uyon El-Anba s.446, İbn Hallikân 2/160, Safedî, el-Vâfi Bilveffiyat 12/407, Ebû'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî, Şezerâtü'z-zeheb 3/236.

³⁹⁴ Kadı Muhammed Bin Abdulselam Bin Abdulsatir'in yanında ikamet etmekteydi.

50

- **Ebu el-Beha Sabit b. Ahmed el-Harrani³⁹⁶; Dara³⁹⁷ beldesini ziyaret etmiştir.**
- Düneysir'e gelerek birkaç gün kalırdı, babamın da arkadaşıydı.
- Erdemli bir tabip, edebiyatçı ve sanat sahibi, tıbbın dışında düzen ve nesir ile hat sanatı sahibi, akıllı dindar, hastalarına şefkatle yaklaştığı, belki de onlara kendi malında karşılıksız olarak ilaç ve gıda yardımında bulunurdu.
- Çok fazla şiirleri olduğu, bazıları tasavvuf ve bazıları ise dünyayı aşağılamaktaydı.

51

- **Ebu el-Hasan Ali b. Ebu el-Futuh b. Ömer el-Kurşî el-Bağdadi:**
- Düneysir'de ikamet etmiştir ve ekabirleri tedavi etmiştir, çok sayıda insanı tedavi etmiştir.
- Onunla toplandım, araştırma yaptım; Düneysir'de vefat etmiştir.

3.2.8.1.2. İkinci Bölüm

3.2.8.1.2.1. Orada Sakin Olan ve Tıp Deneyimi Olan Grubun Zikredilmesi

52

- **Ebu Muhammed el-Kasım b. Hibetullah b. el-Kasım b. Ali b. Muhammed, İbni el-Hariri Ed-Düneysiri³⁹⁸ olarak tanınmıştır:**
- İlk önce el-Duhayır İbni Ebu Sin el-Nasaybi yanında okumuştur, daha sonra Fahreddin İbni Abdulselam yanında okumuş, öğrencisi el-Hüseyin b. Abdulvahid ile araştırma yapmıştır, ardından kendi görüşünü ve deneyimlerini ortaya koymuştur, tedavi ve koruyucular konusunda harikalar

³⁹⁵ İsmail Bin Ahmed Bin Ebu El-Aşaath El-Hafız, Abu El-Kasım El-Semerkandi, 454h yılında Şam'da dünyaya gelmiştir, 536h yılında vefat etmiştir (Safedî, el-Vâfi Bilveffiyat 9/88 içinde tercüme kaynakları yer almaktadır). İbni El Hebel'in El-Semerkandi hakkında rivayet ettiği hadise Uyon EL-Anba 408sayfa'ya bk.

³⁹⁶ Tercümesi İbni El-Foti'nin Telhis Mucama El-Adap'ta c5 k2 s842 yer almaktadır, dedi ki: Mufavvakeldin, Ebu El-Baha, Sabit Bin Hamad Bin Barakat El-Harrani El-Hatip.

³⁹⁷ Dara: Cezire bölgesinde Nusaybin ile Mardin arasında dağ eteklerinde yer alan bir beldedir. Ya'kutu'l-Hamevî, Mü'cemu'l-Büldan,1977, 2/418.

³⁹⁸ İbni'ş-Şa'âr, Ukudü'l-cümân'da tercüme etmiştir,s. 6/353.1990. oğlu Muhammed'in tercümesi içerisinde, sonraki 59 sayı. Babasının İnbah El-Ruvat'ta Abdullah Bin El Kasım adında tercümesi bulunmaktadır 2/126, Hatîb el-Bağdâdî, Târîhu Bağdâd'in sonunda s.270.

yapmıştır, çoğu zaman uyarı yapma konusunda başarılı olmuştur³⁹⁹; daha önce bileşimi bilinmeyen ilaçlar yapmıştır, çoğunun bir bileşimi birçok hastalığı tedavi etmiştir.

3.2.9. Sekizinci Fasil

3.2.9.1. Başarı İşaretleri Görünen Ancak Yorumları Olmayan Cemaatin Zikri

Kuran ehlerinden:

53

- **Ebu el-Mufadal Yahya, ona: Ebu el-Mufadal İbni el-Asad b. Yahya b. Musa b. Hibban⁴⁰⁰ söylenmiştir, babası bu kitaptaki ilk şairlerle zikredilmiştir.**
- Sicar asıllı, farklı yerde dünyaya gelmiş ve Düneysir'de yaşamıştır.
- Kuranı Abi Saad⁴⁰¹ Sadullah b. Ganayım el-Nahavi el-Hamavi⁴⁰² yanında okumuştur, şeyhimiz Ebi el-Hasan el-Nili'nin⁴⁰³ yanında Düneysir'de bir takım okumalar okumuştur, tecvit konusuna ilgili, okumada iyi bir şekilde yaptığı, fıkıh, naho ve tıp konularında yüce bir amacı bulunmaktaydı.

Şiir

Hadis sahiplerinden:

54

Ebu el-Tayyip Rızkullah b. Yahya b. Rızkullah b. Yahya b. Halife b. Sultan b. Rızkullah b. Ganim b. Gannam b. Tağlup b. Anza b. Rabia, Bacbari asıllı, Düneysirli⁴⁰⁴:

- Bağdat'ta gitmiştir, orada çok şey duymuştur, çok yazılar yazdığını, Musul, Erbil ve Düneysir'de duymuştur, çok sayıda Düneysir halkına ders vermiştir,

³⁹⁹ Bu cümle İbni's-Şa'âr oğlu Muhammed Bin El-Kasım'ın tercümesinden nakletmiştir. Ukudü'l-cümân, 1990,6/353.

⁴⁰⁰ Tercümesi Ukudü'l-cümân'da,1990, 9/368.. tercümesi tam olarak nakledilmiştir.

⁴⁰¹ Abdülkâdir; Sıdku'l-vefâ bihakk'l-ihâ; Bugyetü'l-müstefîd: Abi Said rivayetinde.

⁴⁰² İbni Ganayım: Arapçada at demektir, Hama'da kuran ve naho okutmuştur, 614h yılında vefat etmiştir. Abdülkâdir; Sıdku'l-vefâ bihakk'l-ihâ; Bugyetü'l-müstefîd, 1964, s.1/580.

⁴⁰³ Ali b. Muhammed b. Debbâs en-NîliUkudü'l-cümân, bu kitabın ilk sayfalarında tercümesi yer almaktadır.

⁴⁰⁴ Tercümesi İbnü'l-Müstevfi, Erbil Tarihi s.219, Tekmiletü'l-İkmâl, s.152 ve Süyûtî, Bugyetü'l-vu'ât Halep tarihinde,1969 ,8/3647.

Erbil Tarihinde.

yaşı küçük olmasına rağmen Düneysir halkından bu sanatta daha özenli ve daha fazla istekli birini tanımadım.

- Sonradan gelen şeylerimizden duymuştur: Hanbel, İbni Tabar zad, İbni el-Harif⁴⁰⁵, Huluk ve diğerleri, burada yanında yetiştim.
- Ebu el-Teyyip el-Bacebbari, dedi ki: Ebu Ali Ziya b. Ebu el-Kasım b. Ebu Ali b. el-Harif haber vermiştir, Ebu Ali bunu şifahen haber vermiştir, dedi ki: kadı Ebu Bekir Muhammed b. Abdalbaki el-Ansari haber vermiştir, dedi ki: Ebu Muhammed E-Hasan b. Ali el-Cevheri yanında okuduğumda haber vermiştir ve ben de duydum, dedi ki: Ebu Bekir Ahmed b. Cafer b. Hamdan b. Malik el-Kutayii haber vermiştir, yanında okuduğumda, dedi ki: Beşir b. Musa⁴⁰⁶ anlatmıştır, dedi ki: Ebu Nuayım el-Fadıl b. Dukeyn anlatmıştır, dedi ki: Zekeriya b. Ebu Zaide anlatmıştır; Utayya el-Ufi rivayet etmiştir, Ebu Said el-Hudri rivayet etmiştir, dedi ki⁴⁰⁷:
Resul Allah (s.a.v.) dedi ki: Kim ki Allah'a hiçbir şey şirk etmeden ölürse cennete girer.
- Ebu el-Tayyip anlatmıştır, Ebu Ali haber vermiştir, Ebu Ali bunu haber vermiştir, Ebu Bekir haber vermiştir, Ebu Ali Muhammed b. Veşşah b. Abdullah el-Zeynebi haber vermiştir, yanında okurken ben duydum, el-Muafa b. Zekeriya b. Yahya b. Humeyid haber vermiştir, el Soli haber vermiştir, Avun b. Muhammed anlatmıştır, Muhammed b. Ebu el- Utahiyye anlatmıştır, dedi ki⁴⁰⁸:
- el-Raşid Radvan Allah babama dedi ki: bana yol göster, dedi ki: senden korkuyorum, dedi ki: sen güvendesin, babam ona şu şiiri oku:

Şiirler

Fıkıh ehlerinden:

⁴⁰⁵ Ziya Bin Ahmed Bin El-Hasan El-Bağdadi, İbni El-Harif olarak tanınmaktadır, 602h yılında vefat etmiştir El-Münzirî ve kitâbühü't-Tekmile li-Vefeyâti Münzirî,1981, 2/86.

⁴⁰⁶ Beşir Bin Musa El-Esedi El-Bağdadi, güvenilir, emin, akil ve ağır başlı birisi olduğu, 288h yılında vefat etmiştir. Safedî, el-Vâfi, el-Vâfi bi'l-vefeyât 10/156.

⁴⁰⁷ El-Hedis: Buhari ve Müslüm, Abdullah Bin Mesut'tan rivayet edilerek düzenlenmiştir, Câmi' u'l-uşûl, 9/364 bk.1969

⁴⁰⁸ Haberin senedi El-Eğâni'dedir 4/106.

- **Ebu Yusuf İshak b. İsmail b. Kabik b. İshak, ET-Türki EŞ-Şafii⁴⁰⁹;**
Menbiç doğumlu, Düneysir'de yaşamıştır:
- İlk fıkıhla işigali Düneysir'de el-Şehabiyye okulunda 589h yılında başlamıştır, şeylerimiz Ebu el-karam İbni el-Akaf el-Musulli⁴¹⁰, kadı Ebu Bekir el-Mahlebi⁴¹¹, kadı Ebu Umran el-Maksi⁴¹² ve diğerleri.
- Mezhep kitab.dan bir cümle okumuş, tartışmada tasarruf sahibi, tıpta araştırması bulunmaktadır.
- Kadı Muhammed b. Yahya'nin⁴¹³ çıkmasının ardından 607h yılında okulda verdiği dersleri tekrarlamıştır.

56

- **Ebu el-Berekat Şaban b. Menkelan b. İbrahim b. Ahmed, Ashi Farikilidir, Marid'ta yaşamıştır:**
- Ebu Zekeriya Yahya b. Muti b. Abdunur el-Mağribi⁴¹⁴, Şam'da edebiyatta tasnifleri bulunmaktadır.
- Düneysir'de bir süre yaşamıştır, el-Şehabiyye okulunda ikamet etmiştir, Düneysir'de bir grupta araştırma yaptığı, Mardin'de bir cemaat ondan yararlanmıştıır.

Şiirler

Aralarında:

57

- **Ebu el-Abbas Ahmed b. Cafer b. Abbas b. Sâlim ET-Teğlubi, el-Kattan, Ed-Düneysiri:**
- Kemalaldin Ebu Muhammed İbni Arbad⁴¹⁵ in yanında edebiyat okumuştur; Ebu el-Hayır el-Harrani'nin yanında tüzükler ve hesap okumuştur.

⁴⁰⁹ İbni El-Adin Buğyatu El-Talebte tercümesini nakletmiştir, 1985, s.3/1453.

⁴¹⁰ Ebu El-kerem Muhammed Bin Abdullah Bin Muhammed. El-Akaf, bu kitapta tercümesi yer almaktadır.

⁴¹¹ Kadı el-Mehlebi: Ebû Bekir Atîk, bu kitapta tercümesi yer almaktadır.

⁴¹² Kadı Ebu Umran Musa Bin Muhammed Bin Musa El-Maksini, bu kitapta tercümesi yer almaktadır.

⁴¹³ Kadı Muhammed Bin Yahya El-Numeyri, bu kitapta tercümesi yer almaktadır.

⁴¹⁴ İbni Muti, Nahoda El-Alfiye'nin yazarı, 628h yılında vefat etmiştir. Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî, Şezerâtü'z-zeheb u,s.5/129.

⁴¹⁵ İbni Arbad: Abdulrahman Bin Salih Bin Ammar, bu kitapta tercümesi Şairler bölümünde yer almaktadır.

- Düzen ve nesir konularında tasnif ve inşası bulunmaktadır, Düneysir'de bir grup yanında okumuş ve yararlanmıştı.

Tıp ehlerinden:

58

- **Ebu el-Futuh Muhammed b. Ali b. Ebu el-Futuh el-Kurşî⁴¹⁶, el-Bağdadi, babası zikredilmiştir:**
- Düneysir'de ikamet ettiği, ilk tabipliği 606h yılında olmuştur, ekabirler tarafından tıpta kabul görmüştür ve insanlar tedavi için yanın gelmişlerdir.
- İyi sözlü zarif hoş sözlü, mütefazi, idareci ve edebiyata ilgisi olan birisidir.

59

- **Muhammed b. csım b. Hibetullah el-Hariri⁴¹⁷:**
- Babası önceden zikredilmiştir.
- Muhzep eldin İbni el-Hebel'in yanında Musul'da okumuştur, çok sayıda seçilmiş kitapları bulunmaktadır.
- Bağdat'a gitmiştir ve orada insanlar tarafından kabul görmüştür, orada ilaçla ve elle çok insanı tedavi etmiştir, daha sona Acem ülkesine gitmiştir Nisabur'da hazırladığı kitabı bize gönderdi, İmam Fahreddin Muhammed b. Ömer el-Razi⁴¹⁸, İbni el-Hatip olarak tanınmaktadır.
- Vel Muhammed b. el-Kasım'ın güzel hat sahibi olduğu, İbni el- Hubel'in yanında tıpla meşgul olduğunda, el-Emin Ebu el-Dur Yakut el-Musulli hakkında yazmıştır.

İştigal ettiği ilim alanında krallar ve sultanların takdirini kazanmıştır, özellikle de el-Aşraf Kralının devletinde onu kullanmak istemişlerdir, burada şans kazanarak "el-Ravda" adında bir kitap tasnif etmiştir, "Kelile ve Dumna" ile "el- Balağa" kitaplarının benzeri olduğu. Ayrıca edebiyat sanatı ve şiir konularına güçlü bir katılımı olmuştur. Ezberi çok kuvvetli, yapımında çok başarılıydı.

60

⁴¹⁶ Ukudü'l-cümân, 1990,7/405. İbni El-Mustefî'den naklen dedi ki: bana yazılan yazıları övmüşlerdir ve dediler ki: erdemli ve ekabir beylerden, önde gelen ulamalardan olduğu; erdemle ve sanatla ünlü olduğu, sultanlara ve krallara yakın olduğu, onlar tarafından saygı duyulduğu, sözü dinlendiği.

⁴¹⁷ Ukudü'l-cümân ,1990,s.6/353. tercüme nakledilmiştir.

⁴¹⁸ El İmam Fahreddin El Razi, tefsir sahibi, ünlü, 606h yılında vefat etmiştir. Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî, Şezerâtü'z-zeheb 5/21.

- **Ebu el-Dur Yakut b. Abdullah el-Musulli⁴¹⁹:**
- Ben bu Ebu el-Dur'u gördüm, Ramazan ayı 595h yılında Düneysir'e yanımıza gelmiştir, Musul Hükümdarı olan Nurettin Atabeğ'in hizmetine girmiştir, yanına gittim, bana hattıyla yazmıştır, ona şiir okudum ve o da bana şiir okudu.

Şiirler

⁴¹⁹ Yakut tercümesi ayrılmıştır. Tercümesi Ukudü'l-cümân'da 9/349 da yer almaktadır ve Abdulrahman Bin Abdullah Bin Ebu El-Mahasin, 3/369 da yer almıştır s.3/369, Ebu El-Dur El-Romi, adı yakut Mevla Mansur El-Cili El-Tacir, kendisine Abdulrahman; El-Muhtar adını verdiği; İbnü'l-Cezerî, et-Târîh, 1969,s.411. Safedî, el-Vâfi, el-Vâfi bi'l-vefeyât 6/119.1968. Mucam El-Udaba,1947,s.19/313. 618h yılında Musul'da vefat etmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Tarih-i Düneysir kitabı bu eser terâcim kitapları arasında çok önem taşımaktadır. Bu kitap Mardin'in Kızıltepe ilçesi tarihini bizlere aktarmaktadır. Bu eser İbrâhim Sâlihtarafından 1986 yılında basılmıştır. Kitap Türkçeye çevrilmemiştir. Bu kitabın tesadüf edilen nüshası Berlin'dedir. Bu nüsha yazarın el hattı değildir. Bağdat ve Şam kütüphanelerine başvurulmuş fakat kitabın başka bir nüshası bulunamamıştır. elimizde bulunan eserde ise başlangıç bölümleri tahribata uğramıştır. Bu eksiklik ise bazı kaynaklardan yararlanılarak düzeltilmeye çalışılmıştır. Ayrıca Tarih-i Düneysir Kitabı'nın yazarı Ömer ed Dünyesiri'nin hayatı hakkında bilgiler verilmiştir.

Bu tez dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Kızıltepe şehrinin tarihi kısaca değerlendirilmiştir. Yazarın biyografisi geniş bir şekilde anlatılmıştır. İkinci bölümde Tarih-i Düneysir kitabı değerlendirilmiştir. Kitap sekiz fasıldan oluşmaktadır. Birinci fasılda kitabın yazarının neyle önlü olduğu anlatılmıştır. Asıl nüshada bunun ilim ve hilim olduğu belirtilmiştir. Fakat bu bölüm eksiktir. Bu eksikliği İbrâhim Sâlihgidermiştir. Bu fasılda yedi âlim zikredilmiştir. Bu tezde yedi âlim incelenmiş ve yedi âlimle ilgili önemli konuların özerinde durulmuştur. Âlimlerin biyografisi hiçbir terâcim kitabında zikredilmemiştir. İkinci fasıl Düneysir'de yaşayan veya oradan geçen hadis âlimlerini ele almıştır. Bu âlimlerin sayısı on yedi olarak zikredilmiştir. Bu âlimler hadis rivayet etmiştir. Yazar ve bu hadislerin hiçbir hadis kitabında bulunmadığını belirtmiştir.

Yazar üçüncü fasılda fıkıh âlimlerini ele almış ve onların biyografisini yazmıştır. Yazar bu bölümde on üç âlim tespit etmiştir. Bu bölümde bazı mescitlerin isimleri geçmektedir. Bugün bu mescitler hala ibadet için kullanılmaktadır.

Yazar dördüncü fasılda Zâhidlerden iki zahidi ele almıştır. Zahidlerin biri Ebu-Hafs Ömer el-Karkubiyye olarak tanınmıştır. Diğeri âlim de Ebu-Bekr el-Siryani adıyla tanınmıştır. Bu Zâhidler Düneysir'de halk arasında vaaz vermişler ve irşat yapmışlardır.

Beşinci fasılda vaaz ve zikir ehlinden Ebu-Abdullah es-Sehverdi'nin hayatı ele alınmıştır. Sehverdi çok ünlü ve tanınmış biyografi kitaplarında bahsi çok geçen bir şahsiyettir. Birçok görüşü ve eseri bu kitabta Ömer el-Düneyseri tarafından ele alınmıştır.

Altıncı fasılda edep ehli ele alınmıştır. Bu fasıl üç bölüme ayrılmıştır. Dil ve inşa ehli olanların ve ehl-i nahu olanlardan bahsedilmiştir. Bu bölümde ehl nahunun zikri geçmektedir. Fakat hiçbir âlimin ismi ve biyografisi geçmemektedir. Muhtemelen bu âlimlerin isimleri eserden silinmiş veya tahrir olmuştur. Unvanları belirtilmektedir. Fakat hiçbir âlimin ismi zikredilmemektedir. Yine bu bölümde Düneysir'den geçen veya yaşayan dört şairin hayat biyografisi ele alınmıştır. Bu şairlerden birisi Ebu-Muhammed el-Erbedi, ikincisi el-Kadi Abulmaali, üçüncüsü Ebu-Bekr Muhammed al-Amidi, dördüncüsü Ebu Hasan Ali b. Yusuf al-Amidi'dir. Yazar bu şairlerden beş yüz beyite yakın şiir aktarmıştır. Bu şiirler Düneysir'de dilden dile söylenegelmiştir.

Yedinci fasılda tıp ehli ele alınmıştır. Düneysir'de yaşayan veya oradan geçen tıp ehlinden beş âlim zikredilmiştir. Bu da göstermektedir ki yazar farklı ilimlere sahiptir. Bu âlimler birçok hastalığın ilacını bulmuşlar ve sağlıklı yemek kurallarını Düneysir halkına aktarmışlardır. Tıp âlimlerinin Düneysir'de olduğunu duyan çevre şehirlerin halkları Düneysir'e gelmişlerdir. Yedinci fasıl ikinci bölümde Düneysir'de yaşayan tıp deneyimi olan âlimler zikredilmiştir. Bu bölümde

bir isim geçmektedir. Bu âlim Ebu Muhammed al-Kasim ibn el-Hariri'dir. Bu âlim sayısız başarılarla imza atmıştır.

Sekizinci fasılda başarı işaretleri görünen ancak yorumları olmayan âlimlerin zikri geçmektedir. Bu fasıl beş bölüme ayrılmıştır. Kur'an ehlinden, hadis ehlinden, fıkıh ehlinden, edeb ehlinden ve tıp ehlinden birer âlim anlatılmıştır. Yazar burada belirtmediği âlimlerin isimlerini kitabın sonunda belirtmiştir.

Bu eserin yazarı Ömer ed-Düneyseri b. yıl önce bir terâcim kitabı yazan ilk Türk'tür. Bu eserde altmış âlimin biyografisi ele alınmıştır. Kitapta olan eksikler giderilmeye çalışılmış yüz seksen âlimin ismi kitab. son sayfalarına eklenmiştir. elli yeddi yazar, on altı ayet, kırk dokuz hadis, yüz kırk üç kabile ve şahıs, seksen altı ülke ve yer, on dört ilim evi, dokuz hadis kitabı, beş yüz beyit bu eserden Türkçeye çevrilmiştir. Konuyla ilgili İbrahim Salih'in değinmediği kaynaklardan yararlanılmıştır.

KAYNAKÇA

Arapça Kaynaklar

Ebü'l-Hasen Cemâlüddîn Alî b. Yûsuf b. İbrâhîm b. Abdilvâhid eş-Şeybânî el-Kıftî, İhbârü'l-Ulemâ Bi-Ahbârî'l-Hükemâ, Kahire Kütüphanesi.

Hatîb el-Bağdâdî, Târîhu Bağdâd (1-14)c el-Matbaatü's-Selefiyye, Medîne-i Münevvere Fotokopı İlk Basın.

Süyûtî, Buğyetü'l-vu'ât (1-2)C Tnkit Muhammed Ebü'l-Fazl İbrâhîm, Haleb (1964)m.

Abdüsselâm M. Hârûn, Lisânü'l Arab, Sîbeveyhi, Kitâbü Sîbeveyhi, Dârü'l-Kütübi'l-Mısriyye, Kahire. (1977)M

Ebü'l-Hayr Şemsüddin Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Alî b. Yûsuf el-Cezerî, Câmi'u'l-esânîd, (1-11), Araştırmacı Abdülkadir Arnavut, Darü'l Malah Redar el-Beyan, Şam, (1964)M.

Ebü'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed el-Hudayrî es-Süyûtî eş-Şâfîî, el-Câmiu's-Sagîr, (1-2)C, Araştırmacı Muhammed Muhiddin Abdul Hamid Baskı, Kahire.

Ebü'l-Ferec Cemâlüddîn Yuhannâ Mâr Grigorius b. Tâciddîn Ehrûn (Hârûn-Aaron) el-Malatî, Târîhu muhtasari'd-düvel, (trc. Şerefeddin Yaltekaya), İstanbul 1941.

İbnü'n-Neccâr el-Bağdâdî, Żeylü Târîhi Bağdâd, (nşr. Kayser Ebû Ferah), Beyrut, ts. (Dârü'l-kitâbi'l-Arabî), Kahire 1376/1956.

Ebû İshâk İsmâil b. el-Kâsım b. Süveyd, el-Envârü'z-zâhiye fî dîvâni Ebi'l-'Atâhiye, Tenkit D. Şükri Feysal, Şam Üniversitesi, (1965)n.

Ebû Nüvâs el-Hasen b. Hâni' b. Abdilevvel el-Hakemî, Dîvân, el-Mektebetü'l-vataniyye (Beirut 1301/1884).

İbnü'r-Rûmî, Dîvân, (nşr. Ahmed Hasan Besec), Beirut, 1415/1994.

Abdûlmecîd el-Esdâvî, "Dîvânü Züheyr b. Ebî Sülmâ", 'Âlemü'l-kütüb, XIV/1, Riyad 1413/1993, s. 40-46.

Ebû Muhammed Abdullâh b. Müslim b. Kuteybe ed-Dîneverî, İbn Kuteybe, eş-Şi'r ve's-su'arâ', (nşr. Ahmed M. Şâkir), Kahire 1364-69/1945-50.

Ebû Abdullah Muhammed, et-Ta'rîf bi'l-Ķādî 'ÿyâz (nşr. Muhammed b. Şerîfe), Muhammediye 1402/1982.

Ebü'l-Ferec Alî b. el-Hüseyn b. Muhammed b. Ahmed el-Kureşî el-İsfahânî, Kitâb al-Agânî", (1-16)C, Fotokopi, Dârü'l-kütübi'l-Mısriyye, el-Heya el-Mısryye el-Amme.

Abd al-Karim ibn Muhammad al-Sam'ani, Kitab al-Ansab al-muttafiqah fi al-khatt al-mutamathilah fi al-nuqat , tasnif Abi al-Fadl Muhammad ibn Tahir ibn Ali al-Maqdisi (1865).

İbn Hamza el-Hüseynî, el-Beyân ve't-ta'rîf fî esbâbi vürûdi'l-ĥadîsi's-şerîf, (I-II, Halep 1929-1930; nşr. Hüseyin Abdûlmecid Hâşim, I-III, Kahire 1973-1975.

İbnü'l-Eşîr, el-Kâmil fi't-târîh, Beirut, Daru'l-Kutubu ilmiye, 1995, 1415.

Zemahşerî, el-Fâ'ik fî ġarîbi'l-ĥadîs (nşr. Ali Muhammed el-Bicâvî – Muhammed Ebü'l-Fazl), Kahire 1364/1945, I-IV, ayrıca bk. nâşirlerin mukaddimesi, I, 3-10.

İbn Sa'id, Ebu'I-Hasan Ali, el-Gusiin el-yani'a, yay. İbrahim el-İbyiiri, Mısır ts.

İbn Ebû Hâtım, el-Cerĥ ve't-ta'dîl, VII, 214; a.mlf., Tefsîrü'l-Ķur'âni'l-'azîm (nşr. Es'ad Muhammed et-Tayyib), Mekke 1417/1997.

Ebû Osmân Amr b. Bahr b. Mahbûb el-Câhiz el-Kinânî, Kitâbü'l-Hayevân, (1-8)C, Tenkit Abdusselam Harun, Basın el-Halebi, Kahire, (1965)M.

Ebü'l-Abbâs Muhammed b. Yezîd b. Abdilekber b. Umeyr el-Müberred el-Ezdî es-Sümâlî, el-Kâmil fi'l-edeb, Muhammed el-Melîbârî,, Basın Dar el-Nehada, Mısır, (1956)M.

Ebü Abdillâh Mâlik b. Enes b. Mâlik b. Ebî Âmir el-Asbahî el-Yemenî, el-Muvaţta, (1-2)C, Muhammed Fuâd b. Abdilbâkî b. Sâlih el-Mısırî, Kahire.

Hâkim en-Nisâbûrî, ale's-Şaĥîhayn, Tenkit Alemü'd-Din Kayser, Basın Osmanlı Dili Ana Bilim Dalı, Haydarabad, Hindistan, (1979)M.

İbn Taĥrîberdî, en-Nücûmü'z-zâhire fî mülûki Mısır ve'l-Ķâhire, (1-13)C Dârü'l Kütüb Fotokopi.

Ebü Muhammed Cemâlüddîn Abdülmelik b. Hişâm b. Eyyûb el-Himyerî el-Meâfirî el-Basrî el-Mısırî, es-Sîretü'n-nebeviyye, (1-2)C, Tenkit el Sakave el-Byari ve Selebi, Kahire, (1955)M.

Ebü Muhammed Zekiyyüddîn Abdülazîm b. Abdilkavî b. Abdillâh el-Münzirî, et-Tergîb ve't-terhîb, (1-4)C, Tenkit Mustafa Ammona, Baskı el-Halebi, Kahire, (1968)M.

Ebü's-Safâ Salâhaddin Halîl b. Aybek b. Abdullah Es-Safedî, el-Vâfî, el-Vâfî bi'l-vefeyât, Ebu Abdullah Celal el-Esyuti, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrüt, 2010.

Bedreddin ez-Zerkeşî, el-İcâbe li-îrâdi me'stedrekethü 'Â'îşe 'ale's-şahâbe, Araştırmacı Seyid el-Afgani el-Haşimiyye, Şam, 1939M.

Ebü'l-Berekât Şerefüddîn el-Mübârek b. Ahmed b. el-Mübârek el-Lahmî el-Erbîlî, Târîhu Erbil, (1-2)C, Araştırmacı Sami el-Saffar, Dârü'l-Reşid, Bağdat, (1980)M.

Ebü'l-Kâsım Mahmûd b. Ömer b. Muhammed el-Hârizmî ez-Zemahşerî, Esâsü'l-belâga, Dârü'l-kütübi'l-Mısriyye, Beyrut, (1972, 1985).

Ebü Ubeyd, Ğarîbü'l-ĥadîş, (1-4)C, Tenkit Muhammed Asım el-Din, basın Haydarabad, Hindistan, (1964)H.

Ebü'l-Hayr Şemseddin Muhammed b. Muhammed İbnü'l-Cezeri, Gayetü'n-Nihaye fi Tabakati'l-Kurra, (1-2)C, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, (1982)M.

Bağdatlı İsmâil Paşa, Hediyetü'l-Ârifin, Tenkit Kilisli Rifat Bilge, İbnülemin Mahmud Kemal İnal ve Avni Aktuç, İstanbul (1951)M.

İbni Zencele, "Huccet-ül Kırâat", Tenkit Seyyid Cemâlüddîn Muhammed b. Safder el-Efgânî el-Hüseynî, Basın Dârü'l-Risale, Beyrut, (1979)M.

Hüccetü'l İslam İmam Gazali, İhyâ'ü 'ulûmi'd-dîn, Çev. Ahmet Serdaroğlu, Bedir Yayınevi, İstanbul, 1989.

İbnü'l-Kıftî, İnbâhü'r-ruvât, (1-4)C, Araştırmacı Muhammed Ebu'l Fadl İbrahim Dârü'l-kütübi'l-Mısriyye, Beyrut, (1950-1974)M.

İbn Manzûr, Lisânü'l-Arab, (1-6)C, Dârü'l-Mearif, Kahire, (1981)m.

Ebû Abdillâh Şihâbüddîn Yâkût b. Abdillâh el-Hamevî el-Bağdâdî er-Rûmî, Mu'cemü'l-büldân, (1-5) Dârü'l Sadır, Beyrut, (1977)m.

Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osmân ez-Zehebî et-Türkmânî el-Fârikî ed-Dımaşkî, Ma'rifetü'l-kurrâ'i'l-kibâr 'ale't-ṭabaḳâti ve'l-a'sâr, (1-2)C, Dârü'l Beşşar, Beyrut, (1984)M.

Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osmân ez-Zehebî et-Türkmânî el-Fârikî ed-Dımaşkî, Mîzânü'l-i'tidâl fi naḳdi'r-ricâl (1-4) C, Tenkit Ali Bicari, Dârü'l-Risale, Kahire, (1963)M.

Ebü's-Safâ (Ebû Saîd) Salâhuddîn Halîl b. İzziddîn Aybeg b. Abdillâh es-Safedî, Nektü'l-himyân fi nüketi'l-'umyân, Tenkit Ahmed Zeki, el-Cemaliyye, Kahire, (1911)M.

Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ebî Bekr b. Eyyûb ez-Zürâî ed-Dımaşkî el-Hanbelî, Ravzatü'l-muḥibbîn ve nüzhetü'l-müşṭâḳîn, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, (1977)M.

Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâil b. İbrâhîm el-Cu'fi el-Buhârî, el-Câmi'u's-şahîh, (1-8)C Tenkit Muhammed Zihni, Basın Dârü'l-Hilafe el-eliyye, (1315)H.

Ebü'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc b. Müslim el-Kuşeyrî, el-Câmi'u's-şahîh, (1-8)C Tenkit Muhammed Zihni, Basın Dar el-Hilafe el-eliyye, 1330)H.

Abdülâl Sâlim Mekrem, Celâlüddîn es-Süyûfî ve eŕeruhû fi'd-dirâsâti'l-luĝaviyye, Beyrut 1409/1989, s. 317, 322-323, 335.

Ebû Abdillâh Ŗemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osmân ez-Zehebî et-Türkmânî el-Fârikî ed-DımaŖkî, Siyeru a'lâmi'n-nübelâ' (nŖr. Ŗuayb el-Arnaût – Hüseyin el-Esed), Beyrut 1405/1985.

İbnü'l-Cevzî, Ŗıfatü'Ŗ-Ŗafve (nŖr. Mahmûd Fâhûrî – M. Revvâs Kal'acî), Beyrut 1399/1979.

Ebü'l-Kâsım İbn Asâkir, Târîhu medîneti DımaŖk (nŖr. Selâhaddin el-Müneccid), DımaŖk 1371/1951.

Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî, Ŗezzerâtü'z-zeheb, (1-8)C, Tenkit el-Küdsi Basın el Tücarî, Beyrut.

Ahmed İbrahim el-Hanbelî, Ŗıfâu'l-Kulûb fi Menâkıbı Benî Eyyûb, Nadım ReŖid Basın Kültür Bakanlıĝı, Bagdad, (1978)M.

Osman b. Rebîa el-Endelüsî Tabakâtü'Ŗ-Ŗu'arâ' bi'l-Endelüs'ü, (1-2)C Tenkit Muhammed Muhammed Ŗakir el-Medeni, Kahire(1974)M.

Tâceddin es-Sübki, Tabakâtü'Ŗ-Ŗâfiyyeti'l-Kübrâ, (1-6)C, Tenkit el-Hüseyniyyo Kahire, 1324)H.

İbn Hacer, Tehzîbü't-Tehzîb, Baskı Dar Sadır Beyrot Fotokopı Haydarabad, (1325)H.

Abdülkâdir Bedrân, İbn Asâkir', Târîhu medîneti DımaŖk, Baskı Ravdato el Ŗam, (1332)H.

Hatîb-i Bağdadî, Tehlîs-il-MüteŖâbih Fir-Resmi ve Himâyeti Mâ ÜŖkile Minhü an Nevâdir-is-Suhufî el-Vehm. (1-2)c, AraŖtırmacı Sükeyna el-Ŗahabi, Baskı Dar Tallas, Ŗam, (1985)C.

el-Mu'cem: el-Arabi, e(5), İbnu'l-Fûti AraŖtırmacı Muhammed Abdel Kuddüs kasimi baskı, lahur, (1940)M.

Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr b. Yezîd el-Âmülî et-Taberî el-Bağdâdî, Târîhu'l-ümem ve'l-mülûk,, (1-11) C, Tenkit, İbrâhîm b. Muhammed b. İbrâhîm el-Halebî, Baskı Dar el-Maaref, Kahire, (1967)M.

İbn Kesîr, Ebû'l-Fidâ, Tefsîrü'l-Ķur'ânî'l-'azîm,, (1-4) c, Dar el Fikr -Beirut.

Ebü'l-Feyz Muhammed el-Murtazâ b. Muhammed b. Muhammed b. Abdirrezzâk el-Bilgrâmî el-Hüseynî ez-Zebîdî , *Tervîhu'l-Ķulûb bi-zikri mülûki(n min) Benî Eyyûb* (nşr. Selâhaddin el-Müneccid, Dımaşk 1388/1969.

Ebü Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osmân ez-Zehebî et-Türkmânî el-Fârikî ed-Dımaşkî, Tezkiretü'l-Huffâz, (1-11) C Tenkit Abdulrahman el-Müallimi Baskı Dar .

Turas el-Arabi, Dar-u İhyai't, Fotokopi Haydarabad, (1956)M.

İbnü'ş-Şa'âr, 'UĶûdü'l-cümân fi şu'arâ'i hâze'z-zamân, Arab Bilim Tarihi Enstitüsü tarafından basılmıştır. (1410-1990).

Umdetü'l-kârî şerhi Sahîhi'l-Buhârî. nşr. Sıtkı Cemîl Attâr. Beyrut-Lübnan: Dârü'l-fikr, 1426/2005.

İbn Kuteybe, Uyunu'l-Ahbar, (1-4) C Mısır Genel Kurumu tarafından basılmıştır.

Ahmed b. ebi Usaybia, Uyûn el-Enbâ fi Tabakât el-Etîbbâ, Ebu Asia Tankid D.Nezar Rida Basın Dar el-Hayat, Beyrut.

İbn Hallikân, Vefeyâtü'l-a'yân (1-8) C, D.İhsan Abbas, Basın Dar el-Sakafe Ve Dar Sadır, Beyrut, (1968)M.

Türkçe Kaynaklar

ALİYEVA, M. Azizgizi. (2007). Mardin ve Çevresini İçine Alan: Türk Devletleri Tarihi, Makalelerle Mardin I. Cilt, Tarih-Coğrafya, Haz. ÖZCOŞAR, İbrahim, İmak Ofset Basım Yayın San. Tic. Ltd. Şti., İstanbul.

BEKİN, Doğan. (Yıl Yok). Tarihin Işığında Mardin, Korza Yayıncılık, Ankara.

GÖYÜNÇ, Nejat. (1969). XVI. Yüzyılda Mardin Sancağı. Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul.

Kamusu'l-Alam, Şemsettin Sami, İstanbul H 1308.

SAMİ, Şemsettin. (1904). Kamusu'l-Alam, İstanbul

SARIBIYIK, Mustafa. (2006). Edt. İbrahim ÖZCOŞAR-Hüseyin H. GÜNEŞ, Artukoğulları Döneminde Mardin'deki Maddi Kültür Unsurları, I. Uluslararası Mardin Tarihi Sempozyumu Bildirileri, Mardin Tarihi İhtisas Kütüphanesi Projesi, İstanbul.

YUVALI, Abdulkadir. Edt. İbrahim ÖZCOŞAR-Hüseyin H. GÜNEŞ (2006). Artukoğulları Döneminde Mardin'deki Maddi Kültür Unsurları, I. Uluslararası Mardin Tarihi Sempozyumu Bildirileri, Mardin Tarihi İhtisas Kütüphanesi Projesi, İstanbul.

EKLER

EK A. ESERDE GEÇEN BAŞLIKLARDAN ÖRNEKLER

EK A. 1. ESERDE GEÇEN HADİSLER LİSTESİ

EK A. 2. ESERDE GEÇEN TERCÜMANLAR LİSTESİ

EK A. 3. ESERDE GEÇEN AYETLER LİSTESİ

EK A. 4. ESERDE GEÇEN HABERLER LİSTESİ

EK A. 5. ESERDE GEÇEN İLİM EVLERİNİN LİSTESİ

EK A. 6. ESERDE GEÇEN KİTAPLAR VE YAZARLAR LİSTESİ

EK A. 7. ESERDE GEÇEN HADİS KİTAPLARI LİSTESİ

EK A. 8. ESERDE GEÇEN ŞAHSİYETLER VE KABİLELER LİSTESİ

EK A. 9. ESERDE GEÇEN ÜLKELERİN VE YERLERİN LİSTESİ

EK A. 10. YAZARIN ŞEYHLERİNİN LİSTESİ

EK A. 11. ESERDE GEÇEN ŞİİRLER

EK A. 12. ESERDEKİ RUTUBET ETKİLERİ

EK A. 13. ESERDEN SON VARAK

EK A. 1. ESERDE GEÇEN HADİSLER LİSTESİ

إذا توضأ احدكم فليجعل في انفه الماء ثم ليستنثر ومن استجمر فليوتر
إذا دخل أهل الجنة الجنة وأهل النار النار نادى مناد الخ
إذا دخل شهر رمضان فتحت أبواب الرحمة الخ
أعوذ بالله من الخبث والخبائث
اكتحلوا بالأثم المروح فإنه يجلو البصر وينبت الشعر
اللهم إني أعوذ بك من الخبث والخبائث
إن أحسن الحسن الخلق الحسن
إن أحسن الحسن الخلق الحسن وأحسن التحسن الكحل الخ
إن رجلا أتى المسجد والنبي (ﷺ) يخطب يوم الجمعة الخ
إن رسول الله (ﷺ) أمر بالأثم المروح عند النوم
إن رسول الله (ﷺ) كان يضحى بكبشين أملحين الخ
إن الله عز وجل قسم بينكم أخلاقكم كما قسم بينكم أرزاقكم الخ
إن لله عز وجل عمودا من نور بين يديه الخ
أنصر أخاك ظالما أو مظلوما الخ
إن من عباد الله من لو أقسم على الله أبره
إن النبي (ﷺ) خرج وسار نحو مكة الخ (حديث أصابة سهل بن حنيف بالعين)
إياكم والشح فإنما هلك من كان قبلكم بالشح الخ

إيّاكم والظلم فإنّ الظلم ظلمات يوم القيامة الخ
ثلاث كفرات وثلاث درجات وثلاث منجيات وثلاث مهلكات الخ
خمس فواسق يقتلن في الحل والحرم الخ
خير أحوالكم الاثمد يجلو البصر وينبت الشعر
سألت عبد الله بن بسر أشاب رسول الله (ﷺ) ؟ فأوماً إلى عنفقته
صل صلاة مودع كأنك تراه الخ
عليكم بالأثمد عند النوم فإنّه يجلو البصر وينبت الشعر
عليكم بالأثمد عند النوم فإنّه يشد البصر وينبت الشعر
عليكم بالكحل فإنّه ينبت الشعر ويشد العين
العين حق
العين تدخل الرجل القبر والجمل القدر
كان رسول الله (ﷺ) إذا أراد أن يخرج سفراً أقرع بين نسائه الخ
حديث الإفك
كان في عنفقته شعرات بيض
كانت ليأتي النبي (ﷺ) فيها عندي الخ . (حديث الدعاء لأهل البقيع)
كرم المرء تقواه ومروءته خلقه وحسبه دينه
كفى بالسيف شا
لا تمنوا الموت فإنّ هول المطلع شديد الخ
لا نورث ما تركناه صدقة
ليس الغنى عن كثرة العرض إنّما الغنى غنى النفس
ما مسست بيدي ديباجا ولا حريرا ولا شيئا ألين من كف رسول الله ﷺ, الخ

ما من أمير على عشرة إلا يؤتى به يوم القيامة مغلولاً الخ
ما من آدمي إلا وله خطايا وذنوب الخ
ما يحملكم على أن تتابعوا في الكذب كما يتتابع الفراش في النار من توضعاً فليستثنى ومن استجمر فليوتر
من روى عني حديثاً فأعربه صيب الله نكهته الخ
من طاف بالبيت خمسين مرة خرج من ذنوبه كيوم ولدته أمه من مات لا يشرك بالله شيئاً دخل الجنة
المؤمن من أمنه الناس والمسلم من سلم المسلمون من لسانه ويده الخ
يا رسول الله متى الساعة؟ قال: وما أعددت لها الخ
يا عبادي إني حرمت الظلم على نفسي وجعلته بينكم محرماً فلا تظالموا الخ
اليدين العليا خير من اليدين السفلى الخ
يؤتى برجل من أمتي على رؤوس الخلائق يوم القيامة الخ . (حديث البطاقة)

EK A. 2. ESERDE GEÇEN TERCÜMANLAR LİSTESİ

el- Amid:Muhammet b. Derbas
İbrahim b. Saad b. Ebi Muhammet b. Saad el- talubi elsercevi
Ebubekir b. elhasan b. halaf el- süryani
Ebubekir b. Abdullah b. Ravaha el –Türki
Ebubekir b. Abdullah b. Ali Seyfettin el-Marağidir
İbn el- esir: elmübarek b. Muhammet b. Abdükerim
Ahmet b. Cafer b. Abbas b. Sâlim el-kattan
Ahmet b. Mesut b. Muhammer elansari el-hazerci
İshak b. İsmail b. Kabak b. İshak el-Türki
Asad b. Yahya b. Musa el hebani el-Sincari
el- isardis Osman b. Ebi Ali b. Ebu Nasr
İsmail b. İbrahim b. Faris b. Makled el-Sullami
İsmail b. Abdullah b. Abdülmuhsin İbn el-Anmati
el-Akaf: Muhammet b. Abdullah b. Muhameet E-Imaili
elansari: Ahmed b. Mesut b. Muhammet E-lhazerci
İbn el-Anmati : İsmail b. Abdullah b. Abdülmuhsin
elbacebari: Rızkallah b. Yahya b. Rızkullah
İbn Baseviyye: Ali b. elmübarek b. el -hasan b. Ahmet
el basravi: Nasrallah b. Ebi Bekir b. Mütevvic el-mari
el- Bağdadi : Hanbel b. Abdullah b. farac b. Saade
Abbas b. Ahmet b. Abbas
Ali b. Ahmet b. el- hübel
Ömer b. Muhammet b. Muammer Bim Yahya
Muhammet b. b. Ebu el-Futuh elkeşri
el- Bekri : Ömer b. Muhammed b. Abdullah el-Sehreverdi
el- Bahaa elsincari : Asad b. Yahya b. Musa el-Hhübani
el- Barazici: Abdülvahit b. Ebi Tahir Mofak eldin
el- Türki: Ebubekir b. Abdullah b. Ravaha
İshak b. İsmail b. Kabak b. İshak
el- Taallubi: İbrahim b. Saad b. Ebi Muhammet b. el-Sercevi
Ahmmet b. Cafer b. Abbas b. Sâlim el-Kattan
Sabit b. Ahmet el-Harani
Cafer b. Muhammet b. Cafer b. Ahmet el-Abbasi

el- Haci : Ali b. Yusuf b. Muhammet el-saffar
el- Hadisi : Abdürrahim b. elnefis b. Hibetullah el-Sullemi
el- Harani: Sabit b. Ahmed
Selame b. Sadaka b. Salame el- Hanblei
İbn el-Hariri : el- Kasim b. Abdullah b. b. el- Hasim b. Ali Muhammet b. el kasim b. Abdullah
el-Hasri : Ebu el- Maali b. Ebu elceys b. Ebu el-Maali
elhilevri(elhalli): Ali b. el-Hasan b. Anter b. Sabit Hamed b. Hamit b. Mahmmut b. Hamit b. Miftah
İbni Ebi el-Hena : İsmail b. İbrahim b. Faris b. Muklid
Hanbel b. Abdullah b. Farac b. Saadet el-Mukbir
el- Hanbeli : İsmail b. İbrahim b. Faris b. Muklid
Selama b. Sadaka b. Selama el- Harani
Abdurrahman b. Ömer b. Şahab
Ömer b. Muhammet b. Muammer b. Yahya
Mesut b. Ahmet el- Nehir Meleki
el-Hebbaz : Abbas b. Ahmet b. Abbas
el- Hazerci : Ahmet b. Mesut b. Muhamet el-Ansari
el -Halati : Ali b. Ahmet b. el-Hübel el-Bağdadi
el -Hayyat : Ömer b. Abdullah el Maridi İbni el- Karkubiyye
el -Darkızı : Ömer b. Saad b. Ebi Muhammet b. Yahya
el- Dinisri : İbrahim b. Saad b. Ebi Muhammet b. Saad el-Tağlebi
Ebu el-Meali b. Ebu el-Ceys b. Ebu el-Meali
Ahmet b. Cafer b. Abbas b. Sâlim el- kattan
İshak b. İsmail b. Kabak b. İshak el- Türki b. kebik
Hamet b. Hamit b. Mahmut b. Hamit b. Miftah
Rızkullah b. Yahya b. Rızkullah elbacebbari
Abbas b. Ahmet b. Abbas
Ali b. Yusuf b. Muhammet el saffar el-Haci
el- Kasım b. Abdullah b. el- kasım b. Ali el-Hariri
Muhammet b. Yahya b. Ebu el-Maali el-Numeyri
Yahya b. elesaad b. Yahya b. Musa el-Sincari
Rızkullah b. Yahya b. Rızkullah el-Bacbari
el- Rısafi: Hanbel b. Abdullah b. Farag b. Sada

İbni Ruhina : Abdülhalik b. elenceb b. el-Muammer el-Neşteberi
el- Ravdi : Yusuf b. Mahmut b. Sadullah b. Saade
İbni Ebi el-Rayyan : Abbas b. Ahmet b. Abbas
İbni el zamir : Ali b. Muhammet b. Ali b. el-Debbas el-Nili
el-Sercevi : İbrahim b. Saade b. Ebi Ahmet el-Tağlabi
el- Süryani : Ebu bekir b. el hasan b. Halaf
el-Saadi : Ömer b. Ebu Bekir b. Abdullah el-Makdisi
Selama b. Sadaka b. Selame el-Hanbeli el-Harani
el-Hibbani: Essad b. Yahya b. Musa el-Hibbani el-Sincari
İsmail b. İbrahim b. Faris b. el-Mukallid
Abdulrahman b. el-Nefis b. Hibetullah
Yusuf b. Suvar b. Ubeyd b. Hibetullah
el-Sincari : Asaad b. Yahya b. Musa el-Hibbani
Yahya b. Esaad b. Yahya el -Hibbani
el-Sehverdi : Ömer b. Muhammet b. Abdullah el-Bekri
el-Şafii : İshak b. İsmail b. Kabak b. İshak el-Türki
Essad b. Yahya b. Musa el-Sincari
Hamad b. Humejd b. Mahmut b. Hamit
Muhammet b. Abdullah b. Muhammet el-Akaf
Muhammet b. Yahya b. Ebu elmeali el-Numeyri
Musa b. Muhammet b. Musa b. Hamut el-Maksi
Nasrullah b. Ebu Bekir b. Metüc el-Mirri
el-Safi : Nasrullah b. Ebi Bekir b. Metüc el-Mirri
Şaban b. Menklen b. İbrahim b. Ahmed el-Fariki
Şemim el-Hili Ali b. Hüseyin b. Anter b. Sabit
el-Saffar : Ali b. Yusuf b. Muhammed el-Haci
el-Sufi : Ömer b. Muhammed b. Abdullah el Bekri el Sehreverdi
İb. Tabarzade Ömer b. Muhammed b. Muhammed b. Yahya
Abbas b. Ahmed İb. Ebu el-Reyyan
el-Abbasi Cafer b. Muhammed b. Cafer b. Ahmed
Abdulhalik b. el-Enceb b. el-Muammar el-Neşteberi
Abdulrahman b. Salih b. Ammar el-Arbedi
Abdulrahman b. Ömer b. Şahab el-Hanbeli
Abdulrahim b. el Nefis b. Hibetullah el-Sullemi

Abdullah b. Abdulgani b. Abdulvahid el-Mekdisi
Abdulvahid b. Ebi Tahir , Muvaffak el Din el-Burazici
Atik b. İbrahim b. Ömer b. Davud el-Izoli
Atik b. Ebu E- Kasım b. Abdullah el-Kuşı
Osman b. Hutlağ el-Nusaybi
Osman b. Ebu Ali b. Ebu Nasr el-Asardi
el-Arbedi: Abdulrahman b. Salih b. Ammar
Ebi Asron : Muhammed b. Abdulrahman el- Mukri el- Rasiti
İb. Ebi Asrun: Muhammed b. Abdullah b. Muhammed
Ali b. Ahmed b. el-Hubel el-Bağdadi
Ali b. el-Hasan b. Anter b. Sabit el-Halavi
Ali b. Ebu el-Futuh b. Ömer el kureşi el-Bağdadi
Ali b. el-Mubarak b. el-hasan b. Ahmed b. Baseviyye
Ali b. Muhammed b. Ali b. el-debbas el-Niyli
Ali b. Yusuf b. Eyüp b. Şathi
Ali b. Yusuf b. Muhammed b. Übeydullah el-Saffar el-Haci
Ömer b. Ebi Bekri b. Abdullah b. Saad el-Makdisi
Ömer b. Abdullah el-Maridi el-hayyat İb. el-karkubiye
Ömer b. İbrahim b. Ali el-Hocistanli
Ömer b. Muhammed b. Abdullah el Bekri el-Sehreverdi
Ömer b. Muhammed b. Muammar b. Yahya b. Ahmed b. Tabarzade
el-Ravdi Yusuf b. Mahmud b. Sadullah b. Sadat
el-kasim b. Abdullah b. elkasim b. Ali elhariri
el-kurşi Akik b. Ebu el-kasım b. Abdullah
Ali b. Ebu el-Futuh b. Ömer el-Bağdadi
Muhammed b. Ali b. Ebu el-Futuh el-Bağdadi
el-kurtubi: Ahmed b. Mesüd b. Muhammed el-Ansari
İb. el-karkubiye: Ömer b. Abdullah elmardi el-Hayyat
el-kattan: Ahmed b. Cafer b. Abbas b. Sâlim
el-Berkat: saban b. Menkelen b. İbrahim b. Ahmed
Ömer b. Abdullah el Hayyat, İb. el-karkubiye
Mhammed b. Abdulsalam b. Abdulrahman b. Abdulsatar
elmakisi: Musa b. Muhammed b. Musa b. Humad
el- Mubarak b. Muhammed b. Abdulkirim İb. el-Esir

Muhammed b. Dirbas el-Amidi
Muhammed b. Ebi Sin el-Nusaybi
Muhammed b. Abdulrahman b. Ebu eliz el-Muhisten el-Vasiti
Muhammed b. Abdulsalam b. Abdulrahman b. Abdlsatar el-Mekdisi
Muhammed b. Abdullah b. el Akaf elMusuli
Muhammed b. Abdullah b. Muhammed İb. Ebi Asrun
Muhammed b. Ali b. Ebu elfutuh el-Aşari
Muhammed b. Ömer el-Mekdisi
Muhammed b. elkasim b. Abdullah el-Hariri
Muhammed b. Yahya b.m Ebu el-mali el-Numeyri
el- Mullebi: Atik b. İbrahim b. Ömer b. Davud el-Numeyri
el-Marağidir: Eba Bekir b. Abdullah b. Ali
el-Meri Nesrullah b. Ebi Bekir b. Metuc el-Basri
Mesüd b. Ahmed Meleki el- Hanbeli
İb. el-Makdisi Muhammed b. Abdulsalam b. Abdulrahman b. Abulsatir
el-misri İsmail b. Abdullah b. Abdul Muhsin b. el- Anmati
Atik b. Ebu el-kasim b. Abdullah
Ebu el-Maali b. Ebu el-Çeys b. Ebu el-Maali el-Mukri
el-Mağribi ahmed b. Masüd b. Muhammed el-Ansari
İb. Muflih: Ömer b. Ebi Bekiri b. Abdullah b. Saad el-Makdisi
el-Makdisi: Abdullah b. Abdulgani b. Abdulvahid b. Ali
Ömer b. Ebi Bekri b. Abdullah b. Saad b. Muflih
Muhammed b. Abdulsalam b. Abdlrahman b. elsatir
Muhammed b. Ömer
el -Mukri Ebu elmeali b. Ebu elceyş b. Ebu el-Maali
Atik b. el- Mubarak b. el- Hasan b. Ahmed b. Baseviyye
Muhammed b. Abdulrahman b. Ebu el-iz
el- Mukbir : Hanbel b. Abdullah b. Farac b. Sada
el-Melik el-Efdal: Ali b. Yusuf b. Eyyub b. Şathi
Musa b. Muhammed b. Musa b. Humud el-Makisi
el-Musulli: Muhammed b. Abdullah b. Muhammed el-Akaf
Yakut b. Abdullah
el-Neşteberi : Abdulhalik b. el-Anceb b. el-Muammar
Nesrullah b. Ebi Bekir b. Mutavvac el-Mirri el-Basri

el-Nusaybi Osman b. Katlek
Muhammed b. Ebi Sin
el-Numeyri Muhammed b. Yahya b. Ebu elmeali
el-Neher Meleki Mesud b. Ahmed el- Hanbeli
el-Nili Ali b. Muhammed b. Ali b. el-debbas
İb. Hubel Ali b. Ahmed b. Hubel el-Bağdadi
el-Vasit Ali b. elmubarak b. el-Hasan b. Ahmed b. Baseviyye
Muhammed b. Abdulrahman b. Ebu el-izz
Yakut b. Abdullah el-Musalli
Yahya b. el-Sad b. Yahya b. Musa el-Sincari
Yusuf b. sıvar b. Übeyd b. Hibetullah el-Sullami
Yusuf b. Mahmud b. Sadullah b. sada el-Ravdi

EK A. 3. ESERDE GEÇEN AYETLER LİSTESİ

Sure	Ayet
Fatiha suresi	(الحمد لله رب العالمين)
Bakara suresi	(إنا لله وإنا إليه راجعون)
Bakara suresi	(آمن الرسول)
Enaam suresi	(اظروا الى ثمره اذا اثمره وينعه)
Nur suresi	(ولا يأتل أولو الفضل منكم والسعة أن يؤتوا أولي القربى والمساكين والمهاجرين في سبيل الله وليعفوا وليصفحوا، ألا تحبون أن يغفر لكم والله غفور رحيم)
Yunus suresi	(للذي أحسنوا الحسنی وزيادة)
Yusuf suresi	(فصبر جميل والله المستعان على ما تصفون)
Nehil suresi	(كانت أمانة مطمئنة يأتيها رزقها رغدا من كل مكان فكفرت بأنعم الله فأذاقها الله لباس الجوع والخوف بما كانوا يصنعون)
Taha suresi	(طوى وأنا اخترتك)
Nur suresi	(والذين يرمون المحصنات ثم لم يأتوا بأربعة شهداء فاجلدوهم ثمانين جلدة ولا تقبلوا لهم شهادة أبداً)
Nur suresi	(إن الذين جاؤوا بالإفك عصبة منكم لا تحسبوه شراً لكم بل هو خير لكم)
Yasin suresi	(تنزيل العزيز الرحيم)
Kamar suresi	(اقرببت الساعة وانشق القمر)
İhlas suresi	(قل هو الله أحد)
Felak suresi	(قل أعوذ برب الفلق)
Nas suresi	(قل أعوذ برب الناس)

EK A. 4. ESERDE GEÇEN HABERLER LİSTESİ

Kitapta Gecen Haberler Listesi
Gözle Vurulan Kişiler
İfk Hadisi
Al-Pitaka Hadisi
Hadis Salat Ruyet el-Nebi
el-Futuve Ahlakın Haberleri
el-Fatat el-Abide Haberi
Hacacın Hutbesi Küfe Ehline
İmam Ahmet b. Hambelin Sifası/imam el-Şafii
Sifat el-imam el-Şafii/İmam Ahmet b. Hambel
Menam Hanze el-Zeyyat
el-Mehdi ve el-Rih
Abi Muaviyenin hutbesi Tarsus Ehline

EK A. 5. ESERDE GEÇEN İLİM EVLERİNİN LİSTESİ

İlim Evlerinin Listesi
el-Cami el-Cedid el-Nasiri
el-cami el-Atik
el-Cami el-Garbi
el-Cami el-Garbi el-Nasiri
Han el-sebil el-Şahabi
el-Ribat el-Taci
el-Mescid el-Reyisi bi el-Tel
Mescid Gazi
Mescid Mucavir el-Sercevi Evine
Mescid Nasır
el-Mescid el-Nidami
Medreset Harzum
el-Medrese el-Şahabiyye
Meşhed Amru b. Handdef

EK A. 6.ESERDE GEÇEN KİTAPLAR VE YAZARLAR LİSTESİ

Kitaplar ve Yazarlar Listesi
Târihu Düneysir
Kitab. Adı
EBAHAFS ÖMER ELDÜNEYSİR Kimdir
Kitab. değerlendirmesi
Kitap Tarih-i Dünyesir Yazar
Araştırmacının girişi
Yazarın Fevrisinin Refranlar ve Kaynaklar
Düneysir
Kitapta (Nem) Etkiler
Kitap Tarih-i Dünyesir
Birinci Fasl
Neyle ünlü oldu ilim ve sabırla
Ebu Bekir b. Abdilllah b. Ravaha el-Türki
Ebu Bekir Atik el-Kasım b. Abdullah b. Hibetullah el-Kurşi Mısırlı Hafız
el-Şeyh Abdurrahman b. Ömer Şahab el-Hanbali
Ebu el-Hasan Ali b. Muhammed b. Ali b. el-Dabbas el-Nayyili b. el-Zamir
Ebu Amr Osman b. Hutlağ el-Nusaybi
Ebu Amr Osman b. Ebi b. Nasir b. Muhammed el-Asaardi
Ebu el-Maali b. el-Ceyiş b. Ebi Maali Düneysirli okuyucu el-Husari
İkinci Fasl
Burada sakin olanlar veya buradan geçen hadis şeyhleri yakınları rivayet edenleri ve ulemaları
Ebu Ali Hanbel b. Abdullah b. saada el-Rusafi el-Bağdadi
Ebu Hafız Ömer b. Muhammed b. Muammar b. Yahya b. Ahmed b. Tabarzade el-Hanbali el-Bağdadi el-Darkazi
Ebu Ahmed (Abbas b. Ahmed) b. Abbas b. Ebu el-Rayyan el-Habbaz el-

Bağdadi
Ebu el-Fadıl İsmail b. İbrahim b. Mukallid b. Ebu el-Hanna el-Sullami el-Hanbeli el-Sibi Bağdat asıllı
Ebu el-Farec Muhammed b. Abdurrahman b. Ebi el-İzz el-Vasiti Okuyucusu
Ebu el-İz Yusuf b. Suvar b. Ubeyd Hibetullah el-Sullami sonra el-Belevi el-Kuzai el-Masri el-Burci el-Fakih el-Şafii
Ebu el-Hasan Ali b. el-Mubarak b. el-Hasan b. (Ahmed b. Baso) Vasitili Okuyucu
Ebu Hafız Ömer b. Bekir Abdullah b. Saad Muflih el-Sadi el-Makdisi
Oğlu: Ebu Abdullah Muhammed b. Ömer el-Makdisi
el-Hafız Ebu Muhammed Abdulhalik b. Muhameed b. el-Kasım Bni Kahina el-İraki el-Neşteberi el-Fakih el-Şafii
Ebu Muhammed Cafer b. Muhammed b. Cafer b. Ahmed b. Muhammed b. Abdulaziz b. Ali b. İsmail b. Ali b. Süleyman b. Yakup b. İbrahim b. Muhammed
Ebu Nasır Abdurrahman b. Nefis b. Hibetullah b. Vehban b. Romi b. Sellami b. Muhammed b. Selman b. Salih b. Muhammed Vehban el-Sullemi el-Hedisi
Ebu Tahir İsmail b. Abdulmuhsin el-Masri el-Şafii Bni el-Anmati
Ebu el-Saadat el-Mubarak b. Muhammed b. Abdulkerim Bni el-Athir
Ebu el-Hasan Ali b. Yusuf b. Eyüp b. Şathai
Ebu Musa Abdullah b. Abdulgani b. Abdulrahid b. Ali b. Suror el-Makdisi
Ebu el-İz Yusuf b. Muhmud b. Sadullah b. Sadat el-Faraziya el-Ravdi
Üçüncü Fası
Fıkıh sahibi olanlardan kimin sakin olduğu veya orada kaldığı veya oradan geçtiği
Ebu Bekir Abdullah b. Kendisi Seyfeddin el-Marağidir
Ebu Bekir Mesud b. Ahmed el-Nahir Meleki Hanbeli
Ebu el-Abbas Ahmed b. Mesud b. Muhammed el-Ansari el-Hazreci el-Magribi el-Kurtubi el-Şafii el-Din
Ebu el-Karam Muhammed b. Abdullah b. Muhammed el-Akaf el-Musulli el-Şafii

Abdulahid b. Ebi Tahir Lakabı Muvaffak el-Din Burazici
Kadı Ebu Bekir Atik b. İbrahim b. Ömer b. Davud b. Muhammed el-İzoli el-Şafii el-Muhallebi
Kadı Ebu el-Fetih Nasrullah b. Ebi Bekir b. Mutavvaj b. Abdullah b. Hamza b. Zekeriye b. Ahmed b. Muğvar el-Merri el-Şami el-Basravi el-Şafii
Kadı Ebu Omran Musa b. Muhammed b. Musa b. Humad b. Huhud el-Maksi el-Şafii
Ebu el-Hayır Selama b. Sadaka el-Harrani el-Hanbali
Kadı Ebu Hamid Muhammed b. Abdullah b. Muhammed b. Hibetullah b. Ali b. Mutahir b. Ebi Asrun el-Şafii
Kadı Ebu Abdullah Muhammed b. Yahya b. Ebu el-Maali el-Numeyri el-Şafii Düneysirli Kadı
Ebu İshak İbrahim b. Ebi Muhammed b. saad el-Tağlabi el-Sercevi daha sonra ed-Düneysiri
Ebu Muhammed Hamad b. Humeyt b. Ahmet b. Ebu el-Hasan b. Ebu el-Farac b. Muftah
Dördüncü Fası
Orada yerleşen veya oradan geçen sofuların zikri
Ebu Hafız Ömer b. Abdullah el-Hayyat Bni Karakobiyye
Ebu Bekir b. el-Hasan b. Halaf el-Siryani
Beşinci Fası
Vaaz ve zikir sahibi olan ve buradan geçen bir seçkin grubun zikri
Ebu Abdullah Ömer b. Muhammed b. Abdullah el-Bekir el-Sehrodi el-Sofi
Altıncı Fası
Burada yaşayan veya misafir olan veya geçen edebiyetçilerin bazıları zikredilmektedir
Birinci Bölüm
Dil ve inşa ehli olup burayı ziyaret eden grubun zikri
Ebu el-Hasan Ali b. el-Hasan b. Anter b. Sabit el-Halavi
İkinci Bölüm
Orada yaşayan veya ziyaret eden veya geçen Ehli AL-Naho gramer grubunun

zikri
Üçüncü Bölüm
Oradan yaşayan veya ziyaret eden veya geçen şairlerin zikri
Ebu Muhammed Abdulrahman b. Salih b. Ammar b. Arbad
b. Rafi b. EL-Muzaafer el-Arbadi el-Tağlubi ed-Düneysiri
Kadı Ebu el-Maali Esaad b. Yahya b. Musa el-Hibbani el-Sillemi el-Sincari el-Fakih el-Şafii
Ebu Bekir Muhammed b. Derbas el-Amadi
Ömer b. İbrahim b. Ali b. Ebi Bekir b. Ruham Ebu Hafiz el-Katip aslı el-Hocistanlı Düneysir'de dünyaya gelmiştir
Ebu el-Hasan Ali b. Yusuf b. Muhameed b. Ubeydullah el-Saffar aslı Ahmedili Düneysirli el-Haci
Yedinci Fasil
Burada yaşayan veya Misafir olan veya Tıp Ehlinin bazıları zikredilmektedir
Birinci Bölüm
Tıpta ölçüme bağlı alanları zikredilmesi
Ebu Bekir Muhammed b. Ebu el-Nusaybi
Kadı Muhammed b. el-Kadı Abdulselam b. Abdulrahman b. Abdulsatir el-Makdesi sonra el-Maridi
Ebu el-Hasan Ali b. Ahmed b. Hebel el-Bağdadi Musul sakini ve Musulda el-Hallatı
Ebu el-Beha Sabit Ahmed el-Harrani
Ebu el-Hasan Ali b. Ebi el-Futuh b. Ömer el-Kurşî el-Bağdadi
İkinci Bölüm
Orada sakin olan ve tıp deneyimi grubun zikredilmesi
Ebu Muhammed el-Kasim b. Hibetullah b. el-Kasım Ali b. Muhammed Bni el-Hariri
Sekizinci Fasil
Başarı işaretleri görünen anak yorum olmayan cemaatin zikri
Kuran ehlinden

Ebu el-Mufadal Yuhaya ona Ebu el-Mufadal b. el-Asad b. Yahyha b. Musa b. Hibban söylenmiştir babası bu kitaptaki ilk şaiirlerle zikredilmiştir
Ebu el-Tayıyp Rızkullah b. yahya b. Rızkullah b. Yahya Halife b. Sultan b. Rızkullah b. Ganim b. Tağlup b. Anza b. Rabia Bacbari asıllı Düneysirli
Ebu Yusuf İshak b. İsmail b. Kabik b. İshak el-Türki el-Şafii Menbiç doğurnlu Düneysirde yaşamıştır
Ebu el-Bereket Şaban b. Menkelan b. İbrahim b. Ahmed Aslı Farikilidir Maridta yaşamıştır
Ebu el-Abbas Ahmed b. Cafer b. Abbas b. Sâlim el-Zaglubi el-Kattan el-Düneysirli
Ebu el-Futuh Muhammed b. Ali b. Ebi Futuh el-Kuraşi el-Bağdadi babası zikrdilmiştir
Muhammed b. el-Kasım b. Hibetullah el-Hariri
Ebu el-Dar Yakut b. Abdullah el-Musullı

EK A. 7. ESERDE GEÇEN HADİS KİTAPLARI LİSTESİ

Hadis Kitapları Listesi
Esbab el-Nuzul Lil Vakidi
el-tenbih Lil Şirazi
Şarih Kasidet İbnu Sina
Sahih el-Buhari
Sahih el-Muslim
Garip el-hadis Li Ebi Ubeyd
Garip el-kuran Lil Azizi
el-Muhtar Fi el-Tıp Li İb. el-Hubel
Mesned el-imam Ahmed

EK A. 8. ESERDE GEÇEN ŞAHSİYETLER VE KABİLELER LİSTESİ

Şahsiyetler ve Kabileler Listesi
İbrahim el Harbi
İbeahim b. Dinar el Nehravani
Ahmed b. Hanbel
Ahmed b. Salahaddin
Ahmed b. Ali b. el Bene
Ahmed b. Ali b. Atik el kurtubi
Ahmed b. kamil
Ebu İdris el Havalani
Usame b. Zeyd
İsmail b. Ahmed b. el Semerkandi
Üseyd b. Hudyer Ebu el Esbei el Sumati
el-Asimi
el-Aişa el-kebir
Benu Ümeye
el Emin el Tebrizi
Enes b. el-Nudar
el-Ensar
el-Ovyıs
İl Gazi b. Ebi Temirtas
el-Buhari
Berire
Ebu el Baka Muhammed
b. Muhammed ib. Taberzade
Bekrat
el Betaihi = Ali b. Askir
İb. el Beti = Muhammed b. Abdul baki b. Ahmmed
Ebu Bekir (elsiddik)
Ebu Bekir el Ansari = Muhammed b. Abdalbaki Al-Ansari
Ebu Bekir b. Eyyub
İb. el-Benna = Ahmed b. Ali b. el Benna
İb. b.dar Yahya b. Sabit b. Bandar
Teabeta şerrn

el Tirmizi
Ebu Temmam
Cibril Aleyhi Esalam
Ebu Cafer el kurtubi = Ahmed b. Ali b. Atik
Ebu el-Cud el-luhami = Gayyath b. Faris
İb. el-Cevzi
el-Haccac
Ebu el-Harem el-Nahavi = Meki b. Reyyan
el-Hassan b. AliBb. Ebi Talib
el-Huseyn b. Abudullah b. Revaha
el-Hassann b. Abdulvahid
İb. el Hasin = Hibetullah b. Muhammed
el-Huteya
el-Hatm el-kaysi
Ebu Hakim el-Nehravani = İbrahim b. Dinar el-Nehravani
Hamad b. Muhammed el-Hattabi
Hamze b. Habib el-Zayyat
Hamze el kanani
Hamna b.t Cehiş
Imadin el-hureyde
el-Hazreci
el-Hıdır b. el-lemeş b. el-Düzmiş
el Hutabi = Hamad b. Muhammed el Besti
Halil b. Ahmed el farahidi
İb. Hamis el-Musulli
Ebu el-Hayir el-Mesilli b. el Attar
Ebu Davud
Dureyd b. el-Samma
Dead Şiirde
el-Rabii b.t el-Nedir
el-Reşid
İb. el Rumi
Reyya Şiirde
el-Zuhari

Zuheyr b.Eebi Selma
Zeyneb Ümülmüminin
Sahim b. Vesil el-Reyahi
Sead b. İbadi
Seadllah b. Ganim el-Nahari
Seiid b. el-Mubark b. el-Dahhan
Sead b. Muaaz
Sehil b. Hanif
Semaan b. kara Arslan
Selma (şirde)
İb. Sina
İb. Şatil el-Debbas
el-Şafii
el-Şahab el-Sehreverdi
İb. el-Sayig el-Bağdadi
Safvan b. el-Matal
Diyeldin el-Selami
İb. el Tahan = Abdulaziz b. Ali
Ayşe Ümelmuminin
Amir b. Rebiaa
Abdullah b. Ebu b. Selul
Abdullah b. Basir
Abdullah b. el Zubeyr el-Esedî
Abdullah b. Ali b. Ahmed el-Mukri
Abdullah b. Mubarak
Abdullah b. Muhammed el-lugavi
Abdulaziz b. Ali el Samati
Abdulaziz b. Ömer İb. Nebte
Abdul kadir el-Cili
Abdul kadir b. Abdullah el-Sehreverdi
Abdulkerim el-kuşeri
Abdumelik b. Mervan
Ebu Ubeyd el kasim b. Selam
Ebu el-Atahiye

Osman b. Affan
Osman b. Yusuf b. Eyud
Benu Üdey b. kaib
el-Üzeyzi
İb. el Asakir el-Dimeşiki
İb. Ebu Asron
Ali b. Ebu Talip
Ali b. el-Hattab el Cezeri
Ali b. Asakir el-Betaii
Ali b. Muhammed el-Sebti
Omer b. Hattab
Omeyir b. Ddabi el-Bercemi
Giyas b. faris el-lehmi
Geyda (şiiirde)
Fahredden el-Radi
İb. el fara = Muhammed b. Muhammed b. el Hüseyin el farra
İb. el-Ferra
İb. kuteybe
el kurtubi = Ahmed b. Ali b. Atik
İb. el fezzaz = Nasrullah b. el fezzaz
Kaz b. Saide
Kays b. Zuheyr
İb. el-kelbi
İb. kuleyb el-Harrani
İb.Eel kizani = Muhammed b. İbrahim b. Sabit
el Nasir lidinallah Emir el-Muminin
Nafii b. Malik
Ebu el-Necib el-Sehreverdi = Abdulkadir b.Aabdullah el Behrurdi
Nsaurllah b. el-Fezzaz
İb.el el-Nakib el-Tikriti
İb. Nehibe
Ebu Nevas
Nüreddin Atabek Musul Sahibi
Hibetullah b. Ahmed el Hariri

Hibetullah b. Sait b. Tilmiz
Hibetullah b. Muhammed b. el Hasin
el Vahidi
Yahya b. Sabit b. Bendar
Yahya b. el-Rabii el-Vasiti
Yahya b. Seadun el-Ederi
Yahya b. Muiti el-Migribi
Yakub Aleyhi el-Salam

EK A. 9. ESERDE GEÇEN ÜLKELERİN VE YERLERİN LİSTESİ

Ülkelerin ve Yerlerin Listesi
Dar el hadis el muzaffriyye bi erbil
Dimeşk
Rame
el ravda el şerife
el ryy
el sedale
Sela
Semer kand
Sencar
el şam
Şaab el harrar
el saiyd el edna
Tarsus
dafar
Irak
Arafat
Arafa
Askalan
Ayin serya
el kahira
el kubetulhadrra
el kabe
Kıfır tüte
el kufe
Lelee
Mardin

Maksin
el mehalebiyyeh
Medinetünbi
Maraga
Mescidilharram
Mescidinnebi
Mesci elkufe
Mısır
el megrıb
Meke el mükerreme
Maltıya
Mine
Munbiç
Münaric el leva
Meniyye beni hasib
el musul
Nesa
Misabuv
Nüsayb.
el nidamiyya bi bağdad
Hamedan
Vadi el akik
Vadi el gada
Vasit
el yemen
Amed
el ecıra el ferd
Erbil
el iskenderiyye

Asbahan
Bab hurasan
Babil
Balis
el buhyra
el brciin
Bağdad
Batha mekke
el bekii
Bilad el acam
Belih
Beyit el haram
Cib yakup
el cehfe
el cezire
Harba
Harran
Harzim
el haram el şerif
el harah el tahiri
Halep
Hamah
Hurasan
Dara

EK A. 10. YAZARIN ŞEYHLERİNİN LİSTESİ

Yazarın Şeyhlerinin Listesi
İbrahim b. Saad b. Ebi Muhammed
Ebu Bekir b. el Hasan b. Halaf el –Suryani
Ebu Bekir b. Abdullah b. Ravaha el Türki
Ebu Bekir b. Abdullah b. Ali, seyfettin el-Marağidir
Ebu el- Har elmesihi İb. el Attar el-Bağdadi
Ebu tatar b. Ebu el-Maali b. Ebu el-kasim el-Attar
Ahmed b. Mesud b. Muhammed el-Ansari el-Hazreci
İsmail b. İbrahim b. Faris b. Mükallid el-Süllemi
Sabit b. el-MuŐerref b. Ebi Esad el-Habbaz
Cafer b. Muhammed b. Cafer b. Ahmed el-Abbasi
el-Hüseyini b. Ahmed b. el-Hüseyin b. Abdullah b. Eyyub el-Bağdadi
Hammad b. Hibetullah el-Harrani
Hamed b. Hamadi b. Mahamud b. Hamid b. Miftah
Hanbel b. Abdullah b. Saade el-Mükebbir el-Rusafi
el Hıdır b. el-Lemeş b. el-DirmiŐ el-Türki (babası)
Rızküllah b. Yahya b. Rizküllah elbacbari
Said b. Muhammed b. Muhammed b. Muhammed el Musulli
Selame b. Sadaka b. Selame elharrani
Dıya b. Ahmed b. el-Hasan el-Bağdadi İb. elharif
Abbas b. Ahmed b. Abbas İb. Ebu el-Ryyan elhabba
Abdulhalik b. elenceb b. Muammar elneŐteberi
Abdurrahman b. Salih b. Ammar b. Ammar elarbedi
Abdurrahman b. Ali b. Muhammed İb. elcevzi
Abdulrahim b. elnefis b. Hibetullah elselemi
Abdullah b. Abdulgani b. Abdulvahid el-Makdisi
Abdalmumin b. Abdulvahab b. Saad İb. kuleyb
Abdulvahid b. Eb. Tahir Muvaffak eldin el-Buvazici
Atik b. İbrahim b. Ömer b. Davud el-İzoli
Atik b. Ebu el-kasim b. Abdullah b. Hibetullah el-kureyŐi
Osman b. Ebu Ali b. Ebu el-Nasır b. Muhammed el-Esardi
Osman b. Hutlağ el-Nuseybi
Ali b. Ahmed b. el-Hübel el-Bağdadi

Ali b. el Hasan b. Anter b. Sabit Semim el-Hilli
Ali b. el Mubark b. el-Hasan b. Ahmed b. Baseviyye
Ali b. Muhammed b. Ali b. el-Debbas el-Nili
Ali b. Yusuf b. Eyyub b. Şathi
Ali b. Yusuf b. Muhammed b. Ubeydullah el-Saffar el-Haci
Ömer b. Ebi Bekir b. Abdullah b. Saad b. Muflih el-Makdisi
Ömer b. Abdullah el-Mardi el-Hayyat İb. el-karkubiye
Ömer b. Muhammed b. Abdullah elbekri el-Sehreverdi
Ömer b. Muhammed b. Muammar b. Yahya İb. Tabarzade
el-kasim b. Ebu el-kasim Ebu Muhammed
elkasim b. Ali el-dimeşki İb. İb. Asakir
el-Mubark b. el-Mubarak b. Hibetullah İb. Matus Ebu Tahir
el-Mubark b. Muhammed b. Abdulkerim İb. el-Esir
Muhammed b. Abdulrahman b. Ebu el-Mukri el-Rasti
Muhammed b. Abdullah b. Muhammed el-Ekaf
Muhammed b. Abdullah b. Muhammed b. Hibetullah İb. Ebi Atron
Muhammed b. Ömer el-Mekdisi
Muhammed b. Mahmud b. Muhammed b. Osman el-Bırocerci
Muhammed b. Yahya b. Ebu el-Maali el-Numeyri
Mekki b. Reyyan b. Şebbeh el-Makisi
Musa b. Muhammed b. Musa b. Hamud el-Makisi
Nesrullah b. Ebi Bekir b. Mutavvac el-Miri el-Basri
Nesrullah b. Ebi Saad b. Mekki el-Durayır
Yusuf b. sıvar b. Ubeyd b. Hibetullah el-Süllemi
Yusuf b. el-Mubarak b. Kamil el-Haffaf
Yusuf b. mahmud b. Sadullah b. Saada el-Ravdi

EK A. 11. ESERDE GEÇEN ŞİİRLER

Şiirler		Sayfa
Beleğal garamu bihi ile gayatihi	ve tehakkemet Ahkamuhu fizatihi	
Sabbun Asabethu elsababete fi assiba	umamen felem yatuf Ala Sabavatihi	
Kelifen bimen huve filmilahati vahidun	Müteferridun vel Hüsnu ba'du sifatihi	19
Fel bedru Müftekirun ile Envarihi	Vel gusnu Mudtarun ile harekatihi	
Vel sihrü min elhazihi veddurru min	el fazihi velverdu min vucinatihi	
Yahvel-Muhibbu eluzle Fihi Li ismihi	ve yara ismehu fi eluzli min lezzatihi	
Men Rame yarifuhu feavelu lafdihi	Ma'kusetüt teshifi min Ebyatihi	
Beleğal garamu bihi ile gayatihi	ve tehakkemet Ahkamuhu fizatihi	20
Sabbun Asabethu elsababete fi assiba	kahran felem ya'tuf ala sabavatihi	
Efdiledine Lehum fi Muhceti daru fehum	biha eldahra sukkanun ve huddaru	
muzna faraku lem ezel mudna elfuadi bihim	ve mantiki bihum nesrun ve eşaru	
Bi minhum kalekun ve el kalbu muhterikun	vedemu manbesikun fil khaddi midraru	
Velcismu fi sakamin yahki şeba kalamın	ve ruhu fi nikamin minhaysu masaru	20
Felainu tatlubuhum velkalbu yarkubuhum	Velbeynu yehcubuhum veddehru	
Saru ala acemin velkalbu fi vecelin	gaddaru	
Lemense unsi bihim eyyame veslihim	Ve fi sevdaihim min melinaru	
Ve nahnu fi safvi ayşın la yukdiruhu	Vehum alelhecrici âvanun ve ensaru	
	Minerakibi makaletun ve ekdaru	
Hatta ramani enneva minhum bima aczet	Anhul kuva verseliye el ehlü vel caru	20
Vedahikne nevvarul akahi fekaleli	Refiki eyyul elekhüvanini âcebü	25
Fekultülehu lafarkaindi ve innemea	Sugurul gavani hunne eşhe vâzzebu	
iza künte la tedri ve la ente billed	yuselu men yedri fe keyfe bien tedri	
İza künte fi küllil umuri bigummetin	fe kün hakeda addan yetauha ellezi yedri	32
Cehilte felem talem bienneke cahilün	femen li bien tedri bienneke la tedri	
Vemen âcebil eşyai enneke la tedri	ve enneke la tedri bi enneke la tedri	
(eleyse minelbelva bi enneke cahilün	ve enneke la tedri bi enneke la tedri)	32
(iza künte la tedri ve leste kemen dera	fe keyfe izan tedri bi enneke la tedri)	

İza ma kelevte dahra yevmen fela tekul Ve la tehsebenne allaha yegfulu ma mada Lehevne anileyami hatta tetabeat Feyaleyte ennallaha yagfiru ma mada	kelevtu ve lakin kul aleyya rakibu ve la enne ma nuhfi aleyhi yagibu dunubun ala asarihinne dunubu ve yazenu fi tevbatine fenetubu	44
Vemma istekallet lilravahi hamulehum Ve kifnea femin bakin yukefkifu demahu	felem yabka illa Şamitun ve gayuru ve mültezimin kalben yekadu yetiru	44
Ena ibnu cela vetalaüsenaya	meta edai elimamete tarifuni	49
Haza evanu eşşeddi feştedi ziyem Leyse birai iblim ve la ganem	khad leffeha elleylu bisevakin hutam ve la bicezzarin ale dahrin ve dam	49
Kad leffehalleylu bi aslebi Muhacirin leyse bi arabi	Ervea herracin mineddevi	49
Had şemmerat an sakiha feşuddu Vel kavsu fiha vetarun urudun	ve cedti el harbu bikum feceddu mislu ziraie bikri ev eşşeddu	50
La budde mimma leyse minhu buddun		
hamemtu ve lem efal vekittu ve leyteni	terektu Ala Osmane tebki haleiluh	50
Tecehhez feimma en tezure ibni dabiin Huma hattata hasfin necatüke minhuma Feadha velevkenet horasandunahu	ve imma en tezure elmuhelleda rukubuka havleyyen mineselci eşheba Raahu mekene sevki ev huve akraba	50
Kedebtüm ve beytüllahi la tâhuduneha	Beni şabe karnaha tesurrun ve tahlubu	50
Vallahi ma zeydun b.ame sahibuh	Ve la mahalitü elleyani canibuh	50
Kemişul izari haricun nisfu sakihi	beidun min elsevati tallaun encudi	50

Ve fityani sidkin hisani lücuhi layeci dune lişeyyin elem 50
Min elilmugireti la yeşhedune indelmucaziri lehme elvedam

Ve inni ihdettu veldevvu beyni ve beyneha Vema kane sarildevvi billeyli yehtedi 50

Keenneka min cimali beni ükeyşi yukakkau halfe ricleyhi bişenni 50

Yufadiluhu iza ictehede aleyhi Temamulsinni minhu vedzekau 50
Fazallah ya cumu âla elravki munkabidan Fihaliki ellevvni sidkin gayri zievedi

Gazateke bil khayli ardaladuv ve cuzanuha kelekitilacam 50

İbni mubarek söylüyor:

Eddebtü nefsi femavecettü leha Min bâde takval ilahi min edebi 50
Fi külli halatiha ve in kasurat Efdalu min samtiha anilkezebi
Kültüleha taian ve ukrihuha elhilmu Vel ilmu zeynu di el hasebi
Ve gaybetinnasi innegaybetehum harrameha zulcelali filkutubi
İn kane min fiddetin kalamuki ya Nefsu Fe inne sukute min dehebi

İmam eba el-kasim diyor:

Cennibani elmeecnune ya sahibiyye ve etlu va suretilislahi aleyye
Kedecibne lizacirilakli tav an ve tarekna hadise selma ve reyya
Ve menehna limucibi eşşerii neşren ve şerina limucibillehvi tıyye 54
Ve vecedna ilellkanaati baben fevedana alellmetami minhu keyye
Kunte fi harri vahşeti li ihtiyari feteavadtü bılırda minhu feyye
İnnemen yehtedi likati hevahu fehuve filizzi cavizen lilsureyya
Veellezine irtevev bi kaisi munahum Fe ala adiddi sevfe yelkavne gayye

Şeyh Ebu Saad Abdullah b. Muhammed b. Ebu Asrun kendisi için söylüyor:

Külü cemin ileşeteti yasiru Eyyu safrin ma şabehu eltekdiru
Ente fillehvi vel amani mukimu velmenaya fiküllü vaktin tesiru 54
Vellezi garrahu bilehvin hevahu bisarab. ve hulleb. magruru
Veyki ya nefsu ehlisi inne rabbi billezi ahfet essuduru basiru

Ebi Nevas diyor:

ela rubbe vechin fi ettürabi atiki	ela rubbe raiyin fi ettürabi refiki	
era külle hayyin haliken vebne halikin	veza neseb. fil halikine ariki	66
Fekul limukimi eddari inneke zainun	ile seferin nai elmehalli sehiki	
İza imtehane eddunya lebibun tekeşşefet	lehu an min aduvin fisiyabi sadiki	

Ebu Ali el-Ansari diyor:

Aleyke selamüllahi ya hayrae azumi	Bivalin havet ervahuha hayra cusseti	
Lekad damme minke ettürabu külle makeddesin	Mukimin ale nehcilhidayeti muhbiti	66
Seltüküm en teşfeü fi isaetin	Ale tan siva afvil ilahi vecelleti	
Ve levla yedu ettaksiri meddet yedelhava	lema kane hayyin yesteciru bimeyyiti	

Abdullah b. mohammed el-Lugevi:

Ya men yazunnu bienne el zamane	Yedumu ala haletin vahideh	66
Ve enne el-Makadire An emrihi	Tekumu ve an emrihi kaideh	
Ferubbete rihin serat zazaen	Aşiyyen ve fi sahetin rakideh	

Ebu nesr mahmud b. el esfahani diyor:

Ketebtü ile sadeti min mine	Ve inni lefi gayetin min hane	68
Ebethau mekkete hadeledi	Eraho ayanen ve hade ene	
el hafiz abu abdullah muhammed b. muammer elasfahani		
Nesitu sahi elvesena	Muzneba b.e mina	
Banu ve hallu fil hişa	Şevken haka vahze elkana	68
fahennu nidri esefen	lima istebane eddimena	
Felestu Edri naketi	biha el-Muanne Ev ena	

İb. Ebu saad gısun el yaniada diyor ebülabbas Ahmed b. mesüd b. Muhammed el ansari el-mıgribi el-kurtübi diyor:

Sar şevki ila el hima	Ve heva elhurdi eddima	
Ve tedekkuri ma hala	Min neyiymın tesarrema	
Taybe Aşşin fekedet	Manahu Illa tevehuma	77
Fehefet muhci ceven	Ve beket mukleti dema	
Ahin min humretıl el hududi	Ve min huvetillema	
Ve kavamin tehaluhu	Semheriyyen mukevvevema	
Naimin lem ezel bihi	Fi hayati muneama	77
Ve izarin keennema	Medde Fil haddi erkama	

Eyyuhel-Mubtela bihi	İškeiben muteyyema	
Vellezi cae lahiyen	Fihi sare murgima	
Kullehü deü süleymahu	Vencu anhu musellema	
Ve diyor (hafiften)		
Milte anni lima hakahüladulu	Eyyu gusnin meassiba layemilu	
Küllu hinin tusfi lemma kale hellen	Beade hinin tesgi ile maekulu	
Huve haddi emutu vecden ve şevken	Ve habibi bimugidi meşgulu	77
Ena Abdun ve küllü maşiite tuata	Feltecenni velütübü limzayatulu	
Rudta fihi nefsen Azizen aleyha	Dulluha velmuhibbu anin delilu	
Ve yekulülnesihu ersil ileyhi	b.huduin lealle halen tehulu	
Ena erseltu lil habibi ve lekin	Leyte siiri bima yeudu erresulu	
(kamilden)		
Vekulmelamu mevakia el eşvaki	fesabe fike makatilelüşsaki	77
Ebulhasan Ali b. yusaf elhaci diyor:		
Vefilvecenati ma filravdi lakin	lirevneki zehreha manen acibu	
Ve acebu ma elteaccubu minhu enni	Era elbustane yahmiluhu kadibu	85
Ve dahikne nevvari ekhaki fekaleli	refiki eyyul ekhuvaneyni acebu	
Fekultu lehu la ferka indi ve innema	sugurulgavani hunne eşhave azebu	
Bazları diyor:		
el-Marü iddetü eyyamin mucemmatin	ve küllema nekasat eyyamuhu nekasa	77
Fekeyfe yehneü biayşin ev yeluzzu	men kane yemsi v yadhi eddahra muntakisa	
Kem talib. lem yenel bilhirsi hacetehü	Ve naleha gayruhu afuven ve ma harisa	
el reyis ebulkasim ömer b. Abdullah b. cafer elbegavi bi (hamedan) diyor ki:		
Eya gafilen hane en tentebih	eleste teral mevte fi mevkibeh	
Yeşibülsagıra ve yüfnilkebiru	fela fevte lilmerii min matlebeh	80
Acaibuhu fi elvara cemmetun	ve gafletuhum anhu min acebeh	
Ve Acebu min zake musteykinun	Zevalel bekai ve yegterrun bih	
Ebil fetih elmirri siir yazdı (mezcui elkamil):		
Lemma tebeddet liltevafi	Kenneha bedrul ettemamu	80
Beset levahidu sihriha	Filkalbi habbatil garamu	

fe tefiktü eshabu burdeti	neşvane min gayri elmudamu	
Muternnimen bimekaletin	keddurri fi silkinnidamu	
Men tafe rakibe nadvah	Mabeyne zemzeme velmukami	80
Edde feridate nuskihi	fi mescidil lehil haramu	
Ve muharrimul-Beyti elharami	muharrimun el harami lharamu	
Ve bi Ahmedilmuhtari	Ercu en usane Anilasami	
Ve bi ehlihi ehlilabai	Ve sahibih elgaril kirami	
(min elbesit):		
Lazale izzun kudatüddini muteciran	Biizzin malikuhum necli ibni Eyyubi	80
el badili elfe inata ve tainiha	Bissamehiri hizebrin gayri merübi	
Men mubelligun li ileyhi enne revnekuhu	Azizu misra ve cubbi cubbu yakubi	
Ali b. muhammed el busti diyor ki:		
În kunte tatlubu rutbetel aşrafi	Fealeyke bilihsani velinsafi	83
Ve iza iateda ehedun aleyke fehallihi	Veddehra fehuve lehu mukafin kafi	
Kadi ebu Abdullah muhammed b. yahya diyor:		
Înkunte talemu ennellahe zu niamin	ve rizkuhu vasilun lilhalki munkasimu	84
Febzil yedeke vela tebhal ve kün semihan	felmalu laşekke beadel mevti yankasimu	
Eya faile eşşeri meh la taud		
fama sade abdun bigeyri eltuka	ve ya failal hayri ud suma ud	85
	ve men lem yesud bil tuka lem yesud	
Abu muhamed hamed b. humeyid diyor		
kendisi icin (min elbesit)		85
Yaveyha ve in takada umuruhu leiben	vallahu baisuhu cidden ve sailuhu	
Leyendemenne haysu la tecdi nedametuhu	aleyhi şeyen vela tuni ve sailuhu	
Abu muhamed hamed b. humeyid diyor kendisi (min elbasit):		
Li bilhima sekenun ma dara fi haldi	ila teseleytu an ehli ve cirani	85
Na in karibun unadihi feyesmauni	min buidihi fe biruhi elnaiye eddani	
Ebeytu fi cunhi leylin ve huve yarkubuni	ve egtedi fi nahari ve huve yarani	85
Şeribtu min hubbihi kasen fe eskarani	ve kuntu min damai meyten fe ahyani	
Ya adili la telumni fi havahu fakad	en sanil vecdu fihi kulle in sani	

Eştakuhu ve huve fi sirri ve fi aleni	ve eselu eşşirbe anhu ve huve nedmani	
Ya rahatel kalbi habet rahatun alikat	bigayri cüdeki yaruhi ve rayhani	
Ente elkerimüllezi amed fevadiluhu	cuden ve raba nedahu külle damani	85
Ya muntaha emeli cudli bimagfiratin	fente ehlun li marufin ve ihsani	
ubiduka alhaifu alraci etake fela	Tereddühü yarabbi vagfir zelletel cani	
Eşku ileyke zenuben ev hened celedi	tetra iza eskaletni hiffe mizani	
Zalamtü nefsi ve zulmi leyse yagfiruhu	sivaka ya mavdia eşşekva li ahzani	

Hamed b. humeyid diyor yolculuk medhi (min elkamil):

abid iza saferte leteku vaniyen	fallahu yuhdisu bade halin hale	
Velharfu in karanet bihi adrabuhu	finuzmi ev finesri kun sikale	85
Ve deliluhu ennetabaude beynaha	yeksul kelama mahabeten ve camale	

Hemed bizim için soyliyor kötü yolculugu (min elkamil):

Kun kanian bil rizki valem ennehu	seyane fihi harisuhu velkaidu	
Felabdu cucizu en yenale bihirsihi	ve bicidihi rizkan zevahu elvahidu	
Velzem zerake feleyse dehruke racien	mafate minke velezzamanu yusaidu	85
Fetayru yanamu baluha fi vekriha	fe iza gadget nusibet lehune masayidu	
Letergabenne fi gurbetin ma esadet	abdun biha ille ve yabadu saidu	

Hamed diyor kendisi için (min eltavil):

seludde dema badel beyni elgada evraka	vegusna tedani hel teneda ve evraka	
hacertu sururi mud hacartum ve zadeni	garami ve macmugu istibedi tefarruka	
ve atlaktu dema ayni yevme neeytum	ve asbahtu fi kaydi seabeti müvesaka	
ve avhaşe rabul vasli min badi unsihi	ve ade dalamen bade en kane muşrika	
eya sakini addal hima hel muracii	rukadun gada badel firaki mutallaka	85
leubsira tayfen minkum feyurihani	feme garadi fin nevmi şeyen siva el lika	
rahaltum feliy cismun yedubu sababeten	veb.tum feli kalbun yatiru teşevuka	
ve alemtum elhicrane cefeni vel kara	ve vasaltum mabeyne kalbi veşaka	
ve heyyece vecdi fidalami hamametün	tenuhu ale ilfin ve teşku etteferuka	
teganet bilahnin racaathu kaabetün	feracani şecvi verakka fe arakka	
feva aceben yugfi sururen edaahu	şevahidun kad nemmet ve tubdi temelluka	
vekeyfe yuzibil hecru keffen muhadaben	ve enni yutikul beynu ciden mutavaka	85
ve mel hubbu illa entara elcisme nahilen	velel vecdu illa en tara eddama mugdika	
ve lev vecette vecdi mutaveketul hima	velaket keme lakeytu min ciretil neka	

le asbaha minhe attarfu hayrane vehtem

ve asbaha minhe kalbu harane muharraka

Hamed soyliyor (min basit):

yasakinel kalbi hakalbi tumezikuhu

yedu sababeti vel ahzanu vel fikru

kem vekfatin li ala atlali rabikum

tazilu fiha semiril dalu ve samaru

rifkan bimen veleat eydi garami bihi

vagtale muhcetuhu fihubike elkaderu 85

yufdike minhe fuadun zalle multehiben

ve mukletun melle minhe eldamu ve
elsaharu

levla mehafetuhu enla yaraka biha

le gabe muz gibte an insaniha elnazaru

Hamed soyliyor (min basit):

Mevlaye ine fuadi fihi cemarü gada

ve nadirun ayni mavkufun ale seheri

Vekad tatavele leyli iz yedi kasurat

anil lika fedduca yebki alessheheri

Ve kad zaimtu fehel virdun tureddu bihi

nefsun tezuhu ceven ya ahsenel beşeri

İn emkenet dehrü ev lenet avatifuhu

ve saatel vaktu hatta fistu bizaferi

Leeşkurenne yedel eyemi id semihat

bikurbi şahsike ya samii ve ya basari

Kad hirtu min beşerin fıvechihi kamarun

ya men raa beşaran fı suretel kameri 85

Bedrun iza bane gabel bedru min hacelin

ve eyne sara fefi kalbi ve fı nadari

Adallani ve hedani fı muhibetihı

subhun min elvechi fı leylin mineşşæeri

İn rumtu erşufu şehden min mukebelihı

zammul akiku ale simtin mineddureli

Seeltuhu leylete tekbile arizihı

femara yarfulu fı sevb. minel haferi

Radeytu minhu bi meni kulleme alikat

bihı nufusu muhibihı sivel nazari

Vel hubbu atyebuhu yasahi akrabuhu

ilel afafi ve asfahu minel kaderi

Hamed kendisi için soyliyor (min seri):

Kultu lehu velcismu min hubihı

belin tahattin nehicet ahrufuh

Sabbuka fı hubbike mustegrikun

ele tudenihı ele tusifuh

ele hayelu minke teşfi bihi

gulete sabb. ev şeket tetlufuh

Fekale li mutaaciben vel haya

yekedu min teklimuna yasrifuh

Keyfe yezuru tayfu men dahruhu

le yutamu algamza ve la yarifuh

Kale abu ubeyd min el şiiir (meczub elkamil):

Emzic bimesbukil luceyni

deheben hakethu dumue ayni

Leme naa naiil firaki bibeyni

men ahva ve beyni

Kanet velem yukder lişeyin

kablehe icabu kuni

Hafaket lene şamanu min	lealiiha filhafikini	
Ve bedet lene fi kesiha	min levnihe fi hulleteyni	
Feecebu hadekallahu min	kavni ittifakin eddarateyni	91
fileyletin beda essururu	biha yutalibune bedini	
ve maza talika elrahi men	kat kene meglulel yedeyni	
dizinetül ahyaii fid	dünya vezinetu kulu zeyni	
Abu muhamen abdurahman b. salih b. ammar b. irbit b. rafie b. el-Muzefir şirinen (min elbasit):		
Dail mulamete fihi eyuhallahi	fema utiu aleyhi kavle nusahi	92
Şeddu aleyye feseddu babe maslahati	ve zanuhum ennehum cau bi islahi	
Ve hezet essukru le yahda bilezetiha	illa haliun tehaşe hişmetel essahi	
Ve kale (min el tavil):		
esihru cufuni em sinaatu bebilin	ve gemzu lihadin em rimayetu nabilin	
ve bedru ducen yemşi biercaii leliin	ve eknafi selin beyne tike elhamaili	
um erraşau elahva alelkalbi tarfuhu	garamen lehu fihi lehibul meşaili	
ecele huve zakelahvaru elmukiletillezi	sera hubuhu hata asaba mukatili	
garirun ale hıski ve ilmiye garrani	ve evlececi bahran bigeyri sevhali	92
meatifuhu vel mukleteni vecidühü	vegaratuhu vel hacibani belabili	
tekumu lehu fisaydi kalbi meta gada	talikan minelbelva makame habaili	
iza ma tezenna felkadibu ala neka	ve bedru duce esseyyarü min favki dabili	
yurenihuhu tihusiba veşirasetul cemali	fele yusgi ile kavli azili	
arakun minel elmaiı elkirahi yauduhu	erridaau veyudmihi araku galaili	
tecamaa fihi kullu mane latafeten	ve hikmete adab. ve husne şemaili	
tevfaka araulvara fimedihii	ala hulfihe fi rabbihe bidelaili	92
kaulun iza harelvara an icebetin	vema badama yubdi makalun likaili	
fefiravii kahharun likulli mucelidin	ve fisilmi kataun likuli mucedili	92
Tasuddu ve tubdi cefveten ve tecennübe	Ve ahnu vela tezdau illa taattuba	
Vetatufu lakin anvisali feincenet	Usaffihu lilkaşikine tahabbuba	92
Lein halefet tavle essuduri ansuluvi	Felevmun vein uazar femisliye sadaba	
Vemma iftarakna zallece fi anil kara	Ve agraba bidemi elmasuni ve agraba	

Aşıktu velil nefsi enne fiseti munhelun
 Userru bima mimhu uddarrun lienneni
 Velemma ateyfuha bade hecaatil
 Vaatebani fi rakdeti bade hecrihi
 Fema lezzefi semi elgadata vela femi

Izeleha barkun nahve menbice hullebun
 Amaane littefriki minküm tecemmuhum
 Ama ezifelgaslu en murib. kum
 Serav bişekiki eşşemsi lebel cemalihu

Emintu bidarin havfuha dune enniha
 Vekad şaufet nefsi bihusni muhacceb.
 Femen allebelkalbe elmahabbete velheva
 Fehel indehu minheteilgaybi hatratu
 Veharetni bizikri hatte kenneni
 Fela tufsiden mizane fikr bizikrihim
 Vela tuhzineni bilgımai feinneni

Emme eddu fakat ıdı il musanuhe
 Şevkun yecullu ani eddamiri velevatün
 İnni leufkidu muhceti vel arumuha
 Ve gariretin sekra ellavahizu külleme
 Ve iza ranet faassabe kalbi tarfuha
 ela ittageyt allaha fi mütevellihin
 Feşefiti min sakamin tuavvira burruhu
 Banet velil abareti fi asaliha
 Suhbun linavhi raduha ve ninari
 Meleet fuadii lev aten ve muhabbeten
 Vesabet ila uddeluha fetegayregat
 Kanet iza hayyeytuha bi tahiyetin
 Feiza seeltu muridan b.eva liha
 Felane lemma keffen sarmudehrimin
 Dahara ellezi kanet tusirru minel cefa

Yulezzubihi şurben vein darra meşriba
 Bitilkelazabi elgurri ruhtu muezzeba
 Yugaziruni fi matcei kultu marhab 92
 Veatebdehu fime cenahu feateba
 Kelemun biahle minhu akli bihi sebaba

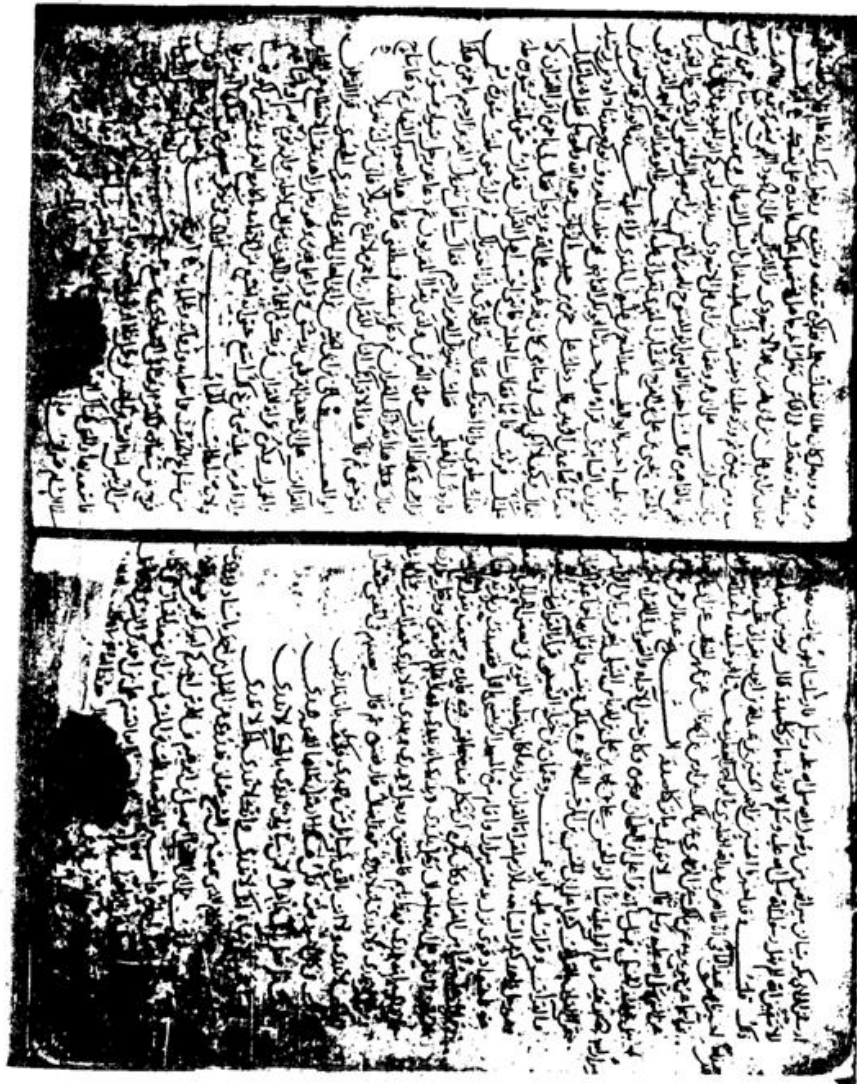
Yurakibuhu insani ayni feyeskibu
 Emaane linnei elmuşitti tekarrabu 92
 Ema redifel vadu ellezi hüve mushibu
 Ize eşrekate tecru edducennetu ehyebu

Vemenzellezi fil kavfi yeteduhu elemnu
 Hasset bimanau vema naral elhusnu
 Vela nadarat aynun vela semiat uzinu
 Efedethu heze emuteyyefet bihilcinnu 92
 hamamatu gusnin yercihnu bihel gusnu
 Fefi kesretil elfadi yunfesidul veznu
 era tarbel ukadi gayetuhu elhuznu

Felyevme senul aduleti ve şednuha
 Fil hubbi le yeseü el vara kitmanüha
 Feyuizzu illa indekum vicdanuha
 Fetarat tüneşşitu levati ecfanuha 92
 Ve gadat fe ahtae mühceti selvanuha
 Le igbet bi muhceti kalbihi eşşenuha
 Ve baradeti hurakin min hurakin zeket
 Suhubun tadiku bi vebliha gudranuha
 Vecdi barkuha veli et mui tehtanuha
 Ve adaret esselva fe azze mekanuha
 Vetekallebet fi viddiha a yenuha 92
 Hasumet bi şa şetuha ve radde benanuha
 Sefaret fatarraze hüsnahne ihsanuha
 Keffi ve akke anamuli ukyanuha
 Vetaibet ve hala leha hicranuha

Fedeytuke küffe andolni Cene tarfi ala kalbi	Fefil eyyami mukteberu Vekane cezaahu esseharu	92
Lategmenne el mevte fi tarfin vela nefesin Vealembianne sihamel mevti kasiletün	İza tesetterte bil hicabi vel harasi Bi külli muderrain minha vemetrusi	97
Velema iftarakna dalla cefni anil kara Aşıktu velilnefsi el nefisete munhelun Useru bima minhu adarun lianani Celet liye vechen fiduca fe adaahu Gulemiyetul atafi fi harakatihe Leha likatul meil zulali ve lutfuhu Ve lema etani tayfuha bade hecatin Ve atebeni fi rakdeti bade hecrihi Fema leda fi sami algadake ve la femi La te menenne el mevte fi terfin vela nefesin	ve agraba bidammi elmasuni ve araba yuledu bihi şurben ve in dara meşriba bitilke adabi al guri huhtu muadaba ve ade sabahan bade makane geyhaba sukunun ve fi elfadiha sabvetul siba ve min rikatil fiha taalamtu elsiba yugaziluni fi mavcii kultu marhaba ve atebtuhu fima cenahu fe ataba kelamun bi ahla mim hu akli bihi saba İda tesetteret bil hicabi vel herasi	97
Vealem bienne sihame el mevti kasidetün Tercü el najata vela teslük malikaha	li külli miderrein minha ve müterresi inelsefinete la tecri alal yebesi	
Ajibto li mokinin enne el menaya Ve yetmeao en yukarine lil sureyye	tecülü bi ömrihi ve yedillü gafil ve yaalemo enneho fittürbi afil	98
Nesimo İsaba minni ekeyka resülü İza hetenet sühübün fe tilke medamiao Ahinnü ila lemyae vecden ve dünehe	fe hel inde meyyi lil kabuli kabulu ve in ösaeret narun fe zaka galilu hezünün tenaca bil vece ve sühülü	100

EK A. 12. KİTAPTA RUTUBET ETKİLERİ

kitabta (Nem)(Rütübet) Etkileri

EK A. 13. KİTAPTAN SON VARAK

حِرِّ التَّيَابِيهِ هُوَ مَقِيمٌ بِدَيْبِشَرٍ وَأَوَّلُ مَا طَلَبَ بِهَا كَانَ سَنَةَ سِتٍّ وَسَمَّاهُ فَظْفَرًا
 بِهَا قَبْلُكَ فِي الْبَطْنِ عِنْدَ الْكَاثِرِ وَقَبِلَ عَلَيْهِ النَّاسُ وَهُوَ لَطِيفٌ ظَرِيفٌ حَسَنُ الْكَلَامِ مُتَوَاضِعٌ
 كَثِيرُ الْمَدَارَةِ وَهُوَ أَنْشَرُ بِالْأَدَبِ وَنَهْمُ مُحَمَّدٍ الْقَسَمِ بْنِ هَبَةَ اللَّهِ الْجَرِيْرِيِّ وَقَدْ قَدَّمَ
 دَكَرِيهَ قَرَأَ عَلَى مَهْدِيٍّ الْهَنْدِيِّ بْنِ الْهَنْبَلِيِّ بِالْمَوْصِلِ كَثِيرًا مِنْ كِتَابِهِ الْخِزَارِيِّ رَجُلٌ إِلَى بَغْدَادٍ فَظَهَرَ
 لَهُ بِهَا الْقَبُولُ عِنْدَ النَّاسِ وَعَالَجَ بِهَا خَلْقًا كَثِيرًا بِبِلَادِ وَبِهِ وَعَمِلَ الْيَدِيمُ رَجُلٌ مِنْهَا إِلَى بِلَادِ
 الْعَجْمِ وَأَنْفَذَ كِتَابَهُ لِلنَّاسِ مِنْ نَيْسَابُورٍ بِأَنَّهُ يَقْرَأُ عَلَى الْإِمَامِ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْأَرَزْدِيِّ الْمَعْرُوفِ بِأَبِي
 الْحَضِيْبِ وَالْحَمْدُ لِلْقَسَمِ خَطَّ مَلِيحٌ كَتَبَ عَلَى الْأَمِينِ بْنِ الْأَرَزْدِيِّ بِالْمَوْصِلِ فِي زَمَنِ اسْتِغْلَالِهِ
 بِالْبَطْنِ عَلَى ابْنِ الْهَنْبَلِيِّ وَقَدْ رَأَيْتُهَا نَابِلًا لِلدَّرِّ هَذَا وَوَرَدَ عَلَيْنَا دَيْبِشَرٌ حَسَنٌ وَتَشْعَبِي
 وَخَمْسَمِائِيهَ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ فَتَرَى بِظَاهِرِهَا فِي خِدْمَةِ نُوْرٍ الَّذِي نَابِيَهُ صَاحِبُ الْمَوْصِلِ
 فَصَدَّقْتُهُ وَكَبَّرْتُ خَطَّهُ وَاسْتَبَشَرْتُ شِعْرًا فَأَنْشَدَنِي أَنْشَدَانَا الْوَالِدُ
 يَا قَوْتُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ لِلْوَصْلِ الْكَاتِبِ بِظَاهِرِ دَيْبِشَرٍ وَلَا أَنْشَدَنَا أَبُو مُحَمَّدٍ سَعِيدُ
 بْنِ الْمُبَارَكِ بْنِ عَلِيٍّ الدَّهَّانِ التَّخَوُّمِيُّ لِنَفْسِهِ
 بِسْمِ الصَّبَاحِيِّ إِلَيْكَ رَسُوْلُكَ فَهَلْ عِدَدِي لِلْقَبُولِ قَبُوْلُكَ
 إِذَا هَتَفْتُ سَجَّتْ فَتَكَ مَدَامِعٌ وَإِنْ أَسْعَرَتْ نَارُكَ فَذَلِكَ غَيْلُكَ
 لِحْنٍ إِلَى لَيْثَاءٍ وَجَدًّا وَدُونَهَا جُرُوفٌ تَنَاجِي بِاللُّوْجِ وَاسْتَهْوَاكَ
 أَخْطَا نَخْبَتَهُ مِنْ كِتَابِ جَلِيَّةِ السَّرِيْسِيِّ مِنْ خِوَالِ الدَّيْبِشَرِيِّ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الْعَلِيِّ وَالْحَمْدُ
 عَلَى سَيِّدِ وَلَدِهِ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ وَالرَّحْمَةُ عَلَى سَائِرِ النَّبِيِّ إِجْعَلْهُ عِلْمًا حَسَنًا سَعَدًا لِلَّهِ
 عَفَا اللَّهُ عَنْهُ فِي الْعَشْرِ الْأَوَّلِ مِنْ شَهْرِ رَجَبِ الْأَخْيَرِ سَنَةِ ثَلَاثٍ وَأَرْبَعٍ وَسَبْعِمِائَةٍ مِنْ دِمَشْقِ
 حَرَسَهَا لِقَدِّمِهَا وَسَائِرِ بِلَادِ الْأَسْلَامِ كَبَيْتُهُ مِنْ نَسْخَةِ كَبَيْتِ فِرْحَانَ الْمُنْصَفِيِّ وَقَوْلُهُ
 عَلَيْهِ وَلَمْ أَحْزِفْ مِنْهُ إِلَّا قَصَائِدَ يَدَيْبِشَرٍ مِنَ الشَّعْرِ وَحَسَنَاتِهِ وَتَعَمُّ الْوَيْكَلُ
 وَأَحْسَدُ حَمْدًا كَرِيمًا طَائِرًا كَرِيمًا عَرْمَكِيًّا وَلَا مَوْدِعَ وَلَا مَسْتَعْمِيًّا عَنْهُ كَمَا يَتَعَمَّمُ لَكُمْ رَبَّنَا وَعَمَّ جَلَالِهِ
 وَصَلَّى عَلَى حَرِّ خَلْقِهِ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَالرَّحْمَةُ عَلَى سَائِرِ النَّبِيِّ إِجْعَلْهُ قَسَمًا عَلَيْهِمْ وَعَلَى جَمِيعِ عِبَادِ اللَّهِ
 الصَّالِحِينَ وَالْحَوْلُ وَالْقُوَّةُ الْإِبَاهَةُ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ

بلغ مقالم من
 نفيه ونهض

ÖZGEÇMİŞ

Jawdat Bahjah EZZAT, 1964 yılında Irak'ta doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Irak'ta tamamladı. 1991 yılında Musul Üniversitesi Arap Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu. Irak'ta 15 yıl Arapça öğretmenliği yaptı. 2017 yılında Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Bölümü'nde yüksek lisansa başladı. Jawdat Bahjah EZZAT evli ve dört çocuk babasıdır.

VİTAE

Jawdat Bahjah EZZAT, was born in Iraq in 1964. He completed subsequently his primary, secondary and high school education in Iraq in 1991, he graduated from Musul University, department of Arabic Language and Literature. He worked as an Arabic teacher for 15 years in Iraq. In 2017, he started his master study in Sciences of Social Institute at Department of History in Gaziantep University. Jawdat Bahjad EZZAT is married and has four children.